BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 69 4°
INKUNABUŁY

Guil. de
AQUISGRANO
etc.
Sermones de
Paſſione Chriſti
Argent. 1490.

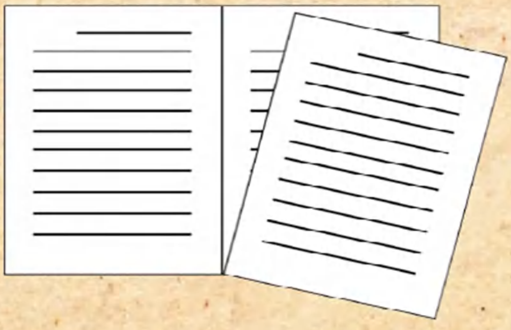

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

Inc. 66 Fragm.a

Inc. 66

Inc. 67

Inc. 68

Inc. 66 Fragm.b

Inc 66 fragm...
VE15 P. 164

...ierſis et ſingulis p̄ntes literas inſpecturis Raymundus peyraudi Sacre Theologie pfeſſor Archidyaconꝰ alniſien in eccle
...n. Sedis apoſtolice Prothonotarius et Sanctiſſimi domini noſtri Pape Referendarius Domeſticus Ad Almaniā vniuerſaqꝫ et ſingla
...ac loca Germanie Sacro Regni imperio Pncipibus electoribꝰ ſubiecta Regnō Dacie Swecie Norwegie Liuonie Pruſſie et Ruſ
... cū poteſtate legati ... Nuncius et Cōmiſſa

Faſciculꝰ moꝛū. ex ap
probatoꝝ poetarū au
ctoritatibꝰ collectus.

GKW 4934

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

1212837 (v)

Inc. 68

¶ In faſciculum morum Prefatio Incipit feliciter

CONſideraui ſepenumero.ſi quādo mihi ocij tātillum ad
eſſet poetaꝝ auctoritates:diuerſis in volumibꝰ ſperſas:
vageqꝫ diſiectas:dictu quidē ⁊ memoratu digniſſimas:
que ad bene beateqꝫ viuēdum admodum cōducerēt:lin
guasve iuuenum elegātie odore formarēt:in vnū vt documēta be
ne viuēdi ornateqꝫ loquendi ſumere volentibꝰ:longe inquiſitionis
labor abeſſet diligerē faciculum.Et ſi omnes poete vel ad bene dicē
dum vel ad honeſte viuēdum plurimum cōferunt.hi tamen in pri
mis legendi ſunt:qui non ſolum iocunda auribus:ſed vtilia quoqꝫ
animis excolendis cōmoneant.Nam cum per ſe poetica delectatio
mollis ſit niſi grauioribꝰ rebus fulta ad vitam recte degendum pa
rum proſit:eos profecto deligere colereqꝫ debemꝰ:quibus ad virtu
tem vehemētius inflammemur.Si quis em̄ adhuc rudis vatibꝰ
ocioſis incūbat:ipſe quoqꝫ eorum cōſimilis:ad mollitudinem quā
dam traducetur.Eum vero qui grauem virilemqꝫ lectionem pro-
ſequitur.vite probitas:honeſtas:integritas:comitatur.Quare te
nere mentes ne quid turpe in ſenectutem reſideat honeſtiſſima que
qꝫ doceri debent.Et cum diſcētium copia magna ſit:eruditorum
mira paucitas:ſatius fore dixi pluribꝰ conſulendum q̄ꝫ paucioribꝰ
obſequēdum.Quare eoꝝ poetarum probatiſſimoꝝ auctoritates:
iuuenum captui non abſimiles delegi:qui vite mortalium quodaꝫ
ornatu ſermonis:auctoritate:doctrina:cōſilio.nō deeſſent.vt ſcho
lares primo grammatices rudimenta nacti:ad ꝟtutes atqꝫ aliqua
elequentie pregustamēta trahantur.Qꝫ et ſi non guſtu forte certo
odore tamen quodam ſuccēſi:ad ſtudia humanitatis tandem ala-
crius rapiātur.Satis mihi eſt primū faſciculum poſuiſſe.vbi pri-
mo ſcholares pedem figant:quo tandem altius ſcandāt.Nihil em̄
cenſeo inſtitutioni iuuenum vtilius eſſe.q̄ꝫ ꝗ aptis terminis.pul-
chris clauſulis:dulcibuſqꝫ numeris:etate prima inſueſcnat.maxi-
meqꝫ illis:quarum apud priſcos ſcriptores origo eſt.que ſono ſen-
ſuqꝫ ſunt fecunde.quas multas iſti faſciculo inſertas inuenies.quas
doctus facile nouerit.ad ſuaqꝫ loca remiſerit.Quod em̄ totiēs vn-
gue(vt aiunt)ſub tenero:animis ſuis adiungāt.nouiſſime affigāt
neceſſe eſt.Sic leonidas alexandri pedagogꝰ(vt a babylonio dio-
gene traditur)quibuſdam eum vitijs imbuit.que robuſtum quo-
qꝫ:etiam maximā regem ab illa inſtitutione puerili ſunt proſecuta

Etiam graccorum eloquētie multum cōtuliſſe.accepimus corneli
am matrem:cuiꝰ doctiſſimus ſermo in poſteros quoqꝫ eſt epiſtolis
traditꝰ Et lelij filia dediſſe in loquēdo paternam eloquētiam dicit
Et quinti hortēſij filie oratio apud triūuiros habita in totiꝰ ſexus
honorem:mirata legit.Cum igitur frequens imitatio trāſit in mo
res.nō facile quis dixerit:quid virium habeant imitatio ⁊ applica
tio:ad iuuenum animos ⁊ ſermones formādos.Dignaberis lector
ſi quis forte occurreris vt mitis interpres in bonam partem verte
re.feſtināātia facit ſepeqꝫ in alia diſtractio:ne cepta cautius peragā
eur ſi que licentiꝰ inſerui:inſertaqꝫ ineptius cōnexui:errori ignoſci
to:faueto labori.Caſtigabis queſo quod in eiſdem ab ornatu longiꝰ
abeſt.gloſulas quas vndiqꝫ cōſperſas proſpicies:ex famoſis veteri
bus ac poſterioribꝰ tractas:vt opus erit vel extendas vel clariores
efficies. Et perge proſpero alite felici remige

Explicit Prologus

Maliciaſ hoīm reprehendit in genere.

vanū fini nō ꝯgruēs

O Curas hoīm: o ꝙ̄tū in reb⁹ inane eſt — Perſius

Aſtutā vapido ſeruāt ſub pectore vulpē

media vncia · iuſticie

Hereat in ſtultis breuis vt ſemuncia recti

¶ Supfluas hoīm curas: ianeſq; cogitatiōes: ꝟtute relicta: omnino rephendere intēdit poeta. Cum ferētes pre ſe ſpēm boni viri: ītrinſec⁹ pleni dolo ſunt. Vix em̄ in ſtultis hoīb⁹. iuſticie vel ꝟtutis media vncia reperit̄. Semis medium đr. Vapido ſub pectore id ē aſtuto a vapore. Qui em̄ calidiore ſanguīe ſunt: ingenio ⁊ aſtutia magis vigēt. Vulpi ꝟo aſtutia tribuit̄. ¶ Item O cum tribus caſib⁹ iungit̄: ſcȝ ntō. accō. ⁊ vtō: vt o fortunatos nimiū bona ſi ſua norint agricolas. Et o fortunati quoꝝ iam menia ſurgunt. ntūs ⁊ vtūs eſt. ¶ Nota oīs humana vis: in aīo ⁊ corpe ſita eſt. Animi impio: corpis ſeruitio magis vtimur. Alteꝝ nobis cum diȷs. alteꝝ cum beluis cōmune eſt. quo recti⁹ eſſe videt̄: ingeniȷ q̄ȝ corpis virium gloriā querē. ſed multi mortales vitam agētes dediti vētri vitiȷs atq; ſomno indocti iculti vitā ſicut peeregrināte trāſire q̄b⁹ profecto cōtra naturam corp⁹ voluptati: aīa oneri eſt. quoꝝ vitam mortemq; iuxta exiſtimo qm̄ ꝓ labore deſidia. ꝓ cōtinentia ⁊ eq̄tate libido atq; ſupbia. ꝓ pudore peccādi audacia inuaſere vita ſimul immutat̄ cum morib⁹. deſinit eſſe remediȷ loc⁹. vbi q̄ fuerunt vicia mores ſunt. patiētia deſidie: acrimonia crudelitati aſſignat̄. ſic euertunt̄ omnia. Itur in omne nefas ac iuuat eſſe nocētes. — Saluſtius.

¶ Rari quippe boni: numero vix ſunt totidē: q̊t Thebaꝝ porte: vel diuitis hoſtia nili

¶ Cure hoīm inanes ſunt: cum pauci boni ⁊ vix totidem numero quot thebaꝝ porte ⁊ hoſtia nili fluuiȷ egypti abundātis qui i ſeptē hoſtiȷs abūdare cōſueuit. Et alludit ad ſeptem ſapiētes quos antiquitas venerata ē. Porte thebaꝝ in boetiȷs ſeptē fuerūt. Homer⁹ Et thebana ſimul nr̄is cecidere ſub armis. Menia q̊s ſeptē fuerāt porte. Hoīes em̄ in paucioꝛib⁹ boni. in pluribus vero mali. Sunt

em̄ ſp pl'a deꝰiora hoīs Nō ei ē hoſpes ab hoſpite tutꝰ nō ſocer a ge
nero. frm̄ q̄ꝫ grā rara. bn̄ficia i ſcelꝰ ꝯuerſa ſūt. ꝛ ſangui eoꝝ nō pcit
ꝓ qbꝰ ſanguis fundēdꝰ ē Quis ei h̄ ſcl'o viuētiū extremo die dicē
audeat. vixi ꝛ quē dederat curſum fortuna rite peregi.

hominum criminis

Juuenalis. Quis nunc diligit̄ niſi cōſcius et cui ferues

criminibus

Eſtuat occultis animus ſemperqꝫ tacēdis?

❡ Diſſuaſio ē ad ꝯſcios. q. d. nulla libido adeo deuicat tuū aīm. vt
aōre multitudīs peccātiū: eoꝝ ſceleꝝ ꝯſciꝰ eſſe velꝭ. ꝛ tibi ac deo reus
cōſtitui. vn̄ Seneca Cogito mecū quātꝰ ad ſpectaculū luſoriū fiat
cōcurſꝰ. quāta ſit ꝯ bonas artes ſollicitudo. q̄ꝫ ibecilli aīo ſint: q̄ꝝ la
certos humeroſqꝫ miramur. Dicitꝫ o ſtoici oēs ſtulti mali ſūt: ꝛ q̄
vnū viciū hꝫ ꝛ oīa Qd̄ ſi ita eſt nōne vndiqꝫ hūano gn̄i ꝯuiciū fit.
Nōne pulchra q̄rela ē bn̄ficia periſſe. ꝛ paucisſiōs eſſe q̄ de bn̄ me
rētibꝰ nō iuicē peſſiē mercant̄ cū ꝟa aīcicia ſil'itudie moꝝ int̄ ꝟtuo
ſos Ariſtotele teſte ſit. male tn̄ q̄dā aōre libidīs peccādi ſe diligūt.
et ſil'itudie quadā mutue iſectiōis more pecoꝝ infecti. ad vicia tra
hūt̄. Opione em̄ Empedoclis nil appetit aliud aōre aut deſiderio
naturali niſi ſil'e. malꝰ ſuo ſilī applaudēs: malum diligit ꝛ ſuū con
trariū fugiēs: virtuoſum odio hꝫ: cū ſibi maxīe ꝯtrariꝰ ſit

.i. pſtrata a vicijs bello ꝛ ſanguine madidas

Ouidiꝰ Victa iacet pietas: et virgo cede madentes

celeſtium iuſticia

Vltima celeſtum terras aſtrea reliquit.

❡ Pietas pudicicia ꝛ iuſticia ſorores: ex bello cū vitijs habito ma
dide: ad celos: r̄lictꝫ t'renis vitijs ſbiectꝫ: aſcēderūt. Cui alludit illud
Juuēal'. paulati deiñ ad ſupos aſtrea r̄ceſſit hac comite atꝫ due p̄t
fugē ſorores Sub his ei t'bꝰ cetē ꝟtutes ꝯphēdūt̄ cū actuū hūano
rū oīs ꝟtꝰ: ē regl'atīa l' i ordie ad deū: pietate. ſ. r̄ſpiciēte deū. pudici
cia q̄ad ſeip̄m. ꝛ iuſticia q̄ad ꝓxios. ꝛ reddēdo vnicuiqꝫ qd̄ ſuū eſt
neminē ledēdo. Aſtrea dr̄ iuſticia qr̄ i aſtris ſiue i celo morat̄. vel
aſtrea dr̄ filia aſtrei gigātꝫ celū aſcēdē conātꝫ ꝯ iouis iꝑiū q̄ cū p̄tē
deoꝝ iuſtā defendēdā tenuiſſꝫ i celū trāſlata dea iuſticie habita eſt.

.i. ſtatim velociter intrauit etatē ferreā

Ouidiꝰ Protinꝰ erupit vene peioris in euum

crimen pudicicia

Omne nefas: fugere pudor verūqꝫ fideſqꝫ

predictoꝝ
In quoꝝ ſubire locũ fraudeſqꝫ doliqꝫ
violentia .i.auaricia
Inſidieqꝫ .et vis. ꝛ amor ſcelerat⁹ habendi

¶ Dictis ſororib⁹ cũ veritate ꝛ fide expulſis:ĩ eaꝝ locũ fraudes: do
li:iſidie:violẽtie:ĩordiat⁹ aõr hñdi.ſubiere.et nedũ iſta:verũetiã oẽ
pctm̃.q2 oĩa hoĩm negocia abſqꝫ vllo diſcrimĩe vicioſa ſũt.Cui allu
dit illđ Iuuẽal' Oẽ aliud crimẽ mox ferrea ꝓtulit etas.Et illđ.pe
riere mores pietas fides ꝛ redire cum perit neſcit pudor ꝑ ſcelera ſꝑ
ſcelerib⁹ tutũ ẽ iter.pluria maiores nr̃os mag̃ fecerũt q̃ nobis nul
la ſũt:ſcꝫ domi ĩduſtria.foris iuſticia.anim⁹ ĩ ↄſulẽdis liber neqꝫ de
licto neqꝫ libidĩ obnoxi⁹.ꝓ his em̃ hẽm⁹ luxuriã.ꝛ auariciã publi
ce egeſtatẽ.ꝓuatĩ opulentiã.int' bonos ꝛ malos nullũ diſcrimẽ.oĩa
pmia ꝟtutꝫ ãbicio poſſidet.domi voluptatĩ.forꝫ eĩ pecuĩe fuit' ã gr̃e

Nona etas agitur:peioraqꝫ ſecula ferri Iuuenalis
Tꝑib⁹:quoꝝ ſceleri non inuenit' ipſa
Nomẽ et a nullo poſuit natura metallo

¶ In argẽtea etate cepeꝛt eẽ c̃mĩa Iux illđ Oẽ aliud crimẽ mox
ferrea ꝓtulit etas.viderũt ꝓmos argẽtea ſcl'a mechos.ſꝫ nona etas
agit' q̃ eſt peior etate ferrea.Secula a metall' noĩa ceperũt Prima
nãqꝫ erat ſub ſat'no aurea abſqꝫ vitijs.vñ Iuuẽal'.Credo pudicitiã
ſat'no rege moratã.in t'ris viſaqꝫ diu ꝛc̃.Scđa ſb ioue argẽtea.de
qua idẽ Multa pudicicie veteris veſtigia forſã Aut aliq̃ extiterãt
et ſub ioue nõdũ barbato.nõdũ grecis iurare patis ꝑ caput alteri⁹
cũ furẽ nemo timẽt paulatĩ deĩn ꝛc̃ Tercia etas enea Quarta etas
ferrea malicijs abundans.hec ꝟo etas q̃ nunc agit' oĩm peior ẽ.vt a
nullo metallo nomẽ hr̃e pt Nona etas nõ numeꝝ ſecut⁹ ẽ nr̃oꝝ de
etatib⁹.q̃ quattuor tm̃ eſſe dixerunt ſꝫ grecoꝝ q̃ ad octauã ꝑueniũt
heroicã ꝛ deoꝝ.ꝛ alias etates int'ponẽtes ad gña metalloꝝ referre
nõ placet q̃ ſeptẽ ſũt Nõ em̃ diximꝰ etatẽ electri aut ſtagni ã plũbi

Nil erit vlteri⁹ quod noſtris moribus addat Iuuenalis
Poſteritas:eadem cupiẽt faciẽtqꝫ minores
Omne in precipiti vitium ſtetit

¶ Adeo mala ẽ nr̃a etas ꝛ hoĩes eã agẽtes vt maiora mala ill' po
ſterior etas agere nõ poſſit q̃uis etiam cuperent homines q2 omne
vicium humanũ in vltimo gradu malicie ſtat.hoc em̃ tꝑe patia de
ſidie.actĩonia crudelitatĩ aſſigt'.et ſic euertunt' oĩa.Itur ĩ oẽ nefas

iuuat eſſe nocētes, Nil niſi turpe iuuat cure eſt ſua cuiqꝫ voluptas
Nubula ſūt nrīs tp̄a nr̄a malis. Qua terra ptꝫ fera regnat erinis
in facinꝰ iuraſſe putes Item facio. vſitata locutio ē. facio te certio/
rem ⁊ nunq̄ꝫ certum. facio tibi gratum etiam dicimus ⁊ facio rē di
uinam. feci damnū. feci iacturam. feci naufragiū quaſi paſſus ſum
damnū iacturam vel naufragiū. vt Quintilianꝰ In portu naufra
gium fecimꝰ. ⁊ fregi nauem ꝓ nauis mea fracta eſt. facio tibi copi/
am rerum mearum.

Iuuenalis

cōmittē malum exilio
Aude aliquid breuibꝰ gyaris ⁊ carcere dignū
ſi vis cōmēdari ab alijs friget
Si vis eſſe aliquid: ꝓbitas laudatᷣ et alget
munera dantᷣ inutilis ⁊ non bonis
Crimibꝰ debēt hortos p̄toria menſas
Argentū vetus ⁊ ſtantē extra pocula capꝫ.

Qui velit eſſe alicuiꝰ precij ⁊ reputatiōis in mūdo audeat ꝑpe/
trare ſcelera digna exilio ⁊ carcē qꝛ ꝓbitas frigide laudatᷣ ab hoībꝰ ⁊
alget ſed facinoroſi multis donis cōmendantᷣ ⁊ honorantur. q̄ mo
dus cōſulendi ē acerrima correctio. Un̄ alibi Proch ſuperi quātū
mortalia pectora cece noctis hn̄t. ipſo ſcelerꝫ molimīe quiſqꝫ creditᷣ
eſſe pius laudēqꝫ a crimīe ſumit Plura em̄ ſunt: q̄ licet grauia ſunt
tn̄ ex cōſuetudīe ꝓ nihilo habentᷣ. Item Nūc licet ⁊ fas eſt ſed tu
ſub principe duro īparibuſqꝫ malis auſus es eſſe bonꝰ. Itē gya/
rꝰ micone ⁊ ſeriphus ſunt ꝑue inſule ex cycladibꝰ ⁊ nō eſt niſi vna
gyarꝰ. ſed ꝑpt̄ ꝯſiles d̄t gyaris in pl'i numero. Et ī ſingulari dicitᷣ
hec gyarꝰ. ⁊ in pl'i he gyare. Et eſt intᷣ iſtas tres ſterilior inſula ⁊ ē
locꝰ exilij grauiſſimi. Alget. i. ad nihilū tendit Et necc̄arijs indi/
get ille ſcꝫ qui probꝰ eſt. Algere ꝓp̄e eſt frigoris licet aliq̄n traſfertᷣ
ad calores. Sicut igitᷣ qui nimiū calet frigiditate eget q̄ ſibi necc̄a/
ria eſt. Ita etiā probꝰ victu veſtitu ⁊ necc̄arijs eget. Sꝫ criminoſi
oēs poſſeſſiōes diuitias ⁊ dignitates adipiſcūtur q̄ hic intelligūtur
per hortos ⁊ p̄toria. Eſt em̄ pretoriū domus p̄toris vel locꝰ in quo
coram p̄ſide cauſe aguntᷣ. ⁊ hic ꝓ dignitate ponitᷣ. Argētum vetꝰ.
id ē vaſa argētea diu ab antiq̄s recōdita. vel vetꝰ. i. bene purgatū.
et nullo alio metallo corruptū. Pocula anaglipha ea erāt exciſa in
aſperitatē. vt ſcribit Pliniꝰ ⁊ eſculpta vt inciſe aīaliū effigies emi/
nerēt. hinc ait ſtātem extra pocula capꝫ Caper fuit quidā romanꝰ
auarus qui pecunijs ſuis ꝑcendis nec comedere nec bibere audebat.

Cuiꝰ effigiem extra cyphos ⁊ pocula artifices vt eiꝰ auariciam hoībꝰ denotarēt depingebāt Aut caper eſt quoddā aīal qd̓ prius vinū inueniſſe dr̄. Caper etiā eſt lapis p̄cioſus q̄ potum a veneficijs pſeruat quem romani ī ſuis poculis ponebant ne veneficijs interirēt. Menſas marmoreas ſcʒ ⁊ rotūdas ex egypto delatas.

i. producit

Terra malos hoīes nunc educat atqꝫ puſillos Juuenalis

illos hoīes

Ergo deus quicūqꝫ aſpexit ridet et odit.

¶ Cum natura iam malos hoīes ⁊ puos ꝓducit ⁊ nutrit. eoꝝ mores deꝰ aſpiciēs deridet ⁊ eos odit. Homerꝰ eīn ait. Hoīes cotidie naſci minores qꝛ dyomedes apud troyā cōtra eneā pugnās ſaxum quātum duo hoīes nr̄a etate nō tollerēt grauiter in femore enee ꝑcuſſit. vn̄ Juuenal'. Nam genꝰ hoc viuo iam decreſcebat homero. Et ſexto Jliades ſcribit aiacem multo maiꝰ ſaxum torſiſſe aduerſꝰ hectorem. Aſpexit a ſpecio qd̓ nō eſt ī vſu cōponit̃ ex ad ⁊ eſt videre Vn̄ ꝯpoſita a ſpecio viſitata ſunt indifferēter deponētalia ꝑme ꝯiugatiōis. vel actiua ⁊ tercie ꝯiuga. vt ꝓ eodem dicimꝰ aſpicor aris. vel aſpicio cis. A ſpecio etiā venit ſpecto ſpecula ſpectaculū ſpecimē ſpeculum ſpecꝰ ⁊ auſpiciū ab auibꝰ aſpiciēdis

Longa mora eſt quātum noxe ſit vbiqꝫ repertū Ouidiꝰ

Enumerare: fuit minor ipſa infamia vero

¶ Quis enumerando oīa vicia multum tp̄is ꝯſumet: qꝛ plura vicia vero cōtingūt q̄ʒ apud hoīes fama hʒ. Jtem ꝓ noxa ſepe ponit̃ pctm̄ culpa delictū. Sed hoc int̓eſt int̓ pctm̄ ⁊ delictum qꝛ pctm̄ ī cōmiſſiōe delictum in omiſſiōe. Jndr̄n̄ter tn̄ vtimur. loco noxe ſepe. Virgiliꝰ poīt piaculum vnde diſtulit in ſeram cōmiſſa piacula mortē. Jnfamia eſt mala fama Jn̄ infamis. i. male fame.

Viuitur ex rapto: nō hoſpes ab hoſpite tutꝰ Ouidiꝰ

Non ſocer a genero. fratꝝ quoqꝫ gr̄a rara eſt

Jmminet exitio vir cōiugis: illa mariti

¶ Nulla ſecura quies cū oībꝰ quacūqꝫ amicitia cōiunctis ſit violentia vt hoſpes nō eſt tutꝰ ab hoſpite ſicut lycaon ꝑmo metamorphoſeos: nec ſocer a genero ſicut pompeiꝰ a ceſare. nec frater a fratre ē tutꝰ vt atreus a tieſte nec vir ab vxore. vt agamenon a clitemneſtra. oīa ergo malis mixta ſunt. ¶ Jtem viuit̃ impſonale eſt a ꝓ

do abſoluto licȝ aliqñ viuo hȝ accm̄ p⁹ ſe. vt viuo vitã ſicut dicim⁹.
obeo mortem: Juuenal' Bachanalia viuūt. i. viuēdo ſequūtur ba-
chanalia. qñqȝ viuo actm̄ eſt hȝ accm̄. ⁊ paſſiuū. vt iam quarta vi-
uit etas. Jn̄ cōuiuo cōuixi cōuictum ſimul viuē ⁊ comedē. Jn̄ con
uictores. Sȝ ꝯuiuator q̄ ad cōuiuium iuitat Et cōuiua q̄ inuitat
a cōuiuor cōuiuaris ſvbo deponētali deſcendūt. Gener dꝛ qui ad au
gēdum gen⁹ adhibet. ſcȝ marit⁹ filio. hoſpes. vt Priſciano placet
inter oīa noīa cōmunia in es termiata ſolum tria faciūt femininum i
a termiata ⁊ hoſpes ſoſpes. antiſtes. antiſtita. Et hoc nomē hoſpi-
ta accipit etiā adiectiue vt hoſpita terra. i. habitabil' inhoſpita tra.

ꝙuis ardua tarda punitio

Juuenalis. Ut ſit magna tñ certe lenta ira deoꝝ eſt

malos

Si curāt igitur cunctos punire nocentes

qd̄ tarde placabilis diua ptās

Qñ ad me venient. ſȝ et exorabile numen

¶ Alij errātes magnis crimib⁹ credūt deos eſſe ⁊ iraſci. ſȝ ira deoꝝ
lēta ē ⁊ tarda punitio. vñ ⁊ pena depingit clauſa qꝛ nō ſtatim poſt
culpā ſequit. vñ Horati⁹. pede pena claudo. Etiā cū lēta ſit placabi
lis ⁊ exorabil' etiā eſt ⁊ iō itur in viciū ſine timore. de⁹ tñ diuti⁹ to-
lerat ⁊ graui⁹ puniat niſi ꝯuertat ad deū creatorē ſuū. Orare eſt p-
cari Exorare ē impetrare Jn̄ exorabile ē ipetrabile placabile. Pro
cura ſepe ponit ſolicitudo diligētia. vigilātia. ſedulitas. ſtudiū. opa
Dicim⁹ veꝝ aut flm̄ non laboro. i. non curo. nihil ad me. i. nō curo
Tulli⁹. Cura vt valeas A cura accurate venit vt omnia accuratiſ
ſime facit. i. diligētiſſima cura

forte inueniā veniam hoīes

Juuenalis Fortaſſe experiar. ſolet his ignoſcere. multi

faciūt mala i. euentu

Cōmittūt eadē diuerſo crimina fato

¶ Jſti errātes more alioꝝ q̇b⁹ dij vident ignoſcē nō puniēdo ꝙuis
eadā crimīa l' maiora faciūt putāt ſe experiri veniā ⁊ miam deoꝝ et
iō itur in ſcel⁹ abſqȝ tiore Expiri capit cōit p pbare. vñ Theren⁹:
cōſilio oīa ꝑus expiri ꝙȝ armis ſapiētem decet. loco ignoſcē poſſum⁹
ponē pcere; cōdonare; remittē; veniā dare. Therēti⁹ ait. Quāto tu
us anim⁹ eſt natu grādior tāto ſis ignoſcētior. vñ Uirgili⁹. Qui
votis pcibuſqȝ iubet expoſcē pacē. i. veniā. vñ Seneca. Alterī ſp ig-
ſce tibi nūqȝ. Dat ille veniā facile cui veīa op⁹ ē. oēs veīa a dō egem⁹

demones .i.eſſe infernum
Eſſe aliquos manes ⁊ ſubterranea regna. Juuenalis
penas inferni
Et contum: et ſtygio ⁊ ranas in gurgite nigras
flumẽ inferni
Atq; vna tranſire vadū tot milia cymba
Juuenes qui bñ credūt. ſed magni non credūt
Nec pueri credūt niſi qui nondū ere lauātur

¶ Qm̄ q̇dā tam turpit̄ viuūt nō credūt eſſe penas īferni q̄ ſcelera puniāt. vñ Conc⁹ eſt ꝑtica l' nautariū qua ī anteriori ꝑte nauis po ſit⁹ ꝓfūditatē cūctat̄ a cūctoꝝ. Styx ſtygis fluui⁹ infernal' eſt l' pa l⁹ ſicut cocit⁹ ⁊ phlegeton. vt d̄r Eneid̄ vi.: Nauta d̄r caron ha bēs contū quo aīas vltra ſtigen ⁊ alios fluuios cymba. i. nauicula trāſmittit. Timor em̄ inferoꝝ ab oīb⁹ ſublat⁹ eſt vti nec pueri q̇dē niſi q̇ adhuc īpubēs ſūt nō credāt. q̇ nōdū lauāt̄ ere. i. q̇ ſūt īpubēs Ab his q̄drās nō exigit̄ ī thermis ⁊ balneis. Itē int' eē et fore dr̄a ē. eſſe pñtꝭ tꝑis ſcatōez hꝫ fore ꝟo futuꝝ. Ideq; ē fore qd̄ futuꝝ eē lꝫ fore fores foret idē ē q̄ eēm eēs ⁊c̄. Vñ barbare loquūt̄ q̇ dicūt lectuꝝ fore idē eſt amatuꝝ futuꝝ eſſe q̄ duo futura latina līgua nō patit̄ Itaq; cū noīb⁹ iūgit̄ fore nō cū ꝑticipijs. vt ſpero te amatorē fore. Nā cum d̄r ſpero te amantē mei fore. nomē eſt amātē ⁊ nō ꝑ ticipiū. Nō em̄ dicem⁹ ſpero te amantē me fore. vñ Cicero. Spe ro amiciciā nr̄ām notam poſteritati fore

ſꝑ eſſe iſta ille iuſtus
Sed tu vera puta curius qd̄ ſentit et ambo Juuenalis
iuſti viri iuſt⁹ vir ſentit aīe i⁹ iuſti
Scipiade qd̄ fabricius maneſq; camilli

¶ Tu q̇cūq; hō credas qd̄ ſentit curi⁹ ſcipiade ⁊ camill⁹. hi eī ꝟtu tē coluerūt ⁊ ꝓ dignitate īꝑij obierūt mortē qd̄ nequaq̄ feciſſent niſi p⁹ hāc vitā aliā expectaſſēt ⁊ reḡ īfernalia eſſe credidiſſēt Curi⁹ fuit q̇dā ꝯſul roman⁹ ab aratro ad ꝯſulatū rapt⁹ q̇ r̄ndit regi Epi rotaꝝ volēti ſibi aurū dare Romani nolūt auꝝ ſꝫ volūt īꝑare hn̄ tib⁹ aurum. Itē putare ꝓꝑe ē reſecare q̄ ſuꝑflua ſunt. vñ dicim⁹ pu tare vites. vetēs dicebāt argētū puꝝ. putū. i. purgatiſſimū. ⁊ ꝓpte rea putare dicitur cogitare qꝛ cogitādo quaſi reſecam⁹ que ſuꝑflua ſunt ⁊ quid meli⁹ ſit mente cōcipim⁹

aīe q̄ cōſumpte in his locis ſi redire poſſint dicerēt qd̄ faciēdū reſtaret
Quid cremere legio et cannis cōſumpta iuuēt? Juuenalis

Tot bellor aie quotiēs hinc talis ad illos
anima
Umbra venit cuperēt luſtrari ſi qua darētur
Sulphura cū tedis z ſi foret humida laur⁹.

Tu quicūqz hō credas q̄ aie bellis cōſumpte circa cremerā fluuiū z cānas vicum crediderūt. quotiēs eñ aie illor redierunt ad illos bonos viros cupientes purgari a crimib⁹ cōmiſſis in vita ſi eis cōceſſum fuiſſet. Purgabātur antiq̄ ſi aliquo piaculo eſſent polluti ſulphure aqua z igne: Ouidi⁹. Terqz ſenem flāma ter aqua ter ſulphure luſtrat: Et lauro auctore plinio triumphātes coronabantur qm̄ ea arbore purgarētur cedes in bello cōmiſſe. Ouidi⁹ vero de lauro humida ad purgationez vda fit hic laur⁹ lauro ſpargūtur ab vda. laur⁹ a laude dicta. hac eñ cum laudib⁹ victor capita coronabātur apud antiq̄s. ante laudea nōiabat. poſtea d᷑ ſublata z ſubrogata r dicta eſt laur⁹. ſp viridis eſt z vulgo nunq̄z fulmīari creditur. luſtrare ē circuire vel illumiare. Jn̄ d᷑ illuſtris. i. preclar⁹, nobilis, altus qui valde illuſtratur.

ad infernū quid pſunt arma z diuitie
Juuenalis Illuc heu miſeri traducimur arma quid vltra
Littora iuuerne pmouim⁹ et modo captas
Orcadas ac mīma cōtentos nocte britānos

Cum oēs miſeri pctis nris traducimur ad infernū quid pdeſt hr̄e potētias z diuitias multaſqz puīcias ſubiectas Juuerna int inſulas occeani britanici numerat. quā multi hiberniā falſo putauerūt de hac iſula ſatis multa. orcadas. orcas pmōtoriū eſt hibernie et arcades ſunt niola cuiuſdā Thile vltima arcadū inſula britanie ſole tranſeūte. cancrū nullas hz noctes. z mēſe decēbris ſole exiſtēte in capcorno totidem noctes habz ſine die. z hāc inſulam ītelligit mīma cōtenios nocte britānos. Alique ſibi inuicē iuncta orōez p venuſtā reddūt quor alter eſt nō ſolum ſiue nō modo relatm̄ etiā verūetiam ſed etiā vel locoetiā poſita q̄z. vt hec res mihi nō ſolum grata eſt ſed etiā iocūda. anthoni⁹ non modo erat ciceronis inimicus verūetiam hoſtis patrie.

facile deſcēditur ad infernum
Virgili⁹ Facilis deſcēſus auerni.

qꝛ per noctem ⁊ diem omni hoꝛa fit deſcenſus ad infernum
Noctes atq; dies patet atri ianua ditis
ab inferno
Sz reuocare gradum ſuperaſq; euadē ad auras
qꝛ in inferno nulla eſt redemptio
Hoc opus hic laboꝛ eſt pauci quas equ⁹ amauit
nō poteſt ab inferuo ſaluari niſi amoꝛe dei ⁊ virtute
Juppiter aut ardēs euexit ad ethera virtus

¶ Quia pctīs ⁊ criminib⁹ traducimur ad inferos. q̊uis purget ſe pmāa ne deſcēdat qꝛ facil' eſt deſcēſus ad īferos cum ianua plutonis ptz nocte ⁊ die. ſz difficile ē ex inferis reuocare gradū ⁊ redire ad ſuperos. qꝛ paucis vel null' hoc cōceſſum ē cū pauci ſint excellētis et ardētis ꝟtutis q̊s equus iupit' amauit. Laboꝛ diuerſis modis exp̊mit'. Vñ Therēti⁹. O geta ꝓuinciā cepiſti durā. i. laboꝛē. res ē ardua. magni culmis, magne molis. i. laboꝛioſa. Et Virgi⁹ Nec me laboꝛ ille ḡuabit. Itē Cicero d't. ſingulos dies nō ſingul' dieb⁹ ⁊ in dies ꝓcraſtinabit. i. de die in diē. cotidie ⁊ indies ſingl'as lrās breui oꝛes ad te ſcribo. Et Tulli⁹ ſepe vtit' prima nocte. i. ꝓncipio noctis Et Virgi⁹ Vere nouo gelid⁹ canis cū montib⁹ humoꝛ liquit'. i. ī pꝛīcipio veris O p⁹ ntūm ⁊ accm̄ hz aliȷ̄s caſib⁹ caret ⁊ iungit' ablatiuo a pte poſt. vt q̊d his ꝟbis op⁹ eſt Et eſt op⁹ actio ſtudiū vel intētio: O p⁹ opis ē fruct⁹ l' finis ope aut res acta vt egregiū op⁹.

summe deus — malos hoīes
Magne pater diuū ſeuos punire tyꝛānos — **Perſius**
non alia ratione — peccandi
Haud alia ratiōe velis cū dira libido
hominum — libidine peccandi
Mouerit ingenium feruenti tincta veneno
mali vidēt virtutem ⁊ decoꝛem ei⁹ illa ſe carere
Virtutem videāt intabeſcātq; relicta
¶ Rogat poeta vt nō alia pena ꝑuos afficiat q̄z vt ꝟtutis fulgoꝛē cernētes illa ſe carē ſua culpa ꝯgnoſcāt Non em̄ eſt maioꝛ pena rōne vtēti q̄z vt cognoſcat ſe malū ſubiectū crimib⁹ ⁊ carere ꝟtutibus que inter actiones humanas lucent ſicut lucifer inter cetera aſtra. Unde Tullius. Rerum expetēdarum vnum gen⁹ eſt quod ſua vi nos allicit ad ſe non emolimento aliquo captans ſed ſua dignitate trahens: vt virtus que vocatur bonum honeſtum. Seneca

Rerū honeſtaꝝ preciū in ipſis ē. Idem idipm̄ honeſtū decorūq; di
cimꝰ qd̄ ꝑ ſe nobis placet aīoſq; oīm ſua natura cōmouet

Horatiꝰ Cautꝰ enim metuit foueam lupꝰ accipiterq;
Su ſpectos laqueos ad opertum miluiꝰ hamū.
¶ Cautꝰ lupꝰ metuit foueā ꝛ accipit̄ laqueos ꝛ miluiꝰ hamū dū
mō iſta habeāt ſuſpecta Caueo ꝟbū ꝛ ſi ſp ſepe ꝑcat ꝓuideo vt cautū
eſt lege ꝑornate tn̄ accō iunctū ꝓ vito vel fugio ponitur. vt igenui
turpes cauēt mores. Lupꝰ greca deriuatōe ī linguā nrām traſfor
mat̄. lupos em̄ illi lycos dicunt. lycos aūt grece a morſibꝰ appellat̄
eo ꝙ rabie rapacitatis quē inuenerit trucidat. Alij lupos aiūt qua
ſi leopes ꝙ quaſi leoni ita illi ſit ꝟtꝰ in pedibꝰ. vn̄ quicqd̄ pede pſſerit
nō viuit. de quo aiūt ruſtici hoīem vocem perdere ſi eū prior lupꝰ vide
rit. vn̄ Virgiꝰ: vox q̄z meri iam fugit ipſa lupi meri ꝛc̄. Accipiter
auis aīo plꝰ armata q̄z vngul̄. hinc ab accipiēdo nomen cepit. Eſt
em̄ auis alijs auibꝰ rapiēdis auida iō vocata accipit̄. i. raptor. Di
cit̄ autē accipitres circa pullos ſuos eſſe impios. Nā cū viderit eos
tentare volatꝰ nullas eis p̄bent eſcas ſed ꝟberāt pēnis et a nido p̄ci
pitāt et a tenero compellūt ad predam ne forte adulti pigreſcāt.
Miluꝰ mollis a viribꝰ et volatu quaſi mollis auis rapaciſſimus
tn̄ et ſemꝑ domeſticis auibꝰ inſidiatur.

Horatiꝰ Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pene
¶ Boni aōre ꝟtutis ꝛ ſi nō eſſet pena pctī a ꝟtute nō recedūt Sꝫ
mali nō curātes ꝟtutē deſiſtūt peccare formidīe pene ꝛ iō non me
rent̄ Nam q̇ voluptate quaſi mercede aliqua ad ꝟtutē impellit̄ nō
eſt ꝟtꝰ ſed fallax q̄dā imitatio ꝛ ſimulatio ꝟtutis. Nihil eſt ꝟtute
amabiliꝰ quā qui adeptꝰ fuerit vbicūq; gentiū erit a nobis diliget̄

peccatores

Proſper Ach ꝑperant ſontes peccati abrūpere nodos

tꝑe huiꝰ vite eſt locus venie

Ante diem mortis dū locꝰ eſt venie
¶ Initiū ſalutis ē noticia pctī Nam q̇ peccare ſe neſcit: corrigi nō
vult. Agē em̄ pn̄iam nil aliud ē q̄z ꝯfiteri ꝛ affirmare ſe vlteriꝰ nō
peccaturꝝ. Somnū narrare vigilātis ē ſua pctā ꝯfiteri ſanitatis ē
indiciū. Alteri ſp ignoſcito tibiipſi nunq̄z. Cuiꝰuis hoīs eſt errare:
nulliꝰ autē niſi inſipiētis in errato pſeuerare. Peccatū gemiat quē
nō pudet delicti. Sons ſontis nocēs venit a ſono ſonas q; ſicut ol

le male ⁊ rimoſe audiunt̃ ꝑ ſonũ Jta mal⁹ ꝑcipit̃ ꝑ ꝟba

pctī recedit ꝓ pctīs pctã effuſis
Culpa fugit cedũt lachꝛymis. delicta ꝓfuſis Gaufred⁹.
ꝓ pctīs
Et dulcem veniam flet⁹ generaſtis amari.

¶ Quãtũ potes teipm argue inq̃re ī teipm accuſatorꝫ ꝑtib⁹ fungẽ nec factũ defende tuũ. mala cã ſilẽda nil niſi ſollicite ſint tua ꝟba p⸗ces. Nec tua ſi fletu ſcindant̃ ꝟba nocebit Interdũ lachꝛyme pondera vocis hũc Simpl'r pateat viciũ fortaſſe puſillũ eſt. Qđ tegit̃ mai⁹ credimus eſſe nefas. Nõ intellecti nulla ẽ curatio moꝛbi.

¶ In craſtinũ bona nõ ſunt differẽda.

quid pꝛodeſt pctã
Quid iuuat ī longũ cauſas ꝓducere moꝛbi Pꝛoſper
cum hodie poſſis ꝑ pñiam ſaluari cur cras expectas
Cur dubium expectat cras hodierna ſalus
contritis
Scim⁹ correctis veniam nõ eſſe negandã
Sed nulli noſtꝝ eſt vltima nota dies

¶ Cũ nulli nr̃m ẽ vltīa dies nota ī dilate penitẽdũ eſt. Multos vitã deſerẽtes moꝛs ī certa ꝑuenit Oĩs itaqꝫ dies velut vltĩm⁹ oꝛdinãd⁹ eſt. Cũ notũ ſit cõtritis veniã nõ eſſe negãdã pñia hodierna ſal⁹ nõ eſt differẽda ī dubiũ craſtinũ. Null⁹ vnq̃ꝫ habuit deos adeo fauẽtes vt craſtinũ ſibi polliceri poſſet.

Cras te victuꝝ cras dicis poſtume ſemꝑ Martialis.
Dic mihi cras iſtud poſtume qñ venit
Quã longe cras iſtud vbi ẽ aut vñ petendũ?
Nunquid apud parthos armenioſqꝫ latet
Jam cras iſtud hꝫ Pꝛiami vel neſtoꝛis ãnos
Cras iſtud quãti dic mihi poſſit emi

¶ Partha ab Indie finib⁹ eſt ad Meſopotamiã general'r noĩat̃ ꝓpt̃ inuictã ꝟtutẽ parthoꝝ. ⁊ reliq̃ ꝓuincie ꝓxime in ei⁹ nomen trãſierũt Sũt eñi in ea Aracuſa partha Aſſyꝛia Media ꝑſida q̃ regiones inuicẽ ſibi cõiuncte initium ab Indo flumine ſumũt tigri

claudūtur. Sunt tñ inter ſe finib⁹ ſuis diſtincti Parthi aūt a ſy/
thia veniētes: eam regionē occupauerūt. ⁊ ſuo noīe noīauerūt Ar/
menia regio pſide annectit ⁊ ſunt regiões Aſie oriētalis. Item hec
adiectiua tāti quāti ⁊ cōpoſita vt tātidem quātiuis quāticūq̧ qu ā
tilibet pluris et minoris cū ſine ſubſtātiuo ſunt: ſp ponūtur in gtō
et oīa alia in abltō. cum vbis precij Plaut⁹. quāti eam emit: vili.
Q̧ ſi addātue ſubſtātiua ſtatim in abltō cōuertunt. vt quāto pce/
cio emiſtis.

Martial

Cras viues hodie nō viues poſtume ſerum eſt
Ille ſapit quiſquis poſtume vixit heri
Nō eſt crede mihi ſapiētis dicere viuā

¶ Itē oīa ad craſtinū ducere capit p differre quō Uirgili⁹ ðt. di
ſtulit in ſerā cōmiſſa piacula mortē. p quo cūctari dicim⁹. pcraſti/
nat. moras nectit in temp⁹ reliquū trahit. Itē Craſtin⁹ a um non
mō diem ſequētem hodiernū ſcat. ſed etiā quēlibet aliū diem ſequē
tē. Uñ Uirgili⁹. Si vo ad ſolē rapidū lunaſq̧ ſequētes Ordine
reſpicies nunq̧ te craſtina fallet hora ⁊c.

Perſius

differetur cras promittas
Cras hoc fiet Idem cras fiet. quid. q̄ſi magnū
Nempe diē donas ſ; cum lux altera venit
illud qð heri dicebatur craſtinum alia dies futura
Iam cras heſternū cōſumpſim⁹ ecce aliud cras.
produxerit modicum tpiſq; nō erit niſi cras
Egerit hos annos et ſemp paulū erit vltra

¶ Oſtendit multos mortales diem ex die protrahēdo nunq̧ ad
doctrinam virtutis alumnā prouenire. Quid quaſi magnum ne/
pe diem donas. Interrogatiue cum quadam cōmiſeratione per pa
rentheſim legēdum eſt. dicit em̄ cur hūc diem incipiēdum certum
finem cognoſcere quaſi magnū quid ſit tantum differs: Nempe
vero confirmatiuū aduerbium eſt vt nempe hoc aſſidue Iam cras
heſternum Cras reſpectu diei exacti dicitur Eſt enim ex aduerbio
nomen factum Iam plurimum accipitur pro nūc. aliquando etiā
pro tunc. vt Cicero ipſa verba compone ⁊ quaſi coaugmenta iam
neminem anteponas catoni. Aliquādo ſignificat preterea. Cicero
Iam quis putas ſingularem erga me beniuolentiam explicet.

Jam iã de futuris tm̃ d̛r.i.mox.⁊ licet reperiatˀ cum p̄ñs.vt iãiãq̃ʒ manu tenet ⁊ p̄mit haſta ſoluitˀ.tñ in futuꝝ.i.tenebit.Aliqñ ꝑ in/dignationē dicitˀ.Uirgili⁹.Jamiã nec maxia iuno Aliqñ ꝑ cõmi ſerationē.Saluſti⁹.Jamiã aĩo meo chariſſime fratˀ Aliqñ per ex/hortationē.vt Liui⁹.Jamiã erigite aĩos tela ſumite ⁊c̃.

ſub ꝑtica currus
Nam q̃ʒuis ꝓpe te q̃ʒuis temone ſub vno — Perſius
rotantē q̃ nunq̃ʒ attinges curuationē rote
Vertentē ſeſe fruſtra ſectabere cantum
poſteriori
Cũ rota poſterior curras ⁊ in axe ſecũdo.

¶ Optima ſilˀitudo a curru trãſlata:q̃ʒuis em̃ inq̇t te cras inchoa tuꝝ ſꝑ dicas.nunq̃ʒ tñ incipies quemadmodũ euenit ĩ quadrigis: in q̇b⁹ ſecũdi axis rota licet ꝓori ſꝑ inſtet:eam tñ nunq̃ʒ cõſequitur Ferꝝ quo rote extremitates vinciũtur cant⁹ auctore Quitiliano ĩ p̄mo Dicitˀ em̃ in axe ſecũdo.quadrige duos rotaꝝ ordines cũ habe ant duplici quoq̃ʒ axe ꝯtuntˀ.Axis ꝟo ſtipes teres eſt circũquē ro ta verſatˀ Temo ꝑtica longa curr⁹ qua in anteriori parte iumenta currum trahētia iungũtur

natura hoĩm eſt mutabilis ⁊ mala ſceleratoꝝ
Mobilis et varia ē ferme natura malorum — Juuenalis.
Cum ſcel⁹ admittũt ſupeſt cõſtantia.q̇d fas
Atq̃ʒ nefas tandē incipiũt ſentire peractis
aliqñ em̃ redeũt ad mentē ⁊ meõriã ſiue p̄mam
Criminibus.

¶ Natura hoĩm ſcelerib⁹ inueterata ⁊ cõſuetudĩe peccãdi ⁊ ꝯſtã tiſſimi ſunt in ſcelere ꝑagēdo poſt p̄mam acq̇ſita occaſiõe peccãt ite rum cõſtantiſſime.q̃ʒuis ꝑactis crimib⁹ ſentiũt q̇d fas aut nefas: Jtē intelligo.ſentio.video.ꝑſpicio ſepe idem valēt ꝙ ſcio.etiã quin/tiliano dicēte ſcio ſentio nõ ignoro nõ me fugit nõ me p̄terit.quis neſcit nemini dubiũ eſt.ex ꝓximo mutuari licere

ad pctã in mores redacta
Tamen ad mores natura recurrit — Juuenalis.
malos a malis
Damnatos:fixa et mutari neſcia.nã quis
Peccãdi finem poſuit ſibi:quãdo recepit

Eiectum ſemel attrita de frōte ruborem?
¶ Quāuis hoīes pacta pnīa ꝓ pctīs ſciāt ſe male egiſſe. natura tn̄ eoꝝ ꝓna ad malum: recurrit ad mores dānatos: pſeuerās in pctīs mutari neſcia. q̄s vnq̄3 cepit peccare: vt poſtea ſua ſpōte deſiſtet cū pudorē attrita frōte depoſuit. Itē morat⁹ qui morib⁹ bonis eſt pdi tus. Morigerat⁹ pticipiū a morigeror. qd̓ eſt morē gero. i. cōſeq̄r obedio. Iñ moriger⁹ obſequēs obediēs morem gerēs. Etiā morē gerē ꝓ eodē: A q̄ moriger ra rū; Sȝ moroſus a ū a moror qd̓ diffi cile fcat. Attrita frōte. i. pfricata. Nā pfricare frontē eſt pudorē3 deponere; Plini⁹. Perfricui frontē ⁊ nihil pfeci. Et Martialis. Et pfricuit frontem poſuitq3 pudorem

Parſius

Nec tu cū obſtiteris ſemel inſtātiq3 negaris
cum q̄s in ꝯſuetudinē peccādi venerit difficulť pt redire
Parere impio: rumpi iam vincula dicas.

Nam luctata canis nodum accipit: aſt tn̄ illi

Cum fugit a collo trahiť pars lōga catene
¶ Si q̄s ſemel atq3 iteꝝ viciȷs obſtiterit nō pptēa illū ab eis libe rū eſſe putes: cū ab illť nō multū poſtea iteꝝ illaquieť ſicut caīs. quē admodū nec canis ſi cathene nodū luctādo abrupit: q3uis fugiat li ber tn̄ non ē: q2 magnā ptē catene a collo trahit: qua iteꝝ paulop⁹ capiať. Obſto ꝯponiť ab ob ⁊ ſto qd̓ ē ꝯuenio: īpedio. vt illd̓ mihi obſtat. i. īpedit vel ꝯuenit. Et cōponiť cū in vt inſto qd̓ aliqñ fcat imminet. vt īſtat hyems. aliqñ vrget. vt īſtat Io. vt ſcribā. i. vrget Nā Canis nomē latinū eſt. grece cynos dr̄. Nihil ſagati⁹ canib⁹. Nā ſua noīa recognoſcūt. dños ſuos diligūt: ꝓ q̄ꝝ defenſiōe ⁊ reꝝ dño rū ſe morti obȷ̄ciūt. ⁊ corp⁹ dñoꝝ ſuoꝝ mortuū non delinquūt. ⁊ extra hoīes eſſe nō pñt. hec Iſidor⁹. Nodus ꝓpe ē vinculū cōglu tinatū. etiā eſt denſa peditū multitudo: ſicut turma equitū. Accipi tur tn̄ nod⁹ ꝓ difficultate: q̄ vix poſſit exſolui. vt Uirgili⁹: Prius abantem oppoſitū interimit pugne nodumq3 moramq3: i. difficul tatem pugne ⁊ tarditionem

Egritudini occurrēdum eſt in ꝑncipio

Parſius

Elleboꝝ fruſtra cum iā cutis egra tumebit

Poſcentes videas: venienti occurrite morbo
¶ Optia ſilitudie vtiť Sicuti eīn morbo anq̄3 vires adaugeat oc

currẽdum ẽ:qm̃ illi dum ĩgraueſcit fruſtra remediũ adhibet. Sic vicijs añq̃ʒ ill' occupemur repugnãdum ẽ. Nã vbi in animis nr̃is penit⁹ inſederit: difficilime dimouent. Ellebor ſpẽs medicamĩs: ẽ herba circa ellebor fluuiũ plurimũ gignit: atqʒ inde a grecis appel/ lari. hoc romani alio noĩe veratr dicunt: ꝓ eo ꝙ ſumptũ: motam mentẽ in ſanitatẽ reducit. duo eñ ſunt gn̄a. albũ ꝛ nigr.

qui velit aliquẽ defendere in vitijs

Defenſor culpe dicet mihi: fecim⁹ et nos — Juuenalis.

nos fecim⁹ ſimilia iuuenes rñdẽt ſit ita. ſed nõ pſeuerem⁹ in pctis

Hec iuuenes. eſto. deſiſti nempe. nec vltra

Fouiſti errorem. breue ſit qd turpiter audes

crimina reſecãda ſunt in initio

Quedã cum pma reſecãtur crimina barba

¶ Alloquit defẽſorẽ. ſi forte vellet defendẽ errãtes: qꝛ talia fecim⁹ in iuuẽtute. Rñdet licet talia faciũt pl'imũ tñ nõ pſeuerãt nec nos cõuerſi pſeuera⁹. dum eñ manem⁹ in vitijs: fouem⁹ errorẽ. ſʒ qñ ad vitia declinaueris nõ diu pſeuerab. qꝛ cũ pmũ barba deponit de bẽt vitia reſecari ꝛ deponi. Eſto aduerbiũ ꝯcedẽtis ẽ. Nẽpe. q̇ppe vtpote: pfcõ: vtiqʒ: nimir: ſane: certe. ſil'ia ſunt. ſʒ oĩm maxie vſita tũ eſt nẽpe. vt Horati⁹ quandã epl'am ĩchoãs. nẽpe hoc q̃ſiſti. Et Parſi⁹. nẽpe hoc aſſidue. Quĩtil'. Nẽpe eñ in hoc pl'imũ laboris exhauſim⁹. Itẽ dr̃a ẽ int quid ꝛ qd. ꝛ eor ꝯpoſita: qꝛ q̇d ẽ ſbm̃. et iõ vult adiũgi adiectio l' ſubſtãtiuo gtĩ caſus. qd vero adiectm̃ ꝛ iõ dicendũ eſt mirabile quiddã. ꝛ nõ mirabile quoddã. ſed quoddam nem⁹ vel ſcutũ. Itẽ quid mali feci: nõ qd mali feci.

Tu mõ ſic timeas et que tibi leta videtur — Ouidi⁹.

cum oĩa in mutatione cõſiſtũt

Dum loq̃ris fieri triſtia poſſe puta

¶ Non ſolũ qd ante ocl'os ſitũ eſt ſufficit intueri: ſʒ rer exit⁹ pru dentia metit. Prudentia eſt rer bonarum ꝛ malarum ſcientia. Cu/ ius partes ſunt memoria: intelligẽtia: ꝛ prouidentia. Memoria ẽ per quam anim⁹ repetit ea que fuerint. Intelligẽtia: ꝑ quam ꝓſpi/ cit anim⁹ ea que ſunt. Prouidẽtia: ꝑ quam futur aliquid videtur anteq̃ʒ factũ eſt. Seneca. Trib⁹ tpibus anim⁹ tuus diſpẽſet pñtia ordina: futura ꝓuide. p̄terita recordare. Timeo ꝛ metuo cũ accũm hñt: formidare ſcãt vt diſcipul⁹ timet p̄ceptorẽ. Qñ aũt dtm̃ ha/ bent; ſignificãt vereri ne quid mali alicui accidat; vt timeo amico.

Et timeo mihi abs te mortē. Sȝ dicē abſolute dcō iuncto metui
pāphilo:pauli vite timeo hic magis ē poeticꝰ vſus

Ouidiꝰ. Occaſum ſapiēs: ſtultus cōſiderat ortum
Non ſemꝑ ſacras reddunt oracula ſortes

¶ Hieronymꝰ ɔtra Ruffinū duoꝝ tpm maximā habendā curā mane ⁊ veſpi.i.eoꝝ q̄ acturi ſumꝰ.⁊ eoꝝ que geſſimꝰ. Maioris cō ſilij eſt: ꝓuidē ne q̇d accidat ſed animi nō minoris fortit̄ ferre ſi euenerit. Meliꝰ eſt eī̄ cauē q̄ȝ pauere. Item oīa cōpoſita a cado carēt ſupis p̄ter occido qd̄ hȝ occaſum. Item ſapiēs dictꝰ eſt a ſapore:qꝛ ſicut guſtꝰ aptus ē ad diſcretionē ſaporis ciboꝝ:ſic ſapiēs ad diſcretionē rerum. Cui cōtrariꝰ eſt inſipiēs.ꝙ ſit ſine ſapore nec alicuius diſcretiōis nec ſenſus. ſtultꝰ hebetior corde. Sicut quidā ait. Ego meip̄m ſtultum eſſe exiſtimo:fatuū eſſe nō opinor:obtuſis quidem ſenſibꝰ non tm̄ nullis. ſtultꝰ eſt qui ꝑ ſtuporem nō mouet̄

¶ Qui hȝ modeſtiā loquēdi vitet ſilentia

Ouidiꝰ Qui ſermone placet: nocitura ſilētia vitet

cantus regēdꝰ eſt arte ⁊ modeſtia

Qui canit arte canat. qui bibit arte bibat

¶ Prudētia humani actꝰ regēdi ſunt. qꝛ non viribꝰ nō velocitate corpis; res magne gerūt̄ ſȝ cōſilio auctoritate ⁊ ſniā Quelibet ei res agēda ē certa arte:⁊ modꝰ agēdꝰ in oībꝰ agibilibꝰ ⁊ factibilibꝰ

Ouidiꝰ Principijs obſta: ſero medicina paratur

peccata

Cum mala ꝑ longas cōualuere moras
Sed ꝓpera: nec te venturas differ in horas
Qui nō eſt hodie cras minus aptus erit

¶ Cum q̇s peccādi errore incepit ſtatum reuocabit ſe:ne ꝑ lōgas moras vitijs ſe aſſueſcat. Itē vale ꝓut ꝑtinet ad ſalutationē in receſſu defectiuū eſt Ualeo tm̄ vales valē valui in p̄terito p̄cium ip̄ortat. In p̄mo ſcato iportat ſignū doloris:a quo tractū eſt valitudo qd̄ infirmitatē importat. vn̄ valitudinariꝰ dr̄ qui ſepe infirmat̄ et funeri ꝓpinquꝰ videat̄ valeo in altero ſcato ɔponit̄ cū con ⁊ dr̄ cōualeo ¶ Differre eſt ꝓtrahē. vt diſtulit negociū hoc.i. ꝓtraxit Etiam ē difforme eſſe vt multū differt ꝓbꝰ ab iprobo. In dr̄a. Item maiores medico ⁊ medicoꝛ dixerūt:vt populo et ppl'oꝛ. q̄ v̄ba mō tm̄ paſſiue declinatōis ſunt Medicoꝛ accm̄ regit. vt Uirgiꝰ. Se

mina vidi equidē multos medicare ſerentes. ſʒ medeoꝛ dtm̄ vt me deoꝛ illi rei dicim⁹. medeoꝛ illā rem figuratū eſt. vt inq̄t Publius. Iſta duo v̾ba maturare ꝛ ꝓperare tanq̄ʒ ꝯtraria ſepant̄. Vn̄ v̾gi⁹ Frigid⁹ agricolā ſi qn̄ cōtinet imber multa foret̄ q̄ mox celo ꝓperā da ſereno Maturare dat̄. Nam i apparatu rei ruſtice cū ſunt tē peſtates: ruſticis ociū eſt maturare aliq̄d qđ ſereno tp̄e ꝓperare ne ceſſe ē. Maturare em̄ eſt qđ neqʒ tardi⁹ neqʒ citi⁹ fit: ſed medium quoddā ꝛ tp̄atū. vt p⁹ Eneidos Maturate fugā. Nā ꝛ in frugi bus ꝛ in pomis matura dicunt̄. que neqʒ cruda neqʒ caduca ſunt. Et cū aliq̄d feſtināter factū eſt premature factū dicim⁹.

Recens vuln⁹ facile ſanatur

Vidi ego q̄ꝑ primū fuerat ſanabile vulnus — Ouidi⁹

ſi medicina differat̄ ad temp⁹ fit putridū ꝛ inſanabile

Dilatū longe damna tuliſſe more

¶ Per ſimile ꝓbat de vulnē. qꝛ ſicut vuln⁹ eſt leſio corꝑis: ita pec catum eſt leſio anime.

oīa vendicāda ſunt tp̄i

Leta quidē let⁹ cecini. cano triſtia triſtis. — Ouidi⁹

temp⁹ gaudendi temp⁹ triſtandi

Cōueniens operi temp⁹ vtrūqʒ ſuum

¶ Let⁹ capit̄ ſcđm materiā ſubiectā. Aliter em̄ dicit̄ hō let⁹ ꝛ bos. hō iucūdus đꝛ let⁹. bos pinguis đꝛ letus. terra fertilis đꝛ leta. hoꝛ reum frugib⁹ plenum: dicit̄ letum.

¶ De mutatione tp̄is et foꝛtune

In etate nr̄a optimi dies nobis p̄mo veniūt. deteriores poſteri⁹

O Prima queqʒ dies miſeris moꝛtalib⁹ eui. — Virgili⁹

tranſit moꝛboſa ꝛ triſtis ſenectus.

Prima fugit: ſubeūt moꝛbi. triſtiſqʒ ſenect⁹

laboꝛioſa ſenect⁹ poſtq̄ʒ ſequit̄ mors omnia abſoꝛbens

Et laboꝛ. et dure rapit inclemētia moꝛtis

¶ Poſt floꝛidā iuuentutē in qua eſt oīm viriū viuacitas. mētis le ticia: actionū agilitas: ſequit̄ ſenect⁹ plena malis: tēdens ad moꝛtē Item Eo ꝯponit̄ cum ſub vt ſubeo qđ ſ̾cat ſuppono me alicui rei. vt ſubeo hāc ꝓuinciam Interdū ſ̾cat i mētem venio: vt ſubijt cha ri genitoꝛis imago. Senect⁹ ſenilis etas. Iuuētus frequētia iuue num nō ſolum etas. Iuueca eſt dea iuuētutis: ſed ꝓ iuuētute ponit̄ ſicut ſenecta pro ſenectute.

pro fortuna dedit

Horati⁹ Tu quamcūq; de⁹ tibi fortunauerit horā

ex oī dono bono vel malo. ſit grat⁹ deo bona ꝑncipalr̄ aggrediaris

Grata ſume manu: nec dulcia differ in annū

¶ Cum hec vita plena malis: ⁊ erumnis ſubiecta ſit. patiēti aīo q̄cūq; mala a deo accipiēda ſunt. Itē int̄ gratum ⁊ iocūdum hoc int̄ eſt. Iocūdum ꝓꝑe in reb⁹ iocūdis dr̄. gratum ī aduerſis In iocundis em̄ eſt q̄dam grā delectatiōis vt fontes: roſe: flores. iocūda ſunt In grato etiam cōmodum vt aſpect⁹ meſſis grat⁹ eſt. Item in manib⁹ eſt. ⁊ in manu eſt: vtrūq; capitur ꝓ eo qd in ptāte eſt. et fili⁹ in patris. ⁊ ſeru⁹ in dn̄i manu dr̄ eſſe.

tacitis annis ſeneſcim⁹ ⁊ tendimus ad mortem

Ouidi⁹. Labitur occulte fallitq; volubilis etas

velox ꝑteritis diebus

Et celer amiſſis labitur ann⁹ equis

¶ Volubilis etas nr̄a occulte tranſiēs: decipit nos. cū ſic oēs ſeneſcim⁹. ⁊ tendim⁹ ad mortem ignorādo. Itē labi interdum velociter moueri vt labere nympha polo ⁊ labere pennis. Curſu em̄ lapſus celerior eſt.

cum hora mortis nihil incerti⁹ eſt: nil differēdum eſt

Martialis. Nō eſt crede mihi ſapiētis: dicere viuam

quia dubia faciendo bona

Sera nimis vita eſt craſtina. viue hodie

¶ Et ſi mori neceſſe eſt hora tamē eius incerta.

mortalia rapit ⁊ mouet ſecum temp⁹ mobile

Maximia⁹ Cūcta trahit ſecū vertitq; volubile tempus

cōditio vite premit mortales miſeros

O q̄ꝫ dura ꝑmit miſeros cōditio vite

in hac vita feliciſſim⁹ eſt qui quieto aīo abſq; vitijs ducit vitam

Felix qui meruit tranquillam ducere vitam

tali ꝫ leto fine dies ſuos claudere poſſit

Et leto ſtabiles claudere fine dies

¶ Oīa hui⁹ mūdi ſubiacēt tpi ⁊ motui. a quo mēſurāt̄ ⁊ mouent̄ in quo cōſiſtit cōditio vite humane miſerrima. Itē a verto vert̄ verſus vel verſum aduerbia loci ⁊ ꝯſtruūtur cum accō vt v̄ſus vel verſum ciuitatem. Sepe tn̄ cum abltō iungit̄ verſum. Vn̄ Plautus Sed dextro verſum. Item a verſum et quo: veni quorſum id eſt q̄

verſum. horſum. aliquorſum. iſtorſum. aliorſum. dextrorſum. ſeorſum compoſita ſunt huiõi deorſum. Cõditio a cõdico naſcitur. ⁊ eſt priſca lingua denuncio. nũc vero abuſiue dicim⁹ conditionem eſſe actionem vel mentis qualitatem. vt hic eſt homo manſuete cõditionis id eſt manſueti animi

cum de tempore nihil habem⁹ niſi nũc preſens: quod inſtãtaneum eſt: omnia preterita nulla ſunt

Jam nihil eſt totũ qđ viximus: omnia ſecum — Maxianus

vltima hora

Temp⁹ preteriens: horaqꝫ ſumma trahit

¶ Temp⁹ preteritum ⁊ futuꝝ ꝯtinuant̃ per inſtãs. nũc p̃teritum deſinẽs non eſt. futuꝝ adueniẽs nondũ eſt. ſic temp⁹ omnia conſumens: parum eſt.

originem ſuam tpalia: mundana: requirũt

Ortus cũcta ſuos repetũt: matrẽqꝫ requirũt — Maxianus

oĩa ex nihilo facta ſunt: ad nihil redeunt

Sic redit ad nihilum qđ nihil ante fuit

¶ Cum oĩa corpalia ⁊ mũdana ex nihilo creata ſunt Et vnũqđqꝫ naturał̃r deſiderat ſuũ p̃ncipiũ. naturał̃r oĩa mũdana tñſeũt ĩ nihil.

anni fluũt p dies: ſicut aque fluũt per ptes

Credite eunt anni more fluentis aque — Ouidi⁹

preterfluit

Nec que p̃terijt iteꝝ reuocabitur vnda

preterita eſt

Nec que p̃terijt hora redire poteſt

¶ Sicut fluẽtes aque nõ redeũt: nec hora p̃terita redit. ſaltem eadem numero, Jtem ab ann⁹ venit annicul⁹ qđ videt̃ eſſe diminitiuũ ſed eſt adiectiũ ſicut ridicul⁹. vernacul⁹, dicimus eñ annicul⁹ puer. annicula mulier. anniculũ aĩal. i. vni⁹ anni. Jtem ab annus dicit̃ adiectiue p cõpoſitionẽ quotẽnis; biennis. triẽnis. quadriennis. ⁊ ſolẽnis quaſi ſolum in annis.

longum temp⁹ partes ꝓ toto dies ⁊ anni ſunt ptes tpis

Quid nõ lõga dies qđ non cõſumitis anni — Ouidi⁹

vnumqđqꝫ tu tempus tua

Vt captum teneas: captoqꝫ munera mitte

¶ Jnquit Ariſtoteles oĩa tabeſcũt ⁊ ſeneſcũt in tpe. oĩm obliuiſcimur ꝓpter temp⁹. nihil aũt ꝓpt̃ ipm didicim⁹ aut factũ eſt. Cũ tps eſt nũer⁹ mot⁹ q̃ fcit diſtãe p̃us a poſtẽiori ẽ cã corruptõis reꝝ.

validi boues deficiũt tp̃e

Deficiũt validi longeuo tp̃e tauri

pulcher equus fit tp̃e inutilis ⁊ turpis

Et quondã pulcher fit mõ turpis equus

Fracta diu validi cõpeſcitur ira leonis.

¶ Declarat ꝙ tp̃e oĩa veteraſcũt ⁊ ſeneſcũt exẽplarit in aĩatis Itẽ Taurꝰ grecũ nomẽ eſt: ſicut ⁊ bos. Indicis tauris coloꝛ fuluꝰ eſt: volucꝝ ꝑnicitas: pilis in cõtrarium verſis caput circũflectũt flexibilitate qua volũt. tergi duricia omne telũ reſpuũt: imminẽte feritate. Item equi exultãt cum vicerĩt. dolẽt cum victi fuerĩt. ſono tube ad p̃lium excitanꝷ. quidaꝫ hoſtes i bello ſentiũt adeo vt aduerſarios moꝛſu petãt. aliqui ꝓpꝛios dños recognoſcũt. aliqui p̃ter dñm nullũ doꝛſo recipiũt. Interfectis vel moꝛiẽtibꝰ dñis multi lachꝛymas effundũt. Solẽt eñ ex equoꝝ meſticia ꝉ alacritate euentũ futuꝝ dimicaturi colligẽ. In generoſis equis. vt aiũt vetẽs quattuoꝛ expectãtur foꝛma. pulchꝛitudo. meritũ. atqꝫ coloꝛ. Foꝛma vt ſit validũ corpꝰ ⁊ ſolidi roboꝛis. ꝯueniẽs altitudo. latꝰ longum. maximi ⁊ rotũdi clunes. pectꝰ late patẽs. pes ſiccꝰ. ⁊ coꝛnu cõcauo ſolidatꝰ. Pulchꝛitudo. vt ſit exiguũ caput. pelle ꝓpe oſſibꝰ adherẽte aures bꝛeues ⁊ acute. oculi magni. nares patule. recta ceruix. coma denſa. ⁊ cauda vngula ſoliditate fixa rotũditas. Meritum. vt ſit aĩo audax. pedibꝰ alacer: tremẽtibꝰ membꝛis: ex quiete facile excitetur. ⁊ excitatꝰ nõ facile retineꝷ. Coloꝛ aureꝰ. roſeꝰ. mirteꝰ. giluus. glaucꝰ. ſcutulatꝰ canus candidꝰ albus. guttatꝰ. niger. variꝰ coloꝛ ex nigro ⁊ badeo diſtinctꝰ bonus. reliquꝰ varius coloꝛ vel cinereꝰ deterrimꝰ. ¶ Item Leonis vocabulũ: ex greca oꝛigĩe influxũ eſt in latinũ. grece eñ leon vocaꝷ leena totũ grecum eſt; ſicut dracena. Ut aũt leena leo dicaꝷ vſurpatũ eſt a poetis. Cum genuerĩt catulũ: tribꝰ diebꝰ ⁊ tribus noctibꝰ catulus doꝛmire ferꝷ: tũc deinde patris fremitu veluti tremefactꝰ cubilis locꝰ ſuſcitare dꝛ catulũ doꝛmientẽ. Circa hoĩem leonũ natura eſt benigna. vt niſi leſi nequeãt iraſci. ꝓſtratis ꝑcunt. hoĩem nõ niſi magna fame interimũt

oĩm duriſſimũ eſt ſaxum oĩm molliꝰ eſt aqua

Ouidiꝰ **Quid magis eſt duꝝ ſaxo? quid molliꝰ vnda?**

tp̃e dura ſaxa cauãtur molli aqua

Dura tñ molli ſaxa cauãtur aqua.

boues incõſueti ferre iuga tp̃e aſſueſcũt

Tp̃e difficiles veniũt ad aratra iuuẽci

Juuenis equus frenoꝝ impatiēs tpe admittit
Tpe lenta pati frena docetur equus
¶ Idē declarat in inaīatis Aqua em̄ dicta ē ꝙ ſupficies ei⁹ equa-
lis ſit Duo aūt ſunt validiſſima vita hūane elemēta: ignis .ſ. ⁊ aqua
vn̄ ḡuit' dānātur q̇b⁹ ignis ⁊ aqua īterdicit Itē lapis eo ꝙ ledat pe
dem dict⁹ ē mobil' ⁊ ſperſus. Saxa herēt et a montib⁹ excidūtur.
Juuenc⁹ ꝙ hoīem iuuat dicitur.

mundi
Quid valet hic mūdus quid gl'a q̇d ve triūph⁹: Ganfred⁹.
poſt mortem terra ſicut vmbra ptrāſit hō
Poſt miſerum funus puluis et vmbra ſumus
¶ Hō fugit velut vmbra ⁊ nunq̄ȝ in eodem ſtatu pmanet: Oia
mūdi vana ſunt ⁊ trāſitoria morte termiata nos viles pulueres in
vmbram relinquūt. Item Oꝛnatum eſt: his ꝟbis emē. vendere va
lē: adiūgere gtm̄ vt res nō pluris valet. paucioꝛis valet. vn̄ Juue-
nalis. Potuit foꝛtaſſis minoꝛꝫ piſcatoꝛ q̄ȝ piſcis emi. Et idē Res
nulla minoꝛis cōſtabat. Et alibi Jlla iuuāt q̄ pluris emūtur

vſu ⁊ tpe omnia cōſumūtur
Ferre⁹ aſſiduo cōſumit anulus vſu Ouidi⁹
conſumit ps aratri
Interit aſſiduo vomer aduncus humo
¶ Itē Prim⁹ pmotheus ferr circulum ferreū incluſo lapide digi
to circūdediſſe. qua ꝯſuetudīe hoīes anulos hr̄e ceperūt Anuli aūt
per deriuationē dicti ſunt a circul' ⁊ anis q̇ ſunt circa brachia ⁊ circū
crura. vn̄ ⁊ ſigna p deriuationē ſigilla. nā ſigna maioꝛa ſunt. ſigilla
vero quaſi minoꝛa ſigna. Anulos ꝟo pmū hoīes geſtare ceperunt.
quarto a pollice digito eo ꝙ vena q̄dam vſq̄ȝ ad coꝛ ptingat. quam
oꝛnādam aliquo inſigni putarūt Item vomer eſt dict⁹ qꝛ humum
eruat vel a vomendo terram

¶ De mutatione rerum tpe

cōſumēs res inuidēs rebus
Tempus edax reꝝ. tuq̄ȝ īuidioſa vetuſtas. Ouidius
coꝛrūpitis determiato tpe ſucceſſione tpis
Oia deſtruitis. viciataq̄ȝ dentib⁹ eui
ſucceſſiue
Paulatim lenta cōſumitis omnia moꝛte
¶ Vetuſtate tpis oia tpalia ſucceſſu tpis cruciata tādem ad interi

tum ꝛ deſitionē tendūt. vt ait Ambroſi⁹. Tpa ſunt vices mutationum in quib⁹ ſol certa ſui curſus dimēſione: omnem orbem infuſa varietate diſtinguit. Item dentes greci odontes vocāt. Et inde latinum nomē trahē videnť. hoꝝ primi pciſores dicunť. qꝛ omne qḋ accipiť ipſi prim⁹ incidūt. Sequētes canini vocanť. quoꝝ duo in dextra maxilla ꝛ duo in ſiniſtra ſunt. Et iō dicunť canini qꝛ ad ſilitudinem caninoꝝ exiſtūt. ꝛ canis ipſis oſſa frāgit ſicut ꝛ hō. Et qḋ non pñt priores incidē: illis tradūt vt cōfringāt. Ultimi ſunt molares: qm̄ cōciſa a priorib⁹ atqꝫ cōfracta: ſubigūt et moliūt atqꝫ immiſſant. Dentium aūt numeꝝ diſcernit qualitas ſex⁹ vt ī viris plures ſunt q̄ꝫ femis Itē mors dicta ē quaſi amara vel a marte que eſt effector mortis

Virgili⁹

Multa dies: variuſqꝫ labor mutabilis eui
Retulit in meli⁹. multos alterna reuiſens
decepit
Luſit: et in ſolido rurſus fortuna locauit.

Dies ꝛ labor varij ꝛ mutabilitas tpis retulit multa in meli⁹ alternādo vires ſuas q̄ in mutatiōe reꝝ cōſiſtunt. Item dies eſt ſolis oriētis p̄ſentia quouſqꝫ ad occaſum pueniat dies etiam appellari ſolēt ppe a ſolis ortu donec rurſus oriať. abuſiue p⁹ mō Itē ludere capiť hic pro illudere ſimplex p cōpoſito .i. deridere. Et apud Therētium Ludis me fortaſſis. Item rurſus .i. iteꝝ. vt Quintilian⁹. Si veꝝ eſt poſt vetuſta ſecula ꝛ innumerabiles annos reddi rurſus alijs corpib⁹ aīas. forſan in me renat⁹ ſit aliquis

alta cadit virt⁹ malo vite ſtabis
Dilige nō alta: medium tu dilige ſemp
virtus hui⁹ mundi regitur fortuna
Rara quidē virtus quam nō fortuna gubernat.

Tuti⁹ eſt ſtare in īferiori fortuna: qꝛ alta fortuna cadere poſſit. et mutari. Item amare pl⁹ eſt q̄ꝫ diligē. vt Cicero. quē etſi ante hac dilexi: nūc amo. Et mutuo amare eſt amātem redamare. Uñ dicitur. mutu⁹ amor. mutua beniuolētia

nouū militē. adit⁹ alic⁹ rei agēde. pſpero.

Iuuenalis

Me pauidum excipiet tyronem porta ſecundo.
bone cōſtellationis
Sidere. plus etenī fati valet hora benigni

illius de adultero ſuo
Quā ſi nos veneris cōmēdet epl'a marti

¶ Aditur⁹ rem arduā nouā pauet timet q̄ʒ ſi ven⁹ marti adult'o mādaſſet vt iuuaret. Itē tyron grece: fortis latine. Itē tyro nou⁹ miles aut alic⁹ rei agēde nou⁹ Itē Cōmendo. q̄ʒuis ex ſilitudīe terminatiōis ↄmēdo ⁊ emēdo ab eodē pͥncipio deſcēdere videant. ↄmēdo tn̄ a mādo veit mutādo a in e. Et emēdo veit a mēda qd ē macula. et ē maculā remouē. Itē venerē ex eo dicūt eſſe nūcupatā q̄ ſine vi femīa eſſe v̄go nō deſinat. Itē Mars quaſi mares vorās: iō de⁹ belli q̄ in bello pereūt mares ⁊ viri p q̄s bellū gerit. Et effector mortis. Nā a marte mors d̄r. Mars apud grecos gradiu⁹ d̄r eo q̄ in bello gradū inferāt q̄ pugnāt aut q̄ i agre gradiant.

dubijs ⁊ varijs mutabilis
Paſſib⁹ ambiguis fortuna volubilis errat Ouidi⁹
in varietate ⁊ mutabilitate conſiſtit
Lud⁹ fortune variatur imagine lune
ad modum lune
Creſcit decreſcit in eodē ſiſtere neſcit

¶ Fortuna plerūq̄ʒ eos q̄s pl'imis bn̄ficijs ornauit ad duriorē caſum reſuat. Seneca. ludit ſuis fortuna munerib⁹ q̄ dedit aufert. q̄ abſtulit reddit. nec vn̄q̄ʒ tuti⁹ ē illā expiri q̄ʒ cū locū iniurie nō hʒ. Itē imago d̄r ab imitor quaſi imitago ſimulacrorū Et imaginū exort⁹ eſt. cū ex deſiderio mortuorū ↄſtituerent effigies. vt haberēt aliqd ex imaginū ↄtēplatiōe ſolatiū. Simulacra a ſilitudīe nūcupata vel p eo q̄ ſunt ſil'ia vel ſimulata atq̄ʒ cōficta. Iudei dicūt q̄ iſmael pͥm⁹ ſimulacrū ex luto fecerat. gētiles aūt pͥmū pͥmotheum ſimulachrū feciſſe dicūt. apud grecos Cecrops.

fortuna
Precipitē mouet illa rotā motuſq̄ʒ laborū Galter⁹.
non quieſcit a motu ↄſiſtunt
Non quies claudit. nec ſiſtunt ocia motu
aliquos hoīes depͥmit alios eleuat aliquis ad imū deiecit
Hos premit hos releuat hos deijcit erigit illos.
aſtringit ſuos hoīes variari in varios caſus
Cogit et in varios hoīes deſcēdere caſus

¶ Antiqui in templo fortune pingebāt ei⁹ imaginem cū duplici facie hn̄tem rotā cōtinue motā in qua oēs hoīes voluūt aſcēdēdo

deſcēdendo. vt hoc metro Regno regnabo regnaui ſum ſine regno.
In iferiori pte rote ſine regno aſcēdendo regnabo ꝛc. Item ocium
eſt vacatio a labore cuiꝰ cōtrariū eſt negociū: Capit̄ ocium etiam
pro ſtudio litteraꝝ vt Cicero. quid dulciꝰ ocio lrāto.

oīa eius opa inſtabilia ſunt ꝛ in cōtraria mutabilia

Dares Nam grauata leuat. caſſat rata. federa rūpit

Infirmū firmat. fixum mouet. ardua frāgit

aliquādo fauēs ꝛ leta mō cōtraria

Ouidiꝰ Nam mō leta manet. mō vultꝰ ſumit acerbos

fortuna ſolum incōſtantia couſtans eſt

Et tm̄ conſtans in leuitate ſua eſt

¶ Hec ſunt cōditiōes fortune ꝛ q̊ fortune ſubiectꝰ ſi iſtis cōditioni
bꝰ regat̄ non admirandū cōquerat̄ qꝛ naturā eius experiat̄ Nemi
nem aduerſa fortuna cōminuit niſi quē ſecunda decepit. neminē eo
fortuna ꝑuexit. vt non tm̄ illi minaret̄ quātum ꝓmiſerit. Itē vul
tus dr̄ a volo qd̄ in ſupino habebat vultū. ꝛ iō vultꝰ ad aīm ꝛ volū
tatem refert̄: Facies magꝭ ad corpꝰ ꝛ iō dicimꝰ lōga ꝛ lata facie nō
vultu. a q̊ cōpoſitū eſt ſupficies nō multū diſcrepās a ſuo ſimplici.
vt facies maris facies terre ſuperficies. i.

in oībus actibꝰ fortuitis hō ſequat̄ fortunam.

Ganfredꝰ. Quicqd agas quicqd dicas quicqd patiaris

que fiūt a fortuna non poſſunt retrahi

Non facis vt retrahas qd̄ mea dextra trahit

Sic ego primatū venerādaqꝫ ſceptra tenebo

Et ꝓ velle meo mel tibi felqꝫ dabo

¶ Caſibꝰ fortuitis nō eſt renitēdum. his qui hꝰ mundi cōuerſatio
ni ſe ingerūt. Natura ṗo aſſueſcit in cōtrariū. Nā ſi lapis milleſi
es ꝓijciat̄ ſurſum nō aſſueſcit aſcēdere ſurſum. ſic ſtolidꝰ eſt qui ſtu
det fortune auferre mūtabilitatē renitēdo: q̄ eſt eius natura. Item
agere reum eſt accuſare. peragere reum eſt cōdemnare.

donat ſua munera ꝛ aufert fortuna

Ouidiꝰ Largit̄. quodcūqꝫ libet fortuna rapitqꝫ

aliqs hō modo paup eſt qui prius diues fuit ꝛ ecōtra

Eſt gracilis ſubito. qui mō groſſius erat

¶ Itē ꝓ largiri Tulliꝰ ponit gratificari. Vñ dr̄ fortuna ſine inui
dia nihil hoī gratificat̄. i. largit̄. Itē ſunt q̊ benigniores eſſe volunt

q̃ ſubſtãtia patiť.i.largiores. Itẽ Cicero in alio loco. Alter locus cautiõis eſt ne benignitas ſit maior facultate.i.largitas

cõſtellatio de paupere diues
Si fortuna volet fies de rhetore conſul — Juuenalis
Si volet hec eadẽ: fies de cõſule rhetor

¶ Cõſules fuerũt diuites ⁊ rhetores paupes. Itẽ infelicissimũ ge/n⁹ fortune ẽ fuiſſe felicem. letiores fortuna dimiſit quos nunq̃ȝ re/ſpexit q̃ȝ quos deſeruit.

Exemplo ſirenes habe docearis in illis — Ganfred⁹.
in bona fortuna caueto peiora
Sub meliore ſtatu ſp̄ peiora caueto
Nulla fides reȝ ſequiť poſt mella venenũ
Et claudit nox atra diem nebulaqȝ ſerenũ

¶ Fortuna ludit cũ ſuis muerib⁹ q̃ dedit aufert ⁊ abſtracta reddit Itẽ Syrenes mõſtra marina in ſupiori pte ṽgĩes.in inferiori ṽo piſces q̃ dulciſſime cantãt. Itẽ Syrenes dulcedĩe cant⁹ hoĩes alliciũt quos allectos ſubmergũt. Itẽ Fides.fidem meã vadẽ cõſtituo ṽba pmiſſiõis ſunt.vel tibi do fidem verba fiducie ſunt: habeo tibi fidem id eſt credo.ſed habeas fidem ṽbis meis.

Hoc vnum p̄ſcire potes q̄ nulla ptãs — Ganfred⁹.
Eſſe moroſa p̄t q̃ res fortuna ſecũdas
Impat̃ eſſe breues ſi vis exempla priores
Reſpice fortunas enarrat illa prioris
Florida pſperitas minos ſubuertit athenas
Ilion atrides magne carthaguis arces
Scipio ſȝ em̃ breuis eſt diſtãtia leti
Ominis ⁊ meſti.nox eſt vicina diei
Hec aliena docẽt et te tua fata docebũt

¶ Nulla ptãs ⁊ pſpitas mũdi moroſa dñabil' qd̃ mult' exẽplis p̄teritꝫ liquet q̃ florida ptãs atheãꝝ p Mineon rgẽ ſubuerſa ẽ ⁊ troiana p agomenonẽ carthagineꝫ ptãs p ſcipionẽ affricanũ. ſic ergo breuis ẽ diſtãtia triſtis ominis ⁊ leti: nox ẽ vicĩa diei. vt aliena exẽ

pla docēt ꝛ ita quēlibet ꝓpa fata docebūt cū fortuna iſtaꝝ rerū dn̄a
impat res ꝓſpas mūdi eſſe breues. Itē grayus q̄dā grecie ĩdigena.
ex cꝰ filia actis nō actica. t̃ra vocata ē Hec int̃ macedoniā ꝛ achaiā
media iacet ꝛ eſt ꝟa grecia vbi fuit athene ciuitas mr̄ liberaliū arti-
um qua nihil habuit grecia clariꝰ atqꝫ nobiliꝰ Troia regio aſie Ili-
on ciuitas troye troyā aūt ſuo nomīe appellauit tros troyanoꝝ rex
ganimedis pr̄ zeugis vbi erat cartago mag̃ ipſa ē ꝛ ꝟa affrica a ſep
tētrione mari ſiculo iūcta et a meridie viſqꝫ ad getuloꝝ regionē por
recta Omen eſt q̄dā augurij ſpēs ꝛ dr̄ quaſi orimen qꝛ fit ore augu
riū. Vn̄ tercij Regū. xx. ca. Acceperūt ꝓ omine ꝛ feſtinater rapue
rūt ꝟbum ꝛ ſic omen ꝓꝑe loquēdo cōſiſtit circa ꝟba

Seneca **Nulla ſors lōga eſt dolor atqꝫ voluptas**

ſe ꝯſequūtur ſed voluptas breuior dolore

Inuicē cedunt breuior voluptas

oīa ꝯmutant̃ ī breui hora

Ima ꝯmutat breuis hora ſummis

¶ Nil ꝓprium dicas qđ imitari pt̄ qꝛ fortuna poſcit qđ erat ſuū qđ dare potuit ꝛ quod fortuna nō dedit non rapiet. Item Imus. a. um. i. infimꝰ. ſed baſſus nō eſt latinum.

Seneca **Res humanas ordine nullo**

Fortuna regit. ſpergitqꝫ manu

Munera ceca peiora fouens.

¶ Fortuna regit res hūanas nullo ordīe dans munera ceca ſpnu triēs peiora. Tulliꝰ Fortuna ceca multos excecauit nō q̃ ipſa ceca ſit ſed eos cecos plerūqꝫ efficit quos ꝯplexa eſt

proſpis rebꝰ elatus eſt

Seneca **Quiſquis ſecūdis rebus exultat**

abundātia reꝝ ſibi cōgruentia

Fluitqꝫ luxu ſemꝑ inſolita appetit

vltra vires ſuas nititur aliquid efficere

Qđ non pt̄ vult poſſe q̄ nimium poteſt

inferiorem fortunam

Malā bone ꝑferre fortunam licet

magna quies eſt in rebus paruis

Rebuſqꝫ pūis alta preſtatur quies

¶ Qui nimis ī bonis fortūe eleuatꝰ ē ignorās ſeipm̄ vltra vires ꝛ

cōditiōes ſuas īſolita appetit ſ; aduerſitate depſſus quieſcit. g̃ licet malā fortunā p̄ferre bone vt aīa quieſcat. Itē ſecūd⁹ q: ſec⁹ pedes ⁊ eſt tract⁹ ſermo de ſequētib⁹ fuis. vn̄ ſecūda fortuna dr̄ q̄ ſm nos ⁊ prope nos eſt In̄ res ſecūde. i. pſpe a ſequēdo dicte. Itē preferre. i. an̄ferre vt pudica virgo p̄fert cōmodo pudorē. Q; ſi int̄ pre ⁊ ferre īterponat̄ me te aut ſe ſcat on̄dē. vt p̄ ſe fert mḡro beniuolētiā. i. on̄t

Venit ad pigros cana ſenectus ... Seneca
Humiliq; loco ſed certa ſedet
aduerſa
Sordida parue fortuna domus
Alte virtus animoſa cadit

¶ Qui nō ſunt dediti magnis ſ; pua fortūa ꝯtenti veniūt ad vltimā ſenectutē. Exonerauit te fortūa ſi ītelligis in tutiori loco poſuit Dānū putas ſ; remediū eſt. clamas ꝙ opib⁹ expoliat⁹ es tuo vicio iſta tibi iactura tā grauis ē. non tā moleſte ferres ſi tanq; pditurus habuiſſes. Itē humilis quaſi humo accliuis Itē animoſus eo ꝙ ſit animis ⁊ virib⁹ plen⁹. Aiat⁹ quaſi aīo auct⁹ ⁊ firmat⁹.

Vincit ſanctos dira libido ... Seneca
Fraus ſublimi regnat in aula
Tutus in menſa capitur anguſta cibus
Venenum in auro bibitur o quātum bonū
Obſtare nulli cape ſecuras dapes
Humi iacentē. ſcelera non intrant caſas

¶ Libido dn̄andi vicit fortuna elatos mag̃ noīa gerentes ī aulis magnoꝝ regñt fraus Venenū ī auro bibit̄. In̄ pua mēſa capit̄ ſecurus cib⁹. O q̄; magnū bonū ē nulli nocē. ac iacēdo ī terra cape ſecuras dapes Libido q: libet libidinoſus eo ꝙ facit qđ libet

Tu ne cede malis ſed cōtra audētior ito ... Virgili⁹
i. bonis
Credite cōſilijs qn̄ peiora timētur
mutationes
Eſt in vota loc⁹ ſors ē vbi peſſima reꝝ
qm̄ in iſima eſt aſcēdet cum ſtare non poſſet
Sub pedib⁹ timor eſt ſecuraq; ſumma maloꝝ

¶ Dum mala adueniũt audent' recipe qꝛ malis abeũtib⁹ adueniũt bona. Itẽ dicim⁹ Ineo grãm. nõ aũt dicim⁹ Ineo amorẽ l' beniuolentiã ſicut eꝯ̃rio dicim⁹ ꝯſilio beniuolẽtiã. nõ aũt ꝯſilio grãm. tũ recõſiliari ⁊ in grãm redire idẽ ſunt. qñ qui fuerũt ex amicis fcĩ inimici. iterꝫ in p̃ſtinã redeũt beniuolẽtiã. Itẽ Cicero In grãm cũ voluptate redeam⁹ Etiã cõſiliam⁹ nobis famã honoris

Seneca Cur in penates rarius tenues ſubit
Hec delicatas eligens peſtis domos
Cur ſcã paruis habitet in tectis venus
Mediũqꝫ ſanos vulgus affectus tenet
Et ſe coercet modico contra diuites
Regnoqꝫ fulti plura q̃ꝫ fas eſt petunt

¶ Peſtis libidis nõ intrat hũiles domos ſꝫ ſcã. i. moderata ẽ i eis. qꝛ medium vulg⁹ coercet ſe modice. ſed diuites regno fulti : pl'a petũt q̃ꝫ fas ẽ. Itẽ penates gẽtiles dicebãt oẽs deos q̃s domi colebãt: et ipſe dom⁹ vocant' penates vt hic Scã ven⁹ moderata libido rerum vt ſufficiat victui.

Ouidi⁹ Crede mihi miſeros prudentia p̃ma relinq̇t
Et ſenſus cum re cõſiliumqꝫ fugit

¶ Miſeri ſunt q̇ prudẽtia carẽt cũ nõ habeãt itellcm̃ neqꝫ cõſiliũ aut reꝝ peritiã. Itẽ prudẽs feci ſciẽs feci hoc eſt qd̓ cũ facerẽ ſciui. me facẽ. aut cũ ſciã ⁊ doctrina feci Inſciẽs iprudẽs atqꝫ ignorãs feci

Ouidi⁹ Exitus acta ꝓbat careat ſucceſſib⁹ opto
Quiſquis ab euẽtu facta notãda putat

¶ Oĩa ad certũ finẽ ordinata ⁊ nõ a caſu eueniũt vt quidã putãt.

Seneca Vbi leta duris mixta in ambiguo iacẽt
Incert⁹ anim⁹ ſcire cum cupiat timet

¶ Cũ aduerſa ⁊ ꝓſpa iacẽt in ãbiguo. anim⁹ cũ cupit ſcire bonũ timet malũ. Item cum in dubio eſt anim⁹ paulo momẽto huc atqꝫ illuc impellitur. Therenti⁹.

pauperib⁹ victis cõſtellationes
Iuuenalis Seruis regna dabũt captiuis fata triũphos

q̄ hȝ iſtas cōſtellationes.

Felix ille tn̄ coruo quoqȝ rarior albo

ille poeta fact⁹ ex conſule et ille diues fact⁹

Ventidi⁹ quid em̄ quid tulli⁹ haud aliud q̄ȝ

incogniti

Sidus et occulti micanda potētia fati

¶ Itē Sid⁹ latine d̄r aſtꝝ grece ꝛ ꝑcat ſid⁹ ꝑles ſtellas q̄ aliqđ ſignū ꝯponūt. vt gemi. corona. Int'dū tn̄ ſid⁹ ꝑ vnica ſtella reperit'. Itē Corui⁹ ſiue corax nomen a ſono gutturis hȝ qđ voce crocitat. fert' hec auis ꝙ editis pullis eſcā plene nō p̄beat priuſq̄ȝ in eis pennaꝝ nigredie ſilitudinē ꝓprij coloris agnoſcat ꝛ tūc abūdanti⁹ nutrit. Fatū eſt diſpō q̄dā inherēs reb⁹ ſꝫm quā diuina ꝓuidētia ſuis quoqȝ nectit ordib⁹. ꝛ d̄r a for faris qꝛ quicq̇d de⁹ fatur fatum eſt. diuerſa tn̄ ꝑcat. Vn̄ fatū mors fatū ſors cōſtellatio fatum. ꝛ q̄nq̄ȝ eſt tꝑalis ſucceſſio ꝛ euent⁹ rerum

.i. dea fatalis que nunq̄ȝ fallit' deputata

Parca tenax veri ſeu nata fidelib⁹ hora Perſius

illud ſignum cōcordē curſum vite

Di uidit in geminos cōcordia fata duoꝝ

maliciā illi⁹ planete benigno nobis nos duo parit'

Saturnūqȝ grauem noſtro ioue frāgim⁹ vna

¶ Sic regūtur fatis ꝙ hoīes vni⁹ ꝯditiōis ſtat⁹ et fortune eiſdē fatis regūtur. Itē Parcas dicūt qꝛ mīme pcūt quas tres eſſe voluerūt. ſ. cloto. lacheſis ꝛ atropos. cloto vitā hoīs orditur. lacheſis vitā texit. et Atropos rumpit. Item gemīos caſtorē ꝛ pollucē maxima cōcordia int' ſe iūctos Juppit' parēs celo intulit quos geminos poſteritas nominauit. hoꝝ ſtelle ſalutares: ſunt in medio eſtiuo ſolſticio iuxta cancrum locate

cōditiones exercitatio hoīm

Mille hoīm ſpecies ꝛ reꝝ diſcolor vſus Perſius

proprium vnicuiq̄ȝ deſiderio

Velle ſuum cuiqȝ eſt nec voto viuitur vno

¶ Item Aulus Gelius et Macrobi⁹ dicūt mille eſſe ſingularis numeri. Cicero cōtra Antonium dixit mille nūmum expenſum ē. Aulus geli⁹ dicit ꝙ hoc nō vetuſtati aut figure cōceditur. ſꝫ recte dicitur vnum mille. duo milia. Vnde Tullius. vndecim milia ſūt occiſi. et Virgi⁹. Ille e cōcilio cum multis milib⁹ ibant. Mille in

plurali tñ ſepe repit̃ vt p mille foramīa vocū. poſſu⁹ ergo dicē mil-
le hoīes ⁊ mille hoīm. ſ; nō milia hoīes Mille cū eſt nomē ſubſtā-
tiuū ſinglaris ē nūeri. cum ɥo adiectm̄ pl'is. p̄dicta declarās oñdit
diuerſas hoīm ꝯditiōes ⁊ ſtudia.

mercimonijs aliq̄s italis in terra vbi ſol eſt recēs

Perſius Mercib⁹ hic italis mutat ſub ſole recenti

hñs rugas talis ſpēs pallidi

Rugoſum piper ⁊ pallētis grana cymini

¶ Itē Piper; arbor naſcit̃ in India ⁊ in latē mōtis Caucaſi folijs
ad iuniperi ſilr̃itudinem. Cui⁹ ſiluas ſerpētes cuſtodiūt: ⁊ ſerpētes
igne fugant̃. ⁊ illa ex flāma nigꝛ pip fit. q2 natura piperis alba ē. et
fit rugoſum igne. qđ īmatur; eſt piper longū noīat̃. q̄ eſt corruptū
ab igne albū. Item cyminū eſt quaternis aut quinis folijs multis
egritudib⁹ magno vſui ſ; pallorē bibentib⁹ gignit

aliq̄s planus .i. magis vult pingueſcere

Perſius Hic ſatur irriguo mauult turgeſſere ſomno

aliq̄s ludus taxillis

Hic campo indulget hunc alea decoquit. ille

ali⁹ luxurioſus poſtq̄ nodoſa et archetica

In venerem putris. ſ; cum lapidoſa chiragra

tanq̄ ram⁹ exſiccate arbor;

Fregerit articulos veteris ramula fagi

voluptuoſos vitam fetidam

Tūc craſſos tranſire dies lucemq; paluſtrē

in ſenectute cōſumptam in luxu

Et ſibi iam ſeri vitam ingemuē relictam

¶ Bene ſaturati pleniores ſomno tumeſcentib⁹ venis fiūt. irrigu
um aūt ſomnū dixit eo q̄ mēbra iu riui morem campos p̄terlaben
tis irrigat vt feſſos ſopor irrigat art⁹. Uirgili⁹ in bucolicis de ſille
no inflatum heſterno venas vt ſemp hiacho. Item nimia ven⁹ cor-
pus debilitat ⁊ diſſoluit. Item podagra pedū: chiragra manuū do-
lor eſt. quā lapidoſam ꝑpt̄ excreſcētes tumores đr Ita em̄ q̄nq; po
dagra diſtēti ſunt vt infracti eſſe videantur. Item A die đr pridie
quaſi precedēte die: etiam habēdo reſpectum ad poſtſequēs dicim⁹
perhendie. i. perempta vna die. i. poſteras.

ſtudētem tp̄e nullo ꝓpter ſtudiū pallidū libꝝ

At te nocturnis iuuat impalleſcere cartis

inſtructor correctas a vicijs
Cultor em̄ iuuenum purgatas inſeris aures
¶ Plures delectat litterarum ſtudium

¶ De ſegnitie ſtudiorum.

vtilitate diſciplie ſtoice querite
Fruge cleanthea petite hic iuueneſqȝ ſeneſqȝ. Perſius
in mente indiſcretis p̄ceptum viuēdi ſenib⁹
Finē animo certum miſeriſqȝ viatica canis

¶ Item Cleanthea.i. ph̄ica diſciplina Cleanthes em̄ ph̄us plurimos in ſtoica ſecta compoſuit. Eſt em̄ ſenect⁹ permoleſta ⁊ miſera rudib⁹ et indoctis viris niſi ph̄ie viatico tutiſſimo ſubleuet.

eſt aliquis finis quem intēdis inſtituis vitam tuam
Eſt aliquid quo tendis et i quo dirigis arcū?
es incōſtans ⁊ vagus ſicut coru⁹ via mūda et dura via immūda et nō plana
An paſſim ſequeris coruos teſtaqȝ lutoqȝ
es ſine cura tuus te ſcd̄m diſpōnem tp̄is
Securus quo pes ferat atqȝ ex tēpore viuis

¶ Poſuiſti ne aliquem finem ad quem ꝑgas an vero vagus ⁊ fluctuās erras Et in quo dirigis arcum a ſagittario tractum eſt ſignū quo ſagittam dirigat in more coruoꝝ nullo certo meatu volātium per cœnoſam ſtratam ⁊ viam duceris. Cœnos autem pro prauis et a ꝟtute deuiantib⁹ poſuit.

lumen matutinum
Nempe hoc aſſidue iam claꝝ mane feneſtras Perſius
claꝝ mane radioꝝ fiſſuras
Intrat. et anguſtas extēdit lumīe rimas
Stertim⁹ indomitum qđ deſpumare falernū
Sufficiat quinta dum linea tangit᷑ vmbra

¶ Reprehendit deſidiam. quidam pedagogus diſcipuli ſui de ocio et ſomno more ſatyrico abrupto proclamans Nempe hoc aſſidue facis vt ad multam lucem dormias. Indomitum falernum. vel aqua dilutum vel tam vehemens ꝙ vix aqua domari poſſet.
Itē Ager autem falernus in Campania eſt vino celeberrimus.

Deſpumare.i.i ſtomacho decoquē qđ ab olla ī qua carnes elixant̄. tractū eſt. Itē antiqui ꝑ vmbrā gnomoīs orto ſole horas ī ſemicir culo ſpectabāt in q̄ duodecī linee equis diuiſe ſpacijs a gnomōe diſ currebāt. ꝑma ꝙo linea ab occidēte ſole orto in ꝑmis obumbrabat̄. Deīde cetere ſigillatī veꝝ cum ad ſextā lineā vmbra venerat meridi es erat. quinta linea iam ꝑpe medium diem declarabat. horologiū aūt in ꝑmis anaximenes inuenit

qꝫ tam diu dormis tu ... feruida illa cōſtellatio
piger

Perſius En quid agis: ſiccas inſana canicula meſſis

eſt meridies dum paſtor ducit oues ſub arborem

Iam dudū coquit et patulo pec⁹ oē ſub vlmo ē.

iſti iuueni ... pgamenū tractis de mēbris aīatū.

Iā liber et poſitis bicolor membrana capillis

eius ... cartule ... penna

Inqꝫ manus carte nodoſaqꝫ venit arundo

Itē ſupiori caſtigatiōe corrept⁹ nondū ſurgēt graui⁹ inſtat cū pars magna diei pacta ſit. En demōſtrātis cū indignatione

cōquerit̄ iuuenis ... ſpiſſum atramētum

Perſius Tūc querit̄ craſſus calamo quod pēdeat humor

nigꝝ incauſtū aqua infuſa

Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia nymphá

diuerſis ptib⁹ locis

Dilutas querit̄ geminet quod phiſtula guttas

Itē Atramtenū qđ craſſum antea calamo depēdebat nūc aqua dilutū nimis. fluere cōquerit̄. apud vetēs em̄ ex atro ſepiaꝝ humo re librariū atramentū fiebat. Itē Sepia ē piſcis q̄ ꝑ ſangnie nigꝝ hꝫ humorē quem ⁊ effundit vbi ſe ſenſerit apprehendi. hic pōnit̄ ꝑ atramēto ſcriptorio.

volumus ſic excu ſare
deſidiam

Perſius O miſer niqꝫ dies vltra miſer huccine reꝝ

iuueno ... palūboꝝ q̄ hic tenet

Veri⁹ ad cur nō poti⁹ teneroqꝫ palumbo

comedere ad modum pueroꝝ

Et ſimilis regū pueꝝ papare minutum

ſugere ... rēnuas

Poſcis et irat⁹ māme lallare recuſas

¶ Item ſumma arte exclamatione vtitur. cum eñ cernet eũ indies deteriorẽ ex quo tã fatuã excuſationẽ deſidie ſue afferat in hãc ſignificationẽ doloris prorũpit. papare minutum .i. minutis ⁊ blandiuſculis v̄bis patrẽ appellare. papas eñ pat' eſt ⁊ cũ vnico p ſcribit. lallare more infantium expreſſit qui irati matris mãmam ſugere renuũt quod lallare dicit

non bene ſonat — olla fictilis — ꝓpter nouã terrã

Rñdet viridi non cocta fidelia limo — Perſius

humidum — nondũ coctum

Udum et molle lutũ es nũc nunc ꝓperãd⁹ ⁊ acri.

informand⁹ — ollã formando p rotam

Fingend⁹ ſine fine rota. ſʒ rure paterna

ad menſuram ⁊ modum inquãtum ad viuẽdum ſufficiat

Eſt tibi far modicũ puꝝ et ſine ſale ſaliuũ

¶ Optima ſilitudie vaſis fracti a figulo vſus eſt. Item cũ tener ⁊ mollis es ⁊ in quamcũqꝫ ptem facilit' flecti potes. ſine fine nõ qꝛ exitus null⁹ futur⁹ ſit ſed ſine int'miſſiõe tpis donec ad finẽ pducarꝭ ſed rure paterno. ⁊ rñſioni quã facẽ poſſet occurrit ſibi ſtudijs iuigilãdum nõ eſſe qm̃ diuitiaꝝ ſatis iplet. Salinũ p vaſculo ſalis domeſtico poſuit. vñ Horati⁹. ſplendet in menſa tenui ſalinũ. Fidelia dicitur fictile vas

expedite pferre docuit — illud verbum aue

Quis expediuit pſittaco ſuũ chere? — Perſius

Coruos quis olim cõcauũ ſalutare

humana verba

Piſcaſqꝫ docuit noſtra verba conari?

¶ Urgẽte neccitate multi ad lalare cõfugerũt pſittac⁹ vero q̃dã v̄ba q̃ accipit ita articulata voce pnũciat vt ſibi peculiaria videãtur: Un Martial'. hoc didici p me dicẽ ceſar aue. Chere aũt ſalue atqꝫ aue ſcat grece Quis etiã docuit coruos cõcaua ac rauca int' fauces voce ſalutẽ homib⁹ dicẽ. vñ Martial'. corue ſalutator cur tu fallator haberis. Pſitac⁹ in Indie littorib⁹ gignit' colore viridi torque puniceo grandi lingua ceteris auib⁹ latiore

Magiſter artis ingenij largitor — Perſius

eſuriens per naturam

Uenter negatas artifex ſequi voces

apparuit
Q; ſi dolosi ſpes refulſit nummi
illas aues effectas poetas picas poetrie inſudātes
Coruos poetas et poetridas picas
cedere poſſet dulcedinem poeticam
Cantare credas ꝑ pegaſeum melos
¶ Itē A poeta fiūt femina poetria ⁊ poetris. pice ꝟo pieri filię au
ſę cū muſis de cātu ⁊ voce ꝯtēdere a qb⁹ ſupate in picas cōuerſe ſūt
Pegaſus fuiſſe ferť equ⁹ alat⁹ ex cruore meduſe natus. q̇ cum pſeū
portaſſet i greciā. vngula ſua fontē fecit in mōte pnaſo muſis ſacro
Melos ſicut ſophos neutri gn̄is īdeclinabil'r ponit. Itē pice quaſi
poetice. qꝛ ꝟba q̄dā p artē humana voce ꝓferunt. Vn̄ pica loquax
certa dn̄m te voce ſaluto. Si me nō videas eſſe negabis auem
ꝟba pedagogi redarguētis vſqꝫ ad hāc horā cōiunctiōe
Perſius Stertis adhuc. laxumqꝫ caput cōpage ſoluta
ex vino heri ſumpto
Oſcitat heſternū diſſutis vndique malis
¶ Itē Apertū ſomno caput ꝓpť cranei diuerſas ſuturas oſcitan/
dū ſi euaporat qđ heri comediſti. Oſcitare āt eſt totū os apire qđ
interdū excitatis ſomno euenit. inťdū deſidia quadā fit Vn̄ ⁊ oſſi/
tatio ⁊ oſcedo deducit. Diſſutis vndiqꝫ malis. hoc oſſitātib⁹ ꝓpter
ſuturas malarum accidit. malę eni̅ Celſo auctore ſingulas traſuer
ſas ſuturas habent
piger ⁊ inutilis luxurioſa gente nobilium
Perſius Hic aliquis de gente hircoſa centurionū
dicere poſſet
Dicat qđ ſatis eſt ſapio mihi. nō ego curo
ille phūs erumnis dediti illi ſapiētes
Eſſe qđ archeſilas erumnoſiqꝫ ſolones
inclinato capite ſolones
Obſtipo capite figentes lumine terrā
cogitando
Murmura cum ſecum et rabioſa ſilētia rodūt
protenſo trutinātes ſignificatiōes ꝟboꝝ
Atqꝫ exporrecto trutinātur ꝟba labello.
¶ Hic aliquis de gēte hircoſa inculta ⁊ horrida. aūt proſus graue
⁊ lenti ⁊ fetida cuiuſmodi hirci ſunt. Archeſilas fuit quidā nobilis

phūs peripateticus. Solon fuit vn⁹ de ſeptem ſapientib⁹ grecie q̄ leges dedit athenienſib⁹. Et ponit̄ in pl'i ſolones p oib⁹ ſapientib⁹. Erumnoſi.i.plen⁹ erumnis ⁊ miſerijs. Item Obſtipi dicūtur q̄/b⁹ colla rigēt ⁊ in humū capita inclinata ſunt. Item Exporrecto labello. labia qn̄qȝ cōtrahim⁹ interdū exporrigim⁹ atqȝ extendimus loquēdo v̄ba pponderātes. quaſi dicat nō volo eſſe ſicut iſti philoſophi qui vadūt ſemp reſpiciēdo terram.

illi medico
Et quid op⁹ crathero magnos pmittere mōtes — Perſius
ad miſeriam deducti
Diſcite et o miſeri cauſas cognoſcite reꝝ
cui⁹ conditiōis ſum⁹ — ad vitam ortam — ſum⁹ geniti
Quid ſum⁹ aut quidnā victuri gignimur. ordo
quis ſit nobis ī mundo finis — q̄ȝ fragilis eſt natura noſtra
Quis dat⁹ aut methe q̄ȝ mollis flexus ⁊ vnde

Item Op⁹ eſt deſperata valitudie crathero magna pmia polliceri. Itē Crater⁹ quidā inſignis medic⁹ auguſti tpe floruit de quo Horati⁹ in ſermonib⁹ cardiat⁹ crateꝝ dixiſſe putato. magnos mōtes antiquū v̄bum in eos qui nimis magna temere pollicent̄. Methe. p methe ſil'itudinē monet ne a virtute ad vicia dilabamur. meta v̄bo a metiēdo d̄r termin⁹ ⁊ ſignū a quo curſus intēdit̄.

ſp ſit habend⁹ in vſu — quid licitum ſit deſiderare
Quis mod⁹ argento. quid fas optare. q̄d aſper — Perſius
q̄ȝ vtilitatē habet nūmus aſper p ſalute — cōſanguineis
Vtile nūmus habet patrie chariſqȝ pinquis
donare — qualem de⁹ te iuſſit eſſe
Quantū elargiri deceat. quem te de⁹ eſſe
et q̄ȝ partem habeas in humana cōuerſatione
Iuſſit. et humana qua pte locat⁹ es in re

Item Nummi ſigno impreſſi cōtractandi digitis aſperi ſunt. Nummus eñ non a natura ſed lege que nomos dicitur eſt inductus ⁊ veluti ſubſidium cōmutandarum rerum compoſitus. Humana qua parte ⁊c. quo in gradu rerum humanarum locatus ſis. et q̄ȝ facultatem rerum obtineas

aliquid et predicta — nō cures q̄ȝ diues alter ſit
Diſce neqȝ inuideas q̄ multa fidelia putet — Perſius

diuite domo

In locuplete penu defenſus pinguibus vmbris

.i.memoria

Et piper ⁊ pue marſi monumēta clientis

¶ Nec liuore afficiaris ꝙ aliquē ditiorē te cernas: q̄ penariū multis reb⁹ refertū h̄eat. quas vmbri marſi qȝ cliētes ſibi donartū Vmbria ē vna italie regio ad alpes Vn̄ vmbri ſunt dicti illi hoies. Itē Marſi ſunt quidā ppl's italie. Monumēta ⁊c̄. Int' ſepulchꝝ: buſtum: ⁊ monumētum. ⁊ tumulū: int' eſt. ſepulchꝝ eſt vbi corpa ſepeliūtur. Tumul⁹ eſt q̄ oſſa tegit p eleuationē. buſtum locus in quo mortuoꝝ cinēs ſunt. Monumētum qd̄ circa ſepulturā conſtruit in memoriā ſepulti. quaſi mouēs mentē ad memoriā ⁊ ſic trāſfert etiā ad alia quō libri editi ⁊ lr̄e dicūtur monumēta.

turba ſupbia nobilium

His ppl's ridet multūqȝ thoroſa iuuētus

multiplicat curuante riſus cū ſono

Ingeminat tremulos naſo criſpāte cachinnos

¶ Thoroſa iuuctus. i. valēs ⁊ robuſta Thori em̄ ptes membroꝝ neruoſe calloſe in ſe ppe modum collecte

dij domeſtici pro ſacrificio

Iuuenalis — O pui nr̄iqȝ lares quos thure minuto

modico celebrare

Aut farre et tenui ſoleo exornare corona

lucrum

Qn̄ ego figam aliquid quo ſit mihi tuta ſenect⁹

paupertate ⁊ miſeria

A tegete et baculo

¶ Lares ſunt' penates. i. dij domeſtici. Qn̄qȝ ponit' p domo ⁊ ſic hȝ ſingulare Horati⁹. Gaudentē puiſqȝ ſodalib⁹ ⁊ lare certo Qd autē vulgo d'r. Lar caſa lar ignis ⁊c̄. friuolū eſt. Nā neqȝ ignē neqȝ foramē fcat. Teges ppe eſt vile tegmē lecti vel matta

in iſta diſpōne mea conſulis poſt iuuētutis ē inutilit' cōſumptam

Iuuenal' — Nunc mihi qd ſuades poſt damnū tpis ⁊ ſpes.

Deceptas. feſtinat em̄ decurrere velox

Floſcul⁹ anguſte mitereqȝ breuiſſima vite

particula cōuiuam⁹ coronas

Porcio dū bibimus dū ſerta vnguēta puellas

latenter venit inopinata

Poſcim⁹: obrepit nō intellecta ſenectus

¶ Cato dicebat militib⁹ ſuis. cogitate animis vr̄is ſi q̇d ꝑ laborē rcē feceritis. labor iſte recedet a vobis cito. bn̄ficiuꝫ autem a vobis dum viuitis nō recedet. ſꝫ ſi q̄ per voluptatem nequit̄ feceritis. voluptas cito abibit. neq̇ter fcm apud vos ſemꝑ manebit. Ocium induſtrie ſtudio maxime videt̄ cōtrarium. Item Perſuadere eſt ſuadendo in opīonem ſiue in ſniam ſuam inducē. ſuadere em̄ ꝛ diſſuadere in actu eſt. pſuadere ī effectu ꝛ executiōe finis. Unde male d̓r diſſuaſi hoc illis ꝑ reuocaui eos ab opīone. deberet dici pſuaſi eis ne faceret ſicut ecōtrario dicim⁹. pſuaſi eis vt faceret. Suaſor d̓r ſi aliquid ſuadet vel diſſuadet etſi nihil pſuadeat. Unguētum eſt p̄cioſus liquor ſiue cōfectio qua reges maxime vtunt̄ odoris ꝛ deliciarū cauſa. Nam ꝑ eo quo chirurgi vtunt̄ ad curā da vulnera. male ponit̄ Hoc em̄ meli⁹ appellat̄ malagma vel emplaſtꝛ ꝛc̄.

cōſilium eſt adiutorio diuino ꝛ labore oīa ꝓcurare poterim⁹

Prouidit et tribuit deus. ꝫ labor oīa vobis

Proficit abſqꝫ deo null⁹ in orbe labor

cōgregat formica in eſtate qd̓ comedit in hyeme

Exemplū prebet nobis formica laborū

conſuetum

Qn̄ ſuo ſolitum portat in ore cibum

¶ Exercitatio eſt ꝟtus anime qua quis molliciem ſiue rubigineꝫ ocij faſtidiēs: aſſidue bonis honeſtiſqꝫ ſtudijs vel actib⁹ ſe occupet vt nullum temp⁹ vacuum pretereat. Catonis ſnīa Uita humana vti ferrum eſt. ſi exerceas cōteritur. ſi nō exerceas rubigo cōſumit. Quid em̄ dulci⁹ ocio lr̄ato. Seneca. Ocium ſine lr̄is mors ē hominis viui ſepultura.

aīoſi hoīes arte ꝛ ingenio regūtur ꝛ vrbes fortiſſime deſtruūtur

Ars aīos frangit et firmas deſtruit vrbes

oīa cōſilio et arte regūtur

Arte cadūt turres arte leuatur onus

¶ Ars d̓r ab arete qd̓ eſt virt⁹. q̄ ſine ꝟtute nō diſcit̄. Uel ab arceo qd̓ eſt repello Nam q̇ diſcere vult. arcē debet a ſe omnia impedimēta. vel q̄ ꝑ artes arcet̄ inopia. Anim⁹ quandoqꝫ ſcat idem qd̓ mens vel intellect⁹ ꝛ ratio. Qn̄qꝫ eſt idem qd̓ volūtas. Qn̄qꝫ ſcat impetum mētis ꝛ iram. Horati⁹. Animū rege qui niſi paret. Im-

Alanus

perat ꝛc. Ita etiam accipit̃ hic Iñ aĩoſus .i. audax

Perſius — Scire tuū nihil eſt niſi te ſcire hoc ſciat alter

rñdet pulchꝛ̃ eſſe ꝑtereūtem digito demonſtrari

At pulchꝛ̃ eſt digito mōſtrari ⁊ dicier hic eſt

¶ Figura locutiōis vtit̃ quam regreſſionem Quītilian⁹ appellat fit aūt qñqꝫ in eodem ſenſu: qñqꝫ in diuerſo: cum eadem ṽba ponun tur interdū etiam ṽboꝝ ſcatiōe mutata Dicier. pagoge figura eſt cum ad finem dcōnis lr̃a vel ſyllaba apponit̃ dicier ꝓ dici legit̃.

remunerationis

Iuuenalis — Spes nulla vlterioꝛ didicit nā diues auar⁹

Tm̄ admirari tm̄ laudare diſertos

.i. pauonem

Vt pueri iunonis auē tū defluit etas

¶ Item int̃ diſertum ⁊ deſertum hoc int̃eſt deſert⁹ derelict⁹. diſer tus eloquēs. derelinqm⁹ volūtarie. deſerim⁹ inuite. diſerti eſt ſatis dicē que opoꝛtet. ſed eloquētis eſt oꝛnate dicē. Ad oꝛatoꝛes ſcribū tur hec adiectiua. diſertiſſim⁹. eloquētiſſim⁹. facundiſſim⁹. politiſ ſim⁹. oꝛnatiſſim⁹ ꝛc. Item pauo eſt auis Iunonis ſicut aquila ē auis Iouis hāc pueri admirant̃ ⁊ laudāt ſed nihil ſibi dant ⁊ cepit nomē a ſono vocis cui⁹ caro eſt tam dura vt putredinem vix ſenti at nec facile coquit̃. Vñ quidam. Miraris quotiēs gemināt es ex plicāt alas. ſed potes hunc ſeuo tradere coco. Item puer a puritate vocat⁹ quia pur⁹ eſt. puer trib⁹ modis dicit̃. natiuitate vt puer na tus eſt nobis Eſaias. Secūdo pro etate vt octēnis. decēnis. Vñ eſt illud Iam puerile iugum tenera ceruice regebat. Tercio ꝓ obſe quio ⁊ fidei puritate. Vnde dictum ad ꝑphetam Puer meus es tu noli timere.

qualis opoꝛtunitas — ſola occupatione ſtudij

Iuuenalis — Quis loc⁹ ingenio niſi cū ſe carmine ſolo

vacare dñt ſtudētes ſolis illoꝝ duoꝝ montium ſciētijs. alieni ab oīb⁹ negocijs

Vexant et dñis cirre niſeqꝫ feruntur

Pectoꝛa nr̃a duas non admittēda curas

magni ingenij — ſupellectili

Magne mentis opus nec de lodice parāda

¶ Quaſi dicat nō eſt mirꝫ ꝙ paupes nō ſunt bñ lr̃ati qꝛ debēt eſſe

ſolliciti de victu. Mōs pnaſius hȝ duo cacumīa quoꝝ vnum dicebat cirra cui⁹ dn̄s fuit bacch⁹. alteꝝ d̓r niſa. c⁹ dn̄s erat apollo Bacch⁹ eſt de⁹ ſufficiētie. Apollo ſapīe q̇ vult ergo ſtudendo pficē debet cōiūgi iſtis duob⁹ dn̄is hoc eſt hr̄e ſufficiētiā ⁊ ſapīam. Itē Ingenio ſus dict⁹ ꝙ intus vim habeat gignēdi quālibet artē. Ingeniū quaſi int⁹ genitū vel int⁹ natū. geniū natura ē vel de⁹ nature

illle diues
Nō hȝ infelix munitor qđ donat amico
illi meretrici non defecit munitori
Quītille qđ donet hȝ nec defuit illi
Vn̄ emeret multa paſcendū carne leonē

¶ Diuites nō hn̄t qđ dent paupib⁹ ſtudētib⁹: ſed mētricib⁹ ⁊ aliijs inhoneſtis multa tribuūt. Itē Amic⁹ p deriuationeȝ quaſi animi cuſtos ⁊ dict⁹ eſt ab amo. Amic⁹ eſt honeſta res. Amator ꝟo turpis ſicut ⁊ amica. Nā amator idē eſt qđ amaſi⁹ ⁊ amica eſt cōcubina. Caro d̓r corp⁹ mortuoꝝ Vn̄ carnifex. i. ſpiculator qui mortificat homines.

cum fuerit remuneratio studentib⁹
Tūc par ingenio p̄cium tūc vtile multis
ex ſtudio pallidū eſſe non guſtare
Pallere et vinū toto neſcire decembri

¶ Cōſueuerūt quondā magnis p̄mijs honorare ſtudētes ⁊ q̇ liberi⁹ ſtudijs vacarēt abſtinuerūt a vino. Itē vinū ideo dcm̄ eſt ꝙ ei⁹ pot⁹ ſanguīe venas cito repleat. hoc alij ꝙ nos cura ſoluat lyeū appellāt. Vn̄ Hiero⁹ ait adoleſcētes ita vinū fugē debere vt venenuȝ ne ꝓ etatis calore feruēti bibāt ⁊ pereāt. Vn̄ eſt ꝙ apud vetēs romanos feie nō vtebant vino niſi ſacroꝝ cauſa certis dieb⁹

¶ De pueroꝝ vitijs a parētib⁹ habitis

deſiderant homines precium
Oſſe volūt omnes mercedē ſoluē nemo
ſi p̄cium ſcholaſticum queris rn̄dent quid ſcit fili⁹ meus
Mercedē appellas quid em̄ ſcio: culpa docētis
ꝙ fili⁹ ſtolidus ē refundit in caput magiſtri
Scȝ arguit ꝙ leue iu parte mamille
nihil ingenij ſtulto
Nil ſalit arcadico iuueni

Iuuenalis

Iuue.

Iuuenalis

¶ Naturali instinctu hoīes desiderāt scire se ⁊ suos:sed p̄miū pre-
ceptorib⁹ soluē recusant. Item dicūt medici q̄ in sinistra pte homi
nis est q̄dam vena cordialis ī qua si fuerit calid⁹ sanguis ingenium
est velox. ⁊ frigidus torpet ingenio. ⁊ dr̄ arcadico. q꞉ in Arcadia
sunt magni asini. ⁊ sic scholares hebetes q̄s nos vocarem⁹ asinos.
vocat Iuuenalis arcadicos. Scilicet arguit. Item scȝ scribit cum
c q꞉ cōpositū fere est ex scire ⁊ licet. ⁊ sc̄at aliquādo idem q̄ certe. vt
apud Uirgiliū. Scilicet is superis labor est ea cura quietos sollici-
tat. aliquādo sc̄at id est. siue hoc est. vt si dicam. hō aīal scȝ mortale
hoc est hō. i. mortale easdem sc̄atiōes hȝ. videlȝ ꝯponit a videre et
licet. ¶ Nota Mām̄e sunt mulierꝝ. Mamille virorꝝ. Ubera sꝰ
brutorꝝ. licet quādoqȝ cōfundat hec dr̄a. Item mām̄a scribit in me
dio duplici m. sȝ mamilla simplici. Ergo illud ꝓducit p̄mam. hoc
autem corripit.

dent animab⁹ iocūdam que nō aggrauat

Iuuenalis Dij maiorꝝ vmbris tenuem ⁊ sine pōdere terrā.

redolētes illas herbas in sepulcro eternā requiē

Spirātesqȝ crocos et in vrna perpetuum ver

magistrum venerādi patris

Qui p̄ceptorē scī voluere parētis.

magistri

Esse loco. metuens virge iam grādis achilles

¶ Apud gētiles corpa mortuorꝝ cōburebaāt ⁊ cinēs in vrna colle
cti sepeliebant. In vrna ꝑpetuū ver. Nam int herbas odoratas cō
diebant more pythagoricorꝝ folijs oleenigre ⁊ ppli ⁊ myrti. Item
Achilles fuit fili⁹ thetidis q̄ grandis etate in omnib⁹ tn̄ obediuit
mgr̄o suo quem timuit loco pr̄is: vn̄ Achillis pedagog⁹ phenix fu
it vel chiron in dicēdis atqȝ faciēdis ductor atqȝ magister. ¶ Item
Croc⁹ dict⁹ est ab opido cicilie qd̄ dcm̄ est coricium. quanqȝ ⁊ alibi
nascit sed non tm̄ neqȝ tale sicut in cicilia. Dicit etiam crocum sub
gn̄e neutro In̄ croceus a um. i. rutil⁹. Item Preceptor a p̄cipio ve
nit ⁊ sepe p doctore vel mgr̄o ponit vt hic. etiam ponit ꝓ eo cui mā
dare incumbit. Precipere erudire. docē. instruē. imbuere magnā vi
cinitatem hn̄t: Item Sanct⁹ a veteri cōsuetudīe appellat⁹ est eo
q̄ hi qui purificari volebāt sanguīe hostie tingebant

paucum premium iudicijs

Iuuenalis Rara tn̄ merces que cognitiōe tribunī

indigeat parētes filioꝝ adducite cōſuetudīes
Nō egeat ſed vos ſeuas imponite leges
doctori cōſtitutio vr̄a imponatur
Vt p̄ceptori verborum regula conſtet

¶ Jtem Quāuis mgr̄i ꝛ doctores paucas recipiūt remuneratio-nes tn̄ hoc paucum haberi nō poteſt ſine ſubſidio iuris Magiſtris et parentibꝰ nō reddit equiualēs. Jtem Tribuni dicti ſunt ꝙ plebi iura ꝛ opem tribuūt. Cōſtituti ſunt aūt rome a ſexto āno poſt reges exactos. dum plebs a ſenatu ꝛ cōſulibus premeret. tūc ipſa ſibi tribunos quaſi ꝓpos iudices creauit qui libertatem plebis tuerent atqꝫ defenderēt. vn̄ etiam defenſores dicti ſunt.

vicia o amice reprehēſione magna
Plurima ſunt fuſcine et fama digna ſiniſtra **Juuenalis**
ſplendidis imponētia iuuenum
Et nitidis maculam ac rugā figentia rebus
parentes
Que monſtrant ipſi pueris tradūtqꝫ parētes

¶ De praua liberoꝝ inſtitutiōe ad fuſcinum ſcribit amicum qꝛ patres filios ſuos male inſtruūt qui parētes imitant in vicijs. Imprimūt parētes nitidis ꝛ ſplēdidis ingenijs iuuenum rugas ꝛ maculas quas ꝓuecte etatis retinent. Jtem Macula: labes: cōtagium. labecula. cōtaminatio. magnam vicinitatem habēt. ſed cōtaminatio in mēte tātum eſt. Alia in mēte ꝛ corpore.

ſi videat patrem luſorem alea: ſequit eum tandem iuuenis
Si damnoſa ſenem iuuat alea: ludit ꝛ heres **Juuenalis**
nobilis diues que pater eadem inſtrumēta
Bullatus puoqꝫ eadē mouet arma fritillo

¶ Bullatꝰ .i. nobilis. nobiles em̄ in ſignum nobilitatis quaſdam aureas bullas circa collum deferebāt. Vel bullatꝰ .i. puerilis ꝛ puꝰ Nam iuniores ꝛ pueri geſtabant in veſte bullam .i. monile. Jtem Fritillum eſt depoſitorium illud ī quo reponebāt taxillos ꝛ ludum Vel eſt tabula ī qua diſcurrūt teſſere

ꝙꝫ de patre ſe fore frugaliorem
et meliorem patre
Nec de ſe meliꝰ cuiqꝫ ſperare ꝓpinquo **Juue.**
non patit aliquis eruere
Cōcedit iuuenis qui radere tubera terre

aliquid bonū ꝛ delicatum   eadem aqua
Boletum cōdire et eadem iure natātes
illas aues   in domo pr̄is   guloſo pr̄e
Mergē ficedulas didicit nebulone parēte
guloſo patre ſene filio ſuo
Et cana monſtrāte gula cū ſeptimꝰ annus
ſeptēnio dentibꝰ nondū natis gulam pr̄is ſciūt creſcente
Trāſierit puero nondū omni dente renato

¶ Nō ſolum corrumpūt filios in ludo alee ſꝫ etiam in guloſitate. Ficedula auis int̄ ganeata obſonia ab apicio iure condit̄ ingēti patina dicta a ficubus quibꝰ nutrit̄. Utinam liberoꝝ nr̄i tp̄is mores nō ipſi pderēt parētes. infantiā ſtatim delicijs ſoluētes. Mollis illa educatio q̄ꝫ indulgētiam vocāt neruos omnis mentis ꝛ corporis frāgit. Nōdum em̄ p̄ma ꝟba exp̄mit iam coccū intelligit iam conchiliū poſcit an̄ palatū eoꝝ que docēt. Item ſeptimꝰ annus ꝛc. grauiorem aūt corruptionē in p̄mis ānis inceptam q̄ firmit̄ adheret. Un̄ vt Piniꝰ ſcribit homini ſeptimo mēſe naſcūtur dentes: mutant̄ ꝛ renaſcūtur in ſeptio āno. Tubera ſunt quaſi poma terreſtria que ſub terra maxime ſabuloſa inueniūtur ꝛ aſſant̄. Boleti tp̄e pluuio ex terra ſuccreſcūt lato capite a quibꝰ fungi paꝝ differūt. Item ficedula a ficis Un̄ Matialis. Cum me ficꝰ alat cum paſcar dulcibꝰ vuis. Cur potiꝰ nomē non dedit vua mihi.

ſapientes prudētes   poſt illud tempꝰ
Barbatos licet admoueas mille inde mḡros
iſte puer   delicate
Hinc totidē cupiet lauto cenare paratu
pingui   recedere   coquina pr̄is
Sp et a magna nō degenerare culina

¶ Cum puer iſte a parentibꝰ ita corruptꝰ ꝛ vitijs imbutus fuerit non prodeſt magiſtrum admonere quia que a patre didicit non dimittit. Barbatos em̄ bonoꝝ morum ſtudioſos. Unde Perſius. Barbatum credo magiſtrum dicere. ¶ Item Culina dicitur a coquina per diriuationem vel vt vult Priſcianꝰ a coquus dicit̄ hec coquina ꝛ culina et producit penultimā. vnde Centum cōuiue ſeq̄tur ſua quenq̄ꝫ culina. Item Lautꝰ nomen adiectiuū valet tātum ſicut ſe bene procurās quaſi munde ꝛ delicioſe procurās Un̄ Gregorius. Lautiores cibos quādoq̄ꝫ ſine culpa ſumimus Inde d̄r lauticea. ę. i. epulaꝝ magnificētia ꝛ cibꝰ delicioſus ꝛ delicati

ignarus putas incaſta precipue
Ruſtic⁹ exſpectes vt nõ ſit adultera large Iuuenalis
illa pferre adulteros matris
Filia que nunq̃ maternos dicere mechos
tam veloci curſu enumerare
Tam cito nec tãto poterit cõtexere curſu
trigeſies anhelitum caperet ſue
Vt nõ tridecies reſpiret cõſcia matri

¶ Ruſtic⁹ ⁊c. Quia parẽtes eorum filijs turpiter viuũt ergo filios turpiter inſtruũt ſicut filia ſi matrem inceſtam videat ipſa quoq̃ inceſta erit. Nam vt pmum ex cunabilis excedat puer acri cura habend⁹ eſt. Et ante omnia ne ſit vicioſus ſermo nutricib⁹ quas ſi fieri poſſet ſapiẽtes Chryſippus optauit. Has pmum audiet puer Nam natura tenaciſſimi ſum⁹ eorum que rudibus annis percepimus. Ut ſapor quo noua imbuas durat nec lanarum colores quibus ſimplex ille candor mutat⁹ eſt elui poſſunt Quintilian⁹ hec

illa filia tabellas lr̃as ſuas
Virgo fuit ceras nũc hac dictãte puſillas Iuuenalis
iſta vgo replet ceras lr̃is adulteros mater portare caliatorib⁹ ſtupri
Implet et ad mechos dat eiſdem ferre cinedis

¶ Ipſa vgo exẽplo mr̃no iã didicit ſcribẽ ad adultos. Cinedis.i. ſpadonib⁹ mollib⁹ nat̃a muliẽs ſpadonib⁹ ſuis vtebant̃ ⁊ enuchis Cinedi etiã dicunt̃ libidinoſi turpit̃ viuẽtes ⁊ cõtra naturã

hoc natura innatum eſt
Sic natura iubet. veloci⁹ et citi⁹ nos Iuuenalis
cum natura humana prona ſit ad malũ veloci⁹ imitant̃ mala
Corrumpũt vitior̃ exẽpla domeſtica. magnis
illa exempla
Cum ſubeãt aĩos auctoribus vn⁹ et alter

Nat̃a inq̃t ꝯpatũ ẽ vt poti⁹ formemur ad ſcelera ⁊ vicia q̃ȝ ad vtutes magnis autorib⁹ l' q̃s nõ pudet cũ videãt eor̃ ſceler̃ eẽ autoẽs ⁊ viros mag̃s q̃s obſuãt nat̃ale ẽ vt filij pr̃es ſequãt̃ Nã ⁊ Graccorũ eloquẽtie multũ ꝯtuliſſe accepi⁹ corneliã mr̃em Quĩtil'. hec

¶ Item regula Seruij Omnia nõia i tor termiata que a verbis hñ formant̃ nõ formãt de ſe feminĩa in x ſȝ ſunt ꝯia vt a ſenat⁹ h et nec ſenator. ab autoritate h ⁊ hec autor A rhetorica h ⁊ hec rhetor Sed que deſcendũt a vbis formãt de ſe femininũ in x.

mala exempla ſpernere pñt egregie indolis

Iuuenalis Forſitan hec ſpernãt iuuenes q̇b⁹ arte benigna.

melioꝛi terra mentem

Et melioꝛe luto finxit pꝛecoꝛdia titan

iuuenes ſenioꝝ parentum exẽpla trahũt

Sꝫ reliquos fugiẽda patrum veſtigia ducunt

iuuenib⁹ longo tp̄e veſtigium

Et mõſtrata diu veteꝝ trahit oꝛbita culpe

¶ Poſſet aliq̇s dicẽ non omnes filij pr̄es ſuos imitant̄ Rñdet q̄ rari ſunt ī quib⁹ fallit: Siquidem Leonides Alexãdꝛi pedagogus quibuſdam eum vitijs imbuit q̄ robuſtum q̄ꝫ eum maximũ regeꝫ ab illa inſtitutiõe puerili ſunt ꝯſecuta Quintilian⁹. Iuuenis vocat⁹ eſt q̄ iuuare poſſe incipiat Eſt em̄ iuuenis ī etatis incremẽto ad auxilium poſit⁹. Item lutum quaſi lotum ꝑ antiphꝛaſim qꝛ non ē mũdum Nam omne lotum mũdum ē. Item p̄coꝛdia ꝟo ſunt loca coꝛdi vicina q̇b⁹ ſenſib⁹ ꝑcipit̄ dicta p̄coꝛdia eo q̄ ibi ſit pͥncipiũ coꝛdis. Coꝛ aũt a greca appellatiõe vocatum eſt qd̄ illi cardian dicũt. ſiue a cura qꝛ in eo oīs ſollicitudo ⁊ cura manet

huiõi damnoſa cõſuetudine peccãdi

Iuuenalis Abſtineas igit̄ damnis huiuſce eteni vel

quare abſtinẽdum eſt

Vna potens rõ eſt ne crimina nr̄a ſequãtur

.i. capientes licentiam

Ex nobis geniti

¶ Qm̄ pr̄is turpitudine fili⁹ coꝛrumpit̄ ergo ꝓpt̄ filios ab huiõi vitijs abſtinẽdum eſt. Item Abſtinẽ ⁊ ꝯtinẽ drñt. Nam cõtinẽ fit cum quodam laboꝛe cum ſcꝫ rõ obſiſtit ſenſui. Abſtinẽ aũt ſine aliq̄ laboꝛe cum ſcꝫ rõ dñat̄ ſenſui. Continẽtia eſt diſpoſitio ad ꝟtutes Et eſt ꝑ quã cupiditas animi rõne ⁊ cõſilio gubernat̄. Abſtinẽtia eſt ꝟtus ⁊ eſt rõnis ad libidinũ inoꝛdiatos mot⁹ dñatio

apti ad diſcendum

Iuuenalis Qm̄ dociles imitandis

homines illum malum

Turpib⁹ ac pꝛauis omnes ſum⁹ ⁊ catilinam

Quocũqꝫ in populo inuenies quocũqꝫ ſub axe

cato

Sed nec brut⁹ erit bruti nec auunculus vſq̄

¶ Multi imitanᷓ catilinam ſʒ pauci catonē illū ꝟtuoſum viꝝ nō
eṁ imitanᷓ bonos ſicut fuit fuit brutꝰ ⁊ cato ſʒ malos ſicut catilīa.
Itē ppl's eſt humane multitudīs iuris cōſenſu ⁊ cōcordi cōnume
ratiōe ſocietas. ppl's aūt eo diſtat a plebe ꝙ ppl's vniuerſi ciues ſūt
cōnumeratis ſenioꝛibꝰ ciuitatis. plebs aūt reliquū vulgꝰ ¶ Item
mr̄is mee fratᷓ mihi auūculꝰ eſt ego illi ſoroꝛꝫ filiꝰ vel filia. Auūcu
li mei pater. mihi auūculus magnꝰ eſt. ego illi ſororis filiꝰ vel filia.
Auūculi mei auꝰ mihi ꝓ auūculꝰ eſt. ego illi filij nepos aut neptis
Auūculi mei pꝛoauꝰ mihi abauūculꝰ eſt. ego illi neptis filiꝰ l' filia.

nullum ꝟbum turpe — domus
Nil dictu fedū viſuqʒ hec limina tangat — Juuenalis

limina domꝰ — valde remote a domo — meretrices
Intra q̄ puer eſt ꝓcul hinc ꝓcul inde puelle

tota nocte vigilantis leccatorꝫ
Lenonū. et cautꝰ ꝑnoctātis paraſiti

¶ Q̄m filij exēplo domeſtico citiꝰ coꝛrumpūtur. caue igitᷓ ne filiꝰ
tuꝰ aliq̄d turpitudīs videat aut audiat. A nil ⁊ hilo cōponitᷓ nihi-
lum. hilum aūt vt Varro ait ꝑcat medullā fabe. Item paraſitus
quaſi ī parapſide ſitꝰ. i. leccatoꝛ. Inde d̓r paro as et ſitꝰ us ui. vt pa
rat ſitum cōponēs geſtꝰ diuerſoꝝ alioꝝ ſuis geſtibꝰ. vel a para ꝙ ē
iuxta ⁊ ſitꝰ venter qꝛ eſt ſemꝑ circa ventrē intentꝰ vel paraſitꝰ qua
ſi paratꝰ ad ſedēdum. Item leno cōciliatoꝛ ſtupꝛi eo ꝙ mētes miſe
roꝝ leniendo ſeducat.

vt coram eis nil turpe fiat
Maxima debetᷓ puero reuerētia ſi quid — Juuenalis

facis — non cōtemnas — puerles
Turpe paras nec tu pueri cōtempſeris annos

ne remiſcatᷓ dum — ꝓhibeat — tuus
adultus fuerit
Sʒ peccaturo obſiſtat tibi filiꝰ infans
¶ Parētes nō ꝯtemnāt ānos pueriles cū abſtinē debēt ne aliqua
vicia coꝛā eis cōtingāt. Item Annꝰ eſt circuitꝰ ſolis ac reditꝰ per
duodeci mēſes. Annum aūt quaſi ānulū dici quidā putāt. i. circu-
lū Vn̄ anuli dcī ſūt diminutie. ꝑncipiū aūt anni Alij a kalend̓ ia
nuarijs. ꝯputāt vt ppl's romanꝰ. Alij ab eq̄noctio verno vt hebꝛi
ci. Alij a ſolſticio vt greci. Alij ab autūno vt egyptij

repͥhenſionis filius tuꝰ rancoꝛe
Nā ſi quid dignum cenſoꝛis fecerit ira — Juuenalis

certe pr̄ñ effigie corpali

Quīquidē ꝫ similē tibi se nō corp e tantū

facie similis erit tibi morib⁹

Nec vultu dederit mor̄ quoqȝ fili⁊ et cū

Oia deterius tua ꝑ vestigia peccet

¶ Debes abstinē a turpib⁹ ꝓpt̄ filiū q̄ cū adult⁹ fuerit si qn̄qȝ pec cauerit nō poteris libē corrigē cū in talib⁹ fcō tuo te hēat pceptorē. Gaudēt parētes si q̄d licētius pueri dixerint verba non alexādrinis ꝑmittēda delicijs risu ꝛ osculo excipiūt.nec mir̄ eos docuerunt ex eis audiuerūt.pudēda dictu spectant̄.fit i eis ꝯsuetudo deīde natura.discūt hec miseri an̄qȝ sciāt vicia esse. Jn̄ soluti ac fluētes non accipiāt ex schol' mala ista sȝ in scholas afferūt.adeo i teneris assuēscē multū est Quītil'. ¶ Jtē Cēsores.apd̄ romanos vetēs erāt.est em̄ cēsor nomē dignitat̄ iudicial'.Cēsere ei iudicare ē.cēsores sūt primoniorū iudices.a censu or̄ appellati.sunt etiam iudices mor̄. vt Cato censori⁹

filium tuū

Juuenalis Corripies nimir̄ et castigabis acerbo

postq̄ꝫ peccauit sicut tu testamētum mutare parabis

Clamore aut post hec tabulas mutare parabis.

sumas fiduciam rephendendi

Unde tibi frontē libertatēqȝ parētis

q̄ꝫ filius tu⁹

Cum facias peiora senex:

¶ De sunt mine pr̄ne. Nā pr̄es solēt filijs minare deliquētib⁹ se mutaturos testamēta ꝛ alios scpturos hēdes. Tabula mēsa quasi tenabula diminitiū qꝛ teneat bolos carniū ꝛ alia.etiā ē latū lignū vel asser.ē etiā alea i qua ludit̄ tesseris.tabule in q̄b⁹ scribim⁹ Jn̄ in strumenta tabule dicunt̄.vt hic ¶ Deipm̄ castigo ꝛ corp⁹ meū in seruitutē redigo ne forte cū alijs p̄dicaueri reprob⁹ efficiar Paul⁹ Jtē Libertas i loquēdo accipit̄ in bonū cū q̄s nō timidē q̄d fuile ē sȝ igenie aut libē vt liberū hoiem decet loq̄tur.qn̄ p̄o hac libertate abutit̄ q̄s vsqȝ ad temeritatis ꝛ ꝓcacitatis viciū in malū licētia ē. vn̄ Quītil'.q in alijs libertas ē in alijs licētia vocat̄.ꝛ' i fcis eodem mō vt libere fecit.egit dig̃ libero hoīe.vn̄ Quītil' Porro q̄ ꝯfessuȝ defēndit nō absolutionē scelerū petit sȝ licētiā ꝛ Therē:deteriores oēs sum⁹ licētia.ē em̄ licētia ipunita q̄dā facultas agēdi q̄cq̄d velis

in domo tua ab ope nullꝰ hō ſeruoꝝ
Hoſpite venturo ceſſabit nemo tuoꝝ Juuenalis
redde domū mūdā
Uerre pauimentū nitidas oſt̄de columnas
aliꝰ filiꝰ mundet vaſa argentea
Hic lauet argentū. vaſa aſpa tergeat alter
ſollicitas q2 tuꝰ
Iſtud nō agitas vt ſanctā filiꝰ omni
mundā ab omni inhoneſtate
Aſpiciat ſine labe domū vicioq3 carētem
Propt̄ filiū debes a turpibꝰ abſtinē q̄bus ꝑpt̄ extraneū hoſpitē abſtines. eo em̄ vēturo oīa remoues q̄ oclos eiꝰ offendē pn̄t. Pauimētū a pauio qd̄ eſt idē ꝙ ꝑcutē Jn̄ pauimētū q2 pedibꝰ ferit̄ ꝛ d̄2 pauimē ꝑ pauimēto. Un̄ gn̄ale eſt ꝙ noīa deſinētia i en recipiūt hāc ſyllabā tū ꝛ fit nomē ꝑ eodē ſcato. vt iuuamē iuuamētū. teſtamē teſtamentū ꝛc̄. vide Laurētiū de hoc noīe teſtamē. ¶ Itē hoſtiū cōponit̄ cū peto ꝛ d̄2 h ꝛ hec hoſpes itis q̄ recipit ꝛ q̄ recipit̄ quaſi hoſtipes. i. hoſtiū petēs quaſi hoſtia pedis īferat Antiq̄tꝰ em̄ hoſpites qui recipiebāt ꝛ q̄ recipiebant̄ veniebāt ad hoſtiū ꝛ ponebāt pedem in eo ꝛ pactū firmabāt qꝰ vnꝰ nō deciperet aliū ꝛ aicicie pactū firbāt.
ent
Gratum. eſt ꝙ p̄rie ciuē ꝑploq3 dediſti Juuenalis
filius tuꝰ vtilis
Si facis vt p̄rie ſit idoneꝰ vtilis agris
Utilis et belloꝝ et pacis rebꝰ agendis
Plurimum em̄ intererit quibꝰ artibꝰ et q̄bꝰ hūc tu
Moribus inſtituas
¶ Utile valde ꝛ acceptū erit p̄rie cui oīa vēdicare dēmꝰ ſi filiū inſtructū ꝛ idoneū rebꝰ agēdis reipublice ꝯgruētibꝰ dediſti qd̄ fiet ſi bonis artibꝰ fuerit īſtructꝰ eum multum intererit quibꝰ artibus filius tuꝰ fuerit inſtructus.
¶ Item Ciues dicti ſunt eo ꝙ in vnum coeūtes viuāt vt vita ꝯis et ornatioꝛ fiat ꝛ tutioꝛ Papias vō d̄t Ciues vocati q2 in vnū cetū coeūt ſocietatis vinculo adunati ad cuſtodiendū legē. ꝛ d̄2 a cieo es es vel cio is q2 ciant̄ ad ſimul habitandū. Jn̄ hic et hec cōciuis qui moꝛant̄ in eadem ciuitate, ciues dicūtur

ſequũtur vicia parentum

Juuenalis **Sponte tñ iuuenes imitãtur cetera. ſolã**

cõtra naturam ꝓpriam cõtinuare ipſi pueri

Inuiti quoqꝫ auariciam exercere iubentur

hoĩes iſtud auaricie boni

Fallit em̃ viciũ ſpecie virtutis ꝛ vmbꝛa

malum iſtud qꝛ auari nõ ſupflue

vicium diſpõe veſtiunt

Cũ ſit triſte habitu vultuqꝫ et veſte ſeuerũ

¶ Facile iuuenes oĩa vicia exemplo parẽtum imitant̃ pret̃ auariciam ad quam parẽtes cogũt iuuenes inuitos ꝛ ſpẽ ꝟtutis cum auari ſint triſtes ſeueri habitu ꝛ vultu ducũtur ad auariciam qua ſpẽ decipiũtur cũ ſit peſſimũ vicium. Item auid⁹ dictus ab auẽdo Auere em̃ cupe hinc ꝛ auar⁹ dictus eo ꝙ ſit auid⁹ auri ꝛ nunq̃ꝫ opibus explea t̃. ꝛ quãto pl⁹ habuerit tãto pl⁹ cupiet. ſemꝑ auar⁹ eget. Saluſti⁹. ꝙ neqꝫ auaricia copia neqꝫ inopia minuat̃. Auarus dꝛ triſtis tenax nũmi cupidioꝛ qđ teneat Interdũ ꝛ ꝑtinax

ſine dubio ab hoĩbus parc⁹ homo

Juuenalis **Nec dubie tanq̃ꝫ frugi laudatur auarus**

cuſtodia ſuoꝝ bonoꝝ

Tanq̃ꝫ parcus hõ et rex tutela ſuarum

tutela eſt magis certa

Certa. magis q̃ꝫ foꝛtunas ſi ſeruat eaſdem

filiaꝝ atlantis qui ſeruabat aureum vellus

Heſperidis ſerpẽs aut ponticus

¶ Auar⁹ ab homib⁹ cõmendat̃ ꝙ res ſuas diligenter cuſtodit vti ſerpens aureum vell⁹. Item filie athlantis dicti ſunt heſperides in quaꝝ hoꝛtis poma ſunt aurea q̃ cuſtodiebat ꝑuigil dꝛaco. ꝛ ponticus ſerpens ponit̃ hic ꝑ dꝛacone cuſtodiẽte aureũ vell⁹ in colcos inſula q̃ eſt ꝑs ponti. Serpens aũt nomen accepit ꝙ occultis acceſſib⁹ ſerpit nõ aptis paſſibus ſed ſquamaꝝ minutiſſimis niſib⁹ repit Illa aũt que quattuoꝛ pedib⁹ nitunt̃ ſicut lacerti ꝛ ſtelliões nõ ſerpentes ſꝫ reptilia ſunt.

auaꝝ diuitẽ de quo loquoꝛ excellẽtem alios dignũ reuerẽtia

Juuenalis **Quo loquoꝛ egregiũ ppl̃s putat atqꝫ verendũ.**

promerẽtem diuitie auaris

Artificem quippe his creſcũt pꝛimonia fabꝛis

diuitie augmētant   ſiue p fas ſiue nefas
Et creſcunt quocūqz mō maioraqz fiūt
dſſiduo labore   ſollicita cura
Incude aſſidua ſempqz ardēte camino
¶ Vereor ꝯſuetudīe iungit accō. dicim⁹ eīn vereor illā rem. vete
rib⁹ tn̄ teſte Marcello magis gtūs placet. vt nemo vereť tui.
Locutio metaphorica. qm̄ auar⁹ ꝯpať fabro ⁊ artifici. In fabricis
parietū atqz tector̄ greci inuētorē Dedalū aſſerūt. iſte eīn pm⁹ di/
dicisse fabricam a minerua dr. fabros aūt ſiue artifices greci tecto
nos vocāt. i. inſtructores. Faber a faciēdo fer̄ impoſitū nomen hz
hinc deriuatū eſt nomē ad alias artiū materias fabros vel fabricas
dicē ſed cū adiectiōe; vt faber lignari⁹. Fabror̄ aūt fornacꝫ gētiles
vulcanū auctorē dicūt. p vulcanū ignē ſignificātes ſine q̄ nullū ge
nus fundi vel extēdi pt. Camin⁹ eſt fornax ⁊ eſt grecum nomē deri
uatū a caumate ⁊ calore. fornax eīn ab igne. phos grece ignis.
filios
Et pr̄ ergo ōis felices credit auaros   Juuenalis
deſiderant   pr̄es auari
Qui mirātur opes qui nulla exēpla beati
patres
Paupis eſſe putāt iuuenes hortātur vt illā
maior̄ cupidor̄   auaror̄
Ire viā peragant ⁊ eidē incūbere ſecte.
¶ Quia credūt auarū ſummū eſſe artificē ergo auar⁹ pr̄ filios ſu/
os auaros diligit ⁊ ad auariciā inſtigat. Btūs qui reb⁹ oīb⁹ ad vi/
te vſum ordinatū ſpectātib⁹ abundet. iō locupletes btōs vocamus
vt hic. ⁊ pene idem ē felix accipiēs proſperitatē. felices inqꝫ omniū
bonorum compotes
¶ Itē ſecta dr a ſequēdo Nam ſectas dicim⁹ habit⁹ aīar̄ ac inſti
tuta circa diſciplinā vel ꝓpoſitum quā tenēdo ſequūtur vt ſecta pi
patetica et lōge alia in religiōis cultu opinātes: qꝫ ceteri
auaricie   inicia   elemētis   filios
Sunt quedā vicior̄ elementa his ꝓtin⁹ illos   Juuenalis
minimas ptes auaricie ⁊ ab illis incipe
Imbuit ⁊ cogit minimas ediſcere ſordes
poſtq̄ ſciūt iſta minora   deſiderium
Mox acquirendū docet īſaciabile votum

¶ Sūt q̄dā hortāt̄ filios ſuos ad auariciā more mgr̄i q̄ diſciplos
ſuos ꝑus docet alphabetū. deīde maiora. ſic p̄res filios ſuos q̄dā mi
nora vicia ꝑus docēt poſtea ꝓo maiora. Mox illico ꝯfeſtim ptin⁹
ſtatī velocit̄ ꝓperāt̄ feſtine repēte q̄zprimū curriculo eueſtigio exte
plo raptim actutū ꝓꝑe diem ocyus cito ſubito ⁊c̄. idem ſunt Item
Elemētū d̄r ab hyle grece qd̓ dicūt eſſe rez quandā ꝑmā materiā
nullo prorſus mō formatā ſꝫ oīm corꝑaliū formaꝝ capacē ex qua
viſibilia hec elemēta ſunt ⁊ ei⁹ deriuatiōe vocabulū ſumpſerūt

¶ De parcitate quā exercēt in familiā.

ſuoꝝ corꝑa iniqua mēſura
Juuenalis — Seruoꝝ vētres modio caſtigat iniquo
pater auar⁹ ipſe p̄r patit̄
Ipſe quoqꝫ eſuriēs neqꝫ em̄ oīa ſuſtiet vnꝗ̄
corrupta ſeruū comedere
Muſcida cerulei panis cōſumere fruſtra

¶ Precepta auaricie īſtruit filiū ſuū qr ipſe p̄r ventri ſuo nō indul
get ex auaricia etiā vētres ſuoꝝ caſtigat nō dādo eis cibū ſufficien
tē Antiq̄t⁹ em̄ ſerui recipiebāt cibū ad mēſurā ⁊ librā. Itē Modi
us ē mēſura libraꝝ quadragita quattuor: ⁊ ſextarioꝝ viginti duoꝝ
cui⁹ numeri cā inde tracta ē qr in ꝑncipio de⁹ vigitiduo oꝑa fecit di
uerſe tn̄ gētes huic mēſure pond⁹ adijciūt vel detrahūt tn̄ apud he
breos ꝯſtitutiōe diuina tali rōne ſeruat̄. Jn̄ modiol⁹ eſt quarta ps
modij Etiā eſt ps rote. Itē ornamentū muliebre

heri diīmiſſum fragmētum
Juuenalis — Heſternū ſolit⁹ medio ſeruare minutal
quo panis cito fit muſcid⁹
Septembri nec nō differre in tꝑa cene
parui piſcis
Alteri⁹ conchā. eſtiui cū parte lacerti
ne ſcōm aliq̄d capiāt cū dimidia ꝑte turpi
Signatā vel dimidio putriqꝫ ſiluro
filum ne caperēt cōſeruare clauſura
Filaqꝫ ſectiui numerata includē porri
comedere ſꝫm cibum
Inuitat⁹ ad hec aliq̄s de ponte negabit.

¶ Minutal gen⁹ cōdimēti ē qd̓ ex reb⁹ minuti cōſcis̄ fiebat. ſ. ma
rino piſce olea vino porris capitatis coriādis. Itē Cōchae ſunt co

cleemar; hac ex cā vocate qꝛ deficiēte lūa cauāt᷑ euacuāt᷑ ꝛ īcremē-
to lūe turgeſcūt. Cōche āt ꝑme poſitiōis nomē coclee. nā ꝑ deriua-
tionē q̄ſi cōcule. Cōcharꝫ. ml'ta gn̄a ſūt. Lacert⁹ piſcis ē dict⁹ a
p̄ria vbi capit᷑ ꝛ eſt tenuis mēſe cib⁹ ꝛ paupis cū cōcha apponebat᷑
Itē ſilur⁹ eſt piſcis minut⁹ ꝛ dꝛ a ſileo vt alibi fracta de merce ſilu-
ros. Porri duo ſunt gn̄a capitatū ꝛ ſectile. capitatū mai⁹. ſectile
paruū quare infert. Ea q̄ diues auar⁹ iubet cōſeruare adeo ſunt vi
lia vt etiam mendic⁹ indignaret᷑ ea comedere

ad quid — has penas .i. auare cōgregatas

Sꝫ quo diuitias hec ꝑ tormēta coctas — Juuenalis

hoīb⁹ manifeſt⁹ — iuſania

Cū furor haud dubi⁹ cum ſit maīfeſta phrenefis

diues — quātum ad vſum

Vt locuples moriaris egēti viuere fato

Inuehit᷑ in ip̄m auarꝫ quaſi dicat tāta anxietate aggregas diui-
tias ꝛ nō audes eis vti ī vita. vt diues moriaris quas diuitias con-
gregauit ꝑ fas ꝛ nefas egēti fato vita a celeſtib⁹ ordinata

cum cōgregas pecuniam — inflat⁹ eſt

Interea pleno cum turget ſaccul⁹ ore

quāto auar⁹ plus poſſidet tanto plura cupit

Creſcit amor nūmi quātum ipſa pecuuia creſcit. — Juuenalis

pecuniam — eā iſte appetit⁹ creſcit

Et min⁹ hāc optat q̄ nō hꝫ ergo paratur

vnus loc⁹ — ad viuēdum

Altera villa tibi cū rus nō ſufficit vnum

extendere placet agros q̄ꝫ tua

Et proferre libet fines maiorqꝫ videtur

ſegetem vicini

Et melior vicina ſeges. mercaris ꝫ hāc et

mons

Arbuſta et denſa montem qui canet oliua.

Amor pecuīe creſcit cū pecunia. a nūmo eſt ꝑma auaricie origo.
excogitata fenore. hec paulatī exarſit rabie quadā non iā auaricis.
ſed fames auri, inſaciabil' vorago. inextinguibil' ſitis. Nūm⁹ dꝛ a
nūerare qꝛ nūerāt᷑ nūmi Uel a numa pōpilio q̄ eos p᷑ apd̄ roānos
imaginib⁹ notauit vel dꝛ quaſi nom⁹ a noīo qꝛ noīb⁹ principū effi
giāt numi ꝛ debet ſcribi ꝑ vnum m.

¶ Min⁹ pecuniam deſiderat nō habēs eam: atq3 eam hn̄s ampli⁹ cupit. hn̄s vnum agꝝ petēs alteꝝ. conat̄ fines ſuos augē̄ ⁊ cū in vicino agro. videt̄ auaro ſeges fertilior conat̄ illum emē̄ ſil'r ⁊ arbuſta et oliueta. Rus t'ra eſt. Jn̄ runcare ⁊ eſt herbas a t'ra euellē̄. Jtem Arbuſta p̄dia ſunt in q̇b⁹ arbores tm̄ cōſite ſunt. Olea arbor ē. oliua fruct⁹ arboꝝ. oleum ſucc⁹. oliuetum loc⁹ in quo multe arbores oliuaꝝ creſcunt. Oliua tn̄ ꝓ olea ponit̄. Jtem Villa eſt ruſtica domus in agro. Male capit̄ vulgo ꝓ vico ruſtico vel pago.

predictoꝝ arbuſtoꝝ — nō vult vendere

Juuenalis — Quoꝝ ſi precio dn̄s non vincitur vllo

famelcentia

Nocte boues macri laſſoq3 famelica collo

pauperē ad deſtruendū

Armēta ad virides h⁹ mittunt̄ ariſtas

totum fructū terre

Nec prius inde domum q̄3 tota noualia ſeuos

illis inſtrumētis factū

Jn ventres habeāt vt credas falcibus actum

Si dn̄s non vult vendere cogitur iniurijs vēdere. ¶ Nox ē ſolis abſentia q̄3diu ad occaſum rurſus ex ortu recurrit noctē aūt credim⁹ datam ad quietē corpis nō ad alic⁹ corpis officiū. Duob⁹ modis nox in ſcripturis capitur. aut tribulatio pſecutiōis. aut obſcuritas ceci cordis. Nox a nocēdo dicta ē q: oculis noceat. Nocti ptes quīq3 ſunt. crepuſculū: veſpertinū. cōticiniū. intempeſtū. galliciniū Crepuſculum d'r int' lucē ⁊ tenebras matutinū. ⁊ veſptinū veſpeꝝ oriēte ſtella. Cōticiniū qn̄ oīa ſilēt. Jntempeſtū qn̄ oīa ſunt quieta. qn̄ gall⁹ canit galliciniū. ¶ Jtē A nouo as d'r hoc nouale is ⁊ hec noual' in eodem ſenſu ager q̄ ſingul' annis renouat̄ arādo. vel qui p̄mū nouo p̄ſcindit̄ aratro. vel q̇ alternis ānis vacat nouādaꝝ viriū cauſa. vn̄ Virgi⁹ in buco. Jmpi⁹ hec tā culta noualia miles hēbit et ſic in neutro gn̄e. Jtem in georgicis. Alterii⁹ etiā tonſas ceſſare nouales et ſic in femi. ge.

paupes

Juuenalis — Dicere vix poſſis q̄3 multi talia plorant

illata pauperib⁹

Et quot venales iniuria fecerit agros

¶ Vix ē enarrabile q̄t ſunt huiōi iīurie illate paupib⁹ qua cogunt vendē̄ poſſeſſiōes ſuas. Flere lachrymis tm̄ hoim vt ridē̄. gemere

pectore ꝛ inaīatis cōuenit vt gemit ſub pondē aīa. plorare ē voce flebili dolorē apire Jñ implorare ē plorādo opē orare. plāgē est ꝑ cuſſiōe dolorē exꝑmē. lamētari ē voce qrula dadē teſtari.

populi de diuite iiuriāte vulgat⁹ ſermo
Sed qui ſermōes ꝙ̄ fede buccina fame — Juuenalis

auar⁹ inquit malam famā
Quid nocet hoc inqt tunicā mihi malo lupini.

ꝑ totam villam
Quā ſi me toto laudet vicinia pago

parui agri pauca nutrimēta diuidētem
Exigui roris pauciſſima farra ſecautē

¶ Q̄ malo hēre diuitias ꝛ detractiōes pati ꝙ̄ laudari ꝛ eſſe pauꝑ. et ponit̄ hic lupinū trāſſumptiue ꝑ mala fama q̄ quēlibet t̄ret ſicut lupinū qd̄ eſt q̄ddā gen⁹ legumīs ſuo ſono lupos t̄ret. Tunica veſtis ātiqſſiā appellata qꝛ ī motu icedētis ſonū fcit. ton⁹ ſon⁹ eſt. ꝑmū fuere tunice pellicee q̄b⁹ poſt offēſam ꝛ eiectionē de ꝑadiſo adā et eua īduti fuerūt. Jtē Buccina a bucca l' bdo as qꝛ ſonat ꝛ d̄ꝛ quaſi vocina a voco ꝛ eſt ꝓꝑe ſignū qd̄ ducit hoſtē Uirgi⁹. xi. Eneid̄. Buccina cū muros varia cīxē corona Olim pagani agreſtes ad oēm vſū buccina ad ꝯpita vocabant̄ ꝓꝑe igit̄ agreſtib⁹ h̄ ſignū fuit Jtē Uici caſtella ꝛ pagi hi ſunt q̄ nulla dignitate cītatꝫ ornant̄ ſed vulgari hoīm ꝯuētu incolūtur ꝛ ꝓpt̄ ꝑuitatē ſui maiorib⁹ ciuitatib⁹ attrahunt̄. Uicinia ē multitudo hoīm ī vno vico. Uicinitas ē charitas inter vicinos

nec eſt mirꝫ egritudīnib⁹
Scilicꝫ ꝛ morbis ꝛ debilitate carebis — Juuenalis

triſticias et incōueniētia euades longa etas
Et luctum et curam effugies et tp̄a vite

poſt has diuitias
Longa tibi poſt hec fato meliore dabūtur

¶ Deridēs d̄t merito auari deſiderāt diuitias qꝛ egritudīes ꝛ debilitates ꝑ h̄ expellūt a corꝑe. Luct⁹ ē dolor q̄ exteri⁹ ꝓdit̄ vultu ipo atqꝫ aſpcū ſepe eī̄ habitus vult⁹ atqꝫ veſtis luct⁹ eſt Jñ lugubris habit⁹ ꝛ veſtis. Jtē Careo es duo p̄terita ꝛ ſupīa hꝫ. ſ. carui carit⁹ l' caſſus ſū ſupīa caſſum ꝛ caritū a q̄ caritur⁹ caſſ⁹ a ū Carēs carit⁹ l' caſſ⁹ caſſur⁹ ꝛ ē neutꝛ cū oīb⁹ ſuis ꝯpoſi. ſm̄ Hugui. ꝛ corripit a.

nihil appetētes ꝑuis domūculis
Uiuite cōtenti caſulis ꝛ collib⁹ iſtis — Juuenalis

O pueri marſus dicebat et hernic⁹ olim
ille senex laboꝛe nr̄o
Veſtiuuſqꝫ ſenex panē querā m⁹ aratro
ſufficit nobis ad necītatē dij ruris
Qui ſatis eſt mēſis laudāt hec numīa ruris

¶ Oia nulla modernis ſufficiūt ad ɔgregādū ditias filios ſuos iſtituūt ſꝫ antiq̄ puo ɔtēti erāt filios ſuos ad frugalitatē inuitabāt Marſi. veſtiui hernici colēdis agris p̄ter ceťos oli intēti fuerūt. ex frugalitate igiť āti qꝝ ⁊ honeſto ditiaꝝ ſtudio ſui tp̄is luxū vitupat Itē Caſa pua dom⁹. Uirgi. Atqꝫ hūiles hītare caſas Iñ caſula. i. pua caſa. Itē A nuo is ē dr̄ numē dei ptās vl' maieſtas ⁊ ē nuere cōſentire pmittē l' nutū facē. ⁊ ɔponiť vt ānuo. abnuo. inuo renuo qd ē refutare ⁊ nuo cū ɔpoſitꝭ neutꝝ p̄ter ānuo p ɔcedē abnuo res nuo q̄ actia ſūt Iñ nut⁹ us. i. volūtas ɔſenſus geſt⁹ vel ſignū
aliqd malum hoīem q̄ hō verecundať
Nil vetitū feciſſe volet quem nō pudet alto
tp̄e frigido hō remouet ventos
Per glaciē perone tegi q̄ ſummouet euros
extranea
Pellib⁹ inuerſ. pegrina ignotaqꝫ nobis
cōtra hoīes cōtra deos purpura extranea ⁊ ignota
Ad ſcelus atqꝫ nephas quecūqꝫ ē purpura ducit

¶ Itē Pero onis groſſū ge⁹ calciamēti ē ex crudo corio ſcđm q̄ in bello vtebanť quales hn̄t cōes ⁊ ruſtici q̄ laboꝛib⁹ lucꝝ q̄rūt mīn⁹ peccāt. qꝛ i purpurꝭ ſcelera ɔtingūt ſcelera nō intrāt caſas. altis p̄ſe pib⁹ hītāt ad oīa ſcelera pati. A gelu ⁊ aqua dr̄ glacies quaſi gelaci es. i. gelata aqua. Itē pegrin⁹ vocať qui in ſua citate nō eſt l' qui ex nr̄a citate oꝛiūd⁹ nō eſt. Purpura apud latinos a puritate lucꝭ vo cať apđ grecos āt poꝛphira cū aſpiratōe dr̄ apđ nos ſine aſpiratōe
plures infectiōes
Inde fere ſceleꝝ cauſe nec plura venena
gladio crudeliť agit
Miſcuit aut ferro graſſať ſepius ollum
malicia auaricia
Humane mētis viciū q̄ꝫ ſeua cupido
¶ Ex cupiditate eñ oꝛiunť cauſe oīm ſceleꝝ. ſ. homicidia īfectiōes Itē A gradioꝛ dr̄ graſſoꝛ aris ē inuadē ppetrare homicidiū latro

cinari pdari' ipugn̄re ꝛ eſt ꝓpe crudelit' gradi ꝛ cū īpetu g̃di ad crude lit' agendū. Jn̄ graſſator pdator latro. Vn̄ ij. Regū. Ceſſat indig tio que graſſatur in populo.

non refrenabiles pecunie

Jndomiti cenſus nā diues q̄ fieri vult — Juuenalis

q.d.nulla

Et cito vult fieri. ſed q̄ reuerētia legum

Quis met⁹ aut pudor eſt vnq̄ꝫ ꝓperantis auari

¶ Nō ſolū int'ficiūt homies vt ditent' ſed etiā leges nō verent'. A cenſeo es d̄ꝛ cēſus us.i.pecunia facultas deſcripta publice. vt exti mata etiā ponit' ꝓ bonis ꝛ pecunijs generalit'. Itē Metuo timeo accm̄ hn̄t ꝛ ſcāt formidare. qn̄ aūt hn̄t dtm̄ ſcāt vereri. ne q̄d mali alicui accidat. vt time' te ē formidare te ne q̄d mali a te tanq̄ꝫ ini mico mihi cōtingat. vt timeo hoſtes. timeo naufragiū. Timē tibi eſt metuere ne q̄d tibi tanq̄ꝫ amico aliunde mali cōtingat. vt timeo patri amico fratri.

ne tam cito ad crimē incitatur

Parcendūeſt tenerꝫ nōdū impleuere medullas — Juuenalis

iniquitates   poſtq̄ꝫ fuerit adult⁹

Nature mala neq̄cie cū pectore barbam

poſtq̄ꝫ erit accinct⁹ gladio

Ceperit ꝛ lōgi mucronē admittere cultri

¶ Parcendū eſt dūmō adhuc nulla ībuti ſunt malicia qꝛ malis ī buti dū adulti fuerit ad oīa vicia ꝓni ſunt. Mucro nō tm̄ gladij ē ſꝫ cuiuſlibet teli acumē. dict⁹ a lōgitudie nā macrō greci longū di cūt Jn̄ machera gladi⁹ longus

filius ꝓ lucro   fili⁹ erit periur⁹

Falſus erit teſtis vēdet ꝑiuria ſumma — Juuenalis

pua pecunia illi⁹ dee   iurādo altare imaginis

Exigua. cereris tangēs arāqꝫ pedēqꝫ

¶ Int' falſus nomē ꝛ pticipiū hoc int'eſt. falſus nomē qui verꝫ ne gat. falſus pticipiū q̄ decept⁹ vt falſus ſum decept⁹ ſum. q̄ negat q̄d verꝫ eſt. falſus eſt qui fingit q̄d verꝫ non ē mendax. Cereris. Nam illud habebāt ſanctiſſimū iuſiurādum. vbi caſtis tm̄ ꝛ purꝫ hoib⁹ loc⁹ erat. Cererē deā frugū a creādis frugib⁹ dictā appellātes eam nomib⁹ plurib⁹ opem veſtam tellurem

ad faciēdum magnū ſcelus   mala

Null⁹ em̄ magni ſcelerꝫ labor. hec ego nunq̄ꝫ. — Juuenalis

° pater in futuro filio meo
Mādaui dices olim nec talia ſuaſi
filij tui inicium
Mētis cauſa male tñ ꝛ origo penes te
Qñ hec mala audies a filio fcā: dices hec nō docui ego nec mādaui Origo tñ ꝛ occaſio penes te ē. Mādare ē pcipe l' ꝯmittē. Mādo cū oib⁹ ſuis ꝯpoſitꝫ ē actiuū ꝛ aliqñ mutat a i e vt ꝯmēdo. aliqñ re (tinet vt remādo

Juuenalis Nā qſqꝫ magni ceſ⁹ ꝑcepit adre
puo admonitiōe
Et leno monitu pueros ꝓducit auaros
ꝑ dolos ꝛ deceptiōes augmētari
Et qui ꝑ fraudes ꝑrimonia cōduplicari
Dat libertatē. et totas effundit habenās
a curſu curſum quieſcere
Curriculo quem ſi reuoces ſubſiſtere neſcit
¶ Dū pꝛ dedit filio ſuo ꝑncipia auaricie ꝛ liberas habenas non pt ad libitū eū reuocaē Habenas. metaphora ē ab aurigis qꝛ habenis laxatꝫ curr⁹ neſcit ſubſiſtē ſic q̄ puer ad auariciā īſtruit ad viciū cōpellit. Habene ab hñdo dcē ꝙ his eq̄s hēam⁹ ꝉ eſt teneam⁹. vñ ꝛ eq̄ abiles dcī Curriculū qñqꝫ ſcat currū. qñꝫ curſū. qñꝫ ſpaciū in q̄ (currit
terminis nō obſeruatis

Juuenalis Et te ꝯtēpto rapit metiſqꝫ relictis
opinatur peccare
Nemo ſatis credit tantū delinquere quantū
concedūt iuuenes
Permittas adeo indulgēt ſibi lati⁹ ipſi
¶ Cū iuuenis ſit inſtruct⁹ ꝛ auaricie dedit⁹ nō pt ſibi dari termin⁹ cū ſit ſibi ꝯcedēs. Metis. Nō ē mirꝫ ꝙ metā pteriit qꝛ oīs hō minꝰ putat ſe peccare q̄ꝫ ſit ſibi cōceſſum. Itē Ab algeo ꝛ in dꝛ indulgeo a mutata ī u et d inī'poſita et hꝫ pl'a fcata. Uno mō eſt idē qd gratis ꝯcedē. Ut papa īdulſit mihi hāc ptātē. Scdo mō idem eſt qd dimittē vel remittē Ut īdulge mihi petā. Tercio ē ꝓpꝛiā voluntatē facē Uñ oli ꝯueniebat vt facēs qd tu velles nec nō ego poſſū indulgē mihi. i. volūtatē meā adimplē. Quarto ē idem qd operā dare. vt indulgere gule tu noli qꝛ ventris amica eſt Et iſta eſt ꝓpa acceptio cum qua Uirgili⁹ et alij plurimū vtuntur

q̄n declaras filio tuo illud eſſe ſtultum ſuo
Cū dicis iuueni ſtultū qui donat amico — Iuuenalis
inopiā ſubleuet compatiat̃ vicini ſui
Qui pauꝑtatē leuet attollatqꝫ ꝓpinqui
tu pater filium tuū
Et ſpoliare doces ꝛ circūſcribere et omni
diuitiaꝝ
Crimīe diuitias acq̄rere quaꝝ amor in te eſt

¶Cum parētes declarāt filijs q̄ auare ſunt oīa retinēda nec amico aut ꝓpinquis ſuccurrēdum: docēt filios ſuos oī vicio acquirere diuitias iniq̄. Circūſcribē ē decipe ꝯcludē remouē bōis. Dono tibi mun⁹ ꝛ dono te munē plurimū pmij gr̄e aut beniuolētie ꝛc̄. vt Cicero. Sylla cū gallos ꝛ hiſpanos ciuitate donaſſet videlꝫ in p̄miū Item Crimē non mō ꝓ delicto ſed etiam ꝓ ipſa criminatiōe Cicero in philippicꝭ hereditatē mihi negaſti obueniſſe: vtinā hoc tuū verꝫ crimē eſſet. flagitium ꝓp̄e in libidīe quaſi flagris dignum crimen. Et etiam in his q̄ per negligētiam cōmittunt̃. vt Tulli⁹ in bruto. tm̄ ne fuiſſe obliuionē in ſcripto p̄ſertim vt ne legens quidam. ſenſerit. quātum flagitij admiſiſſet

elementa
Ergo ignē cui⁹ ſcintillas ipſe dediſti — Iuuenalis
Flagrantē et late rapientē cuncta videbis
Nec tibi parcetur miſero. trepidūqꝫ mgr̄m
In caueā magno fremitu leo tollet alumn⁹

¶Quia primordia auaricie tu docuiſti ergo videbis ignem cuius ſcintillas tu dediſti. Un̄ mgr̄ leonis ſecurius q̄ꝫ ceteri ad eum accedit neqꝫ ſibi cauet. ab eo tn̄ q̄nqꝫ deuorat̃. ſic auar⁹ filius p̄rem q̄nqꝫ rapiet. Martial'. leſerat ingrato leo pfid⁹ ore mgr̄m. Item Scintilla a ſcindo d̄r eo q̄ ꝓſilit ab igne ꝛ eſt ſcintilla dū ardet fauilla cū extincta eſt. Inde ſcintillula ſcintilloſus. ꝛ ſcintillare fulgere ſcintillas emittere.

¶De proprietatib⁹ pueroꝝ

ſciens bn̄ loqui
Reddere q̄ voces iā ſcit puer ꝛ pede certo — Horati⁹

ſaltādo ſignū impmat cōſimilib⁹ ſimul ludē iracūdiam
cupit
Signat humū geſtit parib⁹ colludē. ⁊ iram
cito iraſcit ⁊ cito deponit iram pacificat pu o tpe
Colligit ac ponit temere et mutatur i horas
¶ Sicut ridenda eſt in ſene puerilitas. ſic obſtupēda in puero optimoꝝ morum cōſtantia Ingenia pueroꝝ nimia emēdatiōis ſeueritate deficiūt Nam ⁊ deſperāt ⁊ dolēt ac nouiſſime oderūt ⁊ q̄ maxime nocet cum oīa timēt nihil conant Quintilian⁹

¶ Proprietates iuuenum

ſine berba ingroſſu ſublato
Horati⁹ Imberbis iuuenis tandē cuſtode remoto
equitare venatione herba viridi
Gaudet equis canibuſq̄ȝ et aprici gramīe cāpi
mollis durus
Cereus i viciū flecti. monitorib⁹ aſper
tarde faciens ,puiſionem
Vtiliū tardus puiſor. prodigus eris
¶ Prima etas Infantia ē pueri naſcētis ⁊ porrigit ad ſeptem annos Secūda etas puericia. i. pura nec dum ad generādum adulta que porrigit vſq̄ȝ xxviij. ānos Quarta Iuuēt⁹ firmiſſima oīm etatum finiēs in quinquageſimo āno. Quīta etas ſenioꝝ. i. grauitas que ē inclinatia a iuuentute in ſenectutē nondū ſenect⁹ ⁊ terminat ſeptuageſimo āno. Septa etas q̄ nullo ānoꝝ termino finit
iuuenes
Ouidi⁹ Dum vires animiq̄ȝ ſinūt tolerate labores
etas ſenectutis
Iam veniet tacito curua ſenecta pede
recordātes tpis futuri
Venture memores iam nūc eſtote ſenecte
Sic nullū vobis temp⁹ abibit iners
¶ Iuuenili viciū eſt regē non poſſe impetū plurimū laudis Iuuenes morib⁹ ſuis applicāt. quotiēs de negocioꝝ meritis ambigētes ad peritoꝝ cōſilia recurrūt. Seneca. ¶ Prima adoleſcētis cōmēdatio pficiſcit a modeſtia cū pietate in parētes i ſuos beniuolentia. dein de etiā facile in optimā ptē declinare cognoſcit ſi ad ſapiētes et claros viros ⁊ bene cōſulētes reipublice cōtulerit ⁊ cū eis aſſiduus

ſit. Tulliꝰ. Adoleſcētem ꝓbo in quo eſt aliq̄d ſenile Libidinoſa em̄ et intēperās adoleſcētia effetum corpꝰ tradit ſenectuti. Item Tēpore iuuētutis dum vires adſunt laboribꝰ virtuoſis inſiſtēdum ē. Quia ſenectꝰ tacite aduenit effeta laboribꝰ que ſp memoria tenenda ē. Ad exp̄mendū memoriā diuerſi diuerſis clauſul' vtunt'. Seneca. Quid ꝓdeſt ſi multa didiceris ſi illa non h̄ẽs ad manū .i. memoriam. Etiā cuiꝰ mihi nomē non ſuppetit .i. nō venit in meōriā allegādum Dicimꝰ ſuppetit ꝟgilianū illud .i. in memoriā venit Item mēte tenet q̄ didicit. Item nō me fugit. memoria teneo. manet alta mēte repoſtū iudiciū ꝑ idem. Itē Iners ſine arte ⁊ ob hoc ne opis quidē vllius

¶ Propetates viri

superbꝰ / res dilectas / dimittere / velox

Sublimis cupidꝰ ⁊ amata relinq̄re pernix

mutatis diſpōnibꝰ iuuētutis / viro cōueniēs / virilis

Cōuerſis ſtudijs etas animuſq̄ʒ virilis

diuitias / ad honorem acquirēdum

Querit opes ⁊ amicicias inſeruit honori

feciſſe / timet

Cōmiſiſſe cauet qđ mox mutare laboret

¶ Pernix tractū a pernitēdo eſt ⁊ in conatibꝰ pſeuerādis Alij ꝑnicem velocē intelligūt pedibꝰ. Nam pernicitas ē pedum vt pnicibꝰ ignea plātis Sicut celeritas pēnaꝝ eſt vt Celo celeri fuga ſubſidere lapſo. Virilis etas cedit rōni ⁊ ꝓ voluptate vtilia ⁊ honorifica q̄rit. Ergo ambitiōi ⁊ hōribꝰ inſeruit leuitatem iuuenilem excludit. Quia corporee voluptates breui ſacietateʒ afferūt. Voluptates ſcđm Platonē nihil poſt ſe niſi pn̄iam relinquūt.

Horatiꝰ

¶ Proprietates ſenum.

mala

Multa ſenē circūueniūt incōmoda: vel q

opes / poup / ꝓce viuit / nō audet vti

Querit ⁊ inuētis miſer abſtinet ac timet vti

exponendo / ſenex diſtribuit

Vel q res oēs timide gelideq̄ʒ miniſtrat

¶ Luxuria cum omni etati turpis ſit. ſenibꝰ maxime fediſſima ē. Tull'. Mōſtro ſilis ē auaricia ſenilis. q̄đ ei ſtultiꝰ ē q̄ʒ via deficiēte viaticū augē. Seneca. et idē adoleſcēs luxurioſus peccat ſenex inſanit. Quid em̄ turpius eſt q̄ʒ ſenex viuē incipiēs.

Horatiꝰ

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

tardꝰ ad ſoluēdū diu ſperat viuē .ſine arte cupidꝰ
Dilator.ſpe longus. iners auiduſqꝫ futuri
cōquerēs paupꝫtatē laudet ſe de tp̄e p̄terito
Difficilis querelus.laudator tempis acti
exn̄te corrector iuuenum
Se puero.caſtigator cenſor de minoꝝ
¶ Quidam autem viuē incipiūt cum deſinēdum eſt.quidam ante deſierūt q̄ꝫ incipiāt. ¶ Numera ānos tuos ꝛ pudebit eadem velle que voluiſti puer hoc deniqꝫ tibi circa diem mortis preſta.moriant ante vicia.hec Seneca. ¶ Therētius q̄ꝫ iniqui ſunt pr̄es i omnes adoleſcētes iudices qui equū eſſe cenſent cos iam qui a puero naſci ſenes neqꝫ illaꝝ affines eſſe rerum quas fert adoleſcētia nūc que eſt nō que olim fuit cōſiderātes. Difficilis hō dicitur cui difficulter inſeruitur vt ei placeat.

efferunt

Horatiꝰ Multa ferūt anni veniētes cōmoda ſecum
Multa recedētes adiment ne forte ſeniles
attribuātur
Mandētur iuueni ꝑtes pueroqꝫ viriles
in ꝓprietatibꝰ cuiuſlibet etatis inſiſtamꝰ
Semꝑ in adiūctis euoqꝫ morabimur āptis
¶ Anni veniētes ferūt multa cōmoda ꝛ anni recedētes remouēt ſecum multa cōmoda .Anni dicūtur venire vſqꝫ quadrageſimū ꝛ vlterius dicūtur recedere. Nam duo ſunt quibꝰ minuūtur corporis vires ſcꝫ morbꝰ ꝛ ſenectus. Subeūt morbi triſtis ſenectꝰ que tamē multa ſecum aufert bona ꝛ mala Turpe tamē eſt ſenem viuere vt iuuenis.Quelibet em̄ etas habet ſuas ꝓprias cōditiones quibus mutatis vicio vita danda ꝛ rephendenda eſt.Euū ab eum greco qd̄ eſt ſeculum vel etas. Ut hoc factum eſt euo nr̄o.

ſenex

Ouidiꝰ Uidi ego qui miſeros iuuenū damnaſſꝫ amores
Poſt veneris vinclis ſubdere colla ſenē
Et ſibi blandicias tremula cōponere voce
Nequicia eſt que te nō ſinit eſſe ſenem
¶ Aliqñ ſenes rephendētes mores iuuenū inſeruiūt amori ꝛ voluptatibꝰ more iuuenū vt vox remordeat ipſos Venerē dicūt in de

dictam ꝙ ſine vi femīa eſſe ꝟgo nō deſinat. Nequam dr̄ qui neq̄t
facē bonum et is ꝓprie eſt luxurioſus. Neq̄cia ergo luxurioſa ē

De nobilitate

nobilitatis iactādo oſ̄dere
Quis fructus generis tabula iactare capaci. Juuenalis
maiores ſuos qui fuerūt mgr̄i equitū
Famoſos equitū cum dictatore magiſtros
vulgaribus
Si coram lepidis male viuitur?
Rephēdit illos q̇ dicūt ſe eſſe nobiles qꝫ habuerūt nobiles ꝓge
nitores ⁊ tamē moribꝰ ſunt ignobiles. Item Lepidis.i.p̄clarís vi
ris qual' fuit lepidꝰ qui ī Uarrone auctore tāte indolis fuit, vt ei ex
ſenatꝰ cōſulto poſita ſit ſtatua bullata cum p̄texta qm̄ puer progreſ
ſus ī aciem hoſtem interimiſſet. Dictator erat ſummꝰ mgr̄atꝰ cuiꝰ
dicto parebāt oēs. Eiꝰ magiſtratꝰ durabat tm̄ tris mēſes nec crea
batur niſi in arduis rebus

imagines fcē cera
Tota licet veteres exornēt vndiqꝫ cere
domos nobilium nobilitas tm̄ cōſiſtit in ꝟtutibꝰ
Atria: nobilitas eſt ſola atqꝫ vnica virtus Juuenalis
Nobilitas cauſat a ꝟtute. ⁊ ita imagīes auoꝝ aliquem nobilem
nō faciūt licet q̇s habeat eos. ſꝫ nobilitate parētum q̇s debet appro
bari bonis moribꝰ ⁊ ꝟtutibꝰ neqꝫ nomē ꝓgenitoꝝ ſuoꝝ moribꝰ of
fuſcare. Item Tulliꝰ. Satius eſt me meis rebꝰ geſtis florē q̄ꝫ alio
rum opīone niti ⁊ ita viuē. vt ſim poſteris meis nobilitatis initiū.
et ꝟtutis exemplum. ego meis maioribꝰ ꝟtute p̄luxi. vt ſi ꝑus noti
nō fuerint a me accipiāt initium memorie. Atrinm eſt locꝰ vacuꝰ
inter portam ⁊ edes diuitum.
.i. qui natꝰ es generoſis ſꝫ parentibꝰ
O qui noībꝰ cum ſis generoſus auoꝝ Ouidiꝰ
Exſuperas moꝝ nobilitate genus
Seneca. Qui genꝰ laudat ſuū aliena laudat rapta
Paulꝰ vel coſſus vel druſus moribꝰ eſto Juuenalis
Hos an̄ effigies maioꝝ pone tuoꝝ

exiſtēte

Precedāt ipſas illi te cōſule virgas

¶ Iſti fuerūt nobiliſſimi hoīes ⁊ boni. Coſſus eñ laertē tolumni um int̕fecit manu ſua ducē hoſtium. Jñ ſpolia opima in capitoliū reportauit altera poſt romulū. Item cōſules a ꝯſulēdo dicti Nam cū romani regū ſupbam dñationē: ferre nō valerēt ꝑ annua iperia binos cōſules elegerūt vt vnꝰ rem ciuilē alter militarē gerēt. Itez cōſulem p̄cedebāt xij. lictores portātes quiſq̄ ſecurim ⁊ falcē ꝓgaꝝ

preſtare bonos mores

Juuenalis **Prima mihi debes animi bona. ſanctꝰ haberi**

obſeruator

Juſticieq̄ tenax factis dictiſq̄ mereris

¶ Item Quintilianꝰ inclinatiuas cōiunctiones noīat tres ſcz q̄ ve ne quas encleticas vocauit q2 ꝑ ſe inclināt accētū p̄cedētis ſyllabe. ⁊ dr̄ encliſis ab en qđ eſt in ⁊ cliſis clinatio quaſi iclinatio.

licet ſis de getulia

Juuenalis **Agnoſco procerem ſalue getulice ſeu tu**

filiꝰ ſylle tyranni bonꝰ ciuis

Syllanus. quocūq̄ alio de ſanguine rarus

letanti

Ciuis et egregiꝰ patrie cōtingis ouanti

¶ Quicūq̄ ſis ſi habeas bonos mores ſalutabo te vt nobilem Nā vt ſcribit tacitꝰ. ſillanus ſuper nobilitatem iulie familie octauꝰ quoq̄ inter auos nominabat̕ Et alibi. ſillanꝰ inquit eximia nobilitate. Item Ouare eſt letari ⁊ dicitur ab oue ⁊ nō ab ouo. Getulia eſt regio affrice Inde getulus aliquis de getulia. Getulicus autem dicit̕ qui getulos bello ſuperauit vt Mariꝰ. Item proceres ſunt principes ciuitatis quaſi procedes ꝙ añ omnes honore procedant. Raro autem reperitur in ſingulari numero

in ludum tuū egypti

Juuenalis **Exclamare libet populus qđ clamat oſiri**

Inuēto. quis eñ generoſum dixerit hunc qui

ſuis maioribus in natiuitate

Indignꝰ genere et p̄claro noīe tantum

Inſignis.

¶ Item Oſiris fuit rex egypti quē Iſis vxor eiꝰ diu queſiuit, et tandem inuētū ſalutauit. Vñ populꝰ qui eiꝰ feſta colit ſimulat ſe

eum querē: ꝛ tādem quaſi inuētum ſalutat quodam greco vocabu-
lo quod ſonat latine quaſi veneramur te ꝛ talis ſalutatio dicet tibi
ſi bene morat⁹ fueris Apta eñ ſimilitudo eſt Nam cum inciderit
in bonum ciuem ait ſe ita letari vt ſacerdos cum oſiridē inuenerit
Item clar⁹ preclarus ſplendid⁹ luculētus et ſimilia improꝑe ꝛ per
metaphoram dicunt pro eo qui tanq̄ fulgore quodā glorie reſplē-
det vt preclar⁹ poeta ſplendid⁹ eques celeber ꝛ magni nois

troianoꝝ qui fuerūt nobiles
Dic mihi teucroꝝ proles aīalia muta
quis dicet aīalia generoſa niſi fortia
Quis generoſa putet niſi fortia: nēpe volucrē — Juuenalis
Sic laudam⁹ equū facili cui plurima palma
Feruet et exultat rauco victoria circo

¶ Oſtēdit ꝑ ſile q̄ generoſus nō eſt qui nobilitatem animi nō ha
bet ducēs exemplum ab animalib⁹ brutis que niſi fortia fuerint ge
neroſa nō dicunt. Item auctores ſepe ponūt feruē pro frequētare.
vt Virgili⁹ quarto georgicoꝝ de apib⁹ feruet opus Et frigere pro
ceſſare. vt Therēti⁹ nimirum homines frigent. i. ceſſant. Item vi-
ctoria dicit eo q̄ vi ꝛ ꝟtute adipiſcat ꝛ iō eſt iuris gentium vim vi-
repellere licet Nam turpis eſt dolo queſita victoria. Item circ⁹ eſt
magnum ꝛ rotūdum ſpacium in quo ſpectacula ꝛ ludi fiunt Iñ di
cunt ludi circenſes. i. qui fiūt in circo A circo fit circul⁹

laudem⁹ bona fac
Ergo vt miremur te nō tua primū aliq̄d da — Juuenalis
maiorum
Quod poſſum titulis incidē pret honores
parentib⁹ tuis
Quos illis damus ꝛ dedim⁹ quib⁹ oia debes
Proprijs ꝟtutib⁹ dꝫ q̄s laudari. Oia debes. ex q̄b⁹ tot⁹ pēdes ꝛ ni
hil hēs ex te laudādū. ꝓgeitorib⁹ nō rddit equalēs cū eis oia debe⁹

Sꝫ te cenſeri laude tuoꝝ Pōtice nolueri. ſic vt nihil future
laudis agas. miſeꝝ ē alioꝝ incūbē fame
ruinoſa fundamētis remotis
Ne collapſa ruāt ſubductis tecta columnis — Juuenalis
vitis arbores
Stratus humi palmes viduas deſiderat vlmos

Propriis virtutibus laudem merearis q̄r maiorib⁹ mortuis cadit eorum laus vt p ſile declarat ſicut ſubductis columnis edificia cadunt. et vitis ruit arborib⁹ quib⁹ ſuſtinetur ſublatis. Ulmus eſt arbor alta ſed ſterilis de qua fiunt pali ſuſtinētes vitem

Juuenalis

fidelis patrie mediator
Eſto bon⁹ miles tutor bon⁹ arbiter idem
incorruptibilis dubie vocaberis
Integer. ambigue ſi qñ citabere teſtis
ille vir
Incerteq̄ʒ rei. phaleris licet imperet vt ſis
teſtis adducto phaleris
Falſus. et admoto dictet piuria tauro

Ille q̄ alteri⁹ fame incumbit ea labente labitur. ergo vt ppa virtute ſuſtēteris eſto bon⁹ miles rc. Item Phaleris ſeuiſſim⁹ tyrānus q̄ in cicilia pm⁹ tyrānidem exercuit. Huic perill⁹ faber atheniēſis fecit eneum taurū in quo cruciaret hoīes igne ſubmiſſo. Quo genere mortis etiam beat⁹ Euſtachius martyr interijt

Juuenalis

vitam tuam honeſtati
Summū crede nefas aīam preferre pudori
Et pter vitam viuendi pdere cauſas
Dignus morte perit cenet licet oſtrea centū
illi⁹ vnguentarij vaſe vnguēti
Gaurana et coſmi toto mergatur aheno

Si nō honeſte vixeris dign⁹ es morte. p ſcelera quis dign⁹ eſt morte r cauſas viuēdi pdidit. Itē gaurana. i. bayana. i. gauro mōte primo bays vbi optima ſunt oſtrea q̄ ſunt q̄dā cōchilia delicata

Juuenalis

aliqua
Expectata diu tandē puincia cum te
tpamentum
Rectorem accipiet pone ire frena modūq̄ʒ
cupiditati
Pone et auaricie miſerē inopum ſociorum

In auaros pfectos puinciarum innehitur admonēs eos quales debēt eſſe. Item p ira ponitur excandeſcētia. Uñ Cicero in tuſculanis dicit excādeſcētiam vel exardeſcētiam oēm irā cito naſcētem r modico durātem. Item Frena dicta ſunt eo q̄ equos fremē cogūt vel q̄ hoc equi frendent r dentib⁹ imprimāt. Uñ nefrēdes dicti lactēs

tes porculi qꝛ nōdum cōminuūt dentib⁹ Inde faba freſa que moli-
ta eſt aut fracta.

membra principum deſiccata
Oſſa vides regum vacuis exucta medullis Iuuenalis
qꝛ ꝟtutem ſenatus
Reſpice qꝺ moneāt leges qꝺ curia mādat
expectant
Premia quāta bonos maneant

Tu vides reges ipſos ſpoliator ꝛ exhauſtos vſqꝫ ad medullas ꝑ vectigali ꝓuinciaꝝ Itē reges a regēdo vocati. ꝛ regnum a regibus Regnum vniuerſe natiōes ſuis qꝫqꝫ habere temporib⁹ vt Aſſy-riȷ̈ Medi Perſi Greci ꝛc̄. quoꝝ ſors tempoꝝ ita volutauit vt alte rum ab altero ſolueret: Recte faciēdo nomē regis tenet. Vn̄ vet⁹ ꝓuerbiū. Rex eris ſi rcē facias, ſi nō recte facias rex nō eris ſꝫ tyrā-n⁹. Item Oſſa ſunt corpis fundamēta. In his em̄ poſitio oīs ro-boris ſubſiſtit Oſſa aūt ab uſta ſunt dicta ꝓpt̄ qꝺ cremarent̄ ab an tiqs. Siue vt aliȷ̈ dicūt ab ore, eo ꝙ ibi pateāt. Nam vbiqꝫ cute vi ſcerib⁹ tecta celantur. Item curia dꝛ ab eo ꝙ cura. ibi ꝑ ſenatum de cunctis adminiſtratur.

Nūc ſociȷ̈s iuga pauca boum grex ꝑu⁹ equaꝝ Iuuenalis
Et pater armēti capto eripietur agello

Tāta tn̄ exactio. ꝛ rapina fit hodierno tpe vt pauca iā rapi poſ-ſint cum oīa ſint ſublata. dn̄s ſcꝫ cum reb⁹. Item armēta magnoꝝ aīalium ſunt qꝛ ſunt apta armis Aliȷ̈ ꝑ armēta tm̄ boues ītelligūt ab arādo quaſi aramēta. Verumtamē armēta. equorum ꝛ boum ſunt. grex ouium ꝛ caprarum

Curādum in primis ne magna iniuria fiat Iuuenalis
Fortib⁹ et miſeris. tollas licet omne qꝺ vſqꝫ eſt
Auri atqꝫ argēti: ſcutū gladiūqꝫ relinques
Et iaculum ꝛ galeā: ſpoliatis arma ſupſunt

Curādum ē in ꝓmis cum fortes ſunt paupes ne aliquā eis faci-as iniuriam Nullum em̄ vitium deteri⁹ eſt auaricia ꝓſertim in ꝓn cipib⁹ ꝛ rempublicā gubernātib⁹. nō ſolum em̄ turpe eſt ſꝫ etiā ſce-leratū atqꝫ nefariū. Item Gladius dict⁹ eo ꝙ gulam diuidat. Itē ſcutum dr̄ eo ꝙ ex ſe excutiat teloꝝ ictus. ꝛ eſt ſcutū equitū. clipeus

ꝑditum Jtem aurum ab aura dcm̄.i.ſplēdore ꝙ ꝑcuſſo aere plus fulgeat. Unde Uirgili⁹. Diſcolor inde auri ꝑ ramos aura refulſit. hoc eſt ſplēdor auri. Jtem argētum nō longe a greca appellatiōe diſtat. hoc aūt illi argirū vocant ſed mirꝫ in modum illud cum candidum ſit corpi impreſſum lineas nigras reddit

manifeſti⁹

Juuenalis **Omne animi viciū tanto cōſpecti⁹ in ſe**

quāto quis maior eſt tāto plus peccat

Crimē hꝫ. quāto maior q̇ peccat habetur

magis erit

Ouidi⁹ **Quāto quis maior tanto placabilis ire**

Et faciles mot⁹ mens generoſa capit

Vindictā differ donec ꝑtranſeat ira

¶ Omne crimē tāto a plurib⁹ videt̄ ꝛ accuſat̄. quāto ē nobilior q̇ peccat Stultū eſt vt cum q̇s aliīs imꝑare velit ſibi ipſi imꝑare nō poſſit. Quo plura poſſis plura patiēter feras. violēta iꝑia nemo diu cōtimuit. moderata durāt. hec Seneca. Jlla demū tuta ē potētia q̄ virib⁹ ſuis modū impoſuit. i maxia fortuna mīma licētia erit

ad plutonem deum inferni infectiōe ꝛ plaga

Juuenalis **Ad generꝫ cereris ſine cede ac vulnere pauci**

ſine effuſiōe ſanguinis

Deſcendūt reges et ficca morte tyranni

libido relegāda ē maxime a regib⁹ et magnis

Ouidi⁹ **Nō bene cōueniūt nec in vna ſede morātur**

grauitas decet reges

Maieſtas et amor ſceptri grauitate relicta

ſic magnates debēt timere minores

Ouidi⁹ **Parua necat morſu ſpacioſum vipera taurū**

A cane nō magno ſepe tenetur aper

¶ Jtē vipera dicta ē eo ꝙ vi pariat Nam cū venter ei⁹ ad ꝑtū intumuerit. catuli non expectātes nature ſolutionē ſed corroſis lateri b⁹ vi erūpūt cū matris interitu Jtē dum excelſus ſteti nunq̄ꝫ pauere deſtiti. Jn ꝑua mēſa tut⁹ cibus capitur. Jtem Canis nomē latinum grece Cynos dicitur. licet eū quidam a canore latrat⁹ appellatum putant. vnde et canē.

Malo pater tibi ſit therſites dūmodo tu ſis | Iuuenalis
ſicut fuerūt arma achillis
Eacide ſimilis. vulcaniaqȝ arma capeſſas
Quā te Therſite ſimilem producat achilles
¶ Meli⁹ eſt habere ignobilē prēm bonoꝝ morum qȝ eō. Itē Terſites adeo fuit difformis ꝙ de eo ſcribit Homer⁹. quo nō difformioꝛ alī venerit ad troiam. quem achilles pugno interemit. Itē vulcan⁹ deus ignis ꝛ faber iouis q̄ fecit enea arma Et dr̄ quaſi volitās ꝙ ꝑ aerem volet ignis. claudus autem dr̄ qꝛ ꝑ naturā nunq̄ȝ ignis rect⁹. Ideo eum in fabroꝝ fornace auctorem dicūt qꝛ ſine igne nullum metalli gen⁹ fundi extendiqȝ poteſt
q̄uis de genere tuo te iactes
Et tn̄ vt lōge repetas lōgeqȝ reuoluas | Iuuenalis
gen⁹ et originem
Nomē: ab infami gentē deducis aſylo
Maioꝝ prim⁹ quiſquis fuit ille tuoꝝ
fur vel latro
Aut paſtoꝛ fuit. aut illud qd̄ dicere nolo
¶ Aſylum nō locum ſ̄cat quemcūqȝ. ſȝ templum ſolū cui ius datum erat ne quis inde euelli poſſet vllo crimīe et ſic dr̄ domus cōfugij. romulus autem aſylum ad imitationem grecoꝝ inſtituit. Romani nobiles dicūtur. tamē ab origine ignobiles. qꝛ aut a romulo paſtore duxerūt gen⁹ aut a ſceleratiſſimis hominibus qui ad aſylū romuli confugerant.

¶ De indoctis rempublicā regentib⁹

rempublicam phūm
Rem populi tractas barbatū ſꝫ crede mgr̄m | Perſius
Dicere ingeniū et reꝝ prudētia velox
Añ pilos venit dicēda tacēdaqȝ calles
¶ Ambicioſum adoleſcētem rephēdit qui cum libidinoſus ꝛ mollis eſſet rempublicam ante maturos annos gubernare ſtuduit. Item barbati ꝑ ſtudioſis viris ꝛ philoſophis capiūtur. Cum irriſione legēdum eſt. Profecto velox eſſet ſi tibi iuueni ineſſet prudētia que lōgo temporis interuallo vſu ꝛ experientia rerum agendarum gignitur. Nemo eligit iuuenes duces quoniam non conſtat eos eſſe prudentes. Prudentia em̄ cum barba creſcit

vulgus cōe ira

Perſius Ergo vbi cōmota feruet plebecula bile

Fert anim⁹ calide feciſſe ſilētia turbe

ſilētio facto loqueris

Maieſtate man⁹. q̄d deinde loq̄re: quirites

ꝓpter qđ vos cōmonemi dicis tu

Hoc puto nō iuſtū eſt illud male rect⁹ illud

¶ Qñ ppl'm cōmotum atq̧ iratum inſpicies orōne tua ſedare cu pies ꝛ manu ſignificam⁹ ppl'o vt ſileat. Itē quirites ꝓ romanis po ſuit. Item bilis ē amaricatio fellis. Itē ferueo ē calefieri vel eſtuare a quo ferbeo in codē ſenſu mutando v in b. Iñ deferbeo.i. ſeorſum a feruore recedē vel ceſſare Therēti⁹. Sperabā iam deferbuiſſe ado leſcētiam.i. infrigidatā eſſe. Uñ illud. Differ in temp⁹ donec defer beat ira id eſt ceſſet.

trutinare

Perſius Scis etenim iuſtū gemina ſuſpēdere lance

cū cognoſcis rcm̄ diſcernere a curuo

Ancipitis libre rcm̄ diſcernis vbi inter

Curua ſubit vel cū fallit pede regula varo

¶ A trutina trāſlatio ē cum aliq̄d ppendit̄ facta. Neſcis cm̄ rcm̄ ab incerto dinoſcē qđ a fabris ꝛ architectis aſſumptū eſt. Itē Va r⁹ a ū curu⁹ eſt ꝛ đr a varex icis vena q̄dā q̄ leſa l' rupta fit hō curu⁹

Virgili⁹ He tibi erūt artes paciſq̧ imponere mores

Parcere ſubiectis et debellare ſuꝑbos

¶ Regēs rempublicā oēs leges ad pacem debet ordiare q2 ſicut di cit Saluſti⁹. Cōcordia pue res creſcūt. diſcordia maxie dilabunt̄. Quare ſuſcipiēda ſunt bella vt ſine iiuria in pace viuat̄ Itaq̧ paci que nihil habitura ſit inſidiaꝝ ſemp cōſulēdum ē. bellū ita ſuſcipiat̄ vt nihil aliud niſi pax q̄ſita videat̄. Tulli⁹ de officijs libro ꝑmo

optimū opus ꝟtutis eſt pax

Prudētius Pax plenū virtutis op⁹ pax ſumma laboris

finis belli dubius eſt

Pax belli exacti p̄cium eſt p̄ciumq̧ pericli

miſeri ſunt qui caſtra ſequūtur qm̄ nulla int̄ illos eſt fides

Lucanus Nulla fides pietaſq̧ viris qui caſtra ſequūtur

oīa ſunt illis venalia et oīa licet fieri pecunijs

Venaleſqꝫ manus. ibi fas vbi maxima merces

¶ Item Caſtrum eſt loc⁹ muris munit⁹ inſtar opidi vel vrbis. Caſtra ī plī numero ſunt loca in quib⁹ milites tētoria fixerunt. Item vrbs. vt Varro ait dicta eſt ab vrbo: vrbum aūt inq̄t appellari curuaturam aratri eo ꝙ aratro deſignat⁹ eſt loc⁹ in quo roma condita eſt que ꝑmo vrbs dcā eſt. opidum oīs vrbs ꝑter romā In dubium trahūt multi. an opidum debeat ſcribi ꝑ ſimplex p vel duplex. Et vult Gaſperin⁹ ꝙ opidum ab opponē cadere ꝑt. ꝛ ſic geminat p Cum ab ops opis deſcēdit quaſi opem dans ſcribi debet ꝑ ſimplex p. Vſus tamē vincit qꝛ quaſi ſꝑ per duplex p ſcribitꝰ. De ſimilib⁹ autem dubia multa ſunt. Cū ſint q̇ ſcribūt opportet ꝑ duplex p cum componitꝰ ab ob ꝛ portet. ꝛ ita ꝑ regulam Priſciani duplicaret p. Sꝫ vult Gaſperin⁹ ꝙ componitꝰ ab opis ꝛ portet abiecta ſyllaba pis fit oportet ꝑ ſimplex p. Dicit tamē idem ꝙ opportun⁹ ſcribi debet ꝑ duplex p cum eodem modo deriuatꝰ. ſꝫ interponitꝰ p neceſſitatis cauſa cum apud poetas ꝑmo ei⁹ nomis ꝓducatꝰ. Tamē in hac ortographia vt fere in omnib⁹ alijs vſus valet. vt facili⁹ maledicta ꝓferes q̄ vſitata ſunt q̄ꝫ benedcā tuearis ſi cōſuetudo talia non recipit. qꝛ fruti⁹ clamat Morib⁹ viuam⁹ ꝑteritis. ſed ꝟbis loquamur pn̄tib⁹ in vſu apud doctos reptis

ſiue vulnere

Integer eſt melior nitidis gladiator i armis — Ouidi⁹

militi

Quā cui tela ſuo ſanguie tincta rubēt.

¶ Meli⁹ eſt viuē in pace integra pelle q̄ꝫ magnis vulnerib⁹ dubiam defendere mortē. Item arma generalitꝰ omnium rex inſtrumēta ſunt ꝛ vbi repouūtur armaria dicuntꝰ. Item arma ꝛ tela oīm generꝫ ſed arma ſunt q̇b⁹ ipſi tuemur. tela q̄ emittimus Arma aūt ꝓprie dcā ſunt eo ꝙ armos tegūt. Nam arma ab armis dicuntꝰ id ē humeris. vt latos hinc haſta ꝑ armos

Hoſtis adeſt dextra leuaqꝫ a ꝑte timend⁹ — Ouidi⁹

Vicinoqꝫ metu terret vtrūqꝫ latus

¶ Omni tpe ꝛ loco cauendū eſt ab hoſte. In bello eñ nunq̄ꝫ quies nunq̄ꝫ ſecuritas exiſtit. Pax ꝟo ſecuritas malorꝫ Vn̄ Tullius. Turpiſſima pax optimo bello preferenda eſt admittēs omnia exitia ꝛ extrema mala admittit.

Ouidi⁹ Quis furor ē atrā bellis arceſſere mortē

omni tpe mors

Imminet ꝛ tacito clam venit illa pede

¶ Magna demētia ē bellis accelerare mortē qꝛ ꝑ ſe ſecreto venit. Itē Bellū prius dcm̄ eſt duellū eo ꝗ ſint due ꝑtes dimicantium. Poſtea detracta lr̄a d et mutata v in b dcm̄ eſt bellum Alij ꝑ antiphraſim ꝗ ſit horridū Vn̄ bella horrida bella. Bellū eſt totū: pug et preliū vnus cōflictus dꝛ.

¶ De cōmeſſatiōe ſiue luxuria ferculoꝝ

ille diues ſplendide

Iuuenalis A Ticus eximie ſi cenat laut⁹ habetur

ille paup riſu cū ſono

Si rutil⁹ demens. q̄d em̄ maiore cathinno

Excipit̃ vulgi q̄ꝫ paup apitius:

¶ Excādeſcit i gulā eoꝝ qui mēſas lauti⁹ parāt q̄ꝫ diuitiaꝝ mod⁹ ferat. Rutil⁹ apiti⁹ cum eſſet ditiſſim⁹ omne ꝑimoniū ſplēdide viuēdo diſſipauit ꝛ egeſtate perijt Apiti⁹ em̄ ꝓ omni guloſo hic accipit̃ Et ē ſenſus nihil magis deridet̃ q̄ꝫ guloſus fact⁹ paup vt erat rutil⁹. Itē Eximi⁹ quaſi valde eminēs. Itē Cachinnus a cachinnoraris ꝓ quo vetēs dixerūt cachino ē ridē cum ſono aperto ore ꝛ dicitur cachinn⁹ talis riſus.

guloſos vbiqꝫ fruſtrat⁹ voto

Iuuenalis Multos porro vides quos ſepe eluſus ad ipſum

Creditor introitū ſolet expectare macelli

in ſola delectatiōe

Et quibus in ſolo viuēdi cā palato eſt

¶ Quia adeo ſunt guloſi ꝗ alibi nō expectant̃. qꝛ ꝓpt̃ hoc ſolū viuūt vt diuerſis fruant̃ delitijs. Itē Porro: aūt: ꝛ vero idem vident̃ importare. ſꝫ quiddā in locādo differētie habēt. Porro in ꝑncipio clauſule poni hꝫ. nō autem vero vel autem. Itē cauſa a cado venit qꝛ caſu euenit. Origo em̄ negocij ꝛ diſſentiōis dum ꝓponit̃ cauſa eſt. dum diſcutit̃ iudicium. dum finit̃ iuſticia eſt

delicati⁹ pauperrim⁹

Iuuenalis Egregi⁹ cenat meliuſqꝫ miſerrim⁹ hoꝝ

imminēte pauptate

Et cito caſur⁹ iam perlucente ruina

¶ Pauꝑ delitijs intendit: ⁊ quo magis intēdit eo magis eſt miſer et debet cōuerti cōſtructio. Et hūc ꝟſum adducit Priſcian⁹ ꝓbās ꝙ egregi⁹ eſt ꝯpati grad⁹ ꝑ aliū ꝯpatm̄ ſcʒ meli⁹. Nam ꝑꝑe ē poſitiu⁹ non habens compatiuū niſi circūlocutū

cibos delectabiles — iſti ꝑdicti

Interea guſt⁹ elemēta ꝑ omnia querunt — Iuuenalis

diligenti⁹

Nunq̄ aïe precijs obſtantib⁹. interi⁹ ſi

Attēdas: magis illa iuuāt q̄ pluris emūtur

¶ Dum ſic delicati tendūt ad pauꝑtatem: q̄rūt oīa delectamēta vt piſces ꝑ aquā volatilia ꝑ aerem. ꝑ terram venatiões. nec curant de precio qꝛ que carius vendūtur magis delectāt. Item guſtus a gutture dict⁹. Itē iuuat inuenit̄ ꝑſonal'r ꝓ auxiliari. vt Ioānes iuuat me. aliqn̄ impſonal'r ꝓ delcāri vt nō oēs arbuſta iuuāt. nīl niſi turpe iuuat.

pecuniam

Ergo haud difficile ē periturā arceſſere ſummā. — Iuuenalis

in pignore datis — ſuoꝝ ſenioꝝ ſtatua argētea

Lancib⁹ oppoſitis vel m̄ris imagine fracta

pro magna ſumma

Et quadringētis nūmis condire guloſum

luſores

Fictile ſic veniūt ad miſcellanea ludi

¶ Qm̄ ſtudiū eoꝝ ī gula ē. bn̄ īfert ⁊ notat hoīem guloſū q̄ ꝑtē ſtatue materne vēdiderat vt cibos emēt delicatos. Item miſcelli ludi erāt q̄s ī gallia edidit Tax⁹ ꝑnceps Un̄ miſcellanea p̄mia q̄ ī miſcellis ludis dabant̄ Un̄ ſenſus ludi veniunt ad miſcellanea. i. ludi gladiatorij ab his aperiunt̄ ad p̄mia ludoꝝ accipiēda vt ī de viuāt

d'ca eſt — an diues cōtinua vel pauꝑ — illo tp̄e

Refert ergo quis hec eadē paret. in rutilo nā — Iuuenalis

illo diuite

Luxuria ē. iu vētidio laudabile nomen

Sumit et a cenſu famam trahit

¶ Qm̄ diues ſi ſplēdide cenauerit nomē glorioſum ꝯſequit̄. Pauper ꝟo ſummā infamiā Uentidi⁹ fuit cōſul roman⁹ licet ꝑmo pauper Rutul⁹ autem fuit quidā plebeius ex infima ſorte euectus ad ſummos magiſtratus.

Juuenalis
prouidẽda ſtatus
Noſcẽda eſt menſura ſui ſpectãdaqꝫ rebus
In ſummis mĩmiſqꝫ etiã cum piſcis emetur
illum magnum piſcem
Nec mullũ cupias cum ſit tibi gobio tm̃
¶ Itẽ mull⁹ eſt piſcis barbat⁹ dictus a colore p̃cioſus valde. Itez Gobio. p̃cium ꝓ gobione piſce. q̃ ꝛ ſcribit Theofraſt⁹ in regiõe põti cept⁹ ex glacie. non oſtẽdit motum niſi calore patine in venetas menſas recipit̃ licet exiguo p̃cio

Juuenalis
pecunia
Quis em̃ deficiente crumena
Et creſcẽte gula manet exitus: ere paťno
Atqꝫ reb⁹ merſis in ventrẽ fenoris atqꝫ
Argẽti grauis ꝛ pecoꝝ ãgroꝛũqꝫ capacem
¶ Impedit cõſilium voluptas. rõnis inimica. ac mẽtis oculos ꝑſtrigit nec hꝫ vllum cum ꝟtute cõmercium. Tulli⁹ Nulla ẽ capitalior peſtis q̃ʒ voluptas corꝑis. hinc patrie ꝓditiões. hinc reꝝ publicaꝝ euerſiões. Nullum em̃ ſcel⁹ nullum facin⁹ eſt ad qd̃ ſuſcipiendum nõ libido voluptatis ĩpellit. Platonem q̃ꝫ tulli⁹ aſſerit dixiſſe eſcam maloꝝ eſſe voluptatem: ꝙ ſcꝫ ea capiũtur hoĩes ſicut piſces hamo. Omnia aĩalia effigie humana carẽtia pecora ſunt. vt piſces aues pecora dici p̄nt

Juuenalis
tam voracib⁹
Talib⁹ a dñis poſt cũcta nouiſſim⁹ exit
priuato anulo ille luxurioſus
Anulus. ꝛ digito mendicat pollio nudo
¶ Nobiles romani anulos habebãt in quo p̃ris coꝝ imago ſcpta erat ꝛ nomẽ. qd̃ erat nobilitatis indiciũ. ꝛ ſummũ erat opprobriũ ſi nobilis anulo carẽt. Item mẽdicus dict⁹ qꝛ min⁹ habet vnde vitam degat. ſiue quia mos erat apud antiquos os claudere egenum. et manum extẽdere quaſi manu dico

Juuenalis
Moris erat quondã feſtis ſeruare dieb⁹
diem natiuitatis
Et natalitium cognatis ponere lardum
¶ Lauta cena maioꝛib⁹ nr̃is luxuria videbat̃. qꝛ moris erat ſuare feſtis dieb⁹ lardũ natalitiũ. Itẽ hic ꝛ hec natal' ꝛ hꝫ le. vel natalici⁹

aũ ꝯditionē ſanguĩs fcāt ⁊ familie. ⁊ cõuertunt in ſbā vt gñoſi na tales. Natal' etiā dies natalici⁹ ē. Itē Cogti dcī q: ſunt ꝓpinqta te cognatiõis cõiuncti qui poſt agnatos habent quia p ſexum femi neum natali iure cogti ſunt. Agnati vero qui accedũt dum deſunt filij ꝓnatis ⁊ veniũt p virilis ſexus pſonas

ornamentũ domus

Tales ergo tibi q̄lis dom⁹ atq; ſupellex — Iuuenalis

artificioſa fcā grecoꝝ

Tũ rudis et graias mirari neſcius artes

¶ Quondā hoĩes viuebāt meſſeten⁹ ꝓpa. ignorātes artes cibos parādi a grecis inuētas. Itē dom⁹ a greca appellatiõe vocata Nā domata greci tecta vocāt. Eſt aũt dom⁹ vnius familie habitat o. Itē graius idem eſt q̄ grec⁹ Vñ grauigena ꝓ eodem.

Null⁹ iam paraſit⁹ erit. ſed quis ferat iſtas — Iuuenalis

exceſſus gule

Luxurie ſordes: quāta ē gula q̄ ſibi totos

Ponit apros aĩal ꝓpter cõuiuia natũ.

¶ Antiq̄ ſolebāt hr̄e mimos ſuos q̄ coram ipis de diſco fuiebāt ſ; moderni gule ſeruiētes eos nõ habebant. Et dicunt paraſiti quaſi parātes ſitũ. i. hũanas poſitiões. ſolebāt em̄ hoĩes ad riſũ ꝯmouē et leticiā. Uel dicunt quaſi parātes ſitim l' iuxta parapſidē ſituati Il loꝝ em̄ officiũ erat vnicuiq; de cibo ex diſco diſtribuē ⁊ etiā de potu. Itē aper nõ debet comedi p̄uati ſed in nuptijs ⁊ regalib⁹ cõuiuijs Vñ cornutus. Cũ reliqua aĩalia multas vtilitates hñt. aper ad ni hil aliud valet niſi vt cõuiuijs interſit.

iſtius gule guloſe exuis

Pena tñ pñs cũ tu deponis amictus — Iuuenalis

ꝓpter indigeſtum cibũ

Turgid⁹ et crudum pauonē ad balnea portas

Hinc ſubite mortes atq; inteſtata ſenect⁹

¶ Itē inteſtat⁹. i. ſine teſtamēto q: nihil hñt qd' relinquāt cõſum ptis p̄imonijs. vñ Martial'. Nil dedit vxori. cui dedit ergo ſibi. i. gule ſue. Itē Crud⁹. i. nõ coct⁹ Etiā fcat crudelē ⁊c̄.

noua fama narrat. ſ. p̄ de morte tua ſ; amici nõ dolēt q: oĩa ꝯſũpta ſũt.

It noua nec triſtis per cunctas fabula mēſas — Iuuenalis

Ducitur iratis plangendũ fun⁹ amicis

Itē iratis.i.dolētib⁹ nil ſibi relictū eſt. Itē fun⁹ qñq3 d'r corpus mortuū.qñq3 ſcat exequias mortuo℞. Jñ funeſtus funebris ꝛ fu/ nereus vel funeralis.i.ptinēs ad funus

Juuenalis

Meſſe ten⁹ ꝓpria viue ꝛ granaria fas eſt

frange in creſcētia

Emole q̄d metuis: occa ſeges altera in herba eſt

Uitā ducas iuxta re℞ tua℞ facultatē Ten⁹ em̄ ꝑpō eſt ꝓpinq̄ tatē ſcās q̄ ꝛ interdū accō iunhit. vt flacc⁹ in argonauticis Et ta/ man ten⁹ in menſis deſcēdit ab euro.nōnunq̄3 gtō. vt Uirgili⁹ in georgicis. ꝛ cru℞ tenus ꝛc. Tūc ibi. Quid metuis hortat ne hone ſte cōſumere id metuat q̄d terra parēs benigne paulopoſt reddet Itē occare ē glebas cōminuē Uarro de re ruſtica libro p̄mo nouel la fodē aut arare ꝛ poſtea occare deinde diminuere. Item comedere oportet vt viuas.nō viuere vt comedas.rōnis vile ſepulch℞ ebrie tas.laſciuia ꝛ laus nunq̄3 habēt cōcordiam

Horati⁹

oīa manifeſtat

Quid nō ebrietas deſignat: opta recludit

Spes iubet eſſe ratas.ad p̄lia trudit inermē

non habet curam

Sollicitis animis on⁹ eximit. ꝛ docet artes

Fecūdi calices quem nō fecere diſertū:

Itē facio multis modis apud oratores ponit vt facio te certio/ rē ꝛ nunq̄3 certū.facio tibi gratū.facio rem diuinā.facio ſacrilegiū. facio damnū.feci iacturā.feci naufragiū.quaſi paſſus ſum damnū iacturā naufragiū. Uñ Quintilian⁹. Jn portu naufragiū fecim⁹. Itē facio tibi copiā re℞ mea℞.facio lucrū.facio tibi iniuriā. afficio te iniuria.facio tibi cōtumeliā.afficio te cōtumelia. Item Calix eſt vas potorium Jñ caliculus.i.paru⁹ calix. Acaliculis.i.pincerna. Recludē ſcat apire q̄d erat clauſum Sicut reſerare ꝛ retegē

Ouidi⁹

modus cert⁹ bibendi

Certa tibi nobis dabitur mēſura bibendi

Officium p̄ſtent mensq3 pedeſq3 ſuū

Bibas ꝛ mens tua vt pedes officiū ſuum ſeruent

Perſius

da operam voluptati

Indulge genio.carpam⁹ dulcia.noſt℞ eſt

quãtum ad corp⁹ quantũ ad aĩam
Q̃ viuis. cinis ꝛ manes et fabula fies
¶ Tu viuis ꝛ ſatiſfacias appetitui Itẽ vetes dicebãt geniũ deũ na ture ꝛ deũ natalẽ ꝛ cuilibet eſſe ſuũ geniũ. Prudẽti⁹ h̾ rephẽdit. ſic hoĩs vitã ſibi tpet atqȝ gubernat viua mẽs quã tu ficto ꝯponẽ ten tas mẽbroꝝ genio q̇ nuſqȝ ẽ nec fuit vnqȝ. quẽ geniũ pſi⁹ h̾ deridet

Vina parãt aĩos faciũtqȝ colorib⁹ aptos Ouidi⁹
remouet̾
Cura fugit multo diluiturqȝ mero
ſcȝ poſt vina ſumpta
Tũc veniũt riſus tũc paup̲ cornua ſumit
¶ Itẽ mer⁹ a ũ ſ̾cat ſolũ. vñ merula dcã ẽ quaſi auis ſolitaria. Itẽ meꝝ vinũ d̾r qñ eſt ſine aqua ꝛ inde veit vſus qñ meꝝ dicim⁹ vinũ intelligim⁹. dicim⁹ eñ vinũ merati⁹ h̾ eſt magis puꝝ ꝛ vinũ lym phati⁹ in q̃ pl⁹ aq̃ eſt Etiã ego merati⁹ bibo qȝ tu h̾ eſt magis purũ vinũ qȝ tu. ꝛ lymphati⁹ bibo. i. vinũ magis aqua tpatũ Itẽ muſt⁹ a ũ idẽ eſt qd̾ nou⁹. vñ Plaut⁹ muſtã iuuencã d̾t. ꝛ vinũ muſtum id eſt nouũ. Et inde venit vſus vt muſtũ p̲ ſe ſubſtantiuũ vinũ no uũ ſit. Itẽ Merus. merax ꝛ merac⁹ idem ſunt.

Sepe ego tẽtaui curas depellere vino Ouidi⁹
At dolor in lachrymas verterat omne meꝝ
¶ Tentare ſ̾cat p̲bare vel incipere.

Vina parãt aĩos veneri. ne plurima ſumas Ouidi⁹
Vt ſtupeãt multo corda ſepulta mero

barbaros turpis
Prima peregrinos obſcena pecunia mores Iuuenalis
Intulit. ꝛ turpi frigerũt ſecula luxu
Diuitie molles. q̇d eñ venus ebria curat?
venus ebria
Inguĩs et capitis q̃ ſunt diſcrimina neſcit
¶ Luxuria ꝛ corrupti mores ex diuitijs orta ſunt Itẽ p̲egrin⁹ d̾r a p̲ et agro quaſi pagrin⁹ qꝛ p̲ varias agros ãbulat Etiã adiectiue inuenit̾ ꝛ ſic vicioſus ẽ. Diuitie molles dicunt̾ qꝛ faciũt hoĩem deli cioſum ꝛ mollem. Ebria ven⁹ libido inebriata diuitijs nõ ſcit boni et mali drãm. Itẽ Obſcen⁹. i. ĩmũd⁹. ab ob et cenũ qd̾ eſt lutũ

¶ De Auaricia

Iuuenalis — Auca licet portes argẽti vaſcula puri
laticeum
Nocte iter igreſſus gladiũ contũqȝ timebis
Et mote ad lunã trepidabis arundis vmbrã
non hñs pecuniam
Cantabit vacuus corã latrone viator

¶ Cura pecunie multos ſtrãgulat licet em̃ ſint mediocres ⁊ nõ ex-
treme diuites. Pecunijs obſitꝰ nunq̃ȝ ſecurꝰ eſt etſi tutꝰ eſſe pt.
Itẽ Contꝰ ferꝝ non hȝ ſed tm̃ cuſpide acuta ẽ. Virgiliꝰ ferrataſqȝ
trudes ⁊ acuta cuſpide contos. Itẽ latro inceſſor eſt viaꝝ a larendo
dictꝰ. vel inſidiator vie

Iuuenalis — Et qñ vberior vitioꝝ copia: quando
q: auari oĩa in ſinu abſcondũt
Maior auaricie patuit ſinꝰ: alea quãdo
Hos aĩos habuit: neqȝ em̃ loculꝰ comitãtibꝰ itur
ad ludum alearum
Ad caſum tabule. poſita ſȝ luditur arca

¶ Et qñ vberior fuit copia vitioꝝ hoc eſt qñ fuerunt plꝰa vitia rep̃
hendẽda. Itẽ totꝰ ludus alee cõſiſtit in caſu ⁊ fortuna. Itẽ arca di
cta ẽ ꝙ arceat viſum atqȝ cohibeat hinc ⁊ arciuũ hinc ⁊ arcanum
Itẽ loculꝰ ad aliq̃d ponendũ in t̃ra locꝰ factus ſeu ad veſtes ad pe
cuniã cuſtodiendã. Itẽ alea ludꝰ tabule inuẽta a grecis in ocio tro
iani belli a quodã milite noĩe alea a quo et ars nomẽ accepit.

Iuuenalis — Non ꝑpter vitam faciũt p̃rimonia quidã
Si vicio ceci ꝑpter patrimonia viuũt

¶ Propt̃ vitam agendã diuitie q̃rẽde ſunt cum de numero bonoꝝ
vtiliũ ſunt. quidã tamẽ ponẽtes felicitatẽ in eis viuũt vt diuitias
acquirere poſſint.

Vnde habeas nemo q̃rit ſed oportet hr̃e
Hac monſtrãt pueris vetule poſcentibꝰ aſſem
Hoc diſcũt oẽs ante alpha et beta puelle

¶ Diuitie acq̃ſite quõ ſint nemo q̃rit ſed quot poſſideat. Nutrices

ēm pueros ſuos docēt vt pētāt a patrinis ſuis vnum denariū docē-
do eos elemēta auaricie. Itē vetula d̄r quaſi vetuſta An⁹ autem a
multis ānis d̄r. Item alpha ⁊ beta lr̄e ſunt grecoꝝ. oēs aūt lr̄e apd̄
grecos v̄ba ꝯponūt ⁊ numeros faciunt. Nam alpha lr̄a apud eos
vocaꝛ̄ in numero vnū. vbi aūt ſcribūt beta vocaꝛ̄ duo. vbi gamma
vocaꝛ̄ tria ⁊c̄. latini aūt numeros ad lrās nō computāt ſꝫ ſola v̄ba
cōponūt exceptis aliquib⁹ que numeros figura demōſtrāt. vt I ꝓ
vno. c ꝓ centum. d ꝓ quingētis ⁊c̄.

Et maioꝛe dom⁹ gemitu maioꝛe tumultu — Iuuenalis

pecunie amiſſio

Plangūtur nūmi q̄ꝫ funera. nemo doloꝛes

Fingit in hoc caſu veſtem deducē ſummā

ſ. ipſe inq̄ꝫ — fletū ꝓuocare non ſpōte

Cōtentus vexare ocl'os humoꝛe coacto

Ploꝛaꝛ̄ lachꝛymis amiſſa pecunia verꝫ

Tāta auaricia creuit in hoīb⁹ vt amiſſio diuitiaꝝ hoies magis
dolere faciat parentib⁹ amiſſis. Itē oculi vocati ſunt ꝙ eos cilioꝝū
tegmina occultāt ſiue ꝙ lumē occultū hn̄t. i. ſecretū ⁊ int⁹ poſitū.

ſ. requiriꝛ̄ de diuitijs

Protin⁹ ad cenſum de moꝛib⁹ vltima fiet — Iuuenalis

Queſtio. quot paſcit ſeruos quot poſſidet agri

aureis vaſis

Iugera. q̄ꝫ multa magnaq̄ꝫ paraphide cenat

Quantū quiſq̄ꝫ ſua nūmoꝝ ſeruat in arca

Tantūq̄ꝫ habet et fidei

Itē auaricia ē vehemēs opīo de pecunia quaſi valde expetēda et
penit⁹ inſita Auar⁹ niſi cū moꝛiꝛ̄ nihil rcē facit. Auaro q̄d optas
mali niſi vt diu viuat: Inopie pua deſunt: auaricie oīa. Itē paraps
eſt vas quadrāgulare ꝓfundū latis laterib⁹ qd̄ hic poniꝛ̄ ꝓ quolibꝫ
vaſe argēteo. Itē pecunia nō ſatiat auaꝝ ſed irritat. Pecunie opoꝛ
tet iꝑare nō ſeruire. Auaricia fidem ⁊ ꝓbitatē ceteraſq̄ꝫ bonas ar-
tes ſubuertit ⁊ ꝓ his ſupbiā ⁊ crudelitatē deum negligē oīaq̄ꝫ vena
lia hr̄e docuit. Hec quaſi malis venenis ībuta. coꝛp⁹ aīmq̄ꝫ virilē
effeminat. ſp infinita īſatiabil' eſt: neq̄ꝫ copia neq̄ꝫ inopia minuitur
Saluſti⁹. Tam deeſt auaro qd̄ habet q̄ꝫ qd̄ nō hꝫ Foꝛtuna multꝭ

dat nimis:nulli ſatis. Potētior erat diogenes oīa poſſidēte alexā-
dro plus eñ erat ꝙ iſte nollet accipe:ꝗ̄ ꝙ ille poſſet dare.

Martialis. Ardua res hec eſt: opib⁹ non tradē mores
in diuitijs acquirēdis cuſtodias equitatē
Sit pudor et tandem veri reſpect⁹ et equi
ſecurior vita agit̄ in paupertate ꝗ̄ in diuitijs
Reb⁹ in anguſtis facile eſt cōtemnē vitam
Fortiter ille facit qui miſer eſſe poteſt
¶ Si diuitie alicui affluāt ex queſtu:ꝟtutis ē cohibē appetitū ne
eis ihereat. facili⁹ eſt tn̄ in hūili ſtatu ꝯtemnē vitā mūdi ꝗ̄ in ma-
gno. Miſer dr̄ eo ꝙ oēm felicitatem amiſit. Cicero in tuſculanis
vocat miſeros mortuos qr iam amiſerūt vitam.

Auianus Nemo nimis cupide ſibi res deſideret vllas
Ne dum plus cupiat pdet et id qd̄ habet
¶ Eo aīo dimittēde ſunt diuitie ꝗ accipiēde. nil meū aut alic⁹ alte
ri⁹ eſt qd̄ auferri aut amitti pt. Auaricia quotiēs extirpat pruden-
tiā: ſic hō negligēs ſe id qd̄ hꝫ pdit. Itē pdo aliqñ ſcat amitto vt p
didi pecuniam. i. amiſi. aliquando ſcat deſtruē vt pdam inimicos
meos id eſt deſtruam

Ouidi⁹ Munera crede mihi capiūt hoīeſqꝫ deoſqꝫ
Placat̄ donis iuppiter ipſe datis
¶ Hoīes cuiuſcūqꝫ ſtatus fuerit corrūpunt̄ munerib⁹
Heu male nūc artes miſeras hec ſecula tractāt
Iam tener aſſueuit munera velle puer
¶ Hei heu heus cheu dolēt ſūt ħ tn̄ int̄eſt ꝙ hei ſp iuenit̄ cū dtō.
vt hei mihi qual' erat. heu cū accō. ꝛ mag vidt̄ iportare exprobra
tionē vt heu dementiā. qñqꝫ cū ntō ꝯſtruit̄ vt heu pſca fides. heus
etiā aduerbialit̄ capit̄. eheu nulli caſui ſeruit vt i bucolicis eheu qd̄
volui miſero Eſt alia interiectio huy. vnde Therētius. Huy tam
graues raſtros.

Galter⁹ Quid tibi diuitijs op⁹ eſt ꝗ ſp auaris.
Eſuriē pariūt. quāto tibi plura paraſti
Tanto plura petis ꝛ habēdis acri⁹ ardes
ille diues eſt qui ſeipo cōtent⁹ eſt
Sicqꝫ famē faciēs defectū copia nutrit

¶ Quid hō tāto labore q̄rit diuitias q̄ eū ſollicitū reddūt p̄la poſ-
ſidē: vn̄ inſatiabil'ſitis hn̄di accreſcit. Seneca auaros ꝯpat canib⁹
quicq̄d canis arripit totū integꝝ deuorat ⁊ ſp ad ſpem futuri inhiat
ſic auar⁹ quāto plura hꝫ tāto ad rapinā alteri⁹ erigił

Quas male collegit fallacis dextra parētis — Claudian⁹

diſſipat

Has pei⁹ nati dextra refundit opes

¶ Itē dextra vocał a dādo Ipſa em̄ pign⁹ pacis dał Ipſa fidei te-
ſtis atq̄ȝ ſalutis exhibeł vt apud Tulliū fidem publicam iuſſu ſena
tus dedi.i.dextram

¶ De impudicitia mulieꝝ

Credo pudicitiā ſaturno rege moratā
In terris viſamq̄ȝ diu cū frigida puas
Prebēt ſpelūca domos igneq̄ȝ lareq̄ȝ

hoīes et pecora viuebāt ſimul in ſpelūcis

Et pecus ⁊ dn̄os cōmuni claudēt vmbra

¶ Rephēdit muliēs ⁊ vitia eaꝝ q̄ multa ſunt. q꜠ caſte muliēs ſolū
fuerūt tpe ſaturni. ſuccedēte āt Joue receſſit pudicitia. Itē nondū
inuēto vſu edificioꝝ: hoīes ī cauernis t̄re latitabāt. Itē ſaturn⁹ ori
go deoꝝ ⁊ toti⁹ poſteritatis a paganis deſignał. hūc latini a ſatu ap
pellatū ferūt. quaſi ad ip̄m ꝑtineat ſatio oīm reꝝ. vel d̄r a tp̄is lōgi-
tudīe q꜠ ſatureł annis. ſaturno regnāte aurea ſcl'a fuerūt ⁊ oēs ꝟtu-
tes fuerūt in ſeculo ſꝫ ſub Joue vitia ſubierūt.

Certe ſan⁹ eras vxorem poſthume duces — Juuenalis

ſtimularis ſerpentib⁹

Dic qua teſiphone q̄b⁹ exagitare colubris
Ferre potes dn̄am ſaluis tot reſtib⁹ vllam

O poſthume oli ſan⁹ fuiſti ⁊ bn̄ coſulı⁹ cū vxorē recuſabas. Nūc
aūt īſan⁹ ⁊ furioſus cū vxorē petis q꜠ vel poſſis finire vitā ſuſpēdio
Itē qua teſiphone.i. qua furia exagitaris Vn̄ tres ſūt furie īferna
les Una teſiphone q̄ ꝓ crinib⁹ colubros habuit Et iō ſubdit Qui
b⁹ exagitare colubris Alie due megera ⁊ allecto vocāł. Itē vxoēs
vocate quaſi vnxores Moris em̄ erat antiq̄t⁹ vt nubētes puelle ſi
mul venirēt ad limē mariti ⁊ poſtes anteq̄ȝ igrederenł ornarenł la
neis vittis ⁊ oleo vngerenł. ⁊ inde vxores dcē quaſi vnxores

Sp hꝫ lites alťnaq̄ȝ iurgia lect⁹ — Juuenalis

In quo nupta iacet. minimū dormit in illo
Tūc grauis illa viro tūc orba tigride peior
Tūc ſimulat gemit⁹ occulti cōſcia facti
Tūc odit pueros aut ficta pellice plorat
¶ Tigris amiſſis catul' in p̄cipuā ſeuiciē excādeſcit ꝛ ē vocata ꝓpter volucrē fugā ꝛ ē beſtia varijs diſtincta macul' virtute ꝛ velocitate mirabil' ex cui⁹ noīe fluui⁹ tigris appellat̄ qꝛ rapaciſſim⁹ ſit. Has magis hyrcania gignit. Mulier cōſcia ſecreti delicti peior eſt illa beſtia. odit pueros falſa crimīa imponit marito ſcꝫ ꝙ pellicem nutriat vt ꝓpria crimina ꝑ hoc excuſando celet

immo oīa
Juuenalis Nil nō ꝑmittit mulier ſibi turpe putat nil
Cū virides gēmas collo circūdedit et cum
ꝓpter pond⁹ lapidum — tales lapides ad portandū in aure
Aurib⁹ extēſis magnos cōmiſit elenchos
Intolerabilius nihil eſt q̄ꝫ femina diues
¶ Muliebriū viciorꝫ fundamētum ē auaricia. Seneca. Quid ē mulier hoīs cōfuſio. inſatiabil' beſtia. cōtinua ſollicitudo. indeſinēs pugna. viri incōtinētis naufragiū. humanū mācipiū bolon phūs. Itē elench⁹ dr̄ ſyllogiſm⁹ redarguti⁹ Etiā eſt p̄cioſus lapis

Juuenalis Nil vnq̄ꝫ inuita dabis vlli cōiuge vēdas
Hac obſtāte nihil. nihil hec ſi nolit emetur
¶ Nihil abſqꝫ ei⁹ licētia poteris emē aut vendē. Itez cōpoſita ab emo int̄ ſe drn̄t Coemo em̄ ꝛ redimo magis naturā primati ſapiūt q̄ꝫ alia vt coemit q̄ ſimul emit. redimit qui qd̓ ſuū eſt rurſus aſſeq̄t. Emim⁹ aliena. redimim⁹ nr̄a Sed dirimit qui aufert vel ſeꝑat. Sed qui eximit extrahit

proſtratus — aureis cornib⁹ — dee nuptiarꝫ — vitulam
Juuenalis Pron⁹ et auratam iunoni cede iuuēcam
Si tibi cōtigerit capitis matrona pudici
Pauce adeo cereris vittas cōtingere digne
¶ Pauce iā inueniūtur q̄ ſunt digne ꝯtingē vittas cereris Nam feſta cereris agebantur per ſolas femīas pudicas Uitta ē tegmen ſacerdotalis capitis.

Si rō eſt honeſta timēt pauidoqꝫ gelant Juuenalis
Pectore. nec tremulis pn̄t inſiſtere plātis
Fortem aīm preſtāt rebꝰ quas turpiter vidēt

¶ In pn̄tia mariti timide ⁊ puſillanimes ſunt nō audētes bona et honeſta attingē. ſed in rebꝰ turpit̄ agēdis p̄ſtāt fortem aīm. Item honeſtꝰ qꝺ nihil habeat turpitudis Nam qꝺ honeſtas niſi honor perpetuꝰ ⁊ honoris ſtatꝰ qui ꝟtute cōſeruat̄ cum honor ſit premiū virtutis ⁊ ſequit̄ ipſum ſicut corpꝰ vmbra

Prodiga nō ſentit pereūtem femina cēſum Juuenalis
Ac velut exhauſta rediuiuꝰ pullulet arca
Nūmus. et e pleno ſꝑ tollatur aceruo

¶ Prodiga vxor expēſis mariti nō parcit. Item ꝓdigꝰ ſumptuoſus atqꝫ cōſumptor q oīa prorſus agit ⁊ quaſi ꝓijcit. Itē nūmꝰ denariꝰ. Itē Numa pōpiliꝰ ꝓmo īſtituit monetā. que nūc nummꝰ dicit̄. Unde nomiſma

Proſpiciūt aliqn̄ viri friguſqꝫ famēqꝫ Juuenalis
Formica tandē quidā expauere magiſtra

¶ Formica ſꝑ in exemplū ꝓuidētie ⁊ ꝑcitatis allegat̄ q̄ in eſtate cōgregat vt ī hyeme viuat. Un̄ Uirgiꝰ. Sepiꝰ ingentē formice farris aceruū Cōponūt hyemis memores tectoqꝫ recondūt. Itē formicą dcā eo ꝙ ferat micas cōgregat ī eſtate qꝺ comedit in hyeme. In meſſe aūt eligit triticū. ordeū non tangit. Dum pluit ſe ſuꝑ frumētum totū ꝑonit Dicunt̄ in ethiopia eſſe formiae ad canis formā q̄ arenas aureas pedibꝰ cuſtodiūt quas captātes ad necē ꝓſequūt̄.

locum dāt mulieri loquaci

Cedūt grāmatici vincūtur rhetores omnes Juuenalis
Turba tacet nec cauſidicꝰ nec p̄co loquatur
Altera nec mluier. verboꝝ tāta cadit vis

¶ Itē grāmatica ē loquendi peritia. Itē rhetorica eſt bn̄ loquēdi ſciētia in ciuilibꝰ queſtionibꝰ ad p̄ſuadēdum bona ⁊ iuſta in rerum perſonarumqꝫ negocio.

Eſt operepreciū penitus cognoſcere toto Juuenalis
Quid faciāt agitātqꝫ die. ſi nocte maritꝰ

verberat exuit

Auerſus iacuit periit libraria ponit

ancille ornatrices famulus

Coſmete tunicas. tarde veniſſe liburnus

fingitur ſoluere

Dicitur & penas alieni pendere ſomni

¶ Uxores fictas cās q̄rētes cōtinuis litibꝰ domū replēt. Item libraria dr ancilla q̄ ad librā recipit cibū vel lanam quā carpit. Itē Coſmete famuli vl famule ornātes dn̄am ſuam a greco vbo coſmeo qd eſt orno. Itē Liburnꝰ eſt auriga vel lecticariꝰ. Un̄ liburni ſūt ppl'i agiles. Un̄ ꝑ qualibet re agili liburnos ponimꝰ ſcʒ ꝑ nauibꝰ curribꝰ p̄conibꝰ ⁊ ſic de aliis. Alieni ſomni mariti ſcʒ qui dormiuit nec rem cū ea habuit. Item maritꝰ ſine adiectione ꝯiugē ſonat et a mare maritꝰ qꝛ mas dr. Etiā dr maritare ꝑ cōiungē.

vnica vxor

Juuenalis — Si tibi ſimplicitas vxoria deditꝰ vni

Eſt animꝰ ſubmitte caput ceruice parata

vxoris viro

Ferre iugum. nullā inuenies q̄ parcat amāti

amore

Ardeat ipſa licet tormētis gaudet amātis

¶ Si tibi cōtingat hr̄e vxorē ſimplicē ⁊ ſimpl'r vis amare vxorē que vno amore cōtenta ē eiꝰ ſubſeruire oportet. Itē Caput dr̄ a co q sensus oēs ⁊ nerui inde initiū capiūt. Ceruix aūt vocata eo q ꝑ eā partē cerebꝛ ad medullā ſpine dirigit quaſi cerebri via

Ouidiꝰ — Nō facile eſt taurꝛ viſa retinere iuuēca

Ut pene extinctū cinerē ſi ſulphure tāgas

Uiuit et ex modico maximꝰ ignis erit

Non hʒ vnde ſuū pauptas paſcat amorē

Diuitiis alitur luxurioſus amor

Sicut ſulphure ⁊ cinē ꝯtactꝰ ſtatī generat ignis ita p̄ntia amātiū amoris ignis accēdit, cꝰ nutrimētū ſūt diuitie q̄ cū paupi deficiūt nō hʒ nutrmentū amoris. Itē amor forme rōnis obliuio ē ⁊ inſanie proximꝰ. Hieronymꝰ. Luxuria eſt immoderata carnis petulātia

dulce venenum. importuna mens pernitioſa potio q̄ corp⁹ huma-
nū debilitat z virilis animi robur eneruat

¶ De vitiis lingue

valde magna

Optim⁹ eſt homini lingue theſaur⁹. z ingēs — Heſiodus.

Gratia q̄ parcis menſurat ſingula verbis

Protin⁹ vt moneā ſi qd monitoris eges tu — Horati⁹

Quid de quoqz viro z cui dicas ſepe videto

qui multa pcunctatur

Percontatorē fugito nā garrul⁹ idem eſt

Nec retinēt patule cōmiſſa fideliter aures

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbū

¶ Qui multa pconctat̄ pauca reticet. Item pcōtari p o ſcat inte-
rogare Sēd pcūctari p v ſcat morari a noīe cūcta. i. mora. Garru
lus. i. loquax a vbo garrio zc̄. Itē patulū ſp apertū nūqz clauſum
vt patula fag⁹. Virgili⁹. Patēs qd̄ aperit̄ z claudit̄

acerba veritate

Sed qd opus teneras mordaci radere vero — Perſius

diuitū ſunt q̄ tenere ſunt — videas ne repellaris a frequēti viſitatiōe diuitū

Auriculas. videſis ne maioꝝ tibi forte

domus nō frequētant̄ a te

Limina frigeſcāt. ſonat hec de nare canina

ſcz r — nihil in quenqz ſcribam

Lra. per me equidē ſunt oīa ptin⁹ alba

¶ Cur alios reprehēdendo odium in te cōtrahis vt maiorem īdi-
gnationem merearis quia huic littere ineſt mordacitas quātam ir
ritat⁹ canis rīgēdo ſolet oſtēdere R autem lrā canibus tribuitur.
Irati em̄ canes reſtrictis dentib⁹ r lrām ringēdo exprimūt. vnde z
irritare donato auctore deductum eſt Item videſis ponit̄ pro vide
per paragogen. ſicut dicier p dici. Item a limen venit elimino. i. ex
tra limē excludere. vn̄ Pacuui⁹ vbi illic eſt ne miſerā clam elimiat
Noni⁹ vult q limē non ſolum ſcat qd̄ ſub pedib⁹ eſt ſed etiam ſu-
peri⁹. Et pro ianua ponitur

callidus horaci⁹

Perſius Omne vafer vitiū ridenti flaccus amico

ludēdo reprehendit titillādo

Tangit et admiſſus circū precordia ludit

deridere

Callid⁹ excuſſo populū ſuſpēdere naſo

¶ Naſum cōtrahim⁹ cum aliquē deridem⁹. Vn̄ naſuti ꝓ reprehenſorib⁹ atq̄ʒ irriſorib⁹ capiūtur. Itē Callidi dicūtur ſm Ciceronem quoꝝ tanq̄ʒ man⁹ ope ſic anim⁹ vſu cōcaluit. Item p̄cordia ſcdm Pliniū exta q̄ ab inferiorū viſceꝝ pte ſepant̄ membranis q̄ precordia q2 cordi ꝓtēdunt̄ appellāt q̄ʒq̄ʒ alibi ait p̄cordia vno noīe exta in hoīe nūcupam⁹ In his mēbris p̄cipua ē ſedes hilaritatis.

maxime

Iuuenalis Viuendū recte tū ꝓpter pluria. tum his

Precipue cauſis vt linguas mancipioꝝ

Cōtemnas nam lingua mali ps. peſſima ſerui

¶ Et ſic plurib⁹ cauſis viuendū eſt rcē. maxime tn̄ ne familiares ſeruitores garruli male de te loquant̄. Itē linguā a lingēdo cibum putat Varro nomē eſſe īpoſitū. Aliȷ̄ qꝫ p articulos ſonos ꝛ ṽba ligat Sicut em̄ plectꝝ cordis ita lingua elidit̄ dentib⁹ ꝛ vocalē efficit ſonū. Itē mācipiū eſt quicq̄d manu capi ſubdi q̄ʒ p̄t vt hō equ⁹ ouis hec em̄ aīalia ſtatim vt nata ſunt mancipiū eſſe putant̄ Nam et ea que in beſtiaꝝ numero eſſe putant̄ tūc mācipia eſſe qn̄ capi ſiue domari pn̄t. Serui aūt ne occidant̄ in bello a victorib⁹ cōſeruant̄ a ſeruādo dci Iſta tn̄ duo plurimū cōfundaut̄ ab auctorib⁹ vt hic

Auianus Nam ſtultū nimis eſt cū tu prauiſſima tentes

Alteri⁹ cenſor vt vicioſa notes

¶ Viuas rcē qui alios caſtigare vis ne tua vox te remordeat. Itē Cēſores apud romanos vetēs iudices moꝝ fuerūt ꝛ p̄rimonioꝝ iudices a cenſu Cēſere em̄ iudicare eſt vel numerare

que plures ſciūt

Galter⁹ Nō ſecreta manēt quoꝝ ſit conſcia turba

Mendaces faciūt ne credā vera loquēti

mēdax non ſeruās fidem

Nam multis iuſtis perfid⁹ vnus obeſt

¶ Item mēdacium eſt flā vocis ſ̄catio cū volūtate fallēdi Tenue mēdaciū eſt qđ plucet ſi diligēter īſpexeris Tollendū eſt in reb⁹ cōtrahēdis oē mendaciū. tam emptor q̄ʒ vēditor ſi ad loquēdum venerit nō plus q̄ʒ ſemel eloquat̄ Cicero. Item mēdax q̄ inētem alterius fallit. Item pfid⁹ quaſi fidē pdens. i. fraudulent⁹

Qui nunq̄ʒ iurat nunq̄ʒ piurus habetur — Ouidi⁹

Qui leuiter ſpondet nō multū ſoluere curat

Eximia eſt virt⁹ preſtare ſilentia reb⁹

Et cōtra grauis eſt culpa tacēda loqui

¶ Periuriū eſt mēdacium ſacramēto firmatū Iurare q̄ʒ niſi vbi neceſſe ē graui viro pax cōuenit. Min⁹ eſt alienā ſn̄iam ſpernē q̄ʒ in ppa diſcrepare. Item piur⁹ qui pperā iurat. i. male. Periur⁹ autem in v̄bo v non hʒ. Nam peiero ⁊ deiero dicim⁹. Eximius quaſi valde eminens

¶ De fictis rephenſorib⁹

Vltra ſauromatas fugere hīc libet ⁊ glacialē — Iuuenalis

Oceanū. quotiēs aliq̄d de morib⁹ audēt

Qui curios ſimulāt et bacchanalia viuūt

¶ Rephēdit fictos hoīes q̄ bene dicūt ſʒ male viuūt q̄r p̄dicatiōi vita cōtrariat̄ p intolerātia huiōi iniq̄tatis d̄t ſe malle fugē vltra ſauronatas ⁊ oceanū q̄ʒ illos de morib⁹ p̄dicātes audire Vnde ſauronate ppl'i ſunt ſcythie q̄ etiam ſarmate dicūtur vltra vngariam. Itē Curij erāt pbiſſimi viri religioſiſſimi dcī a curio quodā pſule. Qui em̄ in bacchanalib⁹ ludis erāt oēs ebrij agerēt quicq̄d vellēt ſine rephenſiōe etiam turpiſſima in honorē dei bacchi. bacchanalia ſunt bacchi feſta

Indocti primū q̄q̄ʒ plena omnia gipſo — Iuuenalis

illi⁹ phī principis ſtoycoꝝ

Chryſippi inuenias. nā pfectiſſim⁹ hoꝝ eſt

Si quis ariſtotelē ſimilē vel pictacon emit

¶ Itē gipſum ē ſpēs crete ex qua antiq̄ imagīes formabant. Nā poſtea dureſcit. Vn̄ oīa ſtudoria ⁊ plutei phōꝝ erāt plena gipſeis imagīb⁹ veteꝝ phōꝝ. vt oſtēderēt ſe illoꝝ philoſophoꝝ amatores ⁊ imitatores. Pictac⁹ fuit vn⁹ de ſeptem ſapientib⁹

apparentie

Iuuenalis Frontis nulla fides: qs em̄ non vic⁹ abundat

loquit̄ ad fictū bn̄ loquentē

Triſtib⁹ obſcenis: caſtigas turpia cū ſis

hypocritas luxurioſos

Inter ſocraticos turpiſſima foſſa cinedos

¶ Nō eſt credendū frōti nec ſunt qd̉ eſſe apparēt bn̄ loquūtur et male viuūt. Itē triſtib⁹. i. hoīb⁹ ſeueris q̇ triſti ſupcilio graues ⁊ cē ſorū videri volūt. Toti⁹ iniuſticie nulla ē capitalioꝛ peſtis ad nocē. dū q̄z eoꝝ qui cū maxie fallāt id agūt vt boni viri videant̄. cui⁹ hec. oēs aliud agētes ⁊ aliud ſimulantes pfidi ſunt improbi ⁊ malicioſi Socratici cinedi d̄ nr: q̇ phi l' boni volūt videri. ⁊ tn̄ luxurioſi ſūt:

pauc⁹ more veroꝝ religioſoꝝ

Iuuenalis Rar⁹ ſermo illis et magna libido tacēdi

meli⁹ egit

Atq; ſupcilio breuioꝛ coma. verius ergo

Et magis ingenue pibonī⁹ hūc ego fatis

Imputo qui vultu morbū inceſſumq; fatetur

Horꝝ ſimplicitas miſerabilis.

¶ Ficti hypocrite pauco ſermōe raſo capite moderato inceſſu ꝟtutē oſtēdere nitunt̄ ſed miſerrime cōditiōis eſſet q̇ morbum latētem inceſſu denotaret Periboni⁹ fuit turpiſſim⁹ vir ⁊ informis q̇ morbū turpitudis nulli occultabat ſ; id qd̉ erat oīb⁹ vultu pfitebat̄. Itē incedē d̄r qui pompoſe ambulat. vn̄ Seneca Tenero ⁊ molli paſſu ſuſpendim⁹ gradum nec ambulam⁹ ſed incedim⁹. ſpōſa incedit nō ambulat. Vn̄ Virgi⁹. Regina ad templum magna ſtipāte caterua. inceſſit. ⁊ vera inceſſu patuit dea

Iuuenalis Loripedē rectus deridet ethiopem alb⁹

Quis tulerit gracchos de ſeditiōe querētes

cōfundat aquam aeri

Quis celū terris nō miſceat ⁊ mare celo

¶ Oēs gracchi ſeditioſi erāt q̇s aīaduertēt cōquerētes de ſeditiōib⁹ ipſis illatis ⁊ oīa elemēta cōfundāt. Itē pedes ex greca ethimologia nomē ſortiti ſūt hos ei greci podas dicūt qꝛ alternis motib⁹ fixi incedūt. Itē loripes claud⁹ eſt hn̄s lorū ad pedem.

Nōnē igitur iure ac merito vicia vltia ſcauros
Cōtemnūt fictos ꝫ caſtigata remordēt
¶ Scauri fuerūt q̄dā romani nobiles ꝟtutem ſumme diligētes. Sꝫ quidē ſūt ficti ſcauri ꝟtutē verbo p̄dicātes ꝛ facto negātes q̄s vicia ꝟbo rep̄henſa remordēt falſos reddēdo

illa mulier
Nō tulit ex illis toruū lauronia quendā
Clamantē totiēs vbi nūc lex iulia dormis?
Atqꝫ ita ſubridēs. felicia tp̄a que te
Morib⁹ opponūt. habeat iā roma pudorē
Tercius e celo cecidit cato
¶ Quidā videns ſtupra ꝛ adulteria equalit̄ ab oib⁹ cōmitti exclamabat ad legē iuliā q̄ ꝓhibebat ea an dormiret Irata ex hoc quedā mulier lauronia illū ſufferre nō valuit cū ipſe neqꝫ eſſet. Itē lex eſt cōſtitutio ppl'i qua maiores nati ſimul cū plebib⁹ aliq̄d ſanxerunt Itē duo fuerūt catones q̄ ambo ꝟtuoſi erant ꝛ ſic lauronia deridet. acſi terci⁹ cato veniſſet de celo quod d̾ ironice

Qꝫ ſi vexantur leges ac iura citari
Ante oēs debet ſcātinia. reſpice primū
Et ſcrutare viros. faciūt hi plura. ſꝫ illos
ſ. p. a punitione
Defendit numer⁹. iuncteqꝫ vmbone phalāges.
¶ Lex ſcātinia fuit cōtra viros turpes ſicut iulia cōtra adulteros dcā a ſcantino cōſule q̄ debet īuocari vt puniant̄ viri turpit̄ viuentes ſꝫ in tāto nūero ſunt viri īhoneſte viuētes ꝙ eos defēdit nūer⁹ Itē vmbo ſcuti ps media ſicut vmbilc⁹. Itē lapha e. ē turrꝫ lignea Itē phalāx phalāga macedonū līgua ē idē ꝙ turma vel legio. ſ. ſex miliū armatoꝝ ab electo vocata qꝛ elci milites ſunt. galloꝝ lingua dicit caterua. legio hꝫ lx. cateruas manipulos. xxx. cohortes xij.

vicium viroꝝ
Dedit hāc contagio labem
Et dabit īplures. ſicut grex tot⁹ in agris
Vni⁹ ſcabie cadit et prurigine porci

Vuaq; cōſecta liuorē ducit ab vua

Multitudīe viroꝝ peccātium pl'es cōtagio ad vitia alliciūtur. ſicut greges cōtagio ſcabiē trahūt ⁊ vua inficit ab vua. Itē porcus dicit quaſi ſpurc' Ingurgitat em̄ ſe ſceno. Itē vua dcā eſt q; intus humore ē plena ſucci ⁊ pinguedis. Nam humidum eſt qd exteri/us h; humorem. vuidum qd interi'

Iuuenalis De vobis poſt hec triſtis ſnīa fertur

viris libidinoſis — caſtas muliēs

Dat veniā coruis vexat cenſura columbas

De fictis libidinoſis fert talis ſnīa q' dāt veniam ⁊ pcunt libidinoſis ſ; caſtos vexat eoꝝ cēſura. Et ɔpat hic viros libidinoſos coruis ppter vitium libidīs. ferūtur em̄ corui ore coire. Muliēs autem columbas appellat ppt ſimplicitatem

De adulatione

Iuuenalis Qid qd adulādi gēs prudētiſſima laudat

Sermonē indocti faciē deformis amici

Et longū inualidi collum ceruicib' equat

gigantem

Herculis antheū pcul a tellure tenētis

Adulatores oīa laudāt etiā peſſima. Itē antheus rex fuit lybie ad quem cū peueniſſet hercules cepit cū eo luctari. ⁊ cū hercules eū ppe viciſſet ad terram cadēs vires reſumebat qd hercules pcipiēs erexit eum. Itē gens ē multitudo ab vno pncipio orta. ſiue ab alia natione ſm ppriā collectionē diſtincta et gens a gignēdo dicta ppter generationem familiaꝝ

adulatores naturaliter ſunt

Iuuenalis Natio comeda eſt rides: maiorē cahinno

natio illa

Concutit. flet ſi lachrymas cōſpexit amici

Nec dolet. igniculū brume ſi tpe poſcas

illā veſtem ad cōplacendū

Accipit andromidē. ſi dixeris eſtuo ſudat

Adulatores ex natura hn̄t hoc q' ſunt imitatores oīm reꝝ. Difficilimū ɔtinētie op' eſt aſſentatiōes adulatoꝝ repellere q̄ꝝ ſmōes aīm quadā voluptate reſoluūt. Item Seneca malo veris offendē

q̄z adulādo placē Adulator dr̄ quaſi bland⁹ demon. ſireni q̄z maris ꝯpaꝛ̄ eo q̄ mortiferis incantatiōib⁹ aures hoīm demulcet. Itē Endromis veſtis eſt villoſa qua potiſſimū in gymnaſijs vtebātur Sz adulator hoc loco accipiebat vt oſtēdat ſe algere ad fouēdum corp⁹. Comedus dr̄ qui comedā agit.

nos alij viri — eſt inter illos adulatores

Non ſumus ergo pares melior qui ſp̄ et omni — **Iuuenalis**
Nocte dieq̄z p̄t alienū ſumere vultum
ab alto — qui ſcit
A facie iactare man⁹ laudare paratus

C Ueritate ꝯſtātes nō ſunt pares adulatorib⁹ qui omni tp̄e ſunt parati ſumē alienum vultū ſm̄ eoꝝ placitum quib⁹ placē volunt. Item facies dcā eſt ab effigie ibi em̄ eſt tota figura hoīs. Uult⁹ ꝟo dict⁹ eſt eo q̄ ꝑ ipm̄ volūtas oſtendit̄ ꝛ animoꝝ qualitates Unde dicimus vultum letum

fruſtra adulant — credulas

Ne quicq̄z populo bibulas donauerit aures — **Perſius**
remoue falſas laudes a te — vilis adulator
Reſpice qd̄ nō es. tollat ſua munera cerdo
parua abundātia
Tecum habita aut noris q̄z ſit tibi curta ſupellex

C Omiſſa ambitiōe ꝛ aura populari adulatorū. ꝟtutem ſeq̄re. teipſum cognoſce ꝛ vulg⁹ aufert ſuas laudes. Item Cerdones viles hoīes ſunt adulatiōe lucrum ſectātes. Cerdos em̄ lucꝝ ꝑcat.

C De ira et inuidia.

cum ſic iraſceris — magna ira ꝛ virilis ad modum viri

Quid tibi vis: calido ſub pectore maſcula bil' — **Perſius**
magna quātitas illi⁹ herbe frigide
Intumuit quā non extinxerit vrna cicute.

C Quid tm̄ iraſceris vt vix ſedari poſſis. Item cicuta herba ī tirſo geniculatos nodos hz vt cāna. Cicuta licet ſm̄ Lucretiū homi acre venenum ſit. ad multos tn̄ vſus ꝛ p̄ſertim ad refrigerādū ſtomachū v alet Itaq̄z cum bilis ardore intumuiſſ̄z cicutā in remediū poſuit. Item bilis eſt humor corporis calidus ꝛ pungēs qui ex ira

mouetur ad coꝛ

Ouidiꝰ Cum furoꝛ in curſu eſt currẽti cede furoꝛi

Difficiles aditꝰ impetꝰ omnis habet

Da locũ ire ⁊ dum tepeat curandũ eſt. oīs res impetuoſa diffici les hꝫ aditꝰ. Jtẽ aditꝰ ab adeũdo dictꝰ ꝑ quem ingredimur

formatione

Ouidiꝰ Jmpatiẽs animꝰ nec adhuc tractabilis arte

Reſpuit atqꝫ odio verba monẽtis habet

Aggrediar meliꝰ tunc cũ ſua vulnera tangi

Ouidiꝰ Jam finet et veris. vocibꝰ aptus erit

Dum animꝰ alicuiꝰ errãtis eſt ipatiẽs odit ꝟba iformãtis eum qui tñ alio tꝑe faciliꝰ mutabit̃. Jtẽ ab odio venit oſoꝛ. i. inimicꝰ ſi cut ab amare amatoꝛ ⁊ eſt gñis ꝯis. Jñ odibilis odio abilis.

et ſi plures hoīes ſunt mali non tñ omnes arguẽdi ſunt

Parcite paucoꝝ crimẽ diffundere in oẽs

ſunt mala bonis cõmixta ⁊ iõ boni ꝓpter malos patiũtur

Et mala ſunt vicina bonis. erroꝛe ſub ipſo

Pro vicio virtꝰ crimina ſepe tulit

inuidia

Ledere viuos liuoꝛ. et iniuſto carpe dẽte ſolet

Jtẽ detractio ē alteriꝰ glorie minuẽde moꝛdax ad alteꝝ delatio. Nulla tã modeſta felicitas eſt q̃ malignitatis dẽtes effugẽ poſſit. detractio ſpẽs inuidie eſt qua fama alteriꝰ minuit̃ que tñ penitenti reformãda q̃ꝫuis difficile hꝰ factu ſit qꝛ mala ſunt bonis vicina

Ouidiꝰ Quis furoꝛ eſt q̃ nocte latẽt in luce fateri

Et q̃ clam facias facta referre palam

Gloria peccati eſt nulla petẽda ſui

Que demẽtia eſt manifeſtare ſecreta. Nullã difficiliorẽ eſſe cre do q̃ꝫ ſilẽtiũ ꝟtutẽ. Neminẽ cito laudaueris aut vituꝑaueris Nul lũ ſine teſte eſſe locũ putaueris. Qđ tacitũ eſſe velis nulli dixeris. Nõ poteris ab alio ſilẽtium exigẽ ſi tibi nõ preſtes. Aliũ ſilẽ quod vis ꝓus ſile Pythagoricoꝝ diſciplina ē tacẽ ꝑ quinquẽnium ⁊ po ſtea eruditos loqui. Nõ maioꝛ ē gloria dixiſſe qđ noueris q̃ꝫ ſiluiſ ſe qđ neſcis. Sepultꝰ apud te ſit ſermo quẽ ſolꝰ audieris

Quid dignū tanto feret hic pmiſſor hiatu? Horati⁹

res ridicula

Parturiēt montes naſcetur ridicul⁹ mus

tanget

Nan ſp feriet qdcūqz minabitur arcus

¶ Multi laudem amittūt qñ ipſi eam de ſe pdicant hoc aūt mō ſapiēs ſe laudat q̄ in ipſo apparēt bona ī alijs pdicādo vicioſa ē iactatio fertqz audientib⁹ non mō faſtidiū ſed etiam plerūqz odiū. Ois oſtētatio nō caret ſuſpiciōe mēdacij quia quicq̄d aſſumitur proprium non putat.

Promittas facito qd em̄ promittere ledit Ouidi⁹

in ptāte cuiuſlibet eſt pmittere

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt

Spes tenet in lōgum ſemel eſt ſi credita temp⁹

Sic dn̄m ſterilis ſepe fefellit ager

Sic ne pdiderit nō ceſſat pdere luſor

¶ Qd quis pmiſerit adimplē debet. ⁊ ſpes ſemel credita tenet homies lōgo tpe ī ſpe ſicut ager fertilis ſepe dn̄m decepit. Et luſor ſperās iterū lucrari qd amiſerat nō ceſſat perdere. fides ſemel ſeruata cōfidentiam generat credendi

Q; ſi me tonſor cū ſtricta nouacula ſubit Martialis.

Tūc libertatem diuitiaſqz rogat

Promittam nec em̄ rogat illo tpe tonſor

Latro rogat. res eſt imperioſa timor

¶ Promiſſa coacta ſoluē ne cures q: nō obligarſ. qd met⁹ cā fcm̄ fuerit ratū non ē. cū met⁹ ſit q̄ poſſit ī cōſtantē virū cadē. pl'imi em̄ timēt nullo īminēte piculo ſicꝫ melācolici. ſicut īqt ariſtoteles. ⁊ talis tior nō excuſat aliquē quin debeat pmiſſa ſoluē Inanis tior nō (excuſat

Cui male feciſti ne te cōmiſeris illi

Pretereūte malo pmanet ira mali

Nunq; ſpernēdus a te tuus eſt inimicus

¶ Nemo inimcū ſuū debet puipendē. ne cōfidas inimico recōſiliato q: vt plurimū aliquid veteris rancoris remāſit,

Horatiꝰ. Inuidus alteriꝰ macreſcit rebus opimis
Et videt illiꝰ proſpera cū lachrymis
¶ Inuidꝰ triſtat̃ de proſperitate alioꝝ Inuidia eſt in auctorē ſuū reciprocꝰ ex alteriꝰ bono tabeſcētis animi cruciatꝰ.

Ouidiꝰ. Fertilior ſeges eſt alienis ſꝑ in agris
Vicinūqȝ pecus grandiꝰ vber habet
¶ Bona vicinoꝝ apparent ſemꝑ meliora

Martialis. ab omni hoīe laudamur
Rumpitur inuidia q̄ turba ſꝑ in omni
Monſtramur digito rumpit̃ inuidia
Rumpit̃ inuidia q̄ ſum iucundꝰ amicis
Rumpit̃ inuidia q̄ amamur q̄ꝗȝ ꝓbamur
Rumpat̃ quiſqȝ rumpi tur inuidia
¶ Inuidꝰ ab inuidēdo felicitatē alteriꝰ dictus eſt Inuidioſus qui ab alio patit̃ inuidiā. Inuiſus odioſus ab inuidia ⁊ zelo dictꝰ. Inuidus cōſumēs ſeipm̄. dicitur rumpi

Horātiꝰ Verba toge ſequeris iunctura callidꝰ acri
reꝑhenſiōe modica
Ore teris modico pallētes rodere mores
Doctꝰ et ingenuo culpā defingere ludo
¶ Modicū modeſtū a mō ꝓcat. pallētes mores. i. malos. vicia eī pallorē generāt. Itē toga genꝰ veſtis ꝯis ē ⁊ pacis. ꝟba toge. i. cōmuniū hoīm ⁊ ſcis hoīes callido. ſermone reꝑhendere malis moribꝰ fingere culpam hoc eſt circuire quaſi ludēdo qd̓ poetaꝝ eſt non aperte nudā veritatē dicere ſȝ circūuoluēdo fingē

¶ De dolore

Panphilꝰ. Stulte q̇d inſanis cur te dolor vrget ianis
Acq̇rit gemitꝰ premia nulla tuꝰ
¶ Nō eſt vane dolendū q: dolore nihil ē acq̇rendū Int̃ querelas planctꝰ ſuſpiria ⁊ gemitꝰ hoc int̃eſt. q̄rele ⁊ planctꝰ voce ꝓcatiua fiunt. Gemitꝰ ⁊ ſuſpiria fiūt voce nō ꝓcatiua ſȝ naturali. Gemitꝰ altiori ſono fit q̄ȝ ſuſpiria q̄ ex ꝓfundo tractu fiūt

Terge tuas lachꝛymas reſpice qđ facias
Sepius exigua doloꝛ ingēs labitur hoꝛa
Eſtqꝫ ſerena dies poſt lōgos gratioꝛ imbꝛes
ſalꝰ veniēs poſt malum eſt gratioꝛ
Et poſt triſte malum gratioꝛ ipſa ſalus
¶ Abſtineas a fletu qꝛ melioꝛa aduerſis ſuccurrūt ꝛ ꝓuo tpe mutanꝰ ſicut ſerenum tempꝰ poſt imbꝛes. ꝛ bona poſt mala venientia ſunt gratioꝛa. Jtē lachꝛymas aliq̄ putāt a lateratiōe mētis dcās
Quis matrē niſi mētis inops in funere nati Ouidiꝰ
Flere vetat nō hec illa monēda loco eſt
Cum dederit lachꝛymas aīmqꝫ īpleuerit egꝝ
Jlle doloꝛ verbis emoderandꝰ erit
¶ Homo totiēs moꝛiꝰ quotiēs amittit ſuos ex ꝓuerbijs Que q̄rela eſt ꝯmodū ſi q̇cq̇d debeat deſinē deſinat. Et q̇s exitꝰ melioꝛ q̄ꝫ ī finem ſuū natura ſoluēte delabi. Stultꝰ eſt q̇ deflet moꝛtem moꝛtalium Nil hoc nouū aut mirꝝ eſt. naufragiū feciſti cogita nō q̄ ꝑdideris ſed euaſeris. Non eſt lugenda moꝛs quam immoꝛtalitas ſequitur Tullius.
abhoꝛrēt recentia
Hoꝛrēt admotas vulnera cruda manꝰ Ouidiꝰ
nō eſt in ꝑtāte medicoꝝ
Nō eſt in medicis ſꝑ releueꝰ vt eger
aliqđ genꝰ vulneꝝ eſt inſanabile ꝛ ergo nō eſt tangēdum
Vulneris id genꝰ eſt qđ cum ſanabile nō ſit
illud inſanabile vulnꝰ
Nō contrectari tutiꝰ eſſe puto
vulnera quedā ꝑ tactum ꝛ curam fiūt maioꝛa
Curādo fieri quedam maioꝛa videmus
Vulnera: que meliꝰ non tetigiſſe fuit
¶ Recētibꝰ ꝛ crudis vulneribꝰ nō ſunt adhibēde manꝰ. Nō em̄ poſſibile ē medico ſꝑ egꝝ curare qꝛ aliqđ vulnꝰ ē inſanabile qđ manibꝰ tāgendū nō eſt qꝛ tactu īcrudeſcet moꝛbꝰ. ſic doloꝛ quotiēs nō eſt moderandꝰ verbis tacite ꝑtereūdum eſt
Tunc bene foꝛtis equus reſerato carcē currit Ouidiꝰ
Cum quos ꝑtereat quoſqꝫ ſequatur habet.

❡ Inſpicē tanq̄ in ſpeculo vitas hoim iubeo atq̄ ex aliis ſumē exē
plū Cū his ꝯſare q̄ te meliorē facturi ſunt. illos admitte q̄s tu pote
ris facē meliores. Seneca. Optimū q̄dē eſt maioꝝ veſtigia ſeq̄ ſi
recte pceſſerūt. Ex alteri⁹ vitio ſapiēs emēdat ſuū. Jō imagies hn̄
tur ī domib⁹ ⁊ aulis depicte maxie excellētiū hoim vt q̄uis eos ⁊ fa
cta eoꝝ ꝟtuoſa reſpiciēs conet imitari atq̄ morib⁹ inſequi

❡ De laude et gloria.

Horati⁹ Non puas animo dat gloria vires
Et fecuda facit pectora laudis amoꝛ
Excitat auditoꝛ ſtudium laudataq̄ virt⁹
Creſcit et īmenſum gloria calcar habet
❡ Gloria ē frequēs fama de aliquo cū laude Non ē negligēda fa
ma nec mediocre telū ad res gerēdas opoꝛtet eſtimare beniuolētiā
ciuū quā tn̄ blādiciis ⁊ aſſentādo colligē turpe ē. Tulli⁹ hec. Jtem
Uarro. Qui ī magnis excellit etiā inuit⁹ laudat̄. Jtē Tulli⁹. Si
cut q̄dā moꝛbo aliq̄ ob ſtupoꝛē ſenſus ſuauitatē cibi nō ſentiūt. ſic li
bidinoſi ⁊ auari laudis guſtū non hn̄t. Seneca Quid letaris q̄ ab
his laudat⁹ es quos ipſe laudare nō potes
Lauda tu parce ſi nō vis vanus haberi
Nam laudās ſtult⁹ neſcit habere modū
❡ Parce lauda vitupa parci⁹. Tā triſte ſit tibi laudari a turpib⁹
q̄ ſi lauderis ob turpia. Seneca Publica religiōe cōſecrata virt⁹:
nulla priuata laudatiōe indiget. Ualeri⁹

honoꝛ laudis a multis
Ouidi⁹ Artib⁹ ingenuis q̄ſita ē gloria multis
Qui ſcit laudatur: qui neſcit vituperatur
❡ Uana gl'a multis modis exp̄mit̄. futil' honoꝛ. futil' leticia. futil'
gl'a. inanis gl'a. ventoſa gl'a. ampulloſa gl'a. īflata gl'ia. tumida glo
ria. Jtem laus eſt premiū ſolius ꝟtutis nec aliq̄s niſi ꝟtute laudā
dus eſt. ſciētem ꝟtuoſum laus ⁊ gl'ia ſequūtur vt corp⁹ vmbra

accuſatoꝛ obuius
tibi erit
Juuenalis Cōueniet cōtra digito compeſce labellum

qui dicit te audiuiſſe verum
Accuſator erit qui verum dixit hic eſt
illum virum mortuū crudelem
Securus licet eneā rutilumqꝫ ferocem
rephendas rephenſus ille mortuus
Cōmittas nulli grauis ē pcuſſus achiles
¶ Inter curam ⁊ ſollicitudinem hoc intereſt. ſollicitudo eſt temporalis ⁊ modica. cura ſine moderatiōe. Item cura componit cum ſe. et dicitur ſecur⁹ quaſi ſeorſum a cura. et componit cum ob ⁊ dicitur obſcur⁹ interponēdo ſ. ⁊ dicitur proprie obſcur⁹ qui eſt contra curam hominis de quo homīes non curant ⁊ dicimus accuratiſſime id eſt cum diligētiſſima cura ⁊ dicimus. iſte accurat⁹ eſt id eſt valde curans tam actiue q̄ꝫ paſſiue

¶ De Cauſidicis.

D Ic igitur q̄d cauſidicis ciuilia preſtēt Juuenalis
pondere
Officia ⁊ magno comites ī faſce libelli
¶ Loquitur de cauſidicis Solebant enim cauſidici libros legum ferre ſecum ad cauſas. Qui vere cōfeſſum defendit nō abſolutionē ſcelerꝫ petit ſed licentiam. Non eſt confeſſi cauſa tuēda rei Ouidi⁹
ipſi magnificant cauſam
Ipſi magna ſonant ſed tūc cum creditor audit Juuenalis
vehementior illo creditore
qui vrget cauſidicum
Precipue vel ſi tetigit latus acrior illo
magno libro
Qui venit ad dubiū grandi cum codice nomē
emittunt
Tūc immēſa caui ſpirant mendacia folles
ex nimia loquacitate
Cōſpuiturqꝫ ſinus verā deprēdere meſſem
¶ Da mihi aduocati gratiam. largam vende vocem. vende linguam iras atqꝫ odium loca et in ſumma pauper eſto et reporta penatibus pecuniarum aliquid ſed plus criminum ⁊ flagitiorum

In foro erāt cauſidici q̇ ad ſubſellia vocem tm̄ clientib⁹ accōmoda bāt ꝛ progmatici q̇ his ſuppeditabāt iura. vt Cicero et Fabius ſcri būt. Item folles inſtrumēta fabroꝝ ſunt q̄ flatum accipiūt ꝛ emit tūt. et metaphorice hic ꝑ pulmōe ponūtur cauſidici Iſti enī ſpirāt immēſa mēdacia qꝛ ꝑcio corrupti veritatē celāt. Item latus dꝛ qꝛ nobis iacentib⁹ latet. Item a grādis venit grandeu⁹

Iuuenalis
Dictur⁹ dubia ꝑ libertate bubulco
Iudice. rumpe miſer tēſum iecur ꝛ tibi laſſo
Figātur virides ſcalaꝝ pulpita palme

Bubul. co. i. apud iudicē rudem Iudices dci quaſi iura dicētes ppl'o ſiue ꝙ iure diſceptēt ꝛ iuſte iudicēt. Item iecur nomen hꝫ eo ꝙ ignis ibi ſedem hꝫ In iecore āt cōſiſtit cōcupiſcētia ꝛ voluptas. vt phyſicis placet. In gradib⁹ ponebant̄ virides corone ī ſignum victorie. Item ſcale gemonie. dicebant̄ in quas damnati trahi ſole bāt. gloria ſcalaꝝ erat cū patron⁹ reū dānabat ad ſcalas gemonias

Iuuenalis
Si tibi ctatheras argēti incuſſaqꝫ pingui
ſiniſtro
Auro dona feram. ſudas ꝛ pectore leuo
lachrymas ꝛ ſudores
Excutias guttas letatur pretrepidū cor

Si q̇s dederit cauſidicis īmēſa dona et nimio labore ſudāt. Itē Crathera calix ē duas habēs anſas ꝛ eſt nomē grecū ꝛ fiebāt quon dam cōnexionib⁹ virgulaꝝ a crathin greco

Iuuenalis
Difficile eſt ſatyrā non ſcribere. nam q̇s inique.
Tam patiēs vrbis tam ferre⁹ vt teneat ſe
Cauſidici noua cū veniet lectica mathonis
Plena ipſo. poſt hūc magni delator amici
correptur⁹ cōmeſta vel attrita
Et cito raptur⁹ de nobilitate comeſa

Ponit interrogatıonē affirmatiuā ad quam ſequit̄ rn̄ſio negati tiua Nā null⁹ tam patiens eſt ꝙ ſe cōtinēt ſi huiōi crimia cōſpicēt Nam matho q̇dā cauſidic⁹ vitijs abundās qui vehebat̄ in lectica id eſt in tali vehiculo dicto a lecto int⁹ clauſo. romani cōſueuerūt ꝑ vicos vehi in lectis Satyrici poete generalit̄ vitia hoīm rephēdūt

vt Flacc⁹ Perſi⁹ Juuenal'. Satyra ē ſcp̄tura rep̄heſiua. Jtē lectica ē gen⁹ vehiculi dicto a lecto int⁹ clauſo. Nero fere totā nobilitatē deſtruxit ⁊ hoc cōſilio iſti⁹ mathonis q̇ falſo oēs accuſabat neroni. vn̄ ſibi placuit fact⁹ ditiſſim⁹. Jtē delator accuſator q̇ ſemꝑ nouis veris aut fictis aures principū implet

Conſiliū ſylle dedimus priuat⁹ vt altum Juuenalis
q̄ꝰ prius nō dormierat   fatuū eſt q̄ petis clemētiam
Dormiret. ſtulta ē clemētia cū tot vbiqꝫ
ꝓphetis reprehēdentib⁹
Vatib⁹ occurras periture parcere carte

¶ Hic iactator q̇dā denotat ſe eſſe rhetorē ꝑ hoc. q̄ vtile ſuaſit ſylle q̇ fuit cōſul roman⁹ qui oī nocte infeſtat⁹ conſilio peritoꝝ virorū ad priuatā vitā ſe cōtulit vt ſic ſomnū capere poſſet qui rep̄hendit et ſub ei⁹ noīe omnes iactātes q̇ a plurib⁹ aliјs vatib⁹ ⁊ poetis reprehendūtur. Jtem vates a vi mētis appellati ſunt. Priuat⁹ dicitur qui nō gerit rempublicam

impotens   illa mulier
Cum tener vxorem ducat ſpado: menia tuſcū Juuenalis
venat' ad modum viri   baculū venatiōis
Figat aprum. ⁊ nuda teneat venabula māma

¶ Oīa ꝑmutant' cū carēs ꝑtāte ducat vxorē ⁊ mulier exercet virilia. Jtē menia nomē meretricꝫ eſt ⁊ ꝓ quacūqꝫ muliē impudēti ponit' que in venatiouē pugnāqꝫ deſcēdit theatralē

Patricios oēs opibus cum ꝓuocat vnus Juuenalis
Quo tondēte grauis iuueni mihi barba ſonabat

Hic ponūt' patricij ꝓ nobilib⁹ q̇ dicebātur p̄res cōſcripti q̄ꝝ noīa aureis lr̄is ſcribebant'. Un⁹ qui. tonſor fuit tota notiſſim⁹ vrbe ⁊ poſt fact⁹ eques ditiſſim⁹. Jtē barbā vetēs dixerunt eo q̄ viroꝝ ſit et non mulieꝝ. Jtem patricij inde vocati ſunt q̄ ſicut patres filijs ita prouideant reipublice

illi⁹ patrie egypti   ſeru⁹ illius oppidi
Cum ps niliace plebis cum verna canopi Juuenalis
ille de illa patria   eleuāte   illas veſtes
Criſpin⁹ tirias humero reuocāte lacernas
ventilare faciet   pre pondere auri
Ventilet eſtiuū digitis ſudantib⁹ aurum

Nec ſufferre queat maioris põdera gēme

Criſpin⁹ fuit ſeru⁹ egypti⁹ qui veniēs romam cū vicioſiſſim⁹ eſſet: fact⁹ eſt magn⁹ ⁊ diues. Itē de tyria ducebant̄ q̄dā pelles q̄ la cerne dicebant̄ qua tn̄ nobiles romani vtebant̄ alio noīe purpure. q2 illa tingit̄ ſanguīe muricis q̄ in tyria plurimū abūdat. Itē Nilus fluui⁹ egypti cui⁹ oſtiū eſt canop⁹. Itē gēme vocate q2 inſtar gūmi trāſluceāt que multum auri tribuūt venuſtate coloꝝ ⁊ ſunt innumerabilia genera gemmarū

adulteri

Iuuenalis Cū leno accipiat mechi bona ſed capiēdo

Ius nullū vxori doct⁹ ſpectare lacunar

Doctus et ad calicē vigilāti ſtertē naſo

Scipio naſica ꝓhibuit ſenatū ꝯſtruē theatꝝ: pſuadens orōne grauiſſima ne grecā luxuriā virilib⁹ patrie morib⁹ paterent̄ obrepere. Neqꝫ eīn cenſebat felicē fore rempublicā ſtantib⁹ menib⁹: ruentibus morib⁹. Itē demoſthenes ſtomachū laydis mētricis iocando deridēs q̄rebat: hoc quātum: Cui cū illa dicēt: mille denariȷs. Rñdit ego penitē tanti nō emo. Itē leno dr̄ ꝓprie cōciliator ſtupri. vl̄ ille qui in domo ſua patit̄ ſtuprum vel coitum vt lucrum ſibi ſentiat cui⁹ vxor dicitur lena.

quid curāt de infamia dūmodo diuites ſint

Iuuenalis Quid eīn ſaluis infamia nūmis

infamiam

Vincāt diuitie. ſacro nec cedat honori

Nup in hanc vrbē pedib⁹ qui venerat albis

Aliquis ex nihilo p fas ⁊ nefas fact⁹ diues. etſi abſqꝫ honore infamis ſit pfert diuitias oīb⁹. Item ſerui venales induebātur albis calceis p ſigno. iō tn̄ non volūt deſpici ſi diuites ſint

qm̄ auaros infames

Iuuenalis Quādoquidē int̄ vos ſanctiſſima diuitiaꝝ

Maieſtas et ſi funeſta pecunia tēplo

conſtituaris

Nondū habitas. nullas nūmoꝝ ereximꝰ aras

Vt colitur pax atqꝫ fides victoria virt⁹

Cum ita honorātur diuitie mirum eſt ꝙ altare nō habeāt in tē

plo. Item templi nomē generale ꝑ locis quibuſcūqꝫ magnis anti-
qui templa dicebāt ⁊ templa dicta quaſi tecta ampla ⁊ locꝰ deſigna
tus ad oriētem. Item funeſta dꝛ a funere vel fune ideo pecunia dꝛ
funeſta qꝛ funera facit cum homies ſepe occidit tum etiam qꝛ ſacci
pleni pecunia fune ligant. Item aram quidam dixerūt ꝙ incēſe ibi
victimę ardeāt. Alij aras vocāt a precatiōe quas greci aras vocāt
Itē pacis vocabulum videt a pacto ſumptnm poſteriꝰ autem pax
accipitur fedus primū initur. fedus eſt pax q̄ fit inter dimicantes
vel a fide vel a fetialibus

De vanis et inanibus vo-
tis hominum.

deo nature dūmodo aliq̄d des vt acq̄ras qđ petis
Unde mex genio: nō tu p̄ce poſcis emaci. Perſius

precio cōductis acquirere
Que niſi ſeductis nequeas cōmittere diuis:

ſacrificabit thuribulo
At bona pars ꝓcez tacita libabit acerra

Ille poſcit emaci prece qui quādo poſcit p̄cium dat. Item natu
re deꝰ geniꝰ eſt. cui natali die ſacrificat. Dum donis aliq̄d impetra-
mus id emiſſe videmur. Item acerra arcula eſt thura condēdi ⁊ cō
ſeruādi deſeruiēs. que ad templa cum erat neceſſitas ferebat Unde
Uirgiliꝰ. farre pio ⁊ plena ſupplex venerat acerra.

Haud cuiuis promptum eſt: murmurqꝫ humi-
leſqꝫ ſuſurros Perſius

Tollere de templis: et apto viuere voto

Non facile eſt aperte cūctis ſuperos deprecari quoniam iniqua
vota eorum ſunt. Unde minus eſt ſuſurrus q̄ꝫ murmur. ſuſurrus
eſt em̄ loqui ſecum tacite: vel alicui in aure. Murmur vero pōteſt
eſſe inter multos cum clamore

ſbām augmentare ad ſacrificādum illū deū lucri
et mercatoꝝ
Rem ſtruere exoptas ceſo boue: mercuriūqꝫ Perſius

aduocas o mercuri domos
Arceſſis fibra: da fortunare penates

reſpōdendo rep̄hendit
iſtum vanum

Da pecus et gregib⁹ fetū. quo peſſime pacto

vituloꝝ membra cōburunt

Tot tibi cū flāmis iunicū omenta liqueſcāt

Mercuri⁹ ſermo interp̄tat. Nā ideo mercuri⁹ quaſi medi⁹ currēs d̄r ita ꝙ ſermo currat medi⁹ inter hoīes Jdeo mercatorib⁹ p̄reeſt q2 int̄ vendētes ꝛ emētes ſermo ſit medi⁹. Quo peſſime pacto. vis augē diuitias. cum rem cōtinue minuas muneribus mercurio tribuendis cū tot tauri īmolent ꝛ cōburant. Itē Iunices ſunt tauri vitulis grādiores: bobus q̄ʒ iuniores: a iuniori etate cognominati. Item Omētum vt Celſus in quarto refert: mēbrana tenuis ē: inteſtina cōtegens ex interiori p̄te leue ꝛ ſtrictū ex ſupiori molli⁹

aīalium copioſo

Perſius **Attñ hoc extis: et opimo vincere farto**

Intēdis: iam creſcit ager iam creſcit ouile

tibi qd̄ oras ſperādo eris deceptus

Jam dabit iā iam donec decept⁹ ꝛ expes

fruſtra oīa vane dabis donec nūmus ſit in ciſta

Nequicq̄ʒ fundo ſuſpiret nūmus in imo

Item fartum genus eſt ſacrificij vel qd̄ ad ſacra ferret dcm̄ vel qd̄ pluriƀ varijſq̄ʒ reb⁹ fartum eſſet. Tūc ibi. Nequicq̄ʒ fundo. donec oēs pecunias in huiōi ſacris abſumpſerit. Nequicq̄ʒ vero p̄ nō ponit. Virgili⁹. Nequicq̄ʒ ſeros exercet noctua cantus. Alibi fruſtra ſcat. vt idem. ter ſaxea tentat: limīa nequicq̄ʒ. Suſpiret vero ad genitum ꝛ dolorem donātis retulit: qui cū ſe oīa cōſumpſiſſe cerneret ipſe fruſtrat⁹ ſuſpirat

o terrene

Perſius **O curuę in terris aīę ꝛ celeſtiū manes**

introducere auaroꝝ

Quid iuuat hos tēplis nr̄os immittere mores

per q̄ fiāt ſcelera luxuria

Et bona dijs ex hac ſcelerata ducere pulpa

O curuę in terris aīę terrena tm̄: relictis celeſtib⁹: cogitantes. Quid iuuat terrena inducē in tēplis q̄ celeſtia deberēt reſpicē Ex clamās autem indignāter querit quid luxuries tanta in templis p̄ ſit Ex hac pulpa id eſt ex hac nimia luxuria. Pulpa em̄ ſine oſſib⁹

caro eſt. Item manes dicūt deos mortuorꝝ: quorꝝ ptātem inter lunam ⁊ terram fore aſſerūt a quib⁹ ⁊ mane dictum putāt.

Orandū eſt vt ſit mens ſana in corpe ſano — Iuuenalis

roga deū: pſeuerātem aīm

Fortē poſce animū: mortis terrore carentē

anim⁹ vt ſcias ꝙ ita naturale ē mori ſicut naſci

Qui ſpaciū vite extremū int munera ponat

Nature. qui ferre queat quoſcūqꝫ labores

ſit vacuus a poſſeſſionib⁹

Neſciat iraſci: cupiat nil

¶ Orādum eſt a diis: vt ſit mens beata ꝟtutib⁹ ornata: in corpore ſano ⁊ bene diſpoſito ad quecūqꝫ mala hui⁹ mundi. Phi iō mortem bonam dixerūt. quia ſcđm naturam eam ſicut vitam accidere. dicebāt. Omne qđ ſcđm naturam eſt. bonum eſt. Item mens vocata qꝛ emineat in anima: vel qđ meminit in aīa. Vn̄ ⁊ immemores amētes. Item corp⁹ dictum eo ꝙ corruptum perit. ſolubile em̄ atqꝫ mortale eſt. Item labare eſt rure ⁊ repēte cadere. Virgili⁹. labat ariete crebro ianua. labi vero leuiter ⁊ ſenſim ſeorſum ire. vt labitꝰ celum labitꝰ anguis. labo primam breuem habet. labor primam lōgam. hinc labor oris ⁊ laboro as primam breuem. Item a labo venit labaſcit: et nō a labor. Vn̄ Therē⁹ labaſcit vict⁹ vno ꝟbo ꝯcito

fortem aīm ad recte viuendū

Monſtro ꝙ ipſe tibi poſſis dare. ſemita certe — Iuuenalis

ſemita tranquille vite eſt viuere ꝑ ꝟtutem

Tranquille ꝑ virtutē patet vnica vite

nulla virt⁹ deficit ſi aſſit tibi prudentia

Nullū numē abeſt ſi ſit prudentia

¶ Declaro ꝙ fortem animum debes poſcere: quia nullas vires in nos habet fortuna: ſi prudentes ſum⁹: et ſcđm ꝟtutem viuam⁹: qꝛ per virtutem eſt vnica ſemita cum prudentes ſumus. Item ſemita itineris dimidium eſt. et a ſemi itu dicta. Semita autem hominū eſt. callis ferarum ⁊ pecudum eſt. Item numē eſt imperium ptāſqꝫ dei. Alii dicūt Numen eſt dei nut⁹. vt Priſcian⁹

niſi qđ placeat deo

Nil ergo optabūt hoīes: ſi cōſilium vis. — Iuuenalis

Permittes ipſis expendere numinibus quid

Cōueniat nobis rebuſqȝ ſit vtile noſtris
melioribus
Nam pro iucūdis aptiſſima queqȝ dabūt dij
¶ Dicē quis poſſit: ſi nō ſit petēda pecunia a dijs: nec aliqua bona fortune: ergo nil optādum erit a dijs. Rn̄det ſi ſcire volueris qd̄ debes optare. pone in deoꝝ arbitrio: quia ipſi ſciūt qd̄ ſit nobis vtile. Item omnia nomia deoꝝ ex ꝯſuetudie traducta ſunt: ad ſignificādum res quib⁹ dij prefecti habebātur. bacch⁹ em̄ vinoꝝ deus erat: et pro vino ponit᷑. Ceres dea frumēti pro frumēto. Mars belli: pro bello. Penates. dij familie: pro familia
humana natura
Juuenalis Charior eſt illis homo q̄ſibi. nos aioꝝ
improuiſa ꝛ inordinata affectiōe
Impulſu. et ceca magnaqȝ cupidine ducti
matrimonium
Cōiugium petim⁹ ꝑtūqȝ vxoris. at illis
Notum q̄ pueri: qualiſqȝ futura ſit vxor
¶ Dij meli⁹ hoib⁹ ꝓuidēt. cum ipſi cognoſcāt qd̄ vtile ſit hoibus Affectiōe em̄ ſenſuū hoies ducūtur ad vota. Item hō dict⁹ q2 ab humo eſt fact⁹. vt d᷑ in Geneſi. Et creauit de⁹ hoiem de limo terre Abuſiue aūt ꝓnunciat᷑ totus hō ex vtraqȝ ſubſtātia ſcȝ ex ſocietate corporis ꝛ anime. Nam prope homo ab humo dicit᷑. greci ꝓ hominem antropos vocāt qd̄ ſurſum ſpectat.
templis
Juuenalis Attn̄ vt poſcas aliqd̄ doueaſqȝ ſacellis
.i. albi ſecreta inteſtina
Exta et candiduli diuina thomacula porci
¶ Et ſi hoies ignorāt qd̄ eis expediat: tn̄ in templis ferūt holocauſta ad impetrādum illa que petūt. Item thomacula ſunt farcimia porcinis carnib⁹ ceſis ꝛ inuolutis. Meminit autem hui⁹ victime potius q̄ȝ aliaꝝ: qm̄ in nuptijs ꝛ re vxoria cui⁹ paulo ante fecit metionem ibi videlȝ. qualiſcūqȝ futura ſit vxor mactabat᷑ porcus. Ut Uarro in re ruſtica ſcribit.
iudice morum
Juuenalis O proceres cenſore op⁹ eſt et aruſpice nobis
tu quicūqȝ bon⁹ maiora mirāda
Sed horreres maiora qȝ monſtra putares

Si mulier vitulū vel ſi bos ederet agnū.

¶ Item puto.credo.arbitror.reor.exiſtimo.extimo.affirmo :quaſi in idem cadūt ſcdm Laurētium. tamen eſtimo ⁊ exiſtimo differunt ſicut cogito ⁊ excogito.prius eñ eſt excogitare .⁊ poſtea cogitare. Ita prius rē exiſtimam⁹ deīde qualis ſit eſtimam⁹ Exiſtiare eſt.cōſiderare: eſtimare iudicare. Item Monſtra a monitu dicta: ꝙ aliquid ſignificādo demonſtrēt ſiue ꝙ ſtatim monſtrēt quid appareat ⁊ hoc ꝓprietatis eſt. Aruſpex dicitur diuin⁹ qui circa aras inſpicit exta victimarum

¶ De his qui ex nihilo promouentur ad diuitias.

mercedes vel pecunie — exul extrane⁹

Aſpice quid faciant cōmertia.venerat obſes — Iuuenalis

Hic fiunt hoīes nam ſi mora longior vrbē

permiſit

Indulſit pueris non vnꝗ̄ deerit amator

¶ Aſpice quid mercedes ⁊ pecunie efficere poſſūt qꝛ etſi quis exul fuerit dum pecunias poſſideat ſalutabitur ab hominib⁹.ꝙ ſi maius incremētum fuerit diuitijs ad omnia ſcelera erit progreſſus. Item Urbani dicūtur qui rome morātur ſcdm Iſidorum qui vero in ceteris locis oppidani. Nam ſola vrbs roma.cetera oppida

in preterito tpe

Nam qd tam miſerꝝ tā ſolum vidimus vt nō — Iuuenalis

poſſis timere

Deteri⁹ credas horrere incendia lapſus

Tectorum aſſiduos ac mille pericula ſeue vrbis

¶ Nam nihil tam malum eſt in mundo quin credere poſſimus deterius quia incendia edificiorum caſus ⁊ mille pericula ſeue vrbis. Item Nam et nāqꝫ quiddam ſimile habent quod ita ⁊ itaqꝫ Et aliquando accipitur pro autem ad diſtinctionem ſentētiarum. Ut in ſaluſtium Cicero. Nāqꝫ ꝙ in vxorem atqꝫ filiam meam tā petulant inuectus es.i.ꝙ autem in vxorem.

poſt hoc

Juuenalis Hinc tūc vmbricius q̄n artibus inquit honeſtis

Nullus in vrbe locus nulla emolimēta laborum

pauperum deterior

Res hodie minor here q̄ꝫ fuit atqꝫ eadē cras

diminuetur pauperibus

Deteret exiguis aliquid

¶ Umbricius bonus ⁊ iuſtus vir mala mūdi videre non potuit ergo cōquerendo de malis recedere conatur quia omnia indies ad deterius deuenīūt nec artibus honeſtis aliqua commēdatio eſt: aliquod premium laborum honeſtorum. Item indies in hoc a quotidie differt: q᷑ ſemper fere cum quodam incremēto dicitur ideo plerūqꝫ cum compatiuo ponitur. vt cum indies malum artius premēt. Sine compatio etiam dicitur cum verbo icremēti vt Liuius. creſcēte indies multitudie. Quotidie autem dici poteſt ſine incremento vt quotidie ſcribo nō indies lego ſed quotidie.

pars vite

Juuenalis Dum ſupeſt lacheſis quod torqueat: ⁊ pedibus me

ſuſtento manum meam

Porto meis nullo dextram ſubeūte bacillo

qui oīa falſo ⁊ dolo pmutant

Cedamus patria maneāt q̄ nigrum in cādida vertūt

¶ Cloto lacheſis ⁊ atropos tres ſorores ſunt que curſum vite fuare dicūtur. vt cloto dicitur preeſſe initio vite ⁊ vitam dare. lacheſis dicitur vitam extēdere. ⁊ dicitur toti vite preeſſe. quare ſepe pro vita ponitur Atropos dicitur vitam finire ⁊ ita preeſt morti. Tunc ibi. Qui nigrum ⁊c. Uitia pro virtutibus vendunt. Unde Ouidius. Qui facere aſſueuerat patrie non degener artis: Candida de nigris ⁊ de candentibus atra.

pro leui cauſa ex vulgo

Juuenalis Munera nūc edūt ⁊ verſo pollice vulgi

aperte ex hoc maleficio

Quēlibet occidūt populariter inde reuerſi

ad purgandum

Conducūt foricas et cur nō oīa cum ſint

Quales ex humili magna ad faſtigia rerum.

ioc⁹ fortune eſt deprimere vnū ꝛ eleuare alteꝝ
Extollit quotiēs voluit fortuna iocari

¶ Itē Verſo pollice.i.ꝑ leui cā vel ſolo ſigno. Itē forica eſt cloaca vel pute⁹ in quem publica ciuitatis ſtercora ꝓijciunt. Nā latrine dicūtur ꝑuate in domib⁹. forice ꝟo publice. Item ꝑm⁹ digitoꝝ pollex vocat̃ eo ꝙ int̃ ceteros ꝟtute polleat ꝛ ptāte. Itē vulg⁹ eſt paſſim inhabitās multitudo quaſi quiſqꝫ qđ vult

extranens oīa faciet vt aliquid lucret̃
Grecul⁹ eſuriēs in celū iuſſeris ibit

Juuenalis

Aduect⁹ romam quo pruna ꝛ coctana vento
prodeſt natiuitas
Vſqꝫ adeo nihil eſt ꝙ noſtra infantia celū
habuit romanū a mōte quodā fructu oliue illi⁹ patrie
Hauſit auentinum bacca nutrita ſabina

¶ Alienigene intātum diligūtur ꝛ ꝑponunt̃ nr̄is. quia oīa parati ſunt facē ꝛ vſualit̃ locut⁹ eſt qꝛ ſolem⁹ dicē de extraneo quo vento huc veniſti. Itē pruna ꝛ coctana fruct⁹ ſunt peculiares ſyrie vt ſcribit Plini⁹. Coctana ꝟo minores fici ſunt vt idem eſt auctor Martialis ſi maiora forēt coctana fic⁹ erāt. Item infans đr hō ꝑme etatis qꝛ adhuc fari neſcit. Nondū em̄ bene ordinatis dentib⁹: ꝑfecte loqui p̄t ꝑpt̃ rōnis imbecillitatem. Item auētinus mons rome ē circa ſabinā vbi abundāt oliue.

Juuenalis

Quid qđ materiā prebet cauſaſqꝫ iocoꝝ
tunica
Oībus hic idē ſi feda ꝛ ſciſſa lacerna
Et toga ſordidula ꝛ rupta calceus alter
vſqꝫ ad pellem
Pelle patet. vel ſi cōſuto vulnere craſſum
nouiter ſutum filum
Atqꝫ recēs linū oſt̄it non vna cicatrix

¶ Hoīes hodierno tp̄e deridēt paupes ex leui cā. Itē iocari ꝛ ludere dr̄nt ludim⁹ em̄ re ꝛ iocamur ꝟbis. vn̄ lud⁹ in facto eſt. ioc⁹ in verbo. Ideo dicim⁹ ioco ne an ſerio loq̄ris Item lacerna palliū fimbriatū quo olim ſoli milites vtebant̃ Item toga dicta eo ꝙ velamē eo ſui corp⁹ tegit. Eſt aūt pallium puꝝ forma rotūda ꝛ fuſiore qua ſi mūdante ſinū ſub dextra veniēs ſuꝑ humeꝝ ſiniſtrum ponitur

Itē p cicatricē intelligit̄ hic ruptura ī calceo vł alia pte veſtis. pau
peres eñ cum groſſo filo aliquid ſuperſuūt multis ſuturis que hic
cicatrices vocantur.

Iuuenalis

dur est paupi ab aliȷs derideri
Nil habet infelix pauptas durius in ſe
diues
Quā q ridiculos hoīes fcit exeat inqt
illo ordine equitum
Si pudor eſt et de puluino ſurgat equeſtri
poſſeſſio
Cui⁹ res legi nō ſufficit ⁊ ſedeant hic
meretricio
Lenonū pueri quocūqꝫ in fornice nati

¶ Si vis vacare aīo aut paup ſis oportet. aut pauperi ſilł'is. Nō
poteſt ſtudiū ſalutare fieri ſine frugalitatis cura. frugalitas aūt pau
pertas voluntaria ē. Qd tuo bñficio. ſcire nō potes pauptate ſcias
Pauptatis ppriū eſt vbi aliena deficiūt exercē libertatē. Quintił.
Ab aliȷs diuitib⁹ paupes ſpernūtur diuites extollūtur ⁊ ſi meretri
ce nati ſunt intromittit̄. Item ridicul⁹ dicit̄ is qui riſum mouet vł
propter quem ridetur

Iuuenalis

pauper
Quis gener hic placuit cenſu minor atqꝫ puelle
Sarcinulis impar: quis paup ſcribit̄ heres:

¶ Nō petit̄ paup ad mr̄imoniū filie nec inſtituit̄ heres Itē gener
eſt q̄ filiā duxit. gener aūt dict⁹ q aſſciſcat̄ ad augmētādū gen⁹.

Iuuenalis

Libertas pauperis hec eſt
verberat⁹ veniam
Pulſat⁹ rogat et pugnis cōciſus adorat
Vt liceat paucis cū dentib⁹ inde reuerti

¶ Pauper a diuite cōfuſus ⁊ pcuſſus: rogat vt viu⁹ abire poſſit.
Itē pugn⁹ a pugillo dict⁹ ſicut palma: ab expāſis palme ramis
Itē libertas ē liberi hoīs cōditio qua agē ſingula q̄ iure licēt nec au
ro aut argēto eſtimari p̄t cū ineſtimabił' eſt. cui opponit̄ ſeruit⁹: cō
ditio ſerui: qua alteri⁹ dominio ſubiect⁹ ſcꝫ domini cui⁹ volūtate ſin
gula facē debet que iure licent.

Iuuenalis

Viuēdum eſt illic vbi nulla incēdia: nulli

ad extinguēdum ignem ſupellectilem

Nocte met⁹. iā poſcit aquam iā friuola trāſfert

ille pauper

Vcalegon. tabulata tibi iā tercia fumāt

¶ Viuēdnm eſt illic vbi ſecura quies animi abſq̄ periculis diem agē poteſt q2 in domib⁹ diuitū mille pericula ſunt. Vcalegon erat paup quidam. ⁊ eſt ſumptum nomen vcalegon ex Virgilio ⁊ ponitur hic pro quolibet paupere. Friuolum interpretatur quaſi fere valens obolum.

receſſu cōmotus

Quāuis digreſſu veteris confuſus amici — Juuenalis

in illo oppido

Laudo tñ vacuis q̄ ſedem figere cumis

proponit

Deſtinat atq3 vnū ciuem donare ſibylle

¶ Quāuis bon⁹ vir amicus me⁹ ꝓpter iſta mala vult recedē. laudo tamē q̄ cumas petit vbi melius q̄3 hic inter vitia. virtutib⁹ inſiſtere poterit. Nam cume loca ſunt ſacrata in quib⁹ habitabat ſibylla vates. Cumis autem vacuis dicit quia ille locus virtuoſiſſimus erat. ⁊ ideo pauci eum colebant. Etiam vacuus locus ille erat a vitijs.

aliquis diues mal⁹

Quid refert igit̄ quātis iumēta fatigat — Juuenalis

pulchris domibus

Porticibus: quāta nemoꝝ vectetur in vmbra

Jugera quot vicina foro quas emerit edes

eſt felix

Nemo mal⁹ felix mīme corruptor

¶ Non prodeſt diuiti multa poſſidere ſi vitioſus ſit. Item porticus q̄ trāſitus ſit magis q̄3 ibi ſtandum quaſi porta. et dicitur porta quia poteſt per eam vel importari vel exportari aliquid. Item forum eſt exercendarum litium locus a fando dictus ſiue a rege foroneo qui primus grecis leges dedit. hec loca et roſtra vocantur.

rarum

Quicquid cōſpicuū pulchrūq3 ex equore toto — Juuenalis

Res fiſci eſt vbicūqꝫ natat donabitur ergo
Ne pereat iā letifero tendēe pruinis
timentibus
Autumno iam quartanam ſperātib⁹ egris
Stridebat deformis hyemis

¶ Quicq̄d pulchꝛ diuitib⁹ placēs fuerit dabiꞇ eis vel confiſcabiꞇ aut alia iniuria vendicabiꞇ. Deſcribit hic temp⁹ autūnale ꝛ hyemale. Vn̄ carnē hoīs caloꝛe eſtatis diſſolutā frig⁹ autumni facile penetrat ꝛ moꝛbū inducit. Item fiſc⁹ eſt ſacc⁹ publicus. vn̄ ꝛ fiſcelle et fiſcine dicūtur. hūc habēt exactoꝛes ꝛ in eo mittunt debitū publicum q̄d reddiꞇ regib⁹. fiſc⁹ autem ꝑme poſitiōis eſt. deriuatiuū fiſcīna. diminutiuū fiſcella. Autumn⁹ ē dum rurſus ſol a cacumīe deſcendens infringat eſtiuā caliditatem. hyems dum ſol meridianis partibus īmoratur.

Iuuenalis
Sed quid violētius aure tyꝛanni
Cum quo de pluuijs aut eſtib⁹ aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici

¶ Nihil ē violenti⁹ aure tyꝛāni qꝛ ſi aliq̄s amic⁹ de aliqua re ſecū loq̄reꞇ ꝛ nō contingēt ſibi vti amic⁹ ſibi p̄dixit īminebit ſibi moꝛs. Nā nero tyꝛānus ſenatoꝛes ꝛ cōſulares ꝑtim exilio ꝛ ꝑtim moꝛte dānauit leuiſſima cā̄. Itē tyꝛāni grece latine dicūtur reges. Nam apud vetēs inꞇ tyꝛannū ꝛ regē nulla diſcretio erat. nūc autem rex eſt iuſte ad vtilitatem publicam regens. tyꝛann⁹ iniuſte omnia ad vtilitatem ꝓpꝛiam vendicans

¶ De mimis ꝛ leccatoꝛibus

ſcurram ... ſi ſit
Iuuenalis
Ste ꝓpoſiti nondū pudet atqꝫ eadē ē mēs
etiam ſumma ... ſumptu
Vt bona ſumma putes aliena viuē quadꝛa
ille ſcurra
Si potes illa pati q̄ nec ſermētus iniquas
tiberij ... ille ſcurra
Ceſaris ad menſas nec vilis galba tuliſſet

¶ Quoddā viliſſimū gen⁹ hoīm rephendit qui potentib⁹ diuiti-

bus ſeruiebēt vt laute viuerēt. Itē ſerment⁹ ⁊ galba fuerunt viliſſimi leccatores q̇ curiā tiberij ceſaris frequētātes magnā iniuriā paſſi ſunt. Itē ceſaris nomē a iulio cepit. q: bello ciuili cōmoto p̄m⁹ romanoꝝ ſingularē obtinuit p̄ncipatū. Itē ceſar q̇ mr̄is vtero ceſus vel q꞉ cū ceſarie nat⁹ ſit a q̇ ⁊ imp̄atores ſequētes ceſares dcī ſunt

tu ſceuola implet corpe ſcutellam
Aſpice q̄꞉ lōgo diſtēdat pectore lancem
ille piſcis circūdata
Que fertur dn̄o ſquilla ⁊ q̄b⁹ vndiq꞉ ſepta
deorſum aſpiciat reliquos piſces
Aſparagis qua deſpiciat cōuiuia cauda:

Dn̄s optīos piſces hēbit alij aūt viliſſimos. vn̄ dn̄s habuit ſquillā que ē gen⁹, piſcis delicati ⁊ ponebat̄ in maxīa lance ⁊ vndiq꞉ ad latera ponebant̄ aſp̄agi. Itē aſp̄agi ſunt piſciculi p̄ui ⁊ optimi.

eleuatis manib⁹ ſcutella
Cū venit excelſis manib⁹ ſublata miniſtri
albumīe ille vilis piſcis
Sed tibi dimidio contrit⁹ gamar⁹ ouo
gamar⁹ ex̄ns mortifera
Ponit̄ exigua feralis cena patella

Juuenalis

¶ Gamar⁹ eſt piſcis vilis mali ſaporis q̇ ita putreſcit vt p̄s parti nō hereat niſi ouo cōſolidet̄ nō integro ſ꞉ albumīe ⁊ dabit̄ paup̄ib⁹ Itē Oua ſunt dcā eo q꞉ ſunt vuida. vn̄ ⁊ vuida eo q꞉ int⁹ humore ſint plena. Nā humidū eſt qd̄ exteri⁹ humorē h꞉. Uuidū qd̄ interi⁹. Quidā eīn putāt ouū habere grecam originem nōis. Iſti aūt dicūt oa v littera ſublata

diues illo bono oleo ſed
Ipſe venafrano piſcem p̄fundit: at hic qui
non bene coct⁹ ſcurre
Pallidus offertur miſero tibi caulis olebit
oleum lucerne ventribus
Laternā. illud eīn vr̄is datur alueolis qd̄
nauis illoꝝ populoꝝ pyratica
Cāna micipſarum prora ſubuexit acuta

Juuenalis

¶ Diues vtit̄ bono oleo oliuaꝝ ⁊ tu malo. vn̄ venafrū opidum eſt vbi naſcit̄ oleū Itē caulis generalit̄ dr̄ arboꝝ herbaꝝ vel olerum. ſ꞉ frutex dr̄ tirſis q̄ ſurſum aſcēdit, Micipſa fuit rex numidaꝝ a quo

numi de micipſe dicunt. Itẽ canna dꝛ nauis q̄ ad modũ canne eſt
Cãna ãt ꝓpriiſſime dꝛ arũdo qꝛ micipſe naues habebãt pyraticas
acutas proras hñtes ad modũ cãne. Itẽ lucerna dꝛ q lucem intꝰ
hebeat clauſam. fit em̃ ex vitro intꝰ recluſo lumine vt venti flatus
adire non poſſit. Laterna dꝛ in qua latet lumen

ſcurraꝝ stultus audax
Juuenalis Quis veſtꝝ temerariꝰ vſq; adeo quis
diuiti
Perditꝰ vt dicat regi bibe plurima ſunt que
rupta veſte
Nõ audent hoĩes ꝑtuſa dicere lena.

¶ Quis ſcurraꝝ preſumet libere loq̄ diuitibꝰ qꝛ ſolũ exaudiuntur
diuites auctoritate fulti. Vñ Tulliꝰ. Nã et ſi male dixeris aucto
ritas tua ꝑſuadebit. Item lena eſt genꝰ veſtis

nũmos aliq̄s potens
Juuenalis Quadragita tibi ſi q̄s deꝰ aut ſimil᷑ dijs
tuis quãti honoris
Et melior fatis donaret homũcio quãtus
viri diuitis
Ex nihilo fieres quãtus virronis amicus
diceret diues
Da trebio. pone ad trebiũ vis fra᷑ ab iſtis
illis cibis
Ilibꝰ: o nũmi vobis hũc ꝑſtat honorem
Vos eſtis fratres

¶ Si paup̲ es a diuite cõtemneris. ſ; ſi diues efficiaris amicꝰ eiꝰ
eris. Item Ilium greco ſermõe appellatum q ibi obuoluamꝰ nos
grece enim Ilios obuoluere dꝛ. Item fratres dicti q ſint ex eodem
fructu. i. eodem ſemine nati. vnde frater quaſi fere al᷑. Item num
mus dicit᷑ a numero as quia nummis numeramus. Item pecunia
quaſi pecudia quia omnis antiquoꝝ pecunia in pecudibꝰ erat. ſed
iam ad alia trahitur. Inde peculium pecunia propria vt monacho
non licet habere peculium.

ſceuola
Juuenalis Tu tibi liber hõ et regis cõuiua videris
coquine
Captũ te nidore ſue putat ille culine

Nec male cōiectat: q̄s em̄ tam nud⁹? vt illum
signum nobilitatis
His ferat ꝗ̄ etruſcum puero ſi cōtigit aurū
illud ſignum cōtingit
Vel nodus tm̄ et ſignū de pauꝑe loro
¶ Tu putas te ſcurrā eſſe magne libertatis qꝛ cōuiua es diuitis ſi bi autem videt̄ ꝙ tu es vocat⁹ ad cenā ſpe odoris coq̄ne ſue. ſꝫ dimit to oīa admiror ꝙ tolerar̄e queas pueros te irridētes Itē ꝑ hetruſcū aur̄ itelligit̄ bullas quas ꝑmi hetruſci nobiles pueris ſuis aptauerunt per corrigias dependentes ⁊ erant ſignum nobilitatis ⁊ nodi ſunt corrigie.
ꝟba vni⁹ ſcurre ad aliū
Spes bn̄ cenādi vos decipit. ecce dabit iam
medio comeſtum
Semeſum leporē aut aliq̄d de clunib⁹ apri
ſcurras
Ad vos iam veniet minor altilis inde pato
Intactoq̄ꝫ oēs et ſtricto pane tacetis
¶ Spe bn̄ cenādi ſcurre oīa patiunt̄ ſed dum ſpērāt aliq̄d lepōris aut apri hr̄e acq̄rūt mutilatā gallinam. Semeſus a ſemis ⁊ eſus. Altilis q̄n̄q̄ꝫ ponit̄ adiectiue q̄n̄q̄ꝫ ſubſtātiue vt hic
diues
Ille ſapit q̄ te ſic vritur omnia ferre
colophiſandum
Si potes ⁊ debes. pulſandum vertice raſo
Prebebis q̄n̄q̄ꝫ caput nec dura timebis
verbera
Flagra pati his epulis ⁊ tali dign⁹ amico
¶ Scurris radebātur capita ⁊ percutiebātur arūdine. Tam ſeruilem animum habes vt ſis paſſurus verbera capite raſo more ſerui. quod genus pulſatiōis notat Martialis hoc ſcꝫ caput ſalamādra notat aut ſeua nouacula nudat vt digna ſpecl'o fiat imago tua Item Vertex eſt ea pars capitis qua capilli colligātur. Item epule ab epulentia rerum dicte Epule autem ſimplices in duo neceſſaria diuidūtur ſcꝫ panem ⁊ vinum. ⁊ duo ſuperflua que terra ⁊ mari veſcendi cauſa exquiruntur

Iuuenalis

Iuuenalis

apud diuites
Juuenalis Cū pfuſa mero ſpumāt vnguēta falerno
magno vaſe ex ebrietate
Cū bibit concha cum iā vertigine tectū
apparet ambulare cū tū tm̄ videt exurgē ebrioꝝ
ſit vna
Ambulat. et geminis exurgit mēſa lucernis
Diuites romani vtebant vngēto vt meli⁹ comederēt ꝛ biberent qd vngentū pfuſo vino ſpumabat. i. nō bñ odorabat. Nihil aliud eſt ebrietas qꝫ volūtaria inſania. Reb⁹ itaqꝫ non vbis pba iſtas q dicunt voluptates vbi modū excesserint penas eſſe. Seneca Uini vſus olim romanis femis ignot⁹ fuit ne in aliqd dedec⁹ plaberent.
malus ille vir
Juuenalis Exul ab octaua marius bibit ꝛ fruit dijs
roma iſta fieri
Jratis. et tu victrix puincia ploras
Hec ego nō credam venuſina digna lucerna?
Legib⁹ romanis cautū erat ne qs ante nonā horā vacaret libidini ꝛ illa ps diei a mane vſqꝫ ad nonā vocabat integra dies A nona vo licebat vacare voluptatib⁹ ꝛ illa ps dicebatur dies corrupta tūc em̄ meretrices exiuerūt a fornicib⁹ Uñ adhuc dicunt nonarie Marius āt tota die libidini vacabat. Itē frui aliqua re ē fructū ſiue vtilitatē vel voluptatē cape. ex ea re vt dicim⁹ quis ocio fruit

De mathematicis aſtrologis

Quidam credūt aſtronomis ꝛ ſortelegicis
Juuenalis Sed maior erit fiducia quicquid
pronoſticauerit reſpōſum
Dixerit aſtrolog⁹ credūt a frōte relatum
iouis in illa ciuitate apollinis
Hamonis qm̄ delphis oracula ceſſant
non eſt certitudo ſꝫ deceptio incertitudo
Sꝫ genus humanū dānat caligo futuri
A fronte relatū. i. a media iouis ſapia. ꝛ dr iuppit hamon. i. arenari⁹ vel arenoſus. hamō grece arena ē latine. Apud delphos inſulā dabat apollo rnſa ſed nero timēs ne ppl's mortis ſue occaſionem ſumēt iuſſit templū obſerari Itē int aſtronomiā ꝛ aſtrologiā aliqd differt qꝛ aſtronomia cōuerſionē ort⁹ celi ꝛ obit⁹ motuſqꝫ ſiderum

cōtinet Aſtrologia ꝟo ꝑtim naturalꝭ ꝑtim ſuꝑſticioſa ē. naturalis dum exquirit ſolis ⁊ lune ceterarūqꝫ ſtellaꝝ curſus ⁊ ſtatiōes Superſtitioſa ē illa quā mathematici ſequūtur ꝗ in ſtellis auguriātur et ꝑ xij. ſigna ſingula aīe ⁊ corꝑis mēbra regi aſſerūt.

ꝑ aſtronomiā fricatus
Sumitur ex libro ſi prurit frictus ocelli Juuenalis
illo libro vngentum
Angulꝰ. inſpecta geneſi collíria poſcit
mulier
Egra licet iaceat capiēdo nulla videtur
ille mathematicꝰ
Aptior hora cibo niſi quā dederit pitoſiris

Dia vnguēta oclꝰoꝝ colliria vocāt. Ocellꝰ puꝰ oculꝰ. Pitoſiris. i. rō aſtroꝝ tradita a pitoſiri qꝛ cōi errore hoīm ī oībꝰ agēdis ꝯſulitꝰ aſtrologꝰ cui ꝯfidūt. ⁊ ſic decipiūtꝰ. Itē liber dꝛ ī quo ſcribīmꝰ qꝛ añ vſum carte ⁊ mēbranoꝝ de libris arboꝝ volumina fiebāt ⁊ cōpaginabantꝰ. liber ꝟo eſt interior ps ⁊ tunica corticis ꝗ ligno heret Vñ Virgiꝰ ſic. alta liber heret in vlmo Itē geneſis eſt liber veterꝭ legis et ponitꝰ hic ꝓ libro mathematico.

quia poetica
Jam ſi pieria nullꝰ tibi nūmus in arca Juuenalis
amare debes nutrimētum carnificis
Oſtendatꝰ. ames nomē victumqꝫ machere
paup tibi ab aliꝭs venditio
Et vēdas potiꝰ cōmiſſa qꝺ auctio vendit

¶ Jam ſi tu nō es diues ꝗuis ſis doctꝰ tñ peribis ⁊ qres victum i macello cū carnificibꝰ. Sūt em̄ quidā qui ex pudore res ſuas vendere nolūt ſꝫ aliꝭs ad vendēdum cōmittūt ⁊ ſic dꝛ auctio cōmiſſa. Auctio vēditio ē ab auctionor qꝺ eſt vendere. Machera eſt lōgꝰ gladius. nomen grecum eſt.

melius falſum teſtimoniū dādo
Hoc ſatius ꝗꝫ ſi dacas ſub iudice vidi Juuenalis
hoc qꝺ dictum eſt
Quem nō vidiſti. faciāt equites aſiani
ducit ad nos
Altera quos talo traducit gallia nudo

¶ Meliꝰ ē pauperē iuſticiā ⁊ equitāt ē ſeruare ꝗꝫ ꝑierādo iuſticiā violare. Item equites milites equeſtres dcī eo ꝙ equo ſedeāt ⁊ in

equeſtri ordine militāt. Vn̄ fortes iuuenes ad militiā ſolēt deligi
et armis exerceri docēi ⁊ ꝓbari ⁊ deīde ſacramīto īſcribi eq̄tū militie

Juuenalis Frange miſer calamū vigilataqꝫ ꝑ lia dele

Qui facis in ꝑua ſublimia carmina cella

Vt dign⁹ venias hederis ⁊ imagine macra

¶ O tu poeta vel alr̄ docte. carmīa de plūs q̄ ꝯpoſuiſti dimitte q̄ꝛ nulla ꝑmia laboꝝ. Itē̄ hedera eſt herba viridis q̄ adhēt muris qua ſolebāt coronari poete ī ſignū ſapīe qꝛ ſicut hedera ſꝑ viret. ſic fama poetaꝝ ꝑpetua eſt. Nam vatib⁹ dabat̄ ſtatua macra coronata hedera in ede camenaꝝ poſt mortem

ſubintrant ſtudēdo

Juuenalis Tedia nunc ſubeunt aīos tūc ſeqꝫ ſuamqꝫ

ſciētiam ſuam eloquēs

Terpſicoren odit facunda ⁊ nuda ſenectus

licet nō ꝓdeſt ſcribim⁹ tamē ſterili arena

Nos tn̄ hec agim⁹ tenuiqꝫ in puluē ſulcos

qꝛ nulla premia nobis ſunt

Ducim⁹: et litt⁹ ſterili verſam⁹ aratro

¶ Dum philoſophātes ad miſerā veniūt ſenectutē pauperem tūc cū tedio cōquerunt̄ ⁊ culpāt ſtudiū. qꝛ indigenti meli⁹ eſt ditari q̄ philoſophari attn̄ ſenes philoſophātes nō dimittūt ſua ſtudia.

cōmunis popul⁹ cōſueuit vulg⁹

Juuenalis Turba tremēs ſeq̄tur fortunā vt ſꝑ ⁊ odit

morti adiudicatos fortuna alicui de tuſcia

Dānatos. idē popul⁹ ſi nurſia tuſco

Fauiſſet ⁊ opp̄ſſa foret ſecura ſenectus

illum viꝝ de tuſcia

Principis hac ipſa ſeianum dicēt hora

ceſarem

Auguſtum

¶ Ignobile ⁊ varium vulg⁹ ſequit̄ fortunam melioris odiens dānationē. Itē habem⁹ odio is iui itum. ⁊ eti ā habem⁹ odi v̄bum defectiuū in eodem v̄cato qd̄ v̄cationē p̄n̄ti ⁊ ꝑteriti habet. ⁊ cōiugat̄ in omnib⁹ tp̄ib⁹ a ꝑterito formatis. ſed odi ꝑfectum eſt quarte cōiugatiōis odi defectiuū tercie. Et reperit̄ triplex odi. primum defe

ctiuū prima lōga.odi imperatiu⁹ ab odio prima breuis.tercio odi
preteritum ſyncopatum ab odio. Odio inuenit habere oſum in ſu
pino. Jn oſor id eſt oditor. Unde Plaut⁹. Scio illum oſorem vx
oris ſue. Jn exoſus ⁊ peroſus.i.perfecte odiēs. Item nurſi quidaʒ
populi italie apud quos colebat fortuna. ⁊ ſic nurſia dea fortune ſe
pe dicitur.quem ſequitur vulg⁹:illum cui fortuna fauet ſequit po
pulus. Item Auguſt⁹ ideo apud romanos nomē imperij eſt eo ꝙ
olim augerēt rempublicaʒ amplificādo.quod nomē primo ſenat⁹
Octauiano dedit quia auxerat terras nomie ⁊ titulo. Idem octaui
anus dn̄i appellatōeʒ vt homo declinauit ⁊ grauiſſimo edicto oēm
populum ne eum deum appellaret corripuit.

aliquis
Si mortalis idē nemo ſciat aſpice quāta — Juuenalis
periurus peierantis
Voce neget.ꝙ ſit ficti conſtantia vultus
p fulmē iouis
Per ſolis radios tarpeia qʒ fulmina iurat

Quidam leuiter peierant falſum et fictum magna conſtantia
per omnes deos confirmantes. Item ſol appellatur eo ꝙ ſolus ap
pareat obſcuratis fulgore ſuo cunctis ſideribus In plurali vero nu
mero pro radijs ſolaribus capitur. Fulgur ⁊ fulmen ictus celeſtis
iaculi a feriendo dicti.fulgere em̄ ferire eſt ac percutere.fulmina au
tem colliſa nubila faciūt. Nam omnium rerum colliſio ignem cre
at vt in lapidib⁹ cernimus.tria autem ſunt ei⁹ nomīa fulgur quia
tangit.fulgor incēdit.fulmen findit.

Sunt qui in fortune iam caſib⁹ omnia ponāt — Juuēnalis
Et nullo credāt mundū rectore moueri
Natura voluēte vices et lucis et anni
ſ.p.periurādo quecūqꝫ mala faciūt
Atqʒ idō intrepidi ꝗcūqʒ altaria tangunt

Sunt aliq̄ putātes oīa regi fortuna ⁊ nō a dijs ⁊ ideo nō curāt
peierare. Item greci mundo nomē ornamētum dederunt. dicitur
em̄ apud eos coſmos quod ſcat firmamētum vl ornamētum. Ni
hil em̄ mundo pulchri⁹.oculis chari⁹ conſpicimus

periurij
Eſt alius metuēs ne crimen pena ſeq̄tur — Juuenalis

Hic putat eſſe deos. et peierat. atqȝ ita ſecū
Decernat qđcūqȝ volet de corpe nr̄o
illa dea oculos meos tibia
Jſis et irato feriat mea lumīa ſiſtro
Dūmodo vel cec⁹ teneā quos abnego nūmos.

¶ Alia opīo hoīm credētium deos eſſe ꝛ tn̄ peierāt ꝛ malūt pecu/
niam piurio tenē ꝛ expectare plagam qȝ eam nō hr̄e. dūmō pecuni
am teneāt. ſumat de⁹ quamcūqȝ plagam. Jtem Jſis lingua egyp/
tioꝝ terra nūcupaṫ. fuit eīm Jſis regina egyptioꝝ Jnachi regis fi/
lia q̄ de grecia veniēs egyptios lr̄as docuit terras colere inſtituit. ꝛ
ideo terram ei⁹ noīe appellauerūt. Jtem ſiſtrum eſt gen⁹ tympani
aut alteri⁹ inſtrumēti muſici quo vſa eſt Jſis

Juuēnalis
Jlle crucem p̄cium ſceleris tulit hic diadema
Sic aīm dire trepidū formidine culpe
creditorem
Cōfirmat tūc te ſacra ad delubra vocantem
iſte volēs peierare
Precedit. trahē immo ac vexare parat⁹

¶ Aliq̇ ꝓpṫ mala patiūtur penā. aliq̇ premiātur ergo auaricia du
cti aīm trepidū ꝓpṫ culpam iuramēto falſe ꝯfirmāt īpauide cū ir/
riſione creditoris altaria tangūt ꝛ p̄cedētes illum cui iuramēto bo
na negāt. Jtem diadema ē ornamētum capitis ex auro ꝛ gemmis
cōtextum qđ in circūactis extremitatib⁹ retro ſtringiṫ ꝛ exin de di/
ctum grece ꝙ p̄ligeṫ. Jtem delubra vetēs dixerunt tēpla fontes ha
bētia qb⁹ ante ingreſſum diluebanṫ. ꝛ appellata delubra a diluēdo.

Juuenalis
ſicut illud qđ contigit tibi
Si nullū in terris tā deteſtabile factum
ꝙ plura ſunt alia mala peiora
Oſtēdis taceo nec pugnis cedere pect⁹
Te veto. nec plana faciē contūdere palma

¶ O tu q̇ decept⁹ es pecunia iuramēto ſeruata ſi null⁹ alius patia
tur plura mala dolere poſſis. Jtem palma eſt man⁹ expanſis digi/
tis ſicut pugn⁹ digitis contractis

Juuenalis
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena q̄rela

cartis
Si decies lectis diuerſa in parte tabellis
Uana ſupuacui dicũt chirographa ligni
nobilis
Ponendũ ꝙ tu galline filius albe
ex ignobili ꝓgenie
Nos viles pulli nati infelicib⁹ ouis
¶ Nõ ꝯq̃raris ꝙ ꝑcunia tibi ſublata iuramẽto ſit qꝛ aliȷ̈ patiunt̃ multo maiores iıurias q̇b⁹ nõ es melioris cõditiõis. Antiq̇tus cũ ꝑcuniã alicui crederẽt in ligno ſcribebãt vel in carta ⁊ in medio chirographum cum lr̃is capitalib⁹ diuidebant.
paruũ damnũ modica ira
Rem pateris modicã et mediocri bile ferendã Juuenalis
vertas q̃ aliȷ̈s inferũtur
Si flectas oculos maiora ad crimina. cõfer
ne extinguãtur incepta
Conductũ latronẽ incẽdia ſulphure cepta
Atqꝫ dolo ꝑmos cum ianua colligit ignes
¶ Q̃m iſta dãna cõia ſunt patiẽter tolera cũ aliȷ̈ maiora patiãtur qm̃ ſi hodierno tp̃e aliq̇s aliũ odio hꝫ cõducit latronẽ qui res eius ſurripet aut domos incẽderet ponẽdo ignem primũ in ianua ne q̇s accederet ad defendendũ. Item fel fert humorem qui vocat̃ bilis et eſt ſedes ⁊ origo iracũdie ⁊ rancoris
ſtolidi
Prima docẽs rectũ ſapiã. quippe minuti Juuenalis
debilis
Semꝑ ⁊ infirmi ẽ animi exiguiqꝫ voluptas
Ultio. cõtinuo ſic collige ꝙ vindicta
Nemo magis gaudet q̃ꝫ femina
¶ Infirmi ⁊ ſtolidi animi eſt vindicatio qꝛ nemo magis gaudet de vindicta q̃ꝫ mulier ⁊ ideo hõ debet eſſe patiẽs nõ intẽdens vindictã Itẽ vindicta ex iuidia ꝓcedẽs eſt in actorẽ ſuũ reciproc⁹ animi cruciat⁹. Si nulli vindictam queris maior eris q̇ em̃ vindictam querit minor eſt.
Cur tamen hos tu Juuenalis

culpabilis
Euaſiſſe putes quos diri cõſcia facti
cõſcientia pplexos latente dolore
Mens habet attonitos & ſurdo verbere cedit
Occultũ quatiẽs. aĩo tortore flagellum
Cur tñ vltio tibi placet q̃z q̃zuis illa nõ veniat penã tñ non euadũt q̃z iteri⁹ torquẽtur q̃zuis tu putes eos euaſiſſe. remorſus ꝯſcie pctõꝝ eſt pͥma vltio & maxia malefactoꝝ q̃ hoiem iudicat. Surdo ꝟbere gemitib⁹ & dolorib⁹ interiorib⁹ mẽtis. Jtẽ aĩo tortore. i. aĩo ipſo preſtãte officiũ tortoris nã ꝯſcia punit eum

Juuenalis Pena aũt vehemẽs et multo ſeuior illis
Quas et ſediti⁹ granis inuenit & radamant⁹
Nocte dieq̃z ſuũ geſtare in pectore teſtẽ
Remorſus ꝯſcie ẽ maior pena q̃z ſeuiſſimi iudices ſedici⁹ & radamant⁹ infligẽ poſſint. Sedici⁹ iudex fuit ſeuiſſim⁹ phadamãt⁹ fili⁹ iouis q̃ apud inferos dignas ꝑ pctis infligit penas

De pena vitioꝝ

vltiones
Juuenalis Has patiẽ penas peccãdi ſola volũtas
Nam ſcel⁹ intra ſe tacitũq̃z cogitat vllum
peractum
Facti crimẽ hꝫ. cedo ſi conata peregit
remorſus cõſcientie
Perpetua anxietas nec menſe tpe ceſſat
Cũ hõ ꝯplacẽdo ꝯſentit pctĩs iã peccat q̃d ſi ope compleat grauĩ⁹ multo. Auerſio volũtatis ab incõmutabili bono formalit̃ peccatũ: an act⁹ exterior addat pctm̃: vel aggrauat pctm̃ volũtatis dubitãt theologi q⁹ pctm̃ pactũ nõ recedat tpe niſi penitẽtia deleaẽ
admiſit tibi
Juuenalis Nocte breuẽ ſi forte indulſit cura ſoporem
moto in lecto tuo
Et toto verſata thoro iã mẽbra quieſcũt
Continuo templũ et violati numis aras

anxietatibus
Et qꝫ pcipuis mentem ſudoribꝰ vrget
imaginem tuam
Te videt in ſomnis tua ſacra ꝛ maior imago
¶ Predicta pena eum comitatᷣ vigilātem ſꝫ exequens dormiētem qꝛ imagines deoꝝ leſoꝝ videntᷣ ei aſtare ac eum torquent p breuem ſoporem. Item templū nomē generale eſt. p locis em̄ quibuſcunqꝫ magnis antiq̄ templa dixerūt. ꝛ templa dicta quaſi ampla tecta ſꝫ et locꝰ deſignatꝰ ad oriētem cōtemplatiōi templum dicebatᷣ. Cuiꝰ partes quattuor erant antica poſtica dextra ꝛ ſiniſtra vt qui conſueret a ut depcaretᷣ rectū aſpicēt orientem
malefactores ad quēlibet fulmīs ictū pallidi fiūt
Hi ſunt qui trepidāt et ad oīa fulgura pallent
cū fiūt tonitrua ipſi ſunt ſemimortui
Cū tonat examies pmo quoqꝫ murmure celi
quaſi veniāt tonitrua in punitionem eiꝰ
Non quaſi fortuitu nec ventoꝝ rabie. ſed
ira deoꝝ miſſus
Iratꝰ cadat in terras et vindicet ignis
¶ Iſti flagitioſi timēt tonitrua ꝛ omnia ex vindicta diuina venire in vltionem peccatoꝝ ſuorum vt exanimes. Item exanimis extra animum vt mortuꝰ poſitus. Item antiqui celum rotūdum volubile dixerūt vocatumqꝫ hoc nomine eo qꝫ tanqꝫ vas celatum impſſa habeat ſigna ſtellaꝝ hoc greci vranus dicūt a vidēdo
pleureſim
Pretēa lateris vigili cum febre dolorem
Si cepere pati miſſum ad ſua corpa morbū
irato deo diuina ptāte imagines quibꝰ puniuntᷣ pctōres
Infeſto credūt a numine. ſaxa deorum
Hec et tela putant
¶ Si patiatur morbum timet ſibi miſſum vltione diuina proptᷣ mala. Item febris a feruore dicta eſt quia febris eſt abundātia caloris. ꝛ eſt varia ſcd̄m diuerſitatem humorum corporis inflammationis ꝛ putredinis. Item Corpꝰ dicitur qꝫ non viuit ſcꝫ quia poſt vitam mortuū eſt aut ſine vita eſt cōditum ꝛ formatum. quo formato infunditur anima ꝛ vita. Interdum cum vita corpꝰ ꝛ nō caro. vt herba et lignum

Iuuenalis

Iuuenalis

Juuenalis

instrumentū ligādi eos

Quiſnā hoīm eſt quē tu cōtentū videris vno
Flagitio: dabit in laqueū veſtigia noſter
Perfid⁹ ⁊ nigri patieť carceris vncum

Quaſi dicat nemo ponit ſibi finē peccādi cū ſepi⁹ peccādo incipiť donec puniať carcē vel alio mō. Itē vncus ē quo aliqͦd cuditur vel teneť a cudēdo dict⁹ eo ꝙ illo aliqͦd cudam⁹ vel tenem⁹. Item Carcer locus quo aliquid cōſeruať ⁊ eſt ad cōſeruationem hoīm ⁊ nō punitionē ſcd̄m leges ordinat⁹.

Juuenalis

īmo maximū qd̄ ſequiť · vexare · aliqͧ cōis

Haud minimū illud erit ne te pulſare togat⁹

verbereť · iniuriā ſibi illatam

Audeat īmo et ſi pulſetur diſſimulet nec

iudici

Audeat excuſſos pretori oſtēdere dentes

vulnus

Et nigrā in facie tumidis liuorib⁹ offam

Si aliqͧ paup ꝯis fuerit ꝟberat⁹ a potēte nō audet dicē aut cōqueri corā iudice. Toga aūt romani tpe pacis vtebanť ⁊ iuſta menſura toge hꝫ ſex vlnas Togati autẽ ſunt cōmunes pacifici. Item Offa ꝓꝓe eſt fruſtū dentium cui⁹ diminutiuū offella Unde ⁊ offarij coci qui particulati ⁊ offatim coquūt. hic aūt capiť ꝑ vulnere Item ptoꝛes quaſi ꝑpoſitores iudices.

Juuenalis

qui ē fauꝛabilis militib⁹

Bardiachus iudex dať hec punire volēti

in ſede tribunali

Calceus et grādes magna ad ſubſellia ſure

iure militari milites non pn̄t citari eoꝝ capitanao

Legib⁹ antiqͧ caſtroꝝ et more camilli

extra caſtra

Seruato miles ne vallum litiget extra

Si miles togato iniuriā intulerit mētionē inde facē nō audebit et ſi aliqͧ velit talē ꝯuenire oēs ei officiēt ⁊ etiā iudex ⁊ hoc ē quod diciť datur iudex ⁊c̄. Bardiachus em̄ ꝓꝓe eſt ſagulū militare ex pilis caproꝝ. h accipiť bardiacū epithetō calcei vt ex habitu deſignet centurionē qui ⁊ calceis ciliceis vtiť. calce⁹ bardiacus. i. ciliceus et grādes ſure. Cēturio vtens calceis bardiacis ⁊ grandib⁹ tibialibus

eligiť iudex togato ſi volueris accuſare militem ꝙ miles de milite
erit iudex.

ſempꝫ maiores cõſideramꝰ

Ut nemo in ſeſe tẽtat deſcẽdere nemo Perſius

Sꝫ precedẽti ſpectatur mantica tergo

Nullꝰ hõ cognoſcit ſeipm ſed reſpicit maiores ſe ⁊ cupit eſſe eis
ſilis ⁊ nõ potens efficẽ alijs iniuriať. Item mantũ hiſpani vocant
ꝙ manꝰ tegat tm̃ ⁊ eſt breue amictũ In mãtica maioꝛ doꝛſũ tegẽs

patiẽtia ſociať omnibꝰ virtutibꝰ

Omnibꝰ vna comes virtutibꝰ aſſociatur Iuuenalis

nullꝰ ſapiens niſi patiẽs ⁊ ſine ſapiẽtia nulla virtꝰ

Auxiliũqꝫ ſuũ foꝛtis patiẽtia miſcet

ſterilis ⁊ ſine fructu

Virtꝰ nã vidua eſt quã non patiẽtia firmat

Item patia eſt honeſtatis ſeu vtilitatis cã reꝝ arduaꝝ ac diffici
lium volũtaria ac diuturna ꝑpeſſio. Tulliꝰ. Totius phĩe robur pa
tiẽtia eſt. Plato. Cuiuis doloꝛi remediũ eſt patia. Ex ꝓuerbijs fe-
ramꝰ equo aĩo ⁊ vtamur foꝛo qđ ſoꝛs cõceſſit donec inuicta felici-
tas finem malis imponat. Seneca. Equo aĩo audiẽda ſunt inpi-
toꝝ cõuitia ⁊ ad honeſta vadẽti cõtemnẽdns ẽ ipſe cõtemptꝰ

aduerſa deficit

Poſſe pati facile eſt ſi nõ patiẽtia deſit Ouidius

feras nõ culpas qđ vitari non pt

Leuiter ex merito quicqđ patiare ferendũ eſt

cõdolenda

Que venit indigne pena dolẽda venit

Iniuriarum remedium eſt obliuio Miſerrima eſt foꝛtuna que
inimico caret. Nõdum felix es ſi nõdum turba deridet nã et ſi nul-
los inimicos tibi facit iniuria multos tm̃ facit inuidia

vtile aliqñ eſt pati iniuriam

Utilis interdũ eſt ipſis iniuria paſſis Ouidiꝰ

veterem ferendo iniuriam inuitas nouam

Sepe eſt ſupplicij cauſa fuiſſe pium

Quicqđ non iure fit iniuria eſt. cõtumelia autem iniuria ꝑ cõ
temptum ⁊ inhonoꝛationem facta. Cõuitium iniura vocibꝰ facta
quaſi cõuocium cum plures voces immẽſe in vnum pꝛoferũtur.
Unde iniuria generalis ad iſta

Ouidi⁹ onera iugum

Non iuga taur⁹ amat quod tamē odit hȝ

non ſemꝑ que placēt aduenient

Sepe bibi ſuccos q̄uis inuit⁹ amaros

Vt corp⁹ redimas ferꝝ patieris ꝛ ignes

inualid⁹ ille aīo modicum

Vt valeas aīo quicq̄ȝ tolerare negabis

¶ Uti ꝑ corpis valitudīe difficilia nō inuite patimur. ſic ꝑ ꝟtuti b⁹ aīe excolendis quecūqȝ ardua ꝛ difficilia pati non recuſem⁹ cum virt⁹ circa difficilia ꝟſat. Ille aīo valet q̄ multis ꝟtutib⁹ ſtipatus eſt aut forſan omnib⁹ cum vt ſtoicis placet habens vnam ꝟtutem omnes habet qꝛ inuicē ſunt cōnexe.

Ouidi⁹ Fert ſapiēs oīs caſus patiēter amaros

refutat

Frena nec indomiti more recuſat equi

virt⁹ ꝑbata aduerſis reb⁹ p̄bet materiam laudis ſuo tpe

Sȝ aduerſis ꝓbitas exercita rebus

Materiam triſti tpe laudis habet

¶ Quilibet ſapiēs patiēter fert oīa aduerſa nec recuſat more indo miti equi recuſantis frena qꝛ ꝟtus ꝑbata aduerſis reb⁹ prebet tpe aduerſitatis materiā laudis. Item exercit⁹ nomē eſt ordīata mili/ tum multitudo. Sȝ exercit⁹ ꝑticipiū eſt idem qd̄ exercitat⁹

Ouidi⁹ Sepe creat molles aſpera ſpina roſas

irrita inania

Juppiter in multos temeraria fulmīa torquet

¶ Sicut ſpina aſpera ꝓducit aliquādo molles roſas. ſic mala ad/ uerſa ꝛ aſpera creāt ꝟtutes ꝛ his tela iouis puniētia malos nocere non pn̄t. ſcd̄m poetas fulmīa ſunt iacula iouis quib⁹ punit malos hoīes hic in terris ſuperbientis

locum da patienter

Ouidius Cede repugnāti cedendo victor abibis

hoīem ſupera patienter

Quē ſuꝑare potes iterdū vince ferendo

oīm virtutū maxima eſt patientia

Maxima eteni mor̄ eſt ſemꝑ patiētia virt⁹

Dabis aliqñ locũ repugnãti ⁊ cedẽdo quẽ ſupaẽ pt victor. Ariſtoteles maxia ei ꝟtutũ ẽ patiã Nobile, vincẽdi gen⁹ ẽ patiã ſi vis vi cere diſcas pati oĩs fortuna vincenda ſupanda eſt loco ⁊ tpe pati pulcherrima moꝝ conditio eſt.

bñ facies ⁊ nemĩnẽ timeas mala loquẽtem

Cũ recte viuas ne cures verba maloꝝ — Cato

malus bñ loqui non didicit

Arbitrij nr̄i nõ eſt q̄ꝫ quiſqꝫ loquatur

¶ Quia nõ eſt in nr̄a ptãte ĩpedire blacterons ſuſurrones mala de hoĩb⁹ p̄dicãtes. bñ agẽdo ſpernes ꝟba maloꝝ ſic q̇uis ſuiipſi⁹ iudex nec curat ꝟba alioꝝ ſcit quiuis quo pede claudicat aut quem doleat dentem nec cures q̇d mali dixerit q̇ mal⁹ eſt bñ loqui non p̄t

ſacra dies laudando deum

Proſpera lux oritur linguis aiſqꝫ fauete — Ouidi⁹

in die ſancto orõnes bone

Nũc dicenda bono ſunt bona verba die

non eſt litigãdum

Lite vacẽt aures inſanaqꝫ ꝓtinus abſint

abſtinendũ eſt ab omni ope

Jurgia. differ op⁹ liuida turba tuũ

¶ Feſta dies potius q̄ꝫ feſtiua dies Nã feſt⁹ a ũ ad diẽ ptinet feſti u⁹ ad res vt oĩa feſtiua Sacꝝ diẽ deſcribit q̇ agẽda ſunt oñt q̄ꝛ feſtiuo die bona ꝟba dicenda ſunt pace viuẽdũ eſt. Jurgia ⁊ opa q̄uis q̇tidiana abſunt Aures a vocib⁹ hauriendis dcẽ Vñ ꝟgi⁹. vocẽqꝫ his aurib⁹ hauſi Ligua a lingẽdo cibũ putãt dcm̄ alij q̄ꝛ ꝑ articulos ſonos ⁊ ꝟba ligat ſicut plectꝝ cordis ita ligua illidit dẽtib⁹

die ſancto terra non arandum

Luce ſacra requieſcit hum⁹ requieſcat arator — Horati⁹

tali inſtrumẽto

Et graue ſuſpẽſo vomere ceſſat opus

Soluite vincula iugũ nũc ad p̄ſepia debẽt

quieſcẽtes ⁊ nõ laborãtes

Plena coronato vertice ſtare boues

Sacro die q̇eſcẽdũ ẽ ab oĩ ope mechaĩco ⁊ ruſtico. oĩaqꝫ aĩalia ad op⁹ ruſticũ ordinata quieſcãt. Vomer ẽ dictus q̄ꝛ vi humũ ornat ſeu ab euomẽdo terrã de quo Lucreſi⁹ vncus aratri ferre⁹ acuto decreſcit vomere in aruis ſumitqꝫ ꝑ detrimentũ fulgorẽ.

parendū est legib⁹ ꝛ pceptis eoꝝ
Eſt legū ſeruanda fides ſupma volūtas
Qđ mandat fieriqꝫ iubet parere neceſſe eſt
¶ Lex quod mādat aut iubet ſeruādum eſt ꝑ extrema voluntate qm̄ nihil pcipit niſi iuſtum ꝛ equū. diȷs parentibus ꝛ legib⁹ parendū eſt Legib⁹ ꝛ parētib⁹ diſſentientib⁹: quib⁹ parēdum ſit dubitabant antiqui.

Ouidi⁹

cōmoda ꝛ lucra ſua quilibet diligit
En reddit⁹ iam quiſqꝫ ſuos amat ꝫ ſibi qđ ſit
Utile ſollicitis computat articulis
venerabile nomē amicicie compntat iam ꝑ cōmodo
Illud amicitie quondā venerabile nomen
vendit iam operam ſuā more meretricis
Proſtat ꝫ in queſtu ꝑ meretrice ſedet
¶ Cum tria genera amicitie ſunt ꝑpt bonum vtile delectabile ꝛ honeſtum amicicia ꝑpt bonum honeſtum ſola ꝑpetua ꝛ commēdanda eſt qꝫuis iam nulla reperiat niſi ꝑpt bonum vtile Ideo amicitia pro mētrice ꝛ queſtu iam ſedet. nā plura munera danti plura amicitie ſigna meretrix pbet. Item mētrix a merēdo dꝛ

Ouidi⁹

¶ De amicitia
E
Dn ego nō paucis quondā munit⁹ amicis.
Dum flauit ventis aura ſecūda meis
Ut fera morboſo tumuerūt equora vento
In medijs fracta naue relinquor aquis
¶ Tpe felici adiut⁹ ꝛ munit⁹ multis amicis eram dum ꝓſper vētus ꝛ aura ſecūda mihi flarunt ꝛ oīa ad nutum magna ꝓſperitate more ꝓcelloſi maris tumuerūt Jam fracta naue relinqr in medijs aquis aduerſitatis. ꝯpatio optima a mari ſumpta Itē nauim qđā perhibēt dictā eo ꝙ nauis rector perit⁹ ſapiēs ſtrēnu⁹ q̄ ꝯtinē ꝛ gubernare nouit. Un̄ ſapiēs. Intelligēs gubernacula poſſidebit
Uulgus amicitias vtilitate ꝓbat
Turpe erit in miſeris veteri tibi reb⁹ amico
Auxilium nulla ꝑte tuliſſe tuum

¶ Aliqñ circũſpiciendũ eſt magis cũ quib⁹ edas aut bibas q̃ʒ q̃d edas ⁊ bibas Nã ſine amico viſceratio leonis ⁊ lupi ē Epictr⁹ hec Nulli⁹ boni ſine ſocio iocũda ē poſſeſſio. Seneca. Oim ſocietatũ nulla ē preſtãtior. nulla firmior q̃ʒ cũ boni viri: morib⁹ ſil'es famili aritate cõiuncti ſunt. ¶ Et idē Amicitia ē volũtas erga aliquem bonaꝝ rerum ipſi⁹ cauſa quē diligis cũ pari volũtate.

homini fortunã

Turpe ſeq̃ caſum ⁊ fortune cedere amicũ — Ouidi⁹

et niſi amic⁹ ſit proſper negare eum ſuũ

Et niſi ſit felix eſſe negare ſuum

Eſt eñ amicitia oĩm diuinaꝝ hũanaꝝq̃ʒ reꝝ cũ beniuolẽtia ⁊ charitate ↄſenſio. ſecũdas res amicitia ſplẽdidioēs fcit aduerſas ptiēs cõmuĩcãs leuiores Amici diuitũ palea ſũt circa grana. vis amicũ expiri calamitoſus fias Turpiſſimũ eſt amicũ ſequi fortunã

amicum lauta

Hũc quem mẽſa tibi quē cena pauit amicũ — Martialis

fidelis amicitie

Eſſe putes fide pectus amicitie

aĩal illos piſces

Apꝝ amat ⁊ mullos ⁊ oſtrea non te

amat bona cibaria non te

Tam bñ ſi tenet noſter amic⁹ erit

¶ Qui amic⁹ coquine eſt dum coquina perit nullus amic⁹ erit q̃ꝛ nõ amat niſi lautos cibos ⁊ ita q̃ʒdiu laute cenauerit amicus erit Aper aĩal ꝑp̃ cõuiuia netũ. Et mulli piſces ſunt valde p̃cioſi ⁊ delitioſi diuitib⁹ deputati ¶ Cena ſero fit ientaculũ demane prandiũ in meridie obſonũ poſt cenã quaſi obſomnũ. A cena cenaculũ pua cena. Dubia cena eſt multoꝝ ferculoꝝ vbi q̃s dubius quid ꝓmũ attinget. Vñ Hiero⁹. poſt dubiã cenam aplĩ ſomniant

ſupſunt mihi vix duo fideles amici ex omnib⁹

Vix duo tres ne mihi de tot ſupeſtis amici — Ouidi⁹

Cetera fortune non mea turba fuit

¶ Amici alicui⁹ ꝑp̃ bonũ honeſtũ ỽtutis manẽt ꝑpetim. cũ illa amicitia. vt Ariſtoteli placet ĩmortal' eſt. ſʒ amici ꝑp̃ bonũ vtile ⁊ delectabile pereũt cũ fortuna q̃ꝛ amici fortũe fuerũt non hoĩs

venerabile nomẽ amicitie iam ꝓ malo reputat̃

Illud amicitie ſanctũ ⁊ venerabile nomẽ — Ouidi⁹

Re tibi ꝓ vili ſub pedibuſqȝ iacet
tp̄e felici multi numerant amici
Donec eris felix multos numerabis amicos
dum fortuna perit nullꝰ amicus erit
Tp̄a ſi fuerint nubula ſolus eris
¶ Laudabile nomē amicitie ſub pedibꝰ iam iacet qꝛ hodierno tp̄e ſunt amici fortune ⁊ non hominis ꝟtuoſi qꝛ illa ꝑpetua eſt Amici ei fortune dum aduerſa nubila tp̄a fortune veniūt cām ꝓdētes amicitiā derelinquūt. Venerabile dignꝰ venerari qꝛ q̄ abijcēt amicitiā ſolem viderent auferre de celo vt inquit Cicero
ſed plena frumētis
Ouidiꝰ Horrea formice tendūt ad inania nunq̄
nō vadit aliq̄s amicꝰ ad egenum amicū
Nullꝰ ad amiſſas ibit amicus opes
varium faciem fortune
Mobile ſic ſeq̄tur fortune limina vulgꝰ
¶ Qui in vtilitatis cā aſſumptꝰ eſt tam diu placebit q̄ȝdiu vtilis fuit. hac re florētes amicos turba circūſedit. circa euerſos ſolitudo eſt ⁊ inde amici fugiūt. vn̄ ꝓbant. Tarquinū bruti auūculum exulātem dixiſſe ferūt. Tūc ꝑmum ſe itellexiſſe q̄s fidos habuiſſet amicos q̄s infidos cum iā neutris gratiam referre poſſet.
permanet proſpera benignum cōſeruatis
Ouidiꝰ Cū fortuna manet vultū ſeruatis amici
cū aduerſa fuerit fortuna faciem
Cū cecidit turpi vertitis ora fuga
¶ Hoc tp̄e obſequiū amicos veritas odiū parit. cum quiuis nititur ſeruire fortune ⁊ cōplacere hominibꝰ fortuna eleuatis. q̄ȝdiu manet fortuna amici manēt qua recedente abeūt. deſtructa cauſa proxima effectus deſtruitur
ne credas blādicijs
Ouidiꝰ Ne nos decipiāt pendētia brachia collo
ne credas verbis dulcibus
Nec capiat blanda ſordida lingua prece
¶ Nō eſt credēdum blādicijs hominū quibꝰ fel deceptiōes latet. Brachia a fortitudīe noīata bari eni grece graue ⁊ forte ſcat

¶ De ingenijs ⁊ negocijs diuerſis hoim

in eodem negocio cōiunctis
Q cilȝ ingenijs aliq̄ eſt cōcordia iunctis
cōſeruat negocij homo
Et ſeruat ſtudij federa quiſqȝ ſui
agricola amat amat militiē
Ruſticꝰ agricolā miles fera bella gerentem
gubernatorem nauta
Rectorem dubie nauita puppis amat

Ouidiꝰ

¶ Aliqui cōcordia nature ꝛ ingenioꝝ cōueniūt. alij ꝟo diſcrepāt. vt alij agriculturam. alij bella. alij nauigationē cōſectanť Fedus ē pax q̄ fit inť dimicātes vel a fide vel a fecialibꝰ ſacerdotibꝰ dictū ꝑ quos fiebāt federa ſicut ꝑ ſeculares bella. Alij federa dicta putant a porca fede ꝛ crudeliť occiſa cuiꝰ mors optabať ei qui a pace reſiliſſet Vñ Virgiliꝰ. Et ceſa firmabāt federa porca

vnuſquiſqȝ hō ſuo negocio
Nōne ſua licite quiſquis fit vtiť arte
artem fortuna quilibet homo
Quā ſibi ſors dederit vtiť omnis hō
vtiť vtiť vtitur
Miles equis piſcator aq̄s ꝛ clericus hymnis
Virgo legit flores ſtultꝰ amator amat
retrahens
Seminat in ſpinis nature iura retractās

Henricꝰ pauper

¶ Negocia ꝛ hominum officia ſcd̄m diuerſitatē ingenioꝝ diſpartienda ſunt quia ſeminat in ſpinis ꝛ nō proficiet qui aliquid nitiť facere reluctāte natura cum inuita natura nihil faciet. Miles dictus quia mille erant ante in numero vno vel quia vnꝰ ex mille electus Romulus autem primus ex populo milites ſumpſit ꝛ appellauit. liber vero primꝰ militie ordinem docuit. Ordinarius miles qui per ordinem militat Emeriti dicūtur veterani ſoluti a militia. Aqua dicta ꝙ eius ſuperficies equalis eſt. Inde equor mare equale ꝛ quietū. tempeſtuoſum d̄r fretū a fremēdo. mare quaſi amaꝝ.

illud
Quod caret alterna requie durabile nō eſt
requies animi innouat
Hec reparat vires feſſaqȝ membra nouat

Ouidiꝰ

¶ In omni tpe ꝛ negocio aliquotiēs quieſcēdum ē qꝛ quies ꝛ intmiſſio laboꝝ repat vires . vñ illud Ocio q̇ neſcit vti plus hꝫ negocij q̄ꝫ ſit negocium in negocio cum aīa vtat̃ oꝛganis coꝛpis in actionib⁹ que cōtinuo actu fatigant̃ . reqes nccāria eſt

Ouidi⁹

ager cōtinua cultura coletur
Fertil' aſſiduo ſi non renouet̃ aratro
cum zizania gramina
Nil niſi cū ſpinis gramen habebit ager

¶ Uti cōtinu⁹ laboꝛ aratri facit agꝝ fertilem ꝓducē fructū ita patiētia lōga maloꝝ facit fructū ingenij cū vulgo ḋꝛ tribulatio dat intellectū Quadꝛuplex ager ſationalis cōſitiu⁹ paſcual' ꝛ floꝛid⁹ . In ſationali frumēta ſeminātur in cōſitino arboꝛes plantātur . paſcuali armēta nutriunt̃ . floꝛido herbe creſcūt

Ouidi⁹

eſt ille homo integra nocte
Infelix tota quicūqꝫ quieſcē nocte
poteſt nature reputat
Suſtinet et ſomnos p̄mia magna vocat
hō laudās ſomnū frigide ſimilitudo
Stulte q̇d eſt ſomn⁹ gelide niſi moꝛtis imago.
poſt moꝛtē laboꝛas ergo in hac vita
Longa quieſcēdi tpa fata dabunt

¶ Infelix eſt q̇ reputat ſomnū bonum quieſcēs tota nocte qꝛ ſomn⁹ non ē niſi imago moꝛtis ꝛ moꝛti ſil'im⁹ poſt moꝛtem ꝯo dij dabūt tibi lōga tpa ſomni qꝛ ꝑ eterna tpa nunq̄ꝫ reditur⁹ ad vitam p̄ſentē . Tria ſunt genera moꝛtis . acerba . imatura ꝛ natural' . Acerba . infantiū . imatura iuuenū . naturalis ꝛ matura ſenum Uñ Ariſto . moꝛs ſenū dulcis . Juuenū aūt amara . oīs autē moꝛtu⁹ eſt aut fun⁹ aut cadauer . fun⁹ ſi ſepeliat̃ cadauer ſine ſepulcꝛo

Ouidi⁹

ocia d āt vitia rūt impet⁹ libidinis
Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus
ſpꝛete ſi tollas ocia ſine virib⁹ impet⁹ libidinis
Cōtempte qꝫ iacēt ꝫ ſine luce faces
illa arboꝛ illa arboꝛ
Quā platan⁹ riuo gaudet q̄ꝫ popul⁹ vnda
Et q̄ꝫ limoſa cāna paluſtris humo
libido veneria
Tam ven⁹ ocia amat

Amor libidinis nutrix ocijs: qr ſicut platan⁹ tm̄ riuos: ⁊ ppl's vndas. ſic ven⁹ amat ocia Cupido de⁹ amoris ⁊ fili⁹ veneris ⁊ pingitur alat⁹ qr nihil amātib⁹ leui⁹: puer qr ſtult⁹ ⁊ irrōnabil' amor ſagittā ⁊ facē tenē qr amor cor vulnerat ⁊ inflāmat. Platan⁹ a lōgitudine folior̄ dicta vel q̄ ipſa arbor ampla ſit ⁊ patula. Nā platos greci latū vocāt. eſt āt tenerrimis folijs ⁊ mollib⁹ vitium ſimilib⁹. Popul⁹ dicta ē qr ex ei⁹ calce multitudo naſcatur cui⁹ genus duplex eſt nam altera ē alba altera nigra. Alba autem popul⁹ dicta eſt qr folia ei⁹ ab vna pte ſunt alba altera viridia

vt mihi aliq̄d cōferat

Quādo paup ero p me fortuna rogatur — Juuenalis

aurib⁹ meis fortuna vlixis

Affixit cereas illa de naue petitas

nauis euaſit nauta facto ſurdo

Que ſiculos cautus aufugit remige ſurdo

Paupes raro fortuna exaltat atqȝ releuat ſȝ diuites ⁊ magnos multis fortune dotib⁹ ſubornat Ulixes audiuerat q̄ cantu ſirenis multas naues piclitari cōtigerat quare comitū ſuor̄ aures pice obſtruxit ⁊ ſeipm̄ ad malum religauit ⁊ ſic euaſit ſirenes que in ſiculo mari plurimum ſunt.

mala aſſueta creſcūt in artem

Ars fit vbi a teneris crimē cōdiſcitur ānis — Ouidi⁹

ſicut iuuenes bonos

Scȝ vt teneros ledūt iuga prima iuuēcos

non vult coḡnoſcere frena iuuenis

Frenaqȝ vix patitur de grege captus equus

difficulter

Sic male vixqȝ ſubit pmos mores rude pect⁹

Hoc ſingulare eſt q̄ Cicero ⁊ qui eum ſequūtur raro vtuntur hoc noīe ars ſȝ ſubintelligūt. vñ Suetoni⁹ firmariā exercebat. nō dixit artem. Quintilian⁹ oratoriam nominās nō addidit artem. In teneris etatib⁹ ſic vel ſic aſueſcē multum eſt. vñ Ariſto. nō parum refert iuuenem ſic vel ſic aſſueſci. vñ cōſueta trahūt in mores fiunt in eis cōſuetudo dein de natura In tenera etate omne aīal inſtituendū eſt ad eam cōditionē ꝟtutiv ad quam a natura aptum ⁊ ordinatū eſt ⁊ a malis retrahi. grex capraꝝ ouium ⁊ alioꝝ puoꝝ aīaliū eſt Armentū vero magnoꝝ vt eqnoꝝ cameloꝝ ⁊ vtrūqȝ collectiuū

immo diligens aliquis ad indiam

Horati⁹ Impiger extremos currit mercator ad indos

per pericula maris

Per mare pauperē fugiēs per ſaxa p ignes

O ciues ciues querēda pecunia primū eſt

habitos ille de⁹ clamat

Virt⁹ poſt nūmos. hec ian⁹ ſumm⁹ ab imo

¶ Diuerſis periculis p fas ⁊ nefas q̄rūt hoīes pecunias ⁊ diuitias quib⁹ habitis aliqui q̄rūt ꝟtutes Janū dicūt mūdi celi vel menſiū ianuā. duas ei facies faciūt ꝑpt orientem ⁊ occidentē cum ꝟo eū ſciunt quadrifrontē ⁊ ianū geminū appellāt ad quattuor elemēta ſiue opa ſed cū hoc fingūt monſtꝝ nō deum faciūt

aduenias doct⁹ et ꝟtuoſus

Ouidi⁹ Ipſe licet venias muſis comitat⁹ homere

ſi nō adducas aliquid nō eris accept⁹

Si nil attuleris ibis homere foras

Et ſi paup nihil dās prudētiſſi⁹ ſit ſcīa plen⁹ nō erit accept⁹ diuiti ſ3 ab eo exclusus Muſe ſunt modi poetice deſcribēdi reſonātes.

in futuro iam o tu

Martialis Semp pauper eris ſi paup es emiliane

habentibus

Dantur opes nullis nūc niſi diuitibus

¶ Quā iniq ꝯpatū eſt vt hi q̄ minus hn̄t ſemp aliq̄d ditiorib⁹ addāt. Habēti dabit nō hn̄ti auferet ab eo ⁊ dabit habēti

oīs popul⁹ dixit te beatū

Horati⁹ Jactam⁹ iampridē oīs te norma beatum

recte ergo viuas vt ſis talis quē dicūt hoīes

Tu recte viuis ſi curas eſſe qd audis

Sed vereor ne cui de te plus q̄3 tibi credas

q̄3 ſapiētē ⁊ bonum

Neue putes alium ſapiētē bonoq3 beatū

¶ Magna ꝑfecto ſtulticia q̄ de nobis noſtriſq3 morib⁹. qui alijs nō multum cogniti ſunt pl⁹ alijs q̄3 nobis tribuam⁹ credendo adulatorib⁹ nec putat quis bonū cōſiſtere in alia re q̄3 ꝟtute ſi dicat q̄s bon⁹ viuat bene vt culpa nō redarguat ipſum

bene
Neu ſi te populꝰ ſanū recteq; valentem Horatiꝰ
dicet
Dictitet occultā febrem ſub tempꝰ edēdi
diſſimulando occultes
Diſſimules donec manibꝰ tremor incidit vnctis
incurabilia mala verecūdia
Stultoꝝ incurata pudor malꝰ vlcera celat

¶ Q̄m prauis moribꝰ tanq̄ȝ boīs laudatur ꝑpterea ipſa vitia diſſimulans ſimilis eſt ei q̄ cum velut bene valēs laudet in ipſo ingreſſu febris cibum capiet 7 febres diſſimulat

¶ De fama

eſt aliquod malum
Fama malū quo nō aliud velociꝰ vllum Virgiliꝰ
motu procedēdo
Mobilitate viget vireſq; acq̄rit eundo
fama liuore eleuat
Parua metu p̄mo. mox ſeſe attollit in auras
terra nubes extendit
Ingrediturq; ſolo 7 caput inter nubila cōdit

¶ Fama ſepe ponitur. audio rumores optimos de te. i. famam. etiā opinio ſepe ponit̄ ꝑ fama dicimꝰ ſpero q̄ poſſimꝰ noſtro generi aliquid lucis afferre id eſt, fame. dicimꝰ habemus nominatiſſimū p̄ncipem. i. famatiſſimū Tu ſplēdorem 7 nomē boni viri amiſiſti. i. famam. bone eſtimatiōis es. i. fame. A fama īfamia pro qua ponimꝰ notam maculam labem

.i. fama fame
Monſtrum horrendum ingens cui quot ſunt corpore plume Virgiliꝰ
ſunt fame ad dicendum
Tot vigiles oculi ſubter. mirabile dictu
ſunt attigit aures
Tot lingue totidē ora ſonāt tot ſurrigit aures
plura falſa famant vera
Tam ficti prauiq; tenax q̄ȝ nuncia veri

Ouidi⁹

Fama loquax ſemꝑ veracib⁹ addere falſa
Gaudet. et in mimo ſua ꝑ mēdacia creſcit
Mixta qꝫ cum ver ꝯ paſſim cōmenta vagātur
¶ Augeo creſco pubeſco adoleo. increſco coaleſco in idem tendūt. pro creſco aliqñ gliſco inuenit̃ Jngraueſcit morb⁹.i.morb⁹ creſcit. Hiero⁹.nihil in te cōfuſiōis coaleſcat.i.creſcat Virgi⁹.pubeſcit vinea fructu.i.creſcit. Aul⁹ geli⁹ opīo falſa cōualuit.i.creuit coaleſcē cepit opinio.i.creſcē Oratores āt ſepiſſime vtunt̃ coaleo ꝑ creſco. Et apud legiſtas ſi radices in fundo coaluerūt.i.creuerūt

¶ De veneratione ſenum

Juuenalis

talis cōditione hoīes
Q Uondā hoc indigne viuebāt more decēti.
peccatum puniendū
Credebāt ꝙ grāde nefas et morte piandum
aliquis ad faciendū reuerētiam
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerit et ſi
puer
Barbato cuicūqꝫ puer. licet ipſe videret
Plura domi farra ꝛ maiores glandis aceruos
apud antiquos
Tam venerabile erat ꝑcedere quattuor annis
¶ Licet q̄s iuuenis eſſet multo ditior ſene tñ eum honorare debēt et aſſurgē ſibi Sic olim oēs iuuenes diuites ꝛ paupes honorabāt seniores eis aſſurgēdo. ꝛ ſi etiam iuuenes eſſent ditiores ſenib⁹ qꝛ venerāda erat ſenect⁹. Corā cano aſſurge ꝛ honorem da. Far dr̃ eo ꝙ initio frāgeret̃. apud antiq̄s vſus molaris nō erat ſꝫ frumētum in pila miſſum frangebāt ꝛ hoc erat gen⁹ molendi.

Ouidi⁹

magno tp̄e olim ſenilem etatem ceteri venerabātur
Magna fuit quondā capitis reuerētia cani
tam apud romanos q̄ꝫ lacedemones que ſenilē etatē indicat
Jnqꝫ ſuo ꝑcio ruga ſenilis erat
iuuenum verecunda
Verba quis auderet corā ſene digna rubore
etas ſenectutis
Dicere. cenſuram lōga ſenecta dabat

¶Quondā in mag̃ reuerētia ab oī pplo habiti ſunt ſenes ꝛ ſenilis ruga fuit maximi pcij nec aliq̃s iuuenū audebat ṽbū pre rubore co/ rā ſene loq̄ cū ipſi ſenes dabāt pcepta ꝛ cenſuras moꝝ Romani q̄n dā nō admittebāt ad cōſiliū aliquē niſi attigiſſet xxxi. annū etatis. qui tñ illi⁹ etatis admiſſi ad ꝯſiliū, hēbāt ſeniorib⁹ obediē ꝛ ꝯſentiē

pugnabant pro patria

Martis opus iuuenes: aīoſaq3 bella gerebāt — Ouidi⁹

ꝓ defenſiōe patrie ꝛ deoꝝ ſuorum

Et ꝓ dijs aderāt in ſtatione ſuis

etas ſenilis nec vtilis ad arma

Virib⁹ illa minoꝛ nec habēdis vtilis armis

per cōſilium ferebat operā patrie

Cōſilio p̄rie ſepe ferebat opem

¶Apud antiq̄s iuuenes aīoſi ꝛ fortes virib⁹ corpis valētes defē dendo priam ꝛ deos q̄s coluerūt bella gerebāt ſenes aūt virib⁹ cor/ poris deſerti p̄riam ꝛ deos cōſilio defendebāt que vis cōſilij ꝛ prudē tie ſenū omni ṽtute bellica corpis p̄ferenda eſt

¶De inconſtantia hoīm

in oriente ꝛ occidēte

O Mnib⁹ in terris q̄ ſunt a gadib⁹ vſq3 — Iuuenalis

partem orietalem

Auroꝛā ꝛ gangē pauci dinoſcere pn̄t

bona malis inuoluta iacent

Vera bona atq3 illis multū diuerſa remota

abhorrem⁹ quantū ad mala

Erroꝛis nebula. quid em̄ rōe timemus

quātum ad bona diligēti examie

Aut cupi⁹: quid tā dextro pede cōcipis vt te

opis incepti

Conat⁹ nō peniteat votiq3 peracti?

¶Indiſcreta hoīm vota rephēdit qd̄ pcedit eo ꝙ hoīes ignorant vera bona acceptātes falſa ꝓ verꝫ. Ganges. fluui⁹ eſt in oriēte. In/ die. Alij incerto ortu eſſe dixerūt Alij ī ſchiticis mōtib⁹ hr̄e fōtes in eū decē ꝛ nouē amnes influūt Oēs hoīes veꝝ bonū ſomniantes diuerſis erroribus falſa ꝛ ficta bona ꝓ veris amplectunt̄ quare oēs pctis ſubiecti facti ꝛ praue volūtatis. Gades pl'i numero eſt inſula in finib⁹ occidentis aut hiſpanie.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

Horati⁹ quomodo homo viuēdi

Qui fit mecenas vt nemo q̄ꝫ ſibi ſortem

deliberatio fortuna ſorte

Seu rō dederit ſeu ſors obiecerit illa

cīa alia appetēs quilibet hō imitātes

Cōtent⁹ viuat. laudet diuerſa ſequētes.

¶ Oſtēdit Horati⁹ vnumquēqꝫ hoīem ſue cōditionis penitē cū prudētis ſit ea q̄ ſui arbitrij ſunt ita diligē vt poſtea nō peniteat. Item q̄ fit. i. quo fit mō. ꝛ q꞉ eſt aduerbiū circūflectitur noīa enim monoſyllaba q̄ in aduerbiū trāſeūt circūflectunť. Item ſortes ſunt ſpēs vaticinatiōis in hoc loco intelligim⁹ ſortē portionem. rō dede rit. i. ex nr̄a cōſultatiōe ꝛ electiōe venerit. rō aūt h̄ loco rōcinatio ē.

Horati⁹ laudando mercatores ſenex

O fortunati mercatores grauis annis

penitēs militie

Miles ait multo iam fract⁹ membra labore

ſub periculu illis ventis

Contra mercator nauem iactātib⁹ auſtris

eſt melior mercātia rō q꞉ mors vno cōcurſu adeſt

Militia ē potior quid em̄. cōcurriť hore

per militiam

Momēto. citá mors venit aut victoria leta

¶ Procedit exēplo multoꝝ nam miles ſortē ſuā exoſus mercatu- rā laudat. mercator ecōtra. quis eoꝝ ſentit ī ſuo negocio mala q̄ in alieno nō ↄputat. Itē Auſter vent⁹ meridioual' eſt ab hauriendis aquis vocat⁹ vn̄ ꝛ craſſum aerem facit ꝛ nubila nutrit hic grece no thus appellať ꝑpter qd̓ int̓dū corrūpit aerē peſtē generat ex corru pto aere. aquilo repellit peſtem Auſter nō eſt bon⁹ niſi q꞉ ventrem laxat gallienus

Horati⁹ agriculturam iuriſta

Agricolā laudat iuris legūqꝫ peritus

ꝓfunda nocte qui cōſilium petit

Sub galli cantu conſultor vbi hoſtia pulſat

pignorib⁹ veniens ex rure

Ille datis vadib⁹ qui rure extract⁹ in vrbē eſt

in oppidis ꝛ ciuitatib⁹

Solos felices viuētes clamat in vrbe

¶ Perit⁹ legū laudat agriculturā. agricola laudat pitū iuris Itē vas vadis vt Feſto placet ſponſor ē alteri⁹ in re capitali idē ſuppliciū ſubitur⁹ niſi re⁹ ad diē redierit. Uel vades ſpōſores ſunt rei certo die affuturi dicti. q2 illis datis habeat re⁹ vadēdi ptātem Uadimoniū aūt eſt huiōi ſponſio. Oſtiū eſt p qd arcemur ab aliq ingreſſu ab obſtādo dcm̄ ſiue oſtiū quia oſtēdit aliqd int⁹ Alij dicūt oſtium appellari q2 hoſtem moraī. Ibi em̄ aduerſarijs nos obijcim⁹

diuin⁹ ſpūs hoībus influētie celeſtes
Eſt de⁹ in nobis ꝛ ſunt cōmertia celi — Ouidi⁹
a deo ex celo intellectualis in nobis
Sedibus ethereis ſpūs ille venit
diuinus ſpūs illo cōmouēte ꝛ regēte
Eſt de⁹ in nobis agitāte caleſci⁹ illo
cognitiōis nr̄e ab illo ſpū habem⁹ cognitionē ꝛ intellectum
Impet⁹ hic ſacre ſemina mentis habet

¶ Eſt ī nobis quidā ſpūs diuin⁹. a celeſtib⁹ miſſus: regens nos ꝛ actiōes nrās cum influētia celeſti a quo etiā intellectū ꝛ rōem recepim⁹. Spūs aūt d2 vel p ſpeciali natura vel p eo ꝙ ſpiret ī corpe viuificās corp⁹ aīa. dum vult anim⁹. dum recolit memoria ē. dū rōem indicat rō. dum ſpirat ſpūs. dum aliqd ſentit: ſenſus eſt.

cum oīa aīalia hn̄t capita ſua prona ad terram
Pronaqz cū ſpectāt aīalia cetera terram — Ouidi⁹
eleuatum natura celeſtia aſpicere
Os hoī ſublime dedit celūqz videre
eleuatos ad celum
Juſſit ꝛ erectos ad ſidera tollere vultus

¶ Homo erect⁹ capite ideo celum aſpicit vt deum q̄rat nō vt terrā intēdat veluti pecora q̄ natura pna ꝛ vētri obediētia finxit. Unde greci hoīem antropū appellāt eo ꝙ ſurſum ſpectat ſubleuatū ab humo ad cōtemplationē ſui artificis. Os dcm̄ eſt ꝙ p ipſum quaſi p oſtium cibos int⁹ mittim⁹ ꝛ ipūm foris emittim⁹; Animalia ſiue animātia dicta ſunt ꝙ animētur vita ꝛ moueant̄ ſpiritu omnibus animantibus adam prim⁹ vocabula indidit dans vnicuiqz nomē iuxta cōditionem nature ſue

euent⁹ exſpectand⁹ eſt ad capiendū aliquid
Caſus vbiqz valet ſemp tibi pēdeat ham⁹ — Ouidi⁹
in fluuio quo mīme putas aliquis
Quo mīme credis gurgite piſcis erit

doceas indoctos et a doctis diſcas

Diſce ſʒ a doctis indoctos ipſe doceto

doctrina bonaꝝ rerum eſt multiplicāda

Propagāda eteni͞ eſt reꝝ doctrina bonaꝝ

¶ Uti piſcator piſces prēdere intēdens ſemꝑ inherē debet piſcationi. ita ſciētijs ꝛ ꝟtutibꝰ creſcere intendens ꝯtinuo erit in laboribus docendo indoctos diſcet a doctis

capere ſepe tentat

Horatiꝰ **Tantulus a labris ſitiens fugientia captat**

qꝛ ſub noīe tantuli auarꝰ intelligiꝭ

Flumina. q̇d rides mutato noīe de te

Fabula narratur cōgeſtis undiqȝ ſaccis

recubas ſup diuitias ne tibi ſurripiātur abſtinere

Indormis inhiās ꝛ tanꝙ̄ parcere ſacris

ab auaricia

Cogeris: aut pictis tanꝙ̄ gaudere tabellis

nō ꝓpter ſe ſʒ vt illo vtamur ꝛ emanꝭ neccāria

Neſcis quo valeat nūmus quē prebeat vſum

¶ Huiꝰ fabula nota ē. ſed qđ aliud ſibi volūt poete cū hūc in tāta cibi ꝛ potꝰ copia fameſcē fingūt niſi auꝝ exꝓmere qđ auari cū accumulauerūt tn̄ ex cupiditate plura coaceruandi nō audēt tm̄ ſumē vt famem ſitimqȝ repellāt. Inhiās. i. vehementꝭ cupiēs ꝙ ē auari. Hiare ꝓpe ē os apire ſed cū qui vehemēter rem cupiūt ore apto apparēt hiare ꝛ cōcupiſcē. Sacris tanꝙ̄ ſi ſacra eſſēt nam q̄ ſacra ſūt in vſum nr̄m aſſumi nefas ē. Pictis. picturā idcirco adhibemꝰ vt illa oculi delectenꝭ diuitie aūt paranꝭ nō vt paſcāt oculos ſʒ vt corpus alāt Auarꝰ ignorat ad quid nummꝰ valet qꝛ ad vſum ſʒ vtiꝭ nūmo vt pictura tm̄ aſpiciēdo ꝛ in aſpectu delectādo

viuendū moleſtia ſcʒ

Horatiꝰ **Eſt modus in rebꝰ ſunt certi deniqȝ fines**

equitas

Quos vltra citraqȝ neq̇t cōſiſtere rectum

¶ Eſt modꝰ ꝛc̄. i. modeſtia qua iubemur ī medio cōſiſtere vltra excedēdo. Citra deficiendo. vtrūqȝ hic aduerbiū eſt. ꝑpōnes cum ſinē noīe ſunt in aduerbiū tranſeūt. Modeſtia ꝟtus eſt ſingulis actibꝰ prudentia moderās et gubernans

modus agendi emunt
Regibus hic mos eſt vbi eq̄s mercant̄ aptos Horatiꝰ
viſa pulcra
Inſpiciūt ne ſi facies vt ſepe decora
debili fulſita anhelātem
Molli fulta pede eſt emptorē inducat hiantē
tu tñ non poſſis videre mulierē niſi faciem
Matrone p̄ter faciem nil cernere poſſis

Debem⁹ in cōuerſatiōe reges imitari q̇ in emēdis equis eos aptos nullis phaleris velatos inſpiciūt Faciūt.toti⁹ corpis figurā faciē vocam⁹. Molli ꝛc̄.i.tenera vngula ꝛ nō dura vt oportet eē vngulā equinā Hiantē .i.inertē qui vitia nō cōſiderat nam hiāt ꝛ oſſitant ex pigritia hoīes ſed in muliere hoīes decipiūtur qꝛ in ei⁹ corpore nihil inſpiciūt p̄ter faciem q̄ apparet.

rep̄hendendū eſt cantorib⁹
Omnib⁹ hoc vitiū eſt cantorib⁹ inter amicos Horatiꝰ
eorum
Vt nunq̄ inducāt aīm cantare rogati
Iniuſſi nunq̄ deſiſtunt

Iniuſſi.i.nō iuſſi.i.nō rogati iam iubere aliq̄n eſt rogare ꝛ optare vt Tereti⁹ Iubeo cremetē ſaluē.p̄pe tñ iubere eſt p̄cipere Cantores rogati cantare ꝯtemnūt ſed p̄pa ſponte incipiētes nunq̄ deſiſtūt quod eis vitio datur

magnis exercitibus
Olim qui magnis legionib⁹ imperitarūt Horatiꝰ
homines illos
Vt pleriqꝫ ſolent naſo ſuſpēdis adunco
homo
Nam quiſqꝫ inſan⁹ nigris mediū impediet crus
nigris calceis veſtem nobilium
Pellib⁹ et latū demiſit pectore clauū
ille ab hominibus ſiue incedēs vt nobilis
Audit ꝯtinuo quis hō hic aut quo patre nat⁹

Qui ex nihilo ad dignitates eleuant̄ deridēt eos adunco naſo dicētes tali p̄re nat⁹ ignobili iā ita incendit militarib⁹ veſtib⁹ bullatus nigris pellib⁹ ꝛc̄.apud antiquos nō niſi nobiles nigris calceis vtebant̄ illiſqꝫ lunā iſcribebāt vt Martial' Lunata nunq̄ pellis et

nuſquā toga. Crura dicta ꝙ his currim⁹ greſſum facim⁹ ſunt autē ſub genib⁹ vſqȝ ad ſuras. Tibie vocate quaſi tube. ſunt eñ longitudine ⁊ ſpē ſimiles tubis.

arte ⁊ diligētia paulatim
Ouidi⁹ Flectit̃ obſequio curuat⁹ ab arbore ram⁹
ſi violēter ⁊ impetuoſe curuetur
Frāges ſi vires experiare tuas
arte ⁊ ingenio
Obſequio tranātur aque nec vincē poſſis
aquas flumis cōtra impetum flumis
Flumia. ſi ꝓtē quā rapit vnda nates

¶ Singula meli⁹ regunt̃ arte paulati ⁊ obſeq̄o ꝙ̄ violēte ⁊ impetuoſe. Rami ſunt q̄ a trūco manāt. Nobil' anim⁹ hoīs mauult duci ꝙ̄ trahi. Regēdus quiuis ē ingenio ⁊ arte nō violētia.

ars ⁊ ſtudium illa aīalia illa aīalia
Ouidi⁹ Obſequium tigres domat tumidoſqȝ leones
manſuefieri tale aīal tale aīal
Tpe leniri tigris ⁊ vrſa ſolet
ſucceſſiue
Tpe miteſcūt poſita feritate leones
bos
Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit

¶ Leonis vocabulū ex greca origine influxū eſt ī latinū. grece eñ laon vocat̃ ⁊ ē nomē notū. ꝟtus leonis. ī pectore: firmitas ī capite. ſepti a venatorib⁹ terrā cōtuent̃. quomin⁹ ꝯſpectis venabul' terreātur. rotaꝝ timēt ſtrepit⁹ ſed ignis magis. Circa hoīem natura leonis ē benigna vt niſi leſi nequeāt iraſci. Itē Tigris vocata ē ꝓptē volucrē fugā. eſt eñ beſtia varijs diſtincta maculis ꝟtute ⁊ velocitate mirabilis ex cui⁹ noīe fluui⁹ eſt appellatus ꝙ is rapaciſſimus ſit oīm fluuioꝝ has magis hircania gignit

magnifica res eſt ſubuenire
Ouidi⁹ Regia crede mihi res eſt ſuccurrē lapſis
aſpicitur alicui⁹
Cōſpicit̃ nunꝙ̄ meliore potentia vultu
faciendo id qđ quis rogat
Quā quotiēs vanas nō ſunt eſſe preces
Vtilitas igitur magnos hoīeſqȝ deoſqȝ

Efficit auxilijs quiſq; fauere ſuis

¶ Regalis et magnifica res ē ſubuenire lapſis et egentibus. quia potē tia alicuius magnifici nunquam aſpicitur meliori vultu quam exaudiēdo preces eis ſubueniēdo quia vtilitas facit deos magnificos et laudatos ſimiliter et homines cum quiſq; fauet ſuis auxilijs. qui enim alijs ſuccurrit exaudiēdo preces cōmendatur et predicatur magnificus et optimus ab omnibus

vnde illa domus eſt maxime laudanda que multos agros videt

Viuere nature ſi cōuenienter oportet — Horatius

morandū meliorem

Nouiſti ne locum potiorē rure beato

vbi nō eſt tāta inuidia remouens ſomnos

Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura

aliqua proprios

Laudatur q; domus que longos proſpicit agros

¶ Laudet morari rure et campo quia locus ruris potior eſt quia in rure non eſt inuidia nō admittēs quietem ſicut in vrbe. Uirgilius Rus colit. ciuitatem habitat perpulchre dicitur teneo ſiue cōtineo vt ruri ſe cōtinet tenet ſe in vrbe. Minus aduerbium quamuis ſepe parum ſignificat nōnunquam poſitiuo iunctum cōtrarie ſignificatiōis compatiuū demonſtrat vt Therentius phedria nemo fuit minus ineptus pro prudētior. et ſic nemo te minus formoſus. i. difformior.

ardua cōueniens eſt

Inuitus fuge magna: licet ſub paupere tecto — Horatius

Reges et regum vita precellere amicos

qui nō ſcit eſſe cōtentus paruis erit cōtinuus ſeruus

Seruiet eternum qui paruo neſciat vti

¶ Fugienda ſunt magna que neq; acquirūtur neq; acquiſita retinentur ſine ſummo labore. viuentes paruo cōtenti vitam regum et eorum qui amici ſunt regum ſuperare poſſunt ſed qui paruo non eſt cōtentus ſemper in anxitate viuet ſeruiēs alijs perpetuo tempore. miſeri ſunt qui caſtra ſequūtur alijs ſubſeruiēdo

nullus homo crudelis manſuefieri

Nemo adeo ferus eſt vt nō miteſcere poſſit — Horatius

patientie

Si mō culture patientē prebeat aurem

ſumma virt⁹ eſt fugere vitia
Virt⁹ eſt vitiū fugere ⁊ ſapiētia prima
prima ſapiētia eſt caruiſſe ſtulticia
Stulticia caruiſſe vides .

¶ Nā cum hō ꝓpᷣ rōem hō ſit ſi illa ſpreta appetitū ſequit᷑ in ferā abijt. vitia ſuſcipiēs. deīn exuēdo vitia paulatim feritatē deponit et miteſcit cultura phie. vt ager boni agricole cultura. nā ille ſapiēs ē qui bona a malis diſtinguit qꝛ oīm vitioꝝ mater eſt ſtulticia ſicut oīm ꝟtutum mater eſt ſapiētia ⁊ prudentia. eſt em̄ prudentia regitiua omnium actiuū rationis recte.

fera auſtuta
Horati⁹ Olim qđ vulpes egroto cautā leoni
dicam tranſeuntiū
Reſpōdit referam qꝛ me veſtigia terrent
Omnia te aduerſum ſpectātia nulla retrorſum.

¶ Viderat em̄ olim vulpecula multoꝝ aīaliū veſtigia apud leoīs antrū ita tñ vt oīa eſſent igredientiū ⁊ nulla exeūtium qua coiectura rata id qđ erat iō non redire ingreſſas feras ꝙ leo illa voraret noluit igredi introgāti leoni cur nō ingrederet᷑ rn̄dit deterreri veſtigijs que aduerſa omnia eſſēt ſic etiam paucis datur redit⁹ a vitijs ſi ad ea ingreſſus fuerit

ſummatim homo
Horati⁹ Ad ſummā ſapiens vno minor ē ioue diues
Liber honorat⁹ pulcher rex deniqꝫ regū
dolor
Precipue ſan⁹ niſi cū pituita moleſta eſt

¶ Cōcludit ſolos ſapiētes liberos eſſe ſolos diuites ſolos reges deniqꝫ oīa ſic excellē vt excepto deo nihil mai⁹ ſapiēte ſit ⁊ pcipue ſan⁹ niſi aliqua vana gloria ipſum inficiat ſicut mal⁹ humor corpus. et poſuit pituitam ꝓ quolibet humore

aberrant maiores populares et plebei
Horati⁹ Quicqđ delirāt reges plectūtur achiui
fraudibus
Seditione dolis ſcelere atqꝫ libidie et ira
vbiqꝫ petā cōmittuntur
Jliacos intra muros peccatur et extra

¶ Delirāt a recta lira aberrāt trāslatio ab aratro lira .i. ſulc⁹. Se-
ditiōe ſicut achilles dolis ſcȝ vlixis. libidie ſcȝ paridis. hec referēs
Homer⁹ docet vitijs ꝛ ꝑturbatiōib⁹ oēs eſſe infelices tn̄ principū
mai⁹ eſt ſcel⁹ que ſcelera vbiqȝ ꝯtingūt q̄ ſi maiores peccāt popula
res puniuntur.

qꝛ ſurgūt de nocte latrones vigilant hoīes
Ut iugulēt hoīes ſurgūt de nocte latrones — Horati⁹
in animo tuo
Ut teipm̄ ſernes nō expgiſceris: at qui
lucem ad ſtudēdum
Poſcēs an̄ diem libꝝ cum lumīe ſi non
nō cures aīm tuū rebus honeſtis applicare
Intendes aīm ſtudijs ꝛ reb⁹ honeſtis

¶ Qui ſcel⁹ cōmiſſuri ſunt vigilātes ſunt. hoīes ꝟo vt diſcāt ea q̄
ſalutis ſunt nō pn̄t expgiſci a ſomno capiēdo libꝝ an̄ diem cū lumi
ne. qꝛ nō intēdis aīm tuū reb⁹ honeſtis īmorari. ptē meliorē aīam
ſcȝ negligūt at viliorē ſcȝ corp⁹ obſeruāt. Nox a nocēdo qꝛ oculis
nocet a ꝯtrario. qꝛ nigro ꝛ obſcuro viſus ꝯfortaꝝ vel qꝛ nocet actui
videndi. abſqȝ lumīe non p̄t fieri viſus qd̄ viſus ad actū ducit

oī cura feſtinas ſuccurrere corpi
Que ledūt oculos feſtinas demere, ſi qd — Horati⁹
comedit
Eſt aīm. differs curādi temp⁹ in annū
qui incepit hȝ dimidiū facti ꝟtutē ſequēdo
Dimidiū facti qui cepit hȝ. ſapere aude
recte viuere
Incipe viuēdi qui recte ꝓrogat horam

¶ Nocumētū corpis abſqȝ mora curare ſtudem⁹ ſȝ curā aīe diffe-
rim⁹ in annū qd̄ tn̄ interdū eſt ſero. Dimidiū ꝛc̄. ab Ariſtotele ſū-
ptū eſt dicēte ꝑncipiū pl⁹ eſſe q̄ȝ dimidiū toti⁹. Aude tanq̄ȝ rem dif
ficilē qꝛ plena laboris ē via q̄ ducit ad ꝟtutē Int̄ dimidiū ꝛ dimi-
diatū int̄eſt. cū em̄ dimidiatū quaſi in ptes duas diuiſum ē. dimi-
diū ꝟo appellaꝝ non q̄ ip̄m diuiſum ſit ſȝ qd̄ altera ps eſt.

ille ſol⁹ diues eſt q̄ ſeipſo cōtentus eſt
Quod ſatis ē cui cōtingit nil ampli⁹ optet — Horati⁹
Non domus aut fundus nō eris aceru⁹ ꝛ auri
Egroto dn̄i deduxit corpe febres

diues curat vt animo valeat

Nō animo curas. valeat poſſeſſor oportet

et ſciat vti rebus acquiſitis

Si cōportatis reb⁹ bene cogitat vti

¶ Tm̄ diuitiaꝝ q̄rendū eſt quantū ad vitā cōmode degendā ſuffi-cit nam q̄ maiorē illo cumulū q̄rit ſibi curas ꝯpat quas oēs vitare cupiūt neq̄ʒ morbos a corpe pellūt. Ualeat. nunq̄ʒ poterit frui ſu-is bonis q̄uiſq̄ʒ cui⁹ anim⁹ nō valet ⁊ vacu⁹ ſit ſollicitudinib⁹

¶ Item fund⁹ eſt poſſeſſio ruſtica agroꝝ ⁊ dr vt aliq̄ putāt a fun da ꝙ tm̄ cōtineat quantū funda lapidis iactaret. Dicit̄ aūt fund⁹ et fundū hinc fundamentū dr. Dr̄nt autem fundare ⁊ fundamen ta iacē Fundare eſt firmare aliq̄d ⁊ ſtabilire vt funda domū tuam. Jacere fundamēta qualecūq̄ʒ principiū edificij facē.

Horati⁹

natura nō formauit corpus ſine capite

Nō tu corp⁹ eras ſine pectore. dij tibi formā

bona diuitijs

Dij tibi diuitias dederāt arteq̄ʒ fruendi

nutrix

Quid voueat dulci nutricula mai⁹ alumno

intelligere loqui intelligat

Quā ſapere et fari poſſit que ſentiat

¶ Item ſine pectore. i. ſine pudentia naturali. oſtēdit eñ in homi ne fuiſſe pncipia fruēdi. i. vtutem intelligit q̄ cum pma nature cepe rit illis fruit̄. Sape qd eſt ſapie. Fari qd eſt eloquentie. Item duo ſunt quib⁹ natura humana omnib⁹ animātibus preferr̄. Intelligē tia ſcʒ ⁊ rōne. Ratione inq̄ʒ verum a falſo ſecernim⁹. ſermōe mutu is colloquijs veꝝ conceptū expmim⁹ quib⁹ cetera animātia carēt.

Horati⁹

ad quid valet bonis

Quo mihi fortunā ſi non conceditur vti?

auarus grauis cenſor

Parcus ob heredis curā nimiūq̄ʒ ſeuerus

non diſcedit omnia cōſumere

Aſſidet inſano potare ⁊ ſpargere flores

ab eis

Incipiā. patiarq̄ʒ vel inconſult⁹ haberi

¶ Parc⁹. deeſt ſi. vt ſi aliq̄s parc⁹. i. auar⁹ cupiat oīa cōſeruare he redib⁹ ſuis ⁊ nimiū ſeuer⁹. i. nimis grauis cenſor. Aſſidet. i. nō diſce

dit a me ne ego patrimonium diffundam. Item inſano .i. nimium inſumpto q2 ergo ita phibere me tētat ideo cōtrarium faciam ꝛ incipiā potare ꝛ vti lautiori cōuiuio. qd̄ ſcat p flores. ꝛ patiar haberi id ē eſtimari incōſult⁹ .i. parꝫ cantus in reb⁹ meis cuſtodiēdis

admirādum deſiderari talis vir

Nil admirari prope res eſt vna numici — Horati⁹

Solaqꝫ q̄ poſſit facere ꝛ ſeruare beatum

¶ Qm̄ in ꝑturbationib⁹ animi eſt summū malum. Perturbationes aūt aut ſunt in opīone boni aut mali. ſiue bona cupias ſiue mala timeas ſemꝑ euenit ꝙ ipſa q̄ bona putas pluris facias q̄ꝫ oporteat ꝛ cum pluris facias admiraris ex quo ſequit̄ ꝙ nil admirari ſolū ſit qd̄ faciat nos beatos ꝛ nos cōſeruat beatos. Itē beatus d̄r quaſi bene auct⁹ ſcꝫ ab habēdo qd̄ velit ꝛ nihil patiēdo qd̄ nolit

qui timet aduerſa

Qui timet his aduerſa fere miratur eodē — Horati⁹

bona

Quo cupiens pacto pauor eſt vtrobiqꝫ moleſt⁹

Improuiſa ſimul ſpēs exterret vtrūqꝫ

Si quicq̄d vidit melius peiuſue ſua ſpe

qui timet aut cupit

Defixis oculis aīoqꝫ et corꝑe torpet

¶ Siue animi ꝑturbatio ſit in cupiditate bonoꝝ ſiue in fuga maloꝝ pauor eſt vtrobiqꝫ ſiue cupias bona ſiue timeas mala ſꝑ eris in formidine q2 ſemꝑ meli⁹ aut peius ſua ſpe triſtat̄

diuitem vxorem fiduciam veros

Scꝫ vxorem cū dote fidēqꝫ et amicos — Horati⁹

progeniem

Et gen⁹ et formam regina pecunia donat

diuitem venuſtas

Ac bene nūmatum decorat ſuadela venuſqꝫ

¶ Pecunia mūdum gubernās dat vxorē diuitē. gen⁹ amicos ꝛc. Suadela .i. vis pſuadēdi Nam cū diuiti tāta fides adhibeat̄ videt̄ ferre quandā efficatiā pſuadēdi. Itē venuſqꝫ .i. venuſtas. Itē pecunia decorat diuitē nūmatum q̄uis turpē ꝛ ignarum

ſimilitudine

Hac ego ſi cōpellor imagīe cuncta reſigno — Horati⁹

vulgarium
Nec ſomnū plebis laudo ſatur altiliū nec
Ocia diuitijs arabū liberrima muto
vnuſquiſqȝ ſequeť formulā ſibi a natura datā menſura
Metiri ſe quēqȝ ſuo modulo ac pede veꝝ eſt

¶ Hac imagie.i.ſilitudine. Nam grece imago color rhetoricꝰ eſt
Nec ſatur ꝛc. Nā vt multi faciūt tenuē victū crapula plenꝰ lau-
do.nec tñ muto ocia mea diuitijs arabū.i.magnis diuitijs. Item
Ille felix eſt q̄ ſua ſorte cōtentꝰ eſt qua deꝰ ꝛ natura eum eſſe diſpo-
ſuerūt. Diues qui ſe cōtentꝰ eſt ꝛ illa cōtentꝰ viuat.. Arabia eſt ꝑs
orietis ꝛ ſacra appellā eo ꝙ ſit regia thurifera odores creās

conantem
Horatiꝰ Si querat quid agā dic multa ꝛ pulchra mīnātē.
quia nō ſcd̄m ꝟtutem tēpeſtas aeris
Viuē nec recte nec ſuauiter.haud qꝛ grando
Cōtuderit vites.oleamqȝ remorderit eſtus
plenꝰ ſiue ſollicitudie non valens mente
Sed qꝛ mente minꝰ validus q̄ꝫ corpe toto

¶ Minātem.i.pollicētem. Nec ſuauit.qꝛ ex ꝑturbationibꝰ ani-
mi ꝑuenit multa moleſtia. Item Cōtuderit. Nam grādinis eſt no-
uellos palmites ꝛ vuas cōtundere. Item Olea arbor eſt.oliua fru-
ctus.oleum succꝰ. Item vitis dicta eſt qꝛ vim habeat citiꝰ radican-
di.vel qꝛ inuicē ſe vittis inectāt. Item ibi. Mente minꝰ. Ex ꝑtur-
bationibꝰ animi exoriūtur in animo quas ad ſimilitudinem corpo-
ris egrotationes appellamꝰ

non obedio monitoribus
Horatiꝰ Nil audire velim.nil diſcere qđ leuet egrū
amicis ſuadentibus bona
Fidis offendar medicis iraſcar amicis
Cur me funeſto ꝓperent arcere veterno
que nocent mihi
Que nocuere ſequar fugiā que ꝓfore credam

¶ Scd̄m heſiodū poetam tria ſunt genera hoim̄ Quidā ꝓprijs
naturis ꝟtutem ſequūtur. Alij monitoribꝰ obediunt. Quidā neu-
tro modo incedūt. Int̄ tria genera hoim̄ peſſimū eſt illoꝝ qui neqȝ
ex ſe quod rectum bonumqȝ ſit norūt.neqȝ que bona ſunt monenti

obtpare volūt. Deſperādum em̄ eſt oīno de ſalute illi⁹ qui nō obtē-
perat fidis medicis. p̄hi em̄ ſunt aīoꝝ nr̄oꝝ fidi medici. Jtē veter-
nū p morbo intercutaneo ponit. ſed hic p vitio quo aīa occidit Jtē
Funeſt⁹ funere plen⁹. fun⁹ dcm̄ a funib⁹ accēſis quas an̄ feretrum
papiris cera circūdatis ferebāt. Ueteꝛn⁹ funeſtus qꝛ ad mortem
anima ſicut corpus.

ego dico beatū viuētem rure tu vero in vrbe
Rure ego viuentē tu dicis in vrbe beatum — Horati⁹
cui placet ſors alteri⁹ illi eſt ſua ſors odio
Cui placet alteri⁹ ſua nimirū eſt odio ſors
Stult⁹ vterqꝫ locum īmeritū cauſat inique
anim⁹ vniuſcuiuſqꝫ eſt in ea culpa
In culpa eſt anim⁹ qui ſe nō effugit vnqꝫ

¶ Stulte tu agrū ſtulte ego vrbem cauſamur qꝛ nō loc⁹ nobis nocet ſed anim⁹. i. animi cupiditas. Jtē Cauſari aliqn̄ eſt cām ꝛ excuſationē pferre. aliqn̄ vero eſt cās afferēdo accuſare. vt hic. Qui incerto aīo vagat vitia animi laudat aut vitupat alia trāſferēdo ppū errorem in aliena vitia aliaꝝ rerum.

Cena breuis iuuat ꝛ ꝓpe riuū ſomn⁹ in herba — Horati⁹
Nec luſiſſe pudet. ſed nō incidere ludū tas
Sperne voluptates. nocet empta dolore volup

¶ Uoluptatib⁹ vtendū eſt tpate: Nō em̄ eſt turpe ludē ſed turpe eſt nō incidē ludum. i. ita in ludo occupari vt nō agat vt res poſtulat. Jtē Cena veſpe ientaculū mane. Prandiū in meridie fit Et dꝛ cena a cenon qd̄ eſt vmbra qꝛ ſero fit. Jn̄ cenatic⁹ ad cenā ptinens Un̄ Plaut⁹. In captiuis. ē illa vnica ſpes cenatica. Jn̄ ſcena p ſcdom⁹ pua vbi dum ī publico ſpectaculo ludit ſe perſone occultāt ꝛ ad ludū ſe aptificāt. Ante cenā ſunt comeſtiōes poſtprādiales. obſonium poſt cenam qd̄ bancetū appellam⁹.

qui timet non eſt liber
Qui metuēs viuit liber mihi nō erit vnqꝫ — Horati⁹
libertatis
Perdidit arma locū virtutis deſeruit qui
ſbā rerum ſuarum
Semp in augēda feſtinat ꝛ obruit re

Vendere cū poſſis captiuū occidere noli

Qui aūt in metu eſt is liber nō eſt. pdidit arma. trāſlatio a militia. Nam militi ignominioſiſſimū erat ſi aut locū in acie deſeruiſſet aut ſibi viuenti arma ab hoſte fuiſſent capta Qui metuit aut cupit perdidit arma libertatis In hoc tn̄ bene facit auarus cum captiuū occidere poſſet auaricia motus vendit. cum em̄ rōne recta. meli⁹ eſt vendere captiuū q̄ʒ occidere. Seruitus de iure gentium admiſſa eſt qua hoſtes ſeruati pcio venditi ſunt

prandere vellet

Horati⁹ Si prāderet olus patiēter regib⁹ vti

ille ſequēs alexandꝝ

Nollet ariſtippus. ſi ſciret regib⁹ vti

Faſtidiret olus qui me notat

Cum diogenem lauātem olera iueniſſet ariſtipp⁹ atq̄ʒ illi dixiſſet ſi ſciret regib⁹ obſequi nō eſſent ei lauāda olera. rn̄t tibi non eſſet obſeruandū regib⁹ ſi eſſes olerib⁹ contētus. Itē ol⁹ ab alendo dcm̄ eſt eo q̄ hoīes pmū olerib⁹ alerenť. anteq̄ʒ fruges ꝛ carnes ederent. Tn̄ em̄ pomis arborꝝ ꝛ olerib⁹ alebanť ſicut aīalia herbis

Horati⁹ Arcanū neq̄ʒ tu ſcrutaberis vllius vnq̄ʒ

Cōmiſſumq̄ʒ teges et vino tortus et ira

Nec tua laudabis ſtudia aut aliena repreendes

Nec cū venari volet ille poemata panges

Nemo quātumcūq̄ʒ vino vel ira cōmot⁹ ſecreta ſibi cōmiſſa reuelare debet. nec ppria negocia laudabit aut alioꝝ vitio dabit negocia. nec venatori poemata dicas ſʒ vnicuiq̄ʒ ſua placētia dices. Itē Studiū eſt vehemēs animi applicatio ad negociū aliq̄d peragendū. Et iō ſtudere dtō iungiť vt ſtudeo grāmatice. logice ⁊c.

Horati⁹ Res gerere ꝛ captos oſtēdere ciuib⁹ hoſtes

res ardua eſt

Attingit ſoliū iouis. et celeſtia tentat

Principib⁹ placuiſſe viris nō vltima laus eſt

non omnib⁹ omnia licent

Nō cuiuis hoīm cōtingit adire corinthū

Rempublicā admiſtrare ꝛ hoſtes ſupare res magna eſt. ſed nō

mĩma ita ꝑncipib⁹ obſequi vt eis placeas. Nõ oĩb⁹ cõtingit adire corinthũ.i.tenere ꝑmas ptes.⁊ eſt ꝓuerbiũ grecũ ꝓpt̃ nobilitatez vrbis. Item morem gerẽ dicim⁹ ornate ꝓ cõplacere atq₃ obſequi. Jñ moriger a um.ſ₃ moroſus a ũ a mora qđ difficile ꝼcat

statim tu pcipis

Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis

Nam tua res agit̃ paries cũ proxim⁹ ardet

extingui

Et neglecta ſolẽt incendia ſumere vires

¶ Si ſuccurrat̃ incẽdio vicinio qđ mox ſit ad te trãſitur ſic tuam rem agis cũ innocentis calumniã ꝓpulſas q̃ paulo poſt ad te puenire poſſit. Itẽ amicis ⁊ ꝓximis ſuccurrẽdum ẽ.q₂ non ſolũ nobis nati ſum⁹ ſed ort⁹ nr̃i ptẽ vendicãt amici ptẽ patria. Paries nũcu pat⁹ q₂ ſemꝑ duo ſunt pares vel in fronte vel in latere.aliter ſtructura difformis eſt.

cõmendare debes circumſpice

Qualem cõmendes etiã atq₃ etiã aſpice ne mox

inducãt pudorem in te

Incutiãt aliena tibi peccata pudorem

Fallimur ⁊ quendã non dignũ tradim⁹ ergo

nõ defendas culpabilem

Quẽ ſua culpa ꝑmet decept⁹ omitte tueri

¶ Nõ dexͭ q̇s facilit̃ quem cõmendare aut vitupare ne male cognoſcẽs in oppoſitã ptẽ trahẽ conet̃. Itẽ ibi decept⁹ Quia credidiſti bonũ ergo cũ non ẽ ne pſeueres i laudãdo.ecõtra ꝓo ſerua ⁊ defẽde eũ quem penit⁹ bonum noſti ſi moret̃.

Oderũt hilarem triſtes.triſteq₃ iocoſi

Sedatũ celeres agilẽ gnauũq₃ remiſſi

illius vini

Potores bibuli media de nocte falerni

Oderũt porrecta negantem pocula

¶ Optimũ eſt p̃ceptũ in amicitijs ſeruãdis vt nõ ex adulatõe ſed ex mox facilitate cõuertam⁹ ingeniũ nr̃m ad amici ingeniũ. Dicim⁹ odio is iui itum ⁊ odi ꝟbũ defectiuũ in eodẽ ſenſu qđ ꝼcationez preſentis ⁊ p̃teriti h₃. Uñ odi facit ſupinũ oſum. Jñ venit oſor.i.

Horati⁹

Horati⁹

Horati⁹

oditor. Vñ Plaut⁹ Scito illũ oſorem vxoris ſue Inde exoſus et peroſus perfecte odiens

Horati⁹ qui cupit ſemꝑ pauꝑ ⁊ inops eſt
Nec te ſemꝑ inops agitet vexetqꝫ cupido
Nõ pauor et rerũ mediocriter vtiliũ ſpes
Virtutem doctrina paret natura ve donat

¶ Pauor q̃ eſt de iminẽti malo. ſpes q̃ eſt de futuro bono mediocri ter vtili. ſunt eñ non nccãrie diuitie. Natura dat initium ꝟtutis quam doctrina excolit atqꝫ pficit. Natura ꝓmũ doctrina ſed exco/lit imũ qua libidines refrenande ſunt.

Horati⁹ doluerũt meritis equalem eſſe
Plorauẽ ſuis nõ reſpõdere fauorem
Speratũ meritis. dirã qui cõtudit hydram
monſtra
Notaqꝫ fatali portenta labore ſubegit

¶ Dolẽt hoĩes cum ſuis meritis ſperatum fauorem nõ acquirũt. qui ↄtudit diram hydram nota portẽta fatali labore ſubegit vl' do muit. Is erat hercules.

Horati⁹ Comꝑit inuidiã ſuꝑmo fine domari
quas excellit
Vrit eñ fulgore ſuo q̃ pregrauat artes
Infra ſe poſitas extinctus amabitur idem

¶ Ibi ſuꝑmo fine. i. ipa morte ⁊ nõ antea Nã ille q̃ pregũat artes infra ſe poſitas quas excellit vrit hoĩes ad iuſdiã. q̃ em pgrauat ar/tes ĩfra ſe poſitas viuẽs parit inuidiã ſꝫ mortu⁹ amorem ⁊ cõmen dationem ab aliĳs.

Horati⁹ pſumit facere niſi doct⁹ puũ ⁊ humile
Nõ audet niſi q̃ didicit dare qđ medicoꝝ eſt
Promittũt medici. tractãt fabrilia fabri
quiuis ſm exigẽtiam ſuam
Scribim⁹ indocti doctiqꝫ poemata paſſim

Quiuis illa aget q̃ꝝ expt⁹ ẽ nec aliĳs ſe ĩtromitet. vt medici egris promittũt ſanitatẽ. fabri tractãt fabrilia. poete tñ in docti vt docti ſcribunt. Illam quam quis nouit artem exerceat. ludere qui neſcit campaſtribus abſtinet armis

Felix qui potuit rerum cognoſcē cauſas — Virgili⁹
timoris
Atq; metus oīs: et inexorabile fatum
contempſit
Subiecit pedib⁹: ſtrepitūq; acherōtis auari

¶ Felices ſunt q̇ tribuūt operā naturali phie ⁊ morali ꝑ quam ſcit quis agē virtuoſe: vti agendū ſit vt non hz emere ſupplicia inferni Item phia eſt regula rōnis recte dirigēs eam in verꝫ bonum ne ſē-ſuali appetitu ſeducatˀ ad deuia ⁊ errores

Si tn̄ o ſuperi mortalia facta videtis — Ouidi⁹
vox mea
Eſte mei memores nihil vltra lingua p̄cari
poteſt — longo tpe dicanˀ bona de nobis
Suſtinet. et longo facite vt narremur in euo
ſupple bone
Et que dēpſiſtis vite date tempora fame

¶ Dum morte grauati ſum⁹ orandū eſt o ſcī celeſtes eſte nr̄i me-mores ⁊ facite vt multis ꝟtutib⁹ veneremur lōgo tpe. Mortalia facta videtis cōtra opinionē illoꝝ qui dixerūt deos nullam curā ge rere de hoīb⁹. Itē Inter memorē ⁊ memoroſum īnt'eſt q꞉ memoro ſus ē bone memorie. Memor q̇ meminit bn̄ fieri memoratˀ. memo ramur pauca. cōmemoramur multa. meōria p̄terita retinet. mens futura puidet. cogitatio p̄ntia amplectiˀ

anxietate magna — que reddūt hoīes ſollicitos
Turbine magno ſpes ſollicite — Seneca
Vrbib⁹ errant trepidiq; metus
Ille ſuperbos regum aditus
non dormiens
Duraſq; fores expers ſomni
que non ordinātur ad beatitudinem
Colit. ac nullo fine beatas
congregat — cupiens diuitiās
Cōponit opes gazis inhians
in auro congregato eſt pauper
Et cōgeſtio pauper in auro

¶ Hic declarat quomodo aliqui ſperant diuitias alij honores nun
ꝗ quieſcẽtes aut dormiẽtes ꝗuis in auro cõgeſti iaceãt. Itẽ adit⁹
ab eundo dict⁹ per quẽ egredimur ⁊ admittimur. Itẽ fores value
clauſtra ſunt. ſed fores dicũtur que foris: value q̃ int⁹ reuoluũtur.
et duplices cõplicabileſq; ſunt. ſed generalit̃ vſus vocabula iſta cor
rumpit.

alius

Senecæ — Hic clamoſi rabioſa fori

ſuas

Iurgia vendens. improbus iras

Et verba locat. nouit paucos

que facit homines quietos

Secura quies qui velocis

Memores eui tempora nunꝗ

Reditura tenẽt

¶ Hic loquit̃ de aduocatis q̇ ſpe pecunie vendũt iurgia ⁊ iras nũ
ꝗ quieti ſuut memores temporis velociter currẽtis. Item forum
eſt exercẽdarum litiũ locus a fando dict⁹ ſiue a foroneo rege qui p̃
mus grecis leges dedit. loca hec roſtra vocãtur Ideo ꝙ ex bello pu
nico captis nauib⁹ carthaginẽſium roſtra ablata ſunt ⁊ in foro ro
mano prefixa vt eſſet inſigne victorie. Item improb⁹ dictus ꝙ in
ſtat etiam prohibenti quaſi non probus. rapimur ſimul cum tem
pore ⁊ ſicut omnia eiſdem diſpoſitionib⁹ eodem numero nunꝗ re
deunt ita nos nõ redimus ꝗuis ſemꝑ redit hycms ⁊ eſtas

parce

Senecæ — Dure peragunt penſa ſorores

Nec ſua retro fila reuoluũt

At gens hominum fertur rapidis

Obuia fatis incerta ſui

infernales vndas

Stygias vltro querimus vndas

¶ Dee tres fatales p̄ſunt vite hũane ducẽtes hoiem ad mortem
Itẽ penſa ſunt fila pendẽtia in ſtamĩe ꝑ que ĩtelligit̃ hic curſus vi
te hois vſq; mortẽ Itẽ Styx palus ĩfernal' eſt ꝑ quã dij iurãt qd
uramẽtum violare nõ pñt. Itẽ ſoror eſt quaſi ex eodẽ ſemine dicta

ꝙ ſola cum fratrib⁹ in ſorte agnitiõis habeat. Et d̄r germana qua ſi ex eadem genitrice manãs. fratres ex eodem fructu. germani eadē genitrice manantes

qui non timet ille rex ſecurus eſt
Rex eſt qui metuit nihil
qui non cupit rex eſt]
Rex eſt qui cupiet nihil
libertatis vnuſquiſq̄
Hoc regnum ſibi quiſqꝫ dat
et quicūq̄ vult ſtat ſic potens
Stet quicūqꝫ volet potens
Illi mors grauis incubat
Qui notus nimis omnibus
Ignotus moritur ſibi

Seneca

¶ Ille rex eſt qui nec timet nec cupit ſe ⁊ ſuis cõtentus. hoc regnū poteſt quilibet ſibi dare ⁊ potentem ſe facere. qui enim nimis cupit notus eſſe alijs ſubſeruiendo moritur ignotus ſibi. plus enim alijs cure tribuit q̄ꝫ ſibi. Item ignotus non notus ignobilis ex improui ſo veniens. Cum rex dicatur a regendo qui ſeipſum regere ⁊ noſce re poteſt optimo regno rex eſt: omnes enim actus regiminis ⁊ vite noſtre ordinandi ſunt vt noſmetipſos regamus et cognoſcamus. qui autem nimium alijs extrinſecis negocijs alijs ſubſeruiendo im peditus fuerit ſeipſum negligit ⁊ ſibi ignotus morietur

pauperes domos
Cur in penates rarius tenues ſubit
libido
Hec delicatas eligens peſtis domos
In domib⁹ mediocriū tꝑata voluptas moratur
Cur ſancta ꝑuis habitat in tectis venus
cõmunis popul⁹: obſeruat ſanas affectus
Mediūqꝫ ſanos vulg⁹ affectus tenet
Regnoqꝫ fulti plura q̄ꝫ fas eſt petunt
Quod nō poteſt vult poſſe qui nimiū poteſt

Seneca

¶ Penates gētiles dicebāt oēs deos quos domi colebant et dicti

ſūt q̄ eēnt ī pēnetralibꝰ .i. in ſecretis. hi dij quō vocabant̄. ⁊ q̄ noīa habuerunt ignoratur. et ſepe ponūtur pro domibus. vt hic

Itē affectꝰ ab afficio qꝺ pulcre ſic ponit̄ afficio te voluptate affero voluptatē. afficio te honore. i. honoro te. afficio inimicos iniuria. i. facio inimicis īiuriā. Sil'r afficior dolore. i. doleo. afficior verecundia. i. verecūdor. afficior īiuria. i. iniuriā paſſus ſum. Itē regnū a regibꝰ qui gubernāt ꝓ ſalute reipublice ſingula cuiꝰ cōtrariū eſt tyrānus. Vn̄ apud vetēs ꝓuerbiū etiam erat. rex eris ſi recte facias. cuius ꝟtutes due ſunt. iuſticia. ⁊ pietas

Horatiꝰ

Quā temere in noſmet legē ſancimꝰ iniquā

Nam vitijs nemo ſine naſcit̄ optimꝰ ille

qui minꝰ peccat inter hoīes melior eſt

Qui minimis vrget̄. amicis dulcis vt equū eſt

Miſerria eſt cōditio hūana q̄ cū naſcit̄ abſq̄ vitijs viuē nō poteſt. vt oīs hō mēdax. oēs inutiles fc̄i ſunt nō eſt q̇ faciat bonū non eſt vſq̄ ad vnū. Itē ſancio ſcd̄m Priſcianū debet in p̄nti ⁊ ī tēpibꝰ inde formatis ſcribi p c et non p x aut p t. Et hȝ ſcd̄m eundem triplex p̄teritum ſcȝ ſanciui ſanxi ⁊ ſanxij.

Horatiꝰ

Virtus fama decꝰ diuina humanaq̄ȝ pulchris

Diuitijs parēt quas qui cōſtruxerit ille

Clarus erit fortis iuſtus ſapiēs etiam rex

acquiſitum eſt

Et quicq̇d volet hoc veluti virtute paratum

Qui diues eſt famat̄ virtuoſus honorandꝰ ⁊ oīa humana ⁊ diuina ſibi obediūt ſapiēs ꝓuidꝰ nobilis quaſi oīa ꝟtute eſſent parata Item nobilis ⁊ clarꝰ in hoc differūt ꝙ clarꝰ ſemꝑ capit̄ in bonam partē Nobilis ꝟo q̄nq̄ ī malā p̄tē Vn̄ a noſco d̄r quaſi notꝰ Vn̄ et nobil's mētrix dicitur et nobile ſcortum.

Ouidiꝰ

in aureo ſeculo

Vix ego ſaturno quenq̄ regnāte videbam

Cuiꝰ non aīo dulcia lucra forent

lucri

Tp̄e creuit amor qui nūc eſt ſummꝰ habēdi

amor lucri habendi

Vix vltra quo iam ꝓgrediātur habet

¶ Cupiditas mortalium excreuit tp̄e paulatim vt iam ſumma ſit
vt maior fieri nō poſſit Tp̄e aūt ſaturni aurea ſecula fuerūt tn̄ ali-
qua lucri libido fuit. Itē cupiditate ceci nō niſi lucꝝ querūt. Item
lucri bonꝰ eſt ador ex qualibet re.

Creuerūt opes ⁊ opum furioſa cupido — Ouidiꝰ

auari ⁊ diuites

Et cum poſſideāt plurima plura petūt

Querē vt abſumāt abſumpta req̄rere certāt

nutrimenta acquirēdi

Atq̄z ipſe vitijs ſunt alimenta vices

¶ Creuit inſana ⁊ iexplebilis diuitiaꝝ audacia ⁊ quo plura hoīes
habent plura appetūt vt q̇d abſumē ⁊ ꝓfundere pn̄t req̄rere abſum
pta ea q̄ iam cōſumpſerūt ⁊ viciſſitudies querēdi ſunt alimenta vi
tijs. alunt em̄ cupiditatem inſatiabilem. Item vices acquirendi ⁊
appetēdi diuitias ſunt alimēta vitioꝝ ⁊ cupiditatis

ab aquoſitate epatis ſuffuſa

Sic quibꝰ intumuit ſuffuſa venter ab vnda — Ouidiꝰ

quāto magis bibit hydropicꝰ tanto magis ſitit

Quo plus ſunt pote plus ſitiūtur aque

pecunie ſunt

In precio preciū nūc eſt dat cenſus honores

abiectus eſt

Cenſus amicitias pauper vbiq̄z iacet.

Compat auariciā hydropiſi ſic Horatiꝰ in odis Creſcit idulgēs ſi
bi dirus hydrops Potꝰ a um in vtrāq̄z accipit̄ ſignificationē ꝑ eo
qui pōtauerit. vt Ouidiꝰ pompa ſenem pōtū pota trahebat anꝰ. et
paſſiuo vt hic. Item ibi In p̄cio. Nihil eſt iam q̇d poſſit niſi pecu-
nia ꝯpari p̄cium eſt in p̄cio quaſi quicq̇d p̄cioſum eſt ⁊ alicꝰ eſtima
tiōis venale eſt etiā ip̄m p̄cium Pecunia dat publica munera. ami
citie etiam p̄cio parant̄. pauper qui precium ſoluere nō poteſt iacet
vbiq̄z: q̄z ꝓ abiecto ⁊ vili habetur

olim hoīes habebāt era ꝑ cōmutatiōe reꝝ ſed nunc aurum

Era dabāt olim meliꝰ nunc omen in auro eſt — Ouidiꝰ

moneta erea dedit locum noue auree

Victaq̄z cōceſſit priſca moneta noue

Nos quoq̄z templa iuuāt q̄uis antiqua ꝓbemꝰ

nova magna

Aurea. maieſtas cõuenit ipſa deo

¶ Servi9 Tulli9 primus ſiguit es añ rudes lamie erãt. ſignatũ ẽ nota pecudũ: Jñ pecunia dcã eſt qr effigie boum era ſiguit. Jtẽ es a ſplẽdere aeris dcm̃ eſt Apud antiq̃s ꝑus eris q̃z ferri ꝯgnit9 erat viſus eratq3 in p̃cio magis es q̃z aurꝫ ꝛ argẽtum ſed voluenda etas cõmutat tpa rerum. es iacet. aurꝫ ſummo ceſſit honore

Ouidi9 **Laudam9 veteres ſed noſtris vtimur ãnis**

ſcz antiquus ꝛ modern9

Mos tñ eſt eque dignus vterq3 coli

¶ Verbo laudam9 vetẽs ſed nr̃is moribus viuimus qui ſi ꝟtuoſi ſunt vtriq3 coli pñt. Jtem mores antiquoꝝ virtuoſi cõmendandi ſunt. pñtib9 tamen ꝟtute ꝓbatis morib9 vita nr̃a cõfirmãda eſt cũ his maxime amica hoĩm cõuerſatio retinet. moꝝ ſilitudo eſt maxie amicitie vinculi rõ ꝛ hoc natura innatum eſt. vt vult Ariſtoteles octauo ethicorum.

Ouidi9 **Nox erat et vino ſomno faciẽte iacebãt**

grauitate

Corpa diuerſis picta ſopore locis

illa tria boni

Nox ꝛ amor vinũq3 nihil moderabile ſuadẽt

nox vinum

Jlla pudore vacat liber amorq3 metu

¶ Nox erat et quieti ſe oẽs tradiderũt p̃ſertim cum epotum vinũ vigeret faciẽs ſomnũ. Tria ſunt q̃ nihil moderabile ſuadẽt ſcz nox vinum. ꝛ amor. nox caret pudore. vinum ꝛ amor metu. Jtem Vaco ſi dtõ iungit̃ ſcat operam dare. vt vaco lr̃is. Si ꝟo abltõ iungit̃ ſcat cõtrariũ. vt vaco caris. i. careo. et ſic hic Si abſolute ponit̃ vacare ſcat ſupfluũ eſſe vt carmina vacãt. i. ſupflua ſunt. Aliqñ ociũ eſſe vt ſi vacat nr̃os audire labores. i. ſi ociũ eſt

Ouidi9 **Scilicet interdũ miſcẽtur triſtia letis**

delectant

Nec populũ toto pectore feſta iuuant

¶ Eodem die leta euenere ꝛ triſtia. Triſtia miſcentur letis Intermiſſio negociorum eſt virium corporis reſtauratio. miſcenda ergo ſunt letis triſtia laborioſis quieta

¶ De modis ebrietatis.

in campum diffuſa in diuerſis locis
Plebs venit ac virides paſſim diſiecta p herbas — Ouidi⁹
quiſqꝫ ſedet ⁊ bibit cum cōiuge ſua
Potat et accūbit cōpare quiſqꝫ ſua
aliqui ſub diuo aliqui ſub tentorijs
Sub ioue ps durat pauci tentoria curāt
caſa eſt facta ex frondibus
Sunt qb⁹ et ramis frondea facta caſa eſt

¶ Item deſcribit hic modum ebrioꝝ villanoꝝ. Item tentoria ſūt tabernacula militum quib⁹ in itinere ſolis ardores tēpeſtateſqꝫ imbrium frigoriſqꝫ iniurias vitāt dicta ꝙ tendātur funib⁹ ⁊ palis vñ et hodie ptendere dicūtur. Item Caſa eſt agreſte habitaculum palis atqꝫ virgultis arundinibuſqꝫ cōtextum quib⁹ poſſunt homines tueri a vi frigoris ⁊ caloris nimia.

multos ciphos
Inuenies illic qui neſtoris ebibit annos — Ouidi⁹
ſpectaculis
Illic et cantāt quicqͦd didicē theatris
vt ebrij ſolent q² eas ad cantum agitant
Et iactāt faciles ad ſua verba manus
paſſis crinibus
Cultaqꝫ diffuſis ſaltat amica comis

¶ Qui totiēs bibit quot ānis vixit neſtor quē vixiſſe dicūt trecentos ānos Theatꝝ aūt a ſpectacl'o noīatū ꝙ i eo ppl's ſtās deſup atqꝫ ſpectās. ludos ſcenicos cōtemplaret̃. Amphiteatꝝ vocatū eo ꝙ ex duobus ſit theatris cōpoſitum Nam amphiteatꝝ rotundū eſt. Theatrum vero ex media amphiteatri eſt ſemicirculi figuram habens. Item manus d̃r ꝙ ſit totius corpis anim⁹. Ipſa em̄ cibū orī miniſtrat. vñ ab Ariſtotele organum organoꝝ dicit̃

ex taberna domū eundo ſpectātur ab omnib⁹
Dum redeūt titubāt ⁊ ſunt ſpectacula vulgi — Ouidi⁹
q² quoad ebrij ſunt nec bona nec mala diſcernūt
Et fortunatos obuia turba vocat
Occurrit nup: viſa eſt mihi digna relatu:
ſpectaculum ebrium ebria vetula
Pompa. ſenē potum pota trahebat anus

Dum ex tali ebriorum conuentione male loquentes et ambulantes ſunt ridiculo hominibus vt exemplo declarat. Item pompa dicitur: greca deriuatione eſt publica oſtentatio et precedit victoria pompam. Item anus appellata eſt a multis annis quaſi annoſa a quo anilitas dicitur Potus a um actiue vt hic. et paſſiue vt ibi clauiger. et tanto eſt albula pota deo

De inuentione iuris

Ouidius

Principio nimium promptos ad bella quirites
leniri · nume · deorum · religione
Molliri placuit iure deumque metu
a numa · ne omnia arbitrio potentiorum fierent
Inde date leges ne fortior omnia poſſet
induerunt manſuetudinem · arma et vires equitate vincunt
Exuitur feritas armiſque potentius equum eſt
pudet inter ſe pugnare
Et cum ciue pudet conſeruiſſe manus

Ad reprimendum violentias iura et leges inuenta ſunt Romulus primus romanorum rex ſemper armis omnia rexerat. ſed numa regno potitus vrbem conditam vi et armis iure legibuſque ab integro reparare parat et hoc deorum metu et religione Nam illa vera religio est cum deum timemus Et inde volunt deum dictum quod metus ſit. vnde Papinius. primus in orbe deos fecit timor. Et Pomponius ait deus dictus eo quod ei nihil deſit et omnia commoda hominibus dat. Item quirites milites nobiles ſunt a romulo quirino dicti qui primo ordinem militum ordinauit diuidendo vrbem in tres partes milites conſules et plebes

Ouidius

antequam quid incipias deliberes
Nubere ſi qua voles quamuis properabitis ambo
Differ. habent parue commoda magna more

Si aliqua puella ſit nuptijs contractura quamuis ambo properabitis differre tamen velis quia parue more habent magna commoda. Item nubere proprie dicitur de mulieribus tantum. vt hec mulier nupta eſt viro. Inuenitur etiam nouus nuptus

Ouidius

veritatis
Si qua fides animum veri que infuſa per artes
numen · corporis
Mens agitat molem et toto ſe corpore miſcet

grauant
Spūs et quantum nō noxia corpa tradāt
obtundunt
Terreniqꝫ hebetāt art⁹ moribūdaqꝫ mēbra
¶ Fides veritatis canit ſpūalem mētem eſſe in hoīb⁹ q̄ miſcet ſe toti corpi viuificās ipm ꝛ exercēs quātum membra moribunda corporis pn̄t retardare. Cum autem duabus ptib⁹ aīa ſcꝫ ꝛ corpe hominem. conſtare liquidū eſt. dn̄e aīe corp⁹ ſubſeruire debet ꝛ ab ea regi. Illa em̄ eſt naturalis ordo corpis ꝛ aīe Vn̄ anima deo ſil'is immortalis. Corp⁹ vero corruptibile ꝛ moribundum. Corruptibilia autem incorruptilib⁹ ſubijciūtur

¶ De penis inferni.

Diſcite iuſticiā moniti et nō temnē diuos — Virgili⁹
pro ſua virili ptāte — facultas alacres
Pro ſe quiſqꝫ viri q̄ cuiqꝫ eſt copia leti
vnum — inuocate
Cōmunēqꝫ vocate deum meliora ſeq̄mur
ad quod — deus — dirigamus
Quaqꝫ vocat vertamus iter via p̄ma ſalutis
boni
Intemerata fides ꝛ mens ſibi conſcia recti
¶ Ammonet mortales ad btām vitam diligēdo ꝛ timēdo deū cū integra fide opib⁹ cōprobata faciendo vnicuiqꝫ p̄xio ſicut ſibiipſi. Fides eſt ſubſtātia oīm bonoꝝ opm. fides ſine opib⁹ mortua eſt. prima via ſalutis fides eſt inuiolata: ꝟtuoſis opib⁹ cōprobata. cū quiuis p ſe ꝛ demeritis ſuis rōnem reddet. id'o quiuis pro ſe intemeratam fidem eligat opib⁹ iuſticie aut aliaꝝ ꝟtutū eam cōprobādo
hi ſunt in ppetuis penis ſtuduerūt — recollectis
Nam qui diuitijs ſoli incubuē reptis — Virgili⁹
diuitiarum cōmunicauerūt p̄ximis — viuerēt
Nec ptem poſuere ſuis dū vita manēt
a quib⁹ eſt pcuſſus pater — a quib⁹ facta eſt
Pulſat⁹ ve parens ꝛ fraus innexa clienti
¶ Hic de premio meriti ꝛ demeriti pſequit̄ In ppetuis penis ſunt auari nō ſuccurrētes egentib⁹ ſuis p̄ximis. quiqꝫ etiam parētes ſuos inobediētes leſerūt aut patronis ſuis benefactorib⁹ mala p bo-

nis retribuebāt. diis parentib⁹ ⁊ benefactorib⁹ iure naturali bn̄fa-
cere cogimur ⁊ malefacē ꝓhibemur. Item clientes a v̄bo greco clin
gere qd̓ eſt cingere dicti ſunt p̄terea q̄ dn̄os ſuos cingūt circumſtā
tes clientes quaſi colētes. Sunt patroni quaſi p̄res ex lege duode-
cim tabularꝫ Patron⁹ ſi clienti fraudem fecerit ſacer eſto.

hi ſunt in perpetuis penis occiſi

Virgili⁹ Quiqꝫ ob adulteriuꝫ ceſi quiqꝫ arma ſecuti

contra dn̄m vel patriam

Impia: nec veriti dn̄orꝫ fallere dextras

¶ In ꝑpetuis penis torquent̄ qui ꝯtra patriam arma ſumpſerūt
dn̄os ſuos aut patriam tradiderit. p̄rie ⁊ ſuperiorib⁹ obediēdo nos
et nr̄a debem⁹ ⁊ h̄ lege nature cōtra quā peccās penis etnis afficit̄

traditor patrie affligit̄ penis ad nutum ſuū

Virgili⁹ Vendidit hic auro patriā. dn̄mqꝫ potentem

ſtatuit compoſuit ꝓpter lucꝶ vēdēdo iura cōtrariū formādo

Impoſuit. fixit leges precio atqꝫ refixit

qui cōmiſit inceſtum ꝑpetuis penis affligitur

Hic thalamū inuaſit nate vetitos hymeneos

omnes qui puniunt̄ perpetuis penis in īferno auſi ſunt magnū pecca
tum et fecerunt

Auſi omnes imane nefas auſo qꝫ potiti

¶ Item matrimonium cōnubium cōiugiū nuptiale fed⁹ hymine
us teda thor⁹ thalam⁹ circa idem v̄ſant̄. Item hymen a p̄mario ſi-
gnificato matricē ſ̄cat. Eſt etiam carmē nuptiale. Item hymine⁹
eſt de⁹ nuptiarꝫ a quodā viro hymineo atheniēſi qui proſpe vſus ē
nuptiis. Cum volūtas ſit origo oīs pcti qd̓ volūtarium eſt nō tan
tum exit⁹ peccatorꝫ punit̄ ſed etiam conat⁹. Omnes eni qui cona
ti ſunt magnū nefas. i. mortale pctm̄. eternis penis ſunt cruciādi

Virgili⁹ Tūc cum frigida mors aīa ſeduxerit art⁹

in inferno

Incluſi penā expectāt q̄ maxima turba eſt

antiquorꝫ peccatorꝫ

Inferniſqꝫ cient tenebris veterūqꝫ malorꝫ

exſoluūt ſtyge

Supplicia expendūt aliis ſub gurgite vaſto

qd̓ infecit aīam

Infectum eluit̄ ſcel⁹ aut exuritur igni

¶ Enumerat hic penas iferni ꝛ modū q̄b⁹ puniunt dānati Aīa ſe/
parata corpe nō pura defert ad penas ad expurgandū pctā. Itē in
fern⁹ ſubſtātiue ē loc⁹ penaꝝ Infern⁹ aūt adiectiue ſiue ifernal' idē
eſt qd' im⁹ ſiue ꝓfund⁹ vt īfernas adijt domos ꝛ d̄r ab ifra q2 ſub
terra. vel d̄r ab infero infers q2 aīe reoꝝ illuc inferūtur. Itē pendē
penas dici⁹ ꝓptēa ꝙ olī pecuīa pctā luebāt q̄s appēdi plane ꝯſtat.

cenoſus lutulent⁹ illic in inferno magno hiatu
Turbid⁹ hic ceno vaſtaq3 voragine gurges Virgili⁹
efferuet euomit
Eſtuat atq3 omnē cochito eructat arenam
Seuior intus habet ſedē tn̄ tartar⁹ ipſe
profundum iprofundum
Bis patet in p̄ceps tm̄ tenditq3 ſub vmbras
ad ſummū celum
Quant⁹ ad ethereū celi ſuſpect⁹ olympū

¶ Tartar⁹ ipſe in quo ꝑpetuis penis affligunt bis tm̄ in p̄ceps pa
tet ꝛ tēdit ad ſuas vmbras quāt⁹ eſt ſuſpect⁹. i. altitudo ad olympū
ethereū. Gurges turbid⁹ vaſta voragine eſtuat arenā infernalē. c⁹
prior loc⁹ ē tartar⁹ et d̄r turbid⁹ q2 illic aīe turbate ſunt vel a tumo
re frigoris qd' eſt algere ꝛ rigē q2 luce ſoleq3 caret. Tartari ſim hor/
rere ꝛ tremē apud grecos legit. Illic flet⁹ ꝛ ſtridor dentiū. Itē Co/
chit⁹ ex fluuijs infernalib⁹ latine ſonat luct⁹

ex tartaro exaudiebant plorat⁹ ſonabāt
Hinc exaudiri gemitus et ſeua ſonare Virgili⁹
dentium
Verbera tum ſtridor ferri tracteq3 cathene
ſumma obſcuritas eſt ibi
Semp et obducta denſant nocte tenebre

¶ A tartaro exaudiūt gemit⁹ ſeua ꝟbera ſtridor ferri, ꝛ cathenaꝝ
ꝑpetua nocte et obſcuritate. eijcite eū i tēbras exteriores ibi erit flet⁹
ꝛ ſtridor dentiū ſummuſq3 calor cū ſummo ē frigo mixt⁹ omnia ſ3
mala preſentia ꝛ bona abſentia

magnū lapidem ſurſum pendēt inter rotas
Saxū ingens voluūt alij radijſq3 rotaꝝ Virgili⁹
alligati in tartaro ꝑpetue in penis
Diſtricti pendēt ſedent eternūq3 ſedebūt
Nō mihi ſi centū lingue ſint oraq3 centū

Ferrea vox oēs ſcelerū cōphēndē formās
Oīa penaꝝ ꝑcurrere nomina poſſum
¶ Siſiphꝰ latro cum mortales ingēti grauās ſaxo necaret dam-
natus apud inferos ingens ſaxum mouet
Si omnes linguas ⁊ ora mundi haberem nō poſſem enarrare om-
nes penas inferni.

cretēſis ille iudex poſſidet
Gnoſiꝰ hec radamantꝰ hꝫ duriſſima regna.
nocentes inquirit peccata cōpellit ad cōfeſſionem
Virgiliꝰ Caſtigatqꝫ auditqꝫ dolos ſubigitqꝫ fateri
peccata
Que quis apud ſupos furto letatꝰ inani
confiteri grauem perpetrata pctā
Diſtulit in ſeram cōmiſſa piacula mortem
Itē Radamantꝰ Minos ⁊ Eacꝰ iudices ſunt apud īferos Ra-
damantꝰ autem cogit eos fateri pctā que nunqꝫ in vita cōfeſſi ſūt.
Et ꝑ iſtos tres iudices intelligūtur ꝓpria conſciētia. iuſticia diui-
na. et veritas.

¶ De felicitate beatoꝝ

hi ſunt in beatitudīe qui mortui ſunt ꝓ defenſiōe patrie
Hic manꝰ ob pr̄iā pugnādo vulnera paſſi
ſunt illic fuerunt eis
Virgiliꝰ Quiqꝫ ſacerdotes caſti cum vita manebit
vaticinātes ⁊ predicātes vera
Quiqꝫ pij vates ⁊ phebo digna locuti
qui vitam duxerūt per artes ſicut philoſophi
Inuētas aut qui vitā excoluere ꝑ artes
beneficium dando
Qui ſui memores alios fecere merendo
predictis ⁊ ſimilibꝰ pulcra corona glorie
Oībus his niuea cinguntur tēpa vitta
¶ Hic oſtēdit qui ꝑpetuis delitijs ⁊ beatitudīe fruūtur ſcꝫ q̊ mor-
tui ſunt ꝓpt̄ defenſionem reipublice ⁊ caſti ſacerdotes veritatem p̄-
dicātes. ⁊ qui vitam ꝟtuoſam duxerūt ꝑ artes inuētas. Item vit-
te ſunt que crinibꝰ innectūtur. quibus fluētes religantur capilli et
dicte ꝙ vinciūt. Item Tenia eſt vittarum extremitas dependens

diuerſorum colorꝝ Uitta eſt qua corona vincitur
cum mundo
Quin et ſupmo cū lumie vita reliquit — Virgili⁹
quod egerūt in vita animab⁹ ex toto
Non tū omne malū miſerꝫ nec funditꝰ oēs
libidines corpis oīno
Corporee excedunt peſtes penituſqꝫ neceſſe ē
mala cōiuncta cōſueſcere
Multa diu cōcreta modis moleſcere miris
Hic agit de penis purgatorij dicēs crimina per pniam in hac vita non deleta debent penis purgatorij purgari cum anima pura vti creata ſuo creatori p gloriam iūgi neceſſe erit. Quicqd hic nō deletum eſt purgabiꝉ purgatorio. Que eñ diu cōiuncta fuerūt inuicē ſe tenent ⁊ trahūt reliquias ſordium antiquarū ⁊ cum remanet aliquid ſordis neceſſe eſt vt purgetur.
q꞉ in mūdo ſunt ex cōtagio corpis ſcōꝝ in vita
Ergo exercenꝉ penis veterūqꝫ maloꝝ — Virgili⁹
ſuſtinent peccatum purgatur
Supplicia expendūt ſcelꝰ atqꝫ exuritur igni
Donec longa dies pfecto tpis orbe
affixam in corpore
Cōcretam exemit labem purūqꝫ reliquit
Quia aīe ſunt inquinate cōtagio corpis. ergo purgari debēt penis lōgo tpe. pena eximit oēm labem pcti. omne pctm cōtagio corporis aduenit q꞉ aīa de ſe pura eſt imagiē creatoris creata ſibi dum corpi infundiꝉ cōtagio maculis corpis cōmaculaꝉ.
aīas poſtqꝫ voluerūt
Has oēs vbi mille rotā voluere p annos — Virgili⁹
fluuius infernalis eſt impetu
Letheū ad fluuiū deus euocet agmie magno
purgati a pctis preteritis redeant ad creatorem
Scꝫ imemores ſupera vt cōuexa reuiſant
Item lethe⁹ fluui⁹ infernalis eſt obliuionem inducēs p tāto q꞉ anime in purgatorio purgate beatitudī deputanꝉ abſqꝫ aliqua imagine pene poſtqꝫ longo tpe purgate fuerint ⁊ mūde deus vocat eas ad letheum fluuiū vt obliuiſcanꝉ preteritoꝝ in penam ⁊ punitionē et ſublimātur vſqꝫ ad cōuexa celorum hoc eſt ad celum empyreum

vbi reſident beati in gloria Et ſic per flumen letheum. poete intelli gūt obliuionem omnium p̄teritoꝝ maloꝝ ⁊ penaꝝ.

Virgili⁹

ſine ordine ⁊ iudicio ... iſta loca inferni
Nec vero he ſine ſorte date ſine iudice ſedes
inquiſitor pctōꝝ ille iudex ... aīaꝝ
Queſitor minos vrnam mouet ille ſilentū
animarum
Conciliūq; vocat vitaſq; et crimina diſcit

¶ De ſedes nō dant animab⁹ ſine iudicio q: minos iudex infernalis mouēs vrnam cōuocat cōcilium celeſtium deputādo quēq; locis ſuis meritis ⁊ ita ſine ſorte .i. ſine iudicio more romanoꝝ. Non eīm audiebant cauſe niſi ſortes ordīatę eēnt ex vrna quā mouebat iudex. Item Concilium hominum ad conſultandum congregatio acieo es ē cōuocare.

¶ De lymbo inferni

Virgili⁹

introitum inferni ... apertionib⁹
V Eſtibulum an̄ ipſum p̄miſq; i faucib⁹ orci
triſticia ... vindicatores maloꝝ
Luct⁹ ⁊ vltrices poſuere cubilia cure
facientes pallidum
Pallēteſq; habitāt morbi triſtiſq; ſenect⁹
ſuadens mala ... egeſtas q̄ ſuadet turpia
Et metus ⁊ maleſuada fames ac turpis egeſtas

¶ Agit de veſtibulo ⁊ lymbo inferni Et q: omnia mala a diabolo eiuſq; ſocietate oriunt. ſingūtur iſta habitare an̄ introitum inferni. Item veſtibulum dcm̄ ab eo ꝙ ianuam veſtiat vel a veſta: q: veſtę limē conſecratum ē vel q: null⁹ illic ſtet In limie eīm ſol⁹ eſt trāſit⁹ quomodo veſanus d: nō ſan⁹ . ſic veſtibulum nō ſtabulum cum nemo illic debet ſtare aut quieſcē Dicit aūt eſſe ī aditu inferoꝝ que vicina ſunt morti aut que poſt mortem creantur in quem iſta cōcurrunt neceſſe eſt ꝙ mortalis ſit Unde deos minor tales dicunt quia iſta non ſentiunt.

Virgili⁹

mors
Terribiles viſu forme letūq; laborq;
deinde ... proxim⁹ mortis ... ſcelerata
Tū cōſanguine⁹ leti ſopor et mala mentis

inferens mortem in oppoſito introit⁹
Gaudia. mortiferū͡qʒ aduerſo limine bellum
furiarum thori rabida
Ferreiqʒ eumenidū thalami. ꝛ diſcordia demēs.
In veſtibulo inferni ſunt mors labor ſopor bellum diſcordia furie infernales. Item Eumenides furie infernales ſunt tres ſcilicet allecto theſiphone ꝛ megera dicte ab eu iteriectio dolentis ꝛ menes defectus ꝛ puniūt animas in inferno
in lymbo audiūtur voces fletus infantium
Cōtinuo audite voces vagit⁹ et ingeus
ſine ſorte lactantes adhuc
Quos dulcis vite exortes ꝛ ab vbere raptos
a mundo mortis abſqʒ baptiſmo
Abſtulit atra dies et funere merſit acerbo
In lymbo inferni ſunt infantes abſqʒ baptiſmo decedentes Item ploratus tantum lachrymarum eſt. Planctus tantum vocum. Fletus ad vtrumqʒ pertinet que plerumqʒ confunduntur a poetis. Itē exortes quaſi extra ſortem vite poſitos. Item limina oſtiorum dicta eo ꝙ tranſuerſa ſunt vt limites vt introeatur aut foris eatur. Acerbo id eſt immaturo. trāſlatio a pomis que immatura acerba ſunt. Infantes acerba morte moriūtur.
non ſinā habere poſtea
Nō ego vos poſthac ceſis de more iuuēcis Virgili⁹
ſcdm religionem maiorꝝ lignis arborꝝ extructas
Relligione patrꝝ trūciſve ꝛ robore natas
humana arte ſtatuas
Mortaliqʒ manu effigies nec templa deorꝝ
non cōcedam poſt mortem vt facies bona in hac vita
Annuam repetēs iterum iterumqʒ
Poſtqʒ homo animabus per mortem datus eſt non poteſt amplius mereri. Admonet ergo vt quis ī hac vita bona agendo mereatur. Item religio appellata eſt ꝙ per eam vni deo religamus animas noſtras ad cultum diuinum vinculo ſeruiendi ꝛ venit a religendo id eſt eligendo. ꝛ eſt ſpecies iuris nature. Item poſt hac antehac id eſt ante hoc vel poſt hoc tempus. Aliquando tamen reperimus ante illud ꝛ poſt illud. Unde Saluſtius. ſʒ et ſepe ante hac fidem perdiderat.

Virgili⁹

mortuū eſſe honora parentes cū effectu

Virgili⁹ Sed periiſſe ſemel ſatis eſt matrēqꝫ patrēqꝫ

vtile erit qꝛ nō eſt dignum credere min⁹

Profuerit meminiſſe. min⁹ ſi credere dignū eſt

labitur ſub hoc

Cū fugit interea fugit irreuocabile temp⁹

incendij extremi ptās

Flāmarūqꝫ dies et vis inimica ꝓpinquat

Poſt mortem que tātum ſemel homi contingit merēdum non eſt In hac vita honora parētes quia min⁹ credere non eſt dignum. tēpus ſubito fugit irreparabile. inimica vis diaboli ⁊ punitio peccatoꝝ mortalib⁹ omni hora proxima eſt cum hora mortis incerta eſt. honora patrem ⁊ matrem ⁊ diu eris ſupra terram. Maledictus qui non honorat parentes. morte nihil certius. et hora eius nihil incertius.

¶ De extremo iudicio

q̄ ſupiora ſupplicia inferni

Virgili⁹ Hic aliud maius miſeris mortalib⁹ egris

crudeles

Iudiciū canit ⁊ triſtes denunciat iras

collapſa

Venturꝫ excidiū ⁊ vaſta cōuulſa ruina

Omnia nūc pariter rutilo imiſcerier igni

Palanteſqꝫ polo ſtellas celiqꝫ ruinam

¶ Venit hora in qua omnes qui ī monumētis ſūt audiēt vocem filij dei ⁊ procedent boni in reſurrectionem vite. mali vero in reſurrectionem iudicij. Reſurrectio mortuorum iudicium extremum. iudicis futurum. Omnia tūc ſuis formis deſtituētur ⁊ igne conſumētur. Celum autem in ſcripturis firmamētum vocatur ꝙ ſit curſu ſiderum ratis legibus ⁊ fixis firmatum. Interdum ⁊ celum pro aere accipitur Lucreti⁹. celum quod dicit aer Pſalm⁹. volucres celi appel'at cum manifeſtum ſit volucres in aere volare

poſt hoc alios auditoribus

Virgili⁹ Tunc vero tremefcā nou⁹ ꝑ pectora cunctis

ſubrepit

Inſinuat pauor et taciti ventura videbūt

Tuba vocāte ad iudicium magnꝰ timor ſubrepit pectora mor-
talium expectātium tacito vētura. magis em̄ abhorrēt dānati vo-
cem ⁊ ſentētiam iudicis omnibꝰ penis inferni. Vn̄ quis mihi tri-
buat vt in inferno ꝓtegas me donec ꝑtrāſeat furor tuꝰ.

o vos aīe ſaluate cursus mūdi completꝰ

Viuite felices quibꝰ eſt fortuna peracta Virgiliꝰ

nos viuētes rotamur in periculis mūdi ex vno vitio ī aliud

Jam ſua. nos alia ex aliȷs in fata vocamur

acquiſita laboris q꞉ in eterna beatitudine

Vobis ꝑta quies nullū maris equor arandū

Summa felicitas eſt ſpeculatio veritatis increate q̄ conſiſtit in
fruitiōe diuine eſſentie qua bti fruūtur in quo cōſiſtit eterna felici-
tas Hec eſt ꝟa felicitas vt videāt te deum facie ad faciem. Jtē ara-
re eſt terrā aratro ſcindere ⁊ d꞉ ab ere q꞉ prius ere culturam exerce
bāt anteq̄ȝ ferri fuiſſet vſus ⁊ reptꝰ ⁊ accipit̄ hic ꝓ laborare

O preſtās animi iuuenis abſiſte precando Virgiliꝰ

abſtinuiſſe a peccatis

Nec te peniteat nihil o tibi nempe relictū eſt

Diſce puer cōtemnere opes et te quoqȝ dignū

puta fruitione diuina

Finge deo et q̄ ſit poteris cognoſcere virtꝰ

Dat modum quo iuuenis p̄t euitare penas inferni ⁊ cōſequi bti
tudinem ſummā. Jtem dicimꝰ ornate. preſtās animi vel aīo. pre-
ſtātis animi ⁊ preſtanti aīo vt vir egregiꝰ laude vel laudis. egregie
laudis vel egregia laude. Abſtineat a pctīs volēs euitare penas in-
ferni. nec hoc peniteat q꞉ pctīs nō niſi pena relinquit̄. cōtemnat di
uitias colat ꝟtutes ſic poterit eſſe dignꝰ deo. ꝑ ꝟtutes em̄ quis effi-
cit̄ deo dignꝰ. Vn̄ Virgiliꝰ: Ardēs euexit ad ſidera ꝟtus

auxilium proximū tuū non derelinque

Da dextrā miſero et frēm ne deſere frater Virgiliꝰ

recipi accipe petentem

Si iungi hoſpicio ꝓperat cōiunge volentē

Caſta pudicitiā ſeruet domꝰ en age ſegnes

fac cito pniam ⁊ cōuerte te ad ꝟtutes accedendo

Rumpe moras rebuſqȝ veni nō aſper egenis

Volēs euitare penas inferni ſuccurrat miſeris hoīb⁹ hoſpitali/
tatē colat cū alijs opib⁹ mīe caſte viuat ⁊ h̄ cito pagat ne morte pue
niat. Itē ſegnis piger d̄r quaſi ſine igne.i.ſine viuacitate ⁊ ꝟtute.
Item tpale non durās habitaculū hoſpiciū eſt

Virgili⁹

Jeſus ſaluator noſter nat⁹ ex intacta genitrice
Iam noua ꝓgenies celo deſcēdit ab alto
tandem tempus
Attulit et nobis aliquādo optātib⁹ etas
redimēdo nos a ſeruitute diaboli maria
Auxiliū aduentūqꝫ dei cū femina primū
vulgaris cōceptus qꝛ deum abſqꝫ virili parit ſemine
Nec generis noſtri pueꝝ nec ſanguis edit

Nobis hoīb⁹ caligie pctōꝝ natis ieſus ſaluator oīm de ꝟgie in/
tacta nat⁹ attulit remediū quo a penis īferni liberari poterim⁹.
Item Edo quaſi extra. vt qd̄ edis recipies Edere libꝝ nō eſt cōpo
nē. ſed in lucē dare ⁊ alijs publicare Edere ſtragē ē multos occidē

Virgili⁹

horrendi
Seraqꝫ terrifici cecinerūt omina vates
aduentutum eſſe nobilem ⁊ clarum
Aduētare viꝝ populis terriſqꝫ ſuperbum
genere diuino obtineat mūdum potētia
Semine ab ethereo qui virib⁹ occupet orbē
mari
Imperet oceano: famam qui terminet aſtris

Saluatorē nr̄m ex ꝟgine naſcituꝝ ꝓphete p̄dixerūt. Item va/
tes a vi mētis appellati ſunt. vt Varro in q̄t vel a viendis carmini
b⁹.i. flectēdis ⁊ modulādis ⁊ ꝓinde poete latine vates. olim ⁊ ſcri/
pta eoꝝ vaticinia dicebant̄ ꝙ vi quadā ⁊ quaſi veſania in ſcribēdo
cōmouerent̄. Itē Oceanū greci ⁊ latini ideo noīant ꝙ ī circuli mō
ambiat orbē ſiue a celeritate eoꝙ ocyus currat. Iſte eſt q̄ orbem ter
raꝝ amplectit̄ alterni ꝗꝫ eſtib⁹ accedit atqꝫ recedit qui a ꝑtis regi
onib⁹ diuerſa vocabula aſſumpſit. vt gallicus germanic⁹. hircan⁹
athlanticus ⁊c̄.

Virgili⁹

Irrita ꝑpetua ſoluet formidine terras
de⁹ erit ⁊ dn̄s oīm ſanctoꝝ
Ille deum vitā capiet dn̄abitur illis

in pace diuinis

Pacatūqʒ reget patrijs virtutib⁹ orbem

diabol⁹ ligat⁹ ⁊ venenoſa fraus ei⁹ ſublata eſt

Occidet et ſerpēs ⁊ fallax herba veneni

¶ Iſte ſaluator nobis a deo p̄e miſſus reget mūdum ꝟtutib⁹ diuinis abſqʒ omni formidi̇e cū diabolū in fraudib⁹ eius apud inferos relegauit. pax em̄ p eum data eſt oīb⁹ hominib⁹ bone volūtatis Extāt ⁊ quarūdam herbaꝝ noīa q̄ ex aliqua cauſa reſonāt habētes noīm explanationē. non tn̄ oīm herbaꝝ ethimologiā inuenies Nā pro locis mutant etiaʒ noīa Terra vt teſtat̄ Higini⁹ mūdi medis regiōe collocata omnib⁹ partib⁹ equali diſſidens interuallo centrū obtinet.

¶ Concluſio operis

Viue vale. ſi quid nouiſti rectius iſtis Horati⁹

Candid⁹ imparti. ſi nō: his vtere mecum

¶ O lector ſi tu nouiſti recti⁹ ⁊ veri⁹ iſtis collectis imparti ⁊ red de me pticipē Sin autē nihil nouiſti recti⁹ vtere his de ſingulis ꝟtutib⁹ huic faſciculo inſertis in eiſqʒ viue vt valeas harūqʒ merita recipias. Item candid⁹ bonus ſiue inuidia. Nam inuid⁹ non can did⁹ ſed liuidus eſt. Item imptio idem eſt qđ impen do vel in ptez do. Vn̄ Tulli⁹. huic rei aliq̄d tpis impartias. i. impēdas. Reperi tur etiam aliquā do mutata cōſtructione. vt apud Therētium plu rima ſalute pmenonē ſuū imptit gnato. quaſi plurimam ſalutem permenoni ſuo impartit gnato. quō dicitur dono tibi hūc equum. vel dono te hoc equo. Eius paſſiuū eſt impartior vt. Meo collegę laus impartitur. hec Cicero || clarissimi magistri Henrici [bruk zekonickenis] Boort Busco|| ducēsis gymnasii modera-toris diligētissimi || Fasciculꝰ moꝝ summe [OR. 1495.] lucubratiōe ex approbatis precipuis auctoritatibꝰ collectus felici || sidere Finem capit ||

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
POZNAŃ

tilis. ⁊ ābo ꝓceſſiſſēt in dieb⁹ ſuis Factū
eſt āt cū ſacerdocio fungeret zacharias
in ordine vicis ſue āte deū: ſcd̄m ꝯſuetu
dinē ſacerdocij ſorte exiit vt incēſum po
neret ingreſſus in tēplū Et oīs multitu
d[illegible] populi erat orās foris hora incenſi.
A[illegible]puit āt illi angel⁹ dn̄i: ſtās a dextris
a[illegible]aris incēſi. Et zacharias turbatus ē
vi[illegible]ens: ⁊ timor irruit ſup eum. Ait aūt
ad illū āgelus Ne timeas zacharia: qm̄
exaudita eſt oratio tua. ⁊ vxor tua eliza
beth pariet tibi filiuz: ⁊ vocabis nomen
ei⁹ iohannes. et erit gaudiū tibi ⁊ exulta
tio. et multi in natiuitate ei⁹ gaudebunt
erit enī magn⁹ corā dn̄o: ⁊ vinū ⁊ ſicerā
non bibet. et ſpiritu ſācto replebitur ad
huc ex vtero matris ſue: et multos filio
rum iſrahel cōuertet ad dn̄m deū ipſorū

Inc. 68 fragm. b.
GW 465 [g8a]

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 66 4°
INKUNABUŁY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 67 4°
INKUNABUŁY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 68 4°
INKUNABUŁY